

לקראת שבת מלכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת בראשית

לקראת שבוע מלכתא

dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 195

פנינים לפרשת בראשית

הסתובב האדם, ובכל עיר שהיה מגיע היה שולף סכין מכיסו ומכריז בקול רם: "הביטו! בסכין זה חתכתי את ארבעת רגליו של אריה עצום ורב־ממדים!". הדברים כמובן עשו רושם רב על כל השומעים בכל מקום, שהתרשמו לראות גיבור שכזה. פרט לעיר אחת, בה התחכם אחד השומעים וביקש לברר: "מדוע חתכת רק את רגליו של האריה, מדוע לא חתכת את ראשו?"

ראש ישיבת סלבודקה הגאון הגדול רבי דב לנדו שליט"א בשיחה נדירה על זכרונות מימי קדם ועל מרן הרב מפוניבז' שהעמיד את הבסיס ואת היסודות לעולם התורה

"בְּרֵאשִׁית בְּרָא" (בראשית א', א')

"אין המקרה הזה אומר אלא דרשני כמו שדרשוהו רבותינו, כשכיל התורה שנקראת ראשית דרכו". (כ"ט)

צילום: שוקי לרר

את ראשו?; 'לא יכולתי', השיב הגיבור, 'הראש כבר היה כרות'...
"מעין זה, עם הבדלים נדרשים", ממשיך ראש הישיבה, "הוא ההבדל בין מרן הרב זצוק"ל לשאר הבנאים הגדולים שפעלו גדולות ונצורות. מרן הרב זצוק"ל העמיד את הבסיס ואת היסודות, ולמעשה סלל את הדרך בפני שאר הגדולים ומעמדי התורה שבאו אחריו, עולם התורה שינה את פניו הודות לפעילותו ולפירותיה".
ראש הישיבה הגביה לרגע את קולו בהתרגשות: "אין לצעירים

היה זה בשלהי הקיץ האחרון. עלינו למעונו של ראש ישיבת סלבודקה הגאון הגדול רבי דב לנדו שליט"א לבקש דעת תורה מפיו ולשאול שאלות של הדרכה והכוונה בסוגיות שעל הפרק. הייתה זו שעת כושר וקורת רוח במחיצת הגאון הגדול ראש הישיבה שליט"א, וכששיגו ושיחו בדבר ה' זו הלכה התארך, והשיחה נעטפה בניצוצי זכרונות מימי קדם מעת לימודיו של ראש הישיבה שליט"א בישיבת פוניבז', העזנו גם לשאול ולשאוב מן הבאר על פועלו וחזונו של המצביא הגדול - מרן הגרי"ש כהנמן זצוק"ל.

להמחשת ההגדרה מביא הגאון הגדול ראש הישיבה שליט"א משל חריף "אותו שמעתי ממנהל מאפיית המצות בקוממיות. בימי קדם, הסתובב אדם בעירות, ובכל עיר ועיר שהיה מגיע היה נעמד בכיכר העיר, שולף סכין מכיסו, ומכריז בקול רם: 'הביטו! בסכין זה חתכתי את ארבעת רגליו של אריה עצום ורב־ממדים!'. הדברים כמובן עשו רושם רב על כל השומעים בכל מקום, שהתרשמו לראות גיבור ורב אומץ שכזה. פרט לעיר אחת, בה התחכם אחד השומעים מולו וביקש לברר: 'מדוע חתכת רק את רגליו של האריה, מדוע לא חתכת

מושג כיום איך היה המצב אז! לשיבה התקבצו אחד מעיר ושניים ממשפחה. אני באתי מרחובות, הגיעה קבוצה מתל אביב, באו בחורים מכל מיני מושבות וכפרים שונים, וגם פליטי המלחמה מאירופה. את כל אלה קיבץ הרב תחת פונדק אחד, ויצר שם עולם שלם של המשך התורה. הם, בניהם ובני בניהם - חייבים את חייהם ותורתם לרב. כמובן, שאין כוונתי להוריד ח"ו מחלקו של אף מרביץ ומקים תורה, ורבים היו כאלו בארץ ישראל. אך את היסודות הניח מרן הרב זצוק"ל. ראו עליו ושמעו ממנו איך דמותו של רבו הגדול, מרן ה'חפץ חיים' זצוק"ל עומדת לנגד עיניו. לפני מספר שנים ישבתי אצל נכדו הגאון רבי אליעזר שליט"א, ושם ציינתי כיצד בזכות מרן הרב זצוק"ל זכינו למיוחדים שמהם נבנה עולם התורה. לא ניתן לשכוח את רבי פינ'ע שרייבר זצוק"ל המתמיד הגדול, את רבי יששכר מאיר זצוק"ל המתמיד הגדול, את שני האחים אדלשטיין, 'בלחט'א מרן הגאון רבי גרשון שליט"א, ואחיו הגאון הגדול רבי יעקב זצוק"ל - שהיו מהמבוגרים בשיבה. כל אלה, פירותיהם ותלמידיהם - בזכותו של מרן הרב".

שמועה שמענו, לפיה הייתה קבוצת בחורים בשיבה שפנתה ללמוד ולעסוק בענייני 'קדשים', ודעתו של מרן הרב זצוק"ל לא הייתה נוחה מכך. האמנם?

הגאון הגדול ראש הישיבה שליט"א הקפיד להעמיד דברים על דיוקם: "מרן הרב זצוק"ל הוא זה שהנהיג ללמוד 'קדשים' בשיבה. אך דעתו לא הייתה נוחה מאלה שלמדו רק 'קדשים', והוא סבר שיש לשלב גם לימוד מסכתות מסדר זה לצד סדרי לימוד המסכתות המקובלות מ'נשים' ו'נזיקין'".

ופה זכינו לגילוי לב' קטן מפי הגאון הגדול שליט"א: "אני הייתי אחד מה'חוטאים' שלמדו רק קדשים... עזבתי, עם החברותא שלי, את בבא קמא, בבא מציעא ובבא בתרא, ולמדנו כל היום קדשים..."

חשנו בשעת כושר של גילוי לב, והעזנו, בהליכה על בהונות, לשאול מדוע...

הרגע ההוא נחרט בזיכרון, והתשובה ניתנה בנעימות ובתשוקה קלילה: "כבר המליצו 'שאני קדשים דמשכ'... אבל כנראה שזה גם שייך לאופי של האדם".

אור קרן לפתע על פניו של ראש הישיבה כשנזכר: "מרן הרב הרי אמר שיעורים ביומא ובזבחים, הנה, אני זוכר כמו עכשיו כשהוא קרא את הגמרא בזבחים - - -".

ואז, אחר שסגר את הגמרא, פנה הגאון הגדול רבי דב שליט"א לבן ביתו וביקשו: "תביא במטותא את הגמרא זבחים". הגמרא הובאה לשולחננו, והוא התמלא קורת רוח ניכרת כשהוא נזכר ברבי יוסף שלמה שהיה יושב ודורש כתרי אותיותיה של זבחים דף פז עמוד ב: "עולת העוף דפסלה במחשבה היכי משכחת לה", הטעים בניגון ערב, והתמלא אושר וטובות זיכרונות: "מרן הרב זצוק"ל היה עילוי אמת, והקושיה הזו של הגמרא היא קושיה חריפה ו'מבריקה'. והוא כבעל כשרון ועילוי כל-כך נהנה מהקושיה הזו! אני זוכר אותו שב

וקורא את הגמרא, ומתמלא עונג!

"אין ספק", הפטיר, "בגאונותו הוא המשיך ממש את גאוני ליטא, את העילויים שלה, ר' לייב רובין (חמיו של מרן הרב זצוק"ל), ה'מקור ברוך' ה'טאבריע'ר', המייצ'טע'ר', ושאר הגאונים. הן בכשרונותיו העילויים והן באהבת התורה שלו.

"בישיבה סיפרו, אני לא הייתי נוכח, אבל כך שמעתי, שכאשר מרן החזו"א הגיע בשמחת תורה לשיבה ובני הישיבה רקדו סביבו, הוא הפנה אותם לכיוונו של מרן הרב, באומרו: 'לכבוד כזה צדיק, ולכבוד תורתו ראוי לרקוד'".

העובדה הזו, של הריקוד לכבודו של מרן הרב זצוק"ל, מביאה אותנו להציג בפני ראש הישיבה שליט"א שאלה מעניין לעניין:

רשכבה"ג מרן הגרא"ל שטינמן זצוק"ל הראה פעם בערב ראש השנה לדברי הגר"א, שביאר על התפילה הנאמרת בסוף שמו"ע "ונפשי כעפר לכל תהיה, פתח לבי בתורתך" - שהסמיכות כאן באה להשמייע וללמד, כי אדם שנפשו אינה כעפר לכל עלול לאבד חס וחלילה את פתחון הלב בתורה. ושמענו, כי מרן הגרא"ל שנשאל אז על-ידי בני ביתו (כשהם מבקשים את רשותו להעז ולשאול שאלה שלמעשה מכוונת אליו גופא) כיצד יוכל האדם לעבוד על עצמו בעניין זה, והגע עצמך: נכנס יהודי לאולם גדול שיושבים בו אלפי אנשים, וכל האנשים קמים לכבודו ושרים ורוקדים לכבוד תורתו "ימים על ימי מלך תוסיף", כיצד נפשו יכולה להיות אז "כעפר"? לכאורה זו מידה שאינה שייכת?

הגאון הגדול ראש הישיבה שליט"א קטע את השאלה בחדות וחרפות: "במחילה, השאלה הזו פשוט מצחיקה. הלזה יקרא 'כבוד'?", הוא לא מבין, מביט בנו בפליאה אמתית.

והוא הסביר את עצמו: "זה ברור שיש לאדם יצר הרע של כבוד וגאווה. אך במה דברים אמורים, כשאדם לומד סוגיה והוא מדבר בלימוד עם יהודי תלמיד חכם ולומד גדול ומעלה בפניו סברא הגונה, והתלמיד חכם הזה משבח את הסברא. נו, כאן עלולים ליפול ביצר הרע של כבוד וגאווה. אך מה בין מה שהצגתם ל'כבוד'?" הוא הרהר קצת ואז המשיך: "אולי ישנם אנשים שעבורם זהו כבוד, נחא. אבל ברור לי שלגבי רבי אהרן לייב אין כאן שום שבח ומעלה, שהוא לא ראה בזה כבוד וגאווה.

"אבל מה באמת ענה רבי אהרן לייב על השאלה הזו?"

הוא ענה תשובה מבהילה: "אנשים אכן מאבדים את הפתחון לב בתורה!". והוא פירט, כי הפתחון לב האמור כאן מכוון על הסייעתא דשמיא לחדש חידושי תורה, ואנשים הנכשלים בכבוד אכן מאבדים רחמנא ליצלן את כוח החידוש בתורה. הללו הוסיפו ושאלו אותו, אם כן מדוע הוא - מרן הגרא"ל - לא מונע את עצמו מלהשתתף באירועים כאלו וכד', שיש בהם חשש של טעם כבוד. והוא ענה, כי הבעיה איננה בשעת מעשה שהוא זוכה לכבוד מסוים, כי אם בעצם הפרסום בעולם.

הוסיפו ושאלו אותו: הרי נשמע כמה פעמים מפי ראש הישיבה,

להתארח בבית דודו - רבי סנדר פוזנרזון זצ"ל (חתנו של רבי חיים יעקב הלפרין), שכיהן כמנהל ישיבת 'אהל יעקב', והתגורר בבניין בו שוכן כיום 'כולל הלפרין'. היות והדוד התגורר סמוך ונראה להיכל ישיבת פוניבז' המעטירה, הציע לו הדוד שיילכו להתפלל בישיבת פוניבז', שיראה מהי תפילת חג מתן תורה בישיבה שכזו.

הוא עלה להתפלל את תפילת ליל החג בישיבה והתפעל רבות מעוצמת התפילה, ולאחר מכן אף עלה לראותם בסדר לימודם באותו לילה, ושוב התרשם עמוקות מתורתם המאירה שנשמעה בריתחא דאורייתא בחלל בית המדרש הגדול, כשקולות וברקים ניתכים מכל עבר, והרושם שנותר בו היה עצום ונשגב.

לאחר מכן הציע לו דודו - שהיה קרוב אף למרן ה'חזון איש' זצוק"ל - שיצטרף עמו להקבלת פני רבו בבית מרן ה'חזון איש' זצוק"ל, שהתגורר באותם ימים בגבעת רוקח. הדוד אף הציע לו שאם יש בפניו קושיות מסוימות יוכל להעלותן בפניו, כי מרן ה'חזון איש' הינו מרא דכולא תלמודא ולבטח יוכל לפשוט כל ספקותיו.

הם אכן הגיעו יחדיו למעונו, ואחר ברכת השלום החל הנער לשוחח לראשונה בחייו עם מרן ה'חזון איש' והחל להרצות בפניו שאלותיו בלימוד. כשראה מרן ה'חזון איש' כוחותיו, התפעל מכך ושאלו באיזו ישיבה הוא לומד. תשובתו כנראה לא נשאה חן בעיני מרן, והנער חש בכך. הוא לא אמר מילה לדודו, אבל בלבו הפנים זאת והיה נתון בסערת רגשות בשל כך. לאחר צאת החג הוא נפרד מדודו כשהוא שם פעמיו לתל אביב הסמוכה, שם עמד והמתין בתחנה המרכזית ברציף האוטובוס לרחובות.

והיה מסובב כל הסיבות, קורא הדורות מראש, מסבב וגורם כי באותה העת בדיוק יגיע גם מרן הגרי"ש כהנמן זצוק"ל מפוניבז' לאותה תחנה בתל אביב, שתר אחר הרציף של האוטובוס לבני ברק. והנה עומדים הם, זה לצד זה, הנער הצעיר והנבון עם הארי הגדול מצביאה של פוניבז'.

הנער קיבל החלטה וניגש אל מרן הגרי"ש, כשהוא מתאר לו את הטלטלה הנפשית שחווה בישיבה, ומשום כך, מבקש הוא כאן ועכשיו להתקבל כתלמיד מן המניין בישיבת פוניבז'.

רבי יוסף שלמה נטה חסד לנער הצעיר וקיבל אותו על אתר לשורותיה של פוניבז'. והשאר - כמו שאומרים כותבי העתים - היסטוריה.

(הרב ישראל פרידמן, מוסף שבת קודש 'יתד נאמן' כ' באלול תשע"ט)

שהוא מוכן לתת את כל אשר לו בשביל לדעת רק עוד תוספות אחד! ["בוודאי, אני מבין היטב את דבריו", מגיב ראש הישיבה שליט"א], "ואם כך", הוסיפו ושאלו בהורמנא, אם הפרסום עלול לפגוע בידיעה ובהבנת התורה, מדוע לא מניח ראש הישיבה את כל ענייני הנהגת הציבור? והשיב תשובה נוראה: "בלימוד התורה יש שני חלקים, יש את מצוות ידיעת התורה ויש את קיום רצון ה' שציווה ללמוד תורה. ואני אומר לו, לריבונו של עולם", וכשאמר זאת נשא עיניו כלפי מעלה, והזיל דמעות של רגש, "כי אם נתבע ממני לעסוק בדברים שיפגעו בפתחון לב שלי בתורה, הריני מוסר ומקריב זאת למען קיום רצונך".

ראש הישיבה שליט"א כמו נרעד למשמע התשובה המרטיטה, והוא רק הגיב אחוז פליאה: "אי אפשר להתמודד עם זה. אלו דרגות של שמי שמים".

הוא שב ונזכר בסיפור שסיפרו בישיבה אודות מרן הרב זצוק"ל, שפעם פגע מישהו בכבודו ודיברו אליו בצורה שאינה ראויה. כשנשאל על כך ביטל את הדברים, כשהוא תוהה: "למי יש זמן להתעסק עם הדברים הללו?" ... "אך גם התגובה הזו אינה פשוטה", חידד ראש הישיבה שליט"א, "לא כל אדם מסוגל להגיב כך".

מפגש בלתי צפוי ברציף תחנת האוטובוס, שגרר את הנער הצעיר מהעיר רחובות לספסליה של פוניבז'

בהזדמנות אחרת שמענו מפי בני ביתו של ראש הישיבה הגאון הגדול רבי דב לנדו שליט"א על הדרך בה 'התגלגל' הוא לישיבת פוניבז':

רבי דב שליט"א נולד וגדל בבית הוריו ברחובות, לאביו רבי טוביה יוסף זצ"ל, שהיה תלמיד המהר"ם שפירא מלובלין זצוק"ל, ועלה ארצה מפולין, אשר ביקש לשלוח אותו ללמוד בישיבה תורנית שלא הייתה מצויה באותם ימים ברחובות. וכך הוא נשלח ללמוד בישיבה תימנית בשכונת 'שעריה' בעיר שנקראה 'פורת יוסף', כשהוא היה האשכנזי היחיד שלמד בה.

משם המשיך למקום אחר, אלא שעם התקרב חג מתן תורה בשנת תש"ו, חשב הנער הצעיר בלבו שאולי מן הראוי שייילך לחוג את חג מתן תורה - שאין מסמל יותר ממנו את החיבור לתורה הקדושה שניתנה ביום זה - בעיר בני ברק. הדרך הזמינה ביותר לכך הייתה

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

אני יודע מדוע זה אירע, כי בלילה אמר הממונה על קבלת קהל כי לא תהיה קבלת קהל, ואז אמרתי לעצמי אם כן טוב הדבר שאספיק עוד ללמוד ולסיים את מסכת יומא - שאני אוהז כעת בלימודה, לכן נענשתי... חשבתי שארוויח לכן הפסדתי. והנה הלילה, שכן קיבלתי את האנשים, ברוך ה' נרדמתי מיד

הגאון רבי אליהו מן בשיחה על חסדים עם מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א

"ויבן ה' אלקים את הצלע" (בראשית ב', כ"ב)

כל אורחות ה' חסד ואמת, התורה תחילתה חסד וסופה חסד ואמצעיתה חסד. תחילת חסד מנין, אתה מוצא כשיצר הקדוש ברוך הוא את חוה קישטה והביאה לאדם, שנאמר ויבן ה' אלקים את הצלע..." (תנחומא פרשת וירא סד).

ראיתי כיצד רבינו מקרב בחור מחו"ל ששאל שאלות רבות, ורבינו ליטף את ידי הבחור וענה לו בחום. כאשר יצא אמרתי, אומרים בשם ה'חזון איש' שכל בחור צריך מדי יום ביומו אלעפאלע כבוד (בתרגום חופשי: כפית כבוד). חיך רבינו והגיב: "יכול להיות שאכן ה'חזון איש' אמר כן, זה מתאים. אבל (לגופו של דבר) זה לא מוטל עלי, זה מוטל על ראשי הישיבות (אך לא כולם עושים את המוטל עליהם, ולכן הם באים גם לכאן)".

ד' קרח כ"ח סיון תש"ע. אמר לי רבינו, כי אתמול היה צורך שמישהו יוציאו בברכות התורה כי לא ישן כל הלילה, ואף-על-פי שעשה בלילה כל העצות להירדם לא איסתייע מילתא. ואחר-כך ביום הצטער הרבה בעייפותו כדי להשלים את הלימודים הקבועים שלו. שתק רבינו ולפתע המשיך לומר: "אני יודע לעניות דעתי (כלשונו) מדוע זה אירע, כי בלילה אמר הממונה על קבלת קהל כי לא תהיה קבלת קהל כיון שהיה צריך לנסוע לשמחה משפחתית, ואז אמרתי לעצמי אם כן טוב הדבר שאספיק עוד ללמוד ולסיים את מסכת יומא - שאני אוהז כעת בלימודה, לכן נענשתי. חשבתי שארוויח לכן הפסדתי. והנה הלילה, שכן קיבלתי את האנשים, ברוך ה' נרדמתי מיד".

סיפרתי, מה שרבינו עצמו סיפר לי, כי פעם אחת אביו מרן הסטייפלער חש שלא בטוב, והיו אנשים בחוץ, אמר לו הנכד המקורב רבי אברהם ישעיה (בן רבינו) "סבא, אינך חש בטוב אולי אנעל את הדלת"; אמר לו הסטייפלער: "וייסט אמענטש פון וואנט ער לעבט - וכי אדם יודע ממה הוא חי", ולא הניח לו לנעול את הדלת.

עש"ק עקב י"ז מנ"א תשנ"ט. קיבלתי פני רבנו בחוזרו מעיר הקודש צפת והתעניינתי האם נח קצת? "איך האב גילערנט! והספקתי שם בשבוע מה שאני מספיק כאן בכמה חודשים".

ישוב בשבת קודש אמרתי לרבינו כי ניכר עליו שנח בצפת, ורבינו

חזר ואמר כי למד והספיק כהנ"ל, ושאלתי עד-כדייך - כמוות של כמה חודשים?

"כאן לא נשאר לי זמן לעצמי, כי ממש לא נותנים ללמוד [בעיון] ונשאר לי רק כשעה ביום אחרי הבריתות והמכתבים, ומה שאני לומד עם ילדי והלימוד הקבוע (של הדפים בש"ס, התנ"ך, המדרשים, שו"ע, רמב"ם, ושאר סדרי הלימוד) נשארת לי שעה לכתוב את החידושי תורה. ושם סיימתי לכתוב על פרק ז' דפאה, ואם היה לי שבוע נוסף הייתי מסיים פרק נוסף".

שאלתי, אולי היה צריך לחשוב על שבוע נוסף? "הרי צריכים לחשוב מה רצון ה'" (-פירוש שרצון ה' שיהיה כאן לעזרה ליהודים).

אברך מעונין לעבור כולל, אבל כבר קבע חברותות ועליידי שיעזוב יישאר החברותא לבד.

(במקרה דנן) "אם אינו מוחל לו, אי אפשר לו לעזוב את הכולל". אברך נכנס לכולל על דעת שלומדים שם בעיקר 'הלכה' כי חפץ בלימוד כזה. הוא קבע חברותות והתחיל את הזמן. והנה, כעת נוכח שעיקר הלימוד שם הוא עיון רגיל ובסוף קצת הלכה, ואין לבו חפץ בכך. יש לו כעת הצעה של כולל אחר שילמד בו כרצונו, אבל אם יילך ויעזוב יאלץ החברותא שלו להישאר זמן שלם בלי חברותא, ושאלתו האם ימתין ויישאר זמן אחד. (הצדדים: א) אין זה לימוד שלבו חפץ; ב) מי יבטיח שאחרי-כך הכולל השני יקבלנו.

"לא מפסידים מעשיית טובה לשני".

האם נכון שה'חזון איש' אמר, כי אם זה באמת על חשבון הרוחניות שלו אין את החשבון של מצוות חסד ללמוד עם מי שחלש ממנו וכדו'?

"לא שמעתי את זה, אבל זה נכון, אך אין זה סתירה להנ"ל, כי לעיל מחויב להברותא" (יש לו כבר מחויבות מסוימת להברותא).

העידו לי בשם הגרמ"ל זצ"ל אודות יהודי שבא תמיד מתל אביב לבני ברק והיו שולחים אותו עם שאלות ל'חזון איש', וטען שזו טרחה וביטול תורה בשבילו, ושאל את ה'חזון איש' גם את זה, השיב לו ה'חזון איש': "לזכות לסברא ישרה יש צורך בשכל זך, וזיכרון הזה של השכל בא עלידי חסד", ע"כ.

כי יש בחז"ל שהכל בכלל חסד (וגם זיכרון השכל).

פלוגי שוהה כמה ימים ולילות בבית החולים לצד בנו הילד, האם ראוי שאחיו יציעו לו שהם יישבו במקומו, ועלידי זה יהיה להם ביטול תורה לפני הצהרים כיון שכמעט לא יישנו בלילה, אבל זה חסד שמקלים עליו, והמדובר שהוא יכול להסתדר לבד אבל מתוך קושי.

ביטול תורה זו לא טענה (לא שיקול) כי אם אין אפשרות לקיים על ידי אחרים אין בכך ביטול תורה. וממילא יש להכיר ולראות לפי העניין אם אכן קשה לאחיו מאוד ויש לשאת אתו בעול. וגם אם לא קשה לו מאוד, אם נראה לכם שהוא נצרך לכך - להרגיש שהאחים נושאים עמו בעול, גם זה דבר חשוב.

פלוגי נכנס עם שאלה יסודית. הנה ברור שבבתי החולים יש אנשים המשוועים לעזרה, מדוע לא סוגרים את הגמרא ללכת לשם?

הרי החסדים הללו לא מוטלים עליו לבד, וצריך בית דין שיישב ויחלק לכולם ואינו חייב לשאת עול של כולם, אלא אם כן נמצא שם בבית החולים והחסד לפניו וביקש ממנו, אבל כל זמן שאינו לפניו אינו חייב.

כמה ימים אחרי שובו של מרן הגרא"ל שטיינמן ממסע בחו"ל התעניין רבינו האם שב לאיתנו, ואמר: "יש בחז"ל שתלמידי חכמים שנגמרו שנותיהם ה' מוסיף להם עוד שנים. דברי חז"ל הם בקהלת רבה על הפסוק בקהלת ג' עת ללדת: 'אמר לית אנא שליט על דידך ולא על דלחברך, אמר ליה למה אמר דבכל יום ויום אתון עמלין בתורה ובמצוות ועושין צדקות והקדוש ברוך הוא מוסיף ימים על ימיכם, לית אנא שליט על דידך ולא על דחברך'. כאשר אבא לא הרגיש טוב שעי'ה (בנו של רבינו שליט"א) הציע שיסגור את הדלת בפני אנשים, אך אבא ענהו: 'וכי אדם יודע ממה הוא חי'".

דרכי התחזקות בעת צרות ומלחמות

מכילתא יתרו: "אז הוחל לקרוא בשם ה'" (בראשית ד, כו) באותה

שעה עלה אוקיאנוס והציף שלישי של עולם. אמר להם המקום, אתם עשיתם מעשה חדש וקראתם עצמכם בשמי, אף אני אעשה מעשה חדש ואקרא עצמי בשמי, שנאמר הקרוא למי הים וישפכם על פני הארץ ה' שמו".

בארה"ב אירעה סופה קשה ו-3,000 יהודים נזקקו להכנסת אורחים ליום השבת. הם ביקשו לשאול מה ה' רוצה לומר בזה, זה הרי דבר ה'. ובמה לעורר?

הענין הקשה הזה מתחדד ומזכיר לנו את האדם שלא בטוח בכלום במה שיש לו, ואינו יודע מה יהיה מחר (והוא תלוי ועומד תמיד ברצון ה') וזה מעורר את האדם.

אדר א' תשס"ג. שאלתיו מה לומר לאנשי ארה"ב לחיזוק בעת מצב של מלחמה כאן? שיתחזקו בתפילה, והוסיף: ואיזו תפילה, הנה בגמ' ברכות לב: אמר ר' אלעזר גדולה תפילה יותר ממעשים טובים וכו', ואמרו גדולה תפילה יותר מן הקרבנות וכו'. ולכאורה יש לשאול, הרי לרוב פוסקים תפילה דרבנן, ואם זה כל כך גדול יותר מקרבנות הרי בקרבנות יש כמה וכמה עשין ולמה בתפילה אין מצוות עשה?

אלא תפילה צריך שיתפלל כי הוא מרגיש שהוא מתפלל לה', אבל אם מתפלל כי נתחייב במצווה להתפלל (כמו קרבן) חסר בתפילה, תפילה דארץ זאך דאווענען, זהו עיקר מהותה של תפילה, ע"כ.

והוספתי לומר, והסכים רבינו ונהנה, שהנה דעת הרמב"ן לחלוק על הר"מ שסבירא ליה שתפילה כל יום זו מצוות עשה, ודעתו שזה רק בעת הצרות. ולשונו דהרמב"ן "ותהיינו עינינו ולבנו אליו כעיני עבדים אל יד אדוניהם וכו'" שהוא כהנ"ל - שמרגיש שתלוי בו. סי דאוונצאך.

סיפרתי לרבינו כי אמר לי נכד מרן הרב שך, כי סבא סיפר לו בהנאה את הסיפור דלהלן: פעם אחת חסיד קארלין נלהב הזדמן למקומו של אדמו"ר מקוידניוב בשבת וכדרכם של חסידי קארלין הם מתפללים בקול רם וצעקות, והוא ביקש רשות מהאדמו"ר להתפלל כך. הרבי מיאן ולא נתן את רשותו, ואמר כי אינו מסכים בשום אופן דאין זה דרך להתפלל כך אלא בשקט ובמתינות. החסיד נאלץ להישאר שם בשבת והחזיק את עצמו כמו בצבת שלא יצעק. וכאשר הגיע ל'נשמת' פרץ בצעקות גדולות ונישאות, כי לא יכול היה להתאפק.

במוצש"ק נפרד מהרבי וביקש מאוד מחילה על שצעק. ענהו הרבי מקוידניוב שאינו זקוק לבקשת מחילה, אדרבה זה טוב וכך צריך להתפלל. שאלו החסיד, הרי אמר לא כך. ענהו הרבי: "לתכנן מראש לצעוק זו ודאי לא דרך, כי התכנית צריכה להיות להתפלל בשקט ובמתינות, אבל אם אחר כך הצעקה מתפרצת ואין אפשרות להתאפק זה טוב מאוד, וכך צריך שיהיה.

(מתוך הספר 'כל משאלותיך')

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il

והנה באותו הזמן עבר על פתח ביתם 'שייגן' ערבי בן בליעל. הציץ פנימה וראה שזו 'עת רצון'... בעל הבית שקוע בספרו ואינו שם לב כלל ממה שקורה סביבו, נכנס פנימה והתחיל לרוקן מעל השולחן את התכשיטים וכלי הכסף, והסבא המשיך בקריאת הפרשה ולא הרגיש כלל במתרחש. בדיוק נכנסה הסבתא לחדר

הגה"צ רבי ישראל גרוסמן זצ"ל על מידת האמת

"האשה אשר נתתה עמדי הוא נתנה לי מן העץ ואכל" (בראשית ג', י"ב)

בספרים הקדושים תמחו על תשובתו של אדם ראשון לקדוש ברוך הוא "האשה אשר נתת עמדי היא נתנה לי", האם זוהי תשובה שמתאימה לאדם הראשון יציר כפיו של הקדוש ברוך הוא, שיתפתה כה מהר לדבריה של אשתו? אתמהה!

ותירץ: כי באמת אדם הראשון יכול היה להמציא ולבדות מלבו הרבה תירוצים כדי להצדיק את מה שהמרה את פי ה' ואכל מעץ הדעת, אבל כל התירוצים שהיה ממציא היו רחוקים מהאמת. אדם הראשון העדיף לבחור במידת האמת ולומר את האמת לאמתה למרות חוסר ההיגיון והשכל הישר שבתשובה זו - לשמוע לקול אשתו נגד ציווי ה'. הכל עדיף מאשר לכסות על האמת ולהוציא דבר שקר מפיו, ובזה עוד להוסיף חטא על פשע.

על דרך זה יש לפרש את הכתוב "ויעש אלוקים את שני המאורות הגדולים, את המאור הגדול לממשלת היום ואת המאור הקטן לממשלת הלילה" (א, טז), ופירש רש"י: "שוים נבראו, ונתמעטה הלבנה על שקטרגה ואמרה: אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד".

ויש להתבונן בטענת הלבנה "אי אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד": מה היתה כוונתה, שאחת משתיהן תצטרך להתמעט? אמת! אבל מי אומר שהשמש תצטרך להתמעט, אולי החובה להצטמצם תוטל על הלבנה, ומה הועילה אפוא בטענתה?

ונראה שבאמת הלבנה בתלונתה "אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד" היתה מודעת לכך שייתכן כי עליה תוטל החובה להתמעט ולצמצם את אורה, ומכל מקום טענה מה שטענה כיון שנוכחה בצדקת ואמיתת הדברים, ועל כן העדיפה לומר את האמת אף על פי שייתכן והתוצאות לא יהיו לטובתה.

ראוי להתבונן ויש לתמוה: אדם הראשון, יציר כפיו של הקדוש ברוך הוא, נצטוו מהשי"ת לא לאכול מעץ הדעת: "מכל עץ הגן אכול תאכל, ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו". ציווי של הבורא יתברך מפיו עצמו ליציר כפיו לאו מילתא זוטרתא הוא. מה היה הגורם להיכשל ולהתפתות לדברי חוה אשתו, ולהמרות באכילתו את פי ה'?

ונראה לומר, כי הנה מבואר בספרים הקדושים כי לשורש הדבר יש השפעה על כל תוצאותיו, הן לטוב והן לרע. למשל: אם שורשי האילן הנמצאים עמוק עמוק באדמה מתחילים להירקב, הרי התוצאות יראו ויורגשו על הפירות הגדלים בו. יסודו של האדם ושורשו הוא מן האדמה, כמו שכתוב "וייצר ה' אלוקים את האדם עפר מן האדמה, ויפח באפיו נשמת חיים". והנה כתוב "ויאמר אלוקים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע, עץ פרי עושה פרי למינו" (א, יא), ופירש רש"י: "עץ פרי - שיהא טעם העץ כטעם הפרי, והיא לא עשתה כן אלא 'ותוצא הארץ עץ עושה פרי' ולא העץ פרי, לפיכך כשנתקלל אדם על עונו נפקדה גם על עוונה ונתקללה".

רואים אנו שגם האדמה נתקללה בגין חטאה שלא עשתה כציווי ה', כמו שכתוב "ארורה האדמה בעבורו, בעצבון תאכלנה כל ימי חיך" (ג, יז). נמצאנו למדים, שהאדמה היא היתה הראשונה שלא קיימה את מצות ה'.

ההשפעה של קלקול האדמה באי ציות לציווי הקדוש ברוך הוא השפיעה על ה'תוצאות', על אדם הראשון שיסודו מעפר, להמרות את מצוות ה', וכך נכשל בחטא אכילת עץ הדעת.

הוא אומר רחמנא ליצלן שקר

העניות והדלות ששררו בימים ההם בירושלים לא פסחו על ביתו

התיישב והחל לקרוא בחומש שניים מקרא ואחד תרגום. כדרכו בקודש נהג לקרוא בנעימות ובהתלהבות, והנה באותו הזמן עבר על פתח ביתם 'שייגץ' ערבי בן בלייעל. הגוי הציץ פנימה וראה שזו 'עת רצון'... בעל הבית שקוע בספרו ואינו שם לב כלל ממה שקורה סביבו, נכנס פנימה והתחיל לרוקן מעל השולחן את התכשיטים וכלי הכסף, והסבא המשיך בקריאת הפרשה ולא הרגיש כלל במתרחש. בהשגחה פרטית בדיוק נכנסה הסבתא לחדר, וכשראתה את הערבי מכניס לתוך שקית את כל האוצר היקר, הרימה את קולה ושאלתו לפשר מעשיו. הערבי לא נבהל, ובחוצפתו כי רבה ענה שהוא קנה את כל התכולה ושילם עבורה. הסבתא פנתה לסבא ושאלה האם הגוי קנה את הסחורה? הסבא 'התעורר', וכששמע את השאלה קפץ ממקומו ובקול היוצא מעומק הלב זעק ואמר: "ער זאגט רחמנא ליצלן א ליג'ן"...! הוא אומר רחמנא ליצלן שקר!" (מתוך הספר 'לב ישראל')

של הסבא רבי יצחק דוד גרוסמן זצ"ל; בבית היו עשרה ילדים והיה צריך לדאוג לכלכלם. הסבא היה נוהג לומר בדרך צחות: יש לו תמיד התלבטות וספק מה לעשות כשהילדים ישנים? אם יעיר אותם - אזי יבקשו לאכול "וכולם פותחים את פיהם"... ואם ישאיר אותם לישון - 'העולם' אומרים שכשישנים הרבה, גדלים! ואין להם מקום בבית... יום אחד החליטה הסבתא לפתוח חנות קטנה למכירת תכשיטים. מהיכן היו לה תכשיטים למכור? הלכה וקיבצה את כל תכשיטי הזהב שקיבלה בתור כלה, פמוטי הכסף של שבת, כמה גביעי כסף, פרסה מפה לבנה על שולחן קטן סמוך לחלון הפונה לרחוב, וסידרה עליו את כל 'האוצר היקר' שהיה ברשותה.

יום שישי ערב שבת קודש, הסבתא היתה עסוקה בהכנות לקראת שבת, ובדלית ברירה ביקשה מהסבא רבי יצחק דוד שיואיל לשבת בחדר החיצון, אולי יתמזל מזלם ויבוא אדם לקנות משהו. הסבא

פעם אחת ביקש היהודי מהרבי שייתן לו ברכה על שלום בית אחת ולתמיד, שלא יצטרך להטריח את הרבי מדי פעם בפעם... אמר לו רבי מרדכי דב: "אתן לכם סגולה, ביום שישי הבא תלך האשה לג' שכנות שלה, ותבקש מהן שרוצה לשפשף ולנקות את הלאקשן-ברעט שלהן (עץ מיוחד שעליו הכינו את האטריות לכבוד שבת) ואם היא תנקה זה מסוגל שיהיה לכם שלום בית"

הגה"ח רבי מנשה רייזמאן שליט"א על צדקה וצדיקים

"האשה אשר נתתה עמדי" (בראשית ג', י"ב)

רבי מרדכי דב מהורנוסטייפל זי"ע היה עמוד הצדקה בדורו והיה מחלק הון רב לצרכי צדקה. פעם אחת צריך היה סכום גדול לצרכי צדקה והלך לבקר אצל עשיר גדול בקייב, בביתו היו רהיטים יקרים עד מאוד למעלה מכל השערה, והיו הקירות מקושטים בציורים יקרים ונפלאים.

בעל הבית לקח את הרבי לטייל בארמונו והראה לו כל הרהיטים היקרים והציורים ושאר הדמיונות, והרבי עשה עצמו כרציני ושאל אותו בכל רהיט מאיזה סוג עץ בנו את הארון הזה, ובאיזו מדינה יצרו את זה, ובכל ציור שאל מה שם הצייר וכמה עלה הציור הזה. וכך התעניין בכל חפץ וחפץ, וכן בכל כלי הכסף, כל גביע וכל בקבוק היכן ייצרו וכמה זה עלה וכו'.

בעל הבית שמח שלראשונה הוא מצא רבי שמתעניין בענייני עולם הזה כמוהו ממש, והשתעשע אותו בכל חפץ וחפץ. והדבר היה לפלא בעיניו, כי רבי מרדכי דב היה ידוע למתמיד באופן נעלה ביותר, אמרו

עליו שעסק בתורה עשרים שעות במעט לעת, ואפילו באמצע קריאת הקוויטלאך היה עוסק בתורה הקדושה. לאחר הטיול הארוך בארמונו של העשיר שאל את הרבי: "מה ראה

סגולה בדוקה ומנוסה לשלום בית

מעשה נאה מסופר על בתו הרבנית שרה מרים ע"ה (אשת הרה"ק מראצפערט זי"ע) שנסעה לבאבוב לבית בתה אשת ה'קדושת ציון' מבאבוב זי"ע, וסיפרה הרבנית שרה מרים לנכדה הרה"ק רבי שלמה מבאבוב זי"ע, שפעמים רבות היו באים לבית אביה רבי מרדכי דב זוג מאוקראינה שלא היה ביניהם שלום בית והרבי היה מחזיר את השלום ביניהם, ולאחר זמן היו חוזרים שוב לבקש עצה לשלום בית. עד שפעם אחת ביקש היהודי מהרבי שייתן לו ברכה על שלום בית אחת ולתמיד, שלא יצטרך להטריח את הרבי מדי פעם בפעם...

אמר לו רבי מרדכי דב: "אתן לכם סגולה, ביום שישי הבא תלך האשה לג' שכנות שלה ותבקש מהן שרוצה לשפשף ולנקות את הלאקשן ברעט שלהן (-עץ מיוחד שעליו הכינו את האטריות לכבוד שבת, והיו כמה עיסות דבוקות על העץ והיה קשה לנקות) ואם היא תנקה את הלאקשן ברעט של שלוש שכנות זה מסוגל שיהיה להם שלום בית". הזוג האוקראיני קיבל את הסגולה בתום לבב, וחשבו שמסתמא יש בזה סודות גבוהים מאוד. ויהי ביום השישי ותלך האשה לשכנה אחת לבקש שהיא רוצה להיכנס ולנקות את הלאקשן ברעט שלהם, כי יש להם איזו סגולה מהרבי לכך. המה ראו כן תמהו, ונתנו לה לעמוד במטבח ולשפשף את הלאקשן ברעט בשמחה. תוך כדי שהיא עומדת בבית השכנה, היא שומעת איך שהבעל צועק על אשתו: "מה לך שעוד לא הכנת את המאכלים היום", ועוד צעקות משונות כאלו. לאחר שיגעה לנקות את האחד הלכה לשכנה שניה וגם ביקשה כנ"ל, ושם בעמדה במטבח שמעה צעקות גדולות יותר מהשכנה הקודמת, איך שהבעל צווח על אשתו: "מדוע עדיין לא כיבסת את הבגדים שלי" וכו' וכו'; וכן היה בשכנה השלישית צעקות קשות וגערות בוז וכו'.

השכנה חזרה לביתה לאחר שפשוף שלושה לאקשן ברעטן בשמחה, והתחילה להבין שאינה צריכה שום סגולה לשלום בית, כי בהשוואה לצעקות ששמעה בשלושת הבתים של השכנים, הבינה שהצדיק'ל שלה יותר טוב מכולם. וחזר השלום בית לשכון כבוד בביתם עד היום אחרון.

(מתוך גליון 'משקה ישראל' כי תבא תשע"ט)

הרבי לבקר בביתו, ואז סיפר לו שהוא צריך סכום גדול לצרכי צדקה. העשיר הוציא מכיסו תיכף את כל הסכום ונתן לרבי בחפץ לב.

לאחר מכן שאל את הרבי: "מה זאת ראה הרבי להתעניין בכל החפצים והרהיטים היקרים שיש לי בביתי?". אמר לו הרבי: "פעמים שאני מבקש מאדם סכום הגון לצדקה, ותיכף מתעורר צמצום במוחו וחושב בדעתו שאין לו כלום, כך דרכו של יצר הרע שבקיום המצוה הוא נכנס להרגשה של צמצום. לכן רציתי לתת לך הרגשה בטוחה שאתה עשיר מופלג. שהרי שילמת כליכך הרבה בשביל הציורים והארונות, דיברנו בשעה אחרונה על סכומים גדולים מאוד, רציתי שבשעת ההתרמה יהיו כל האוצרות חקוקים על לבך ותוכל לתת כראוי לעשיר מופלג כזה, בנדבת לב".

ואמר רבי מרדכי דב, שלמד עצה זאת מדברי חז"ל (בכורות נח) בעניין מצוות מעשר בהמה, שבתחילה מכניס כל הבהמות לדיר, ועושה פתח צר שיצאו רק אחד אחד, והמנין הוא מדאורייתא לספור א' ב' ג' וגו', ובעשירי סוקרו בסיקרא ואומר שזהו מעשר. ולא מספיק אם יודע בעצמו כמה בהמות יש לו וייקח מעשר מהן. ולא עוד, אלא שאם יצאו שניים מפתח הדיר לא יצא ידי חובה, אף על פי שכלפי המעשר אין חילוק אם מונה ג' ואחר כך ד' או מונה ג' וד' ביחד, כי צריך שיהיה ברור על כל אחד ואחד אם הוא ג' או ד'.

וטעם הדבר הוא, כי הקדוש ברוך הוא מכיר את נפש העשירים, ואם יאמרו לעשיר שיש לו מאה בהמות, תוריד עשר בהמות ותיתן מעשר בהמה, הוא ירגיש צער נורא ממש כתולש אבר מן החי, ואם ייתן יקיים המצווה בלי שמחה ואילו פנים יש למצווה כזאת... ורצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל שיקיימו את המצווה בשמחה ובטוב לבב ובעין יפה, לכן ציווה להכניס את כל הבהמות לדיר ולעשות פתח קטן אחד, וימנה בעל הבית א' ב' ג' ד', וכך יראה כמה בהמות יפות ושמנות יש לו, הנה עוד אחת ועוד אחת, וכולה שלי, אין לאף אחד חלק בה אלא השי"ת נתן אותה לי לבדי... וממילא כשיגיע לתשעה ספורים, יהיה לו יותר קל לתת את העשירי קודש לה' בשמחה. וכך עשה רבי מרדכי דב עם העשיר הנ"ל, שלאחר שמנה וספר את פרטי כל הרהיטים היקרים שבביתו היה יותר קל להוציא ממנו סכום הגון בשמחה.

חוויה רוחנית יומית מדי יום אצלך במייל

'ניוזלטר' מלא וגדוש בתוכן תורני - הלכתי, אקטואלי ומרתק.
עם סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד...
בהגשה מקצועית עם טעם של עוד... להצטרפות שלח מייל ל-

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

לאחר שחתך עבודה בד נוסף חזרה בה הקונה לפתע. "אני לא רוצה לקנות, קח את הכל בחזרה!". הגויה שהבינה שנהגה שלא כהוגן, חשה באי נעימות ורצתה לשלם עבור שלושת הבדים שנחתכו עבודה, אבל בעל החנות היהודי לא רצה לקבל ממנה דבר. "אצלנו בחנות הלקוח הוא כמו מלך!", הכריז באוזניה. אותו יהודי סיפר לי את המעשה ואמר: "ודאי אתה מתפלא מדוע נתתי לה ללכת בלי לשלם..."

הגאון רבי יששכר מאיר זצוק"ל על יהודים וגויים

"זה ספר תולדות אדם" (בראשית ה', א')

הזוהר הק' אומר, ששני מלאכים מלווים את האדם בכל אשר ילך ומלאכים אלה הם כוחות מסוימים שהאדם מקבל עלידי שכלו. בכל יהודי מושרש כוח של קדושה וכנגד זה טבוע בו גם כוח טומאה. כוח הקדושה מגיע מהנשמה הקדושה, כפי שאנו אומרים בברכות השחר: "אלוקי נשמה שנתת בי טהורה היא", וכוונת הדברים היא שהקדוש ברוך הוא נתן באדם נשמה המשוּלֶה ל'נשימה', וכפי שהאדם אינו יכול לחיות בלי נשימה כך אינו יכול לחיות בלי נשמה. ישנם כופרים הטוענים כי באדם אין כל נשמה, ולפיכך מטבעו אינו שואף להיטיב לזולתו אלא אם יש לו בכך נגיעה אישית או טובת הנאה, כגון שיזכה עקב כך לכבוד, או שברבות הימים רעהו יגמול לו על טובתו, וכיוצא בזה.

ישנה היערכות מאורגנת של עשיית חסד. כאשר יהודי חלילה נאלץ לעבור ניתוח דחוף, ישנם יהודים הטורחים לסייע לו בכל הנדרש שלא עלימנת לקבל פרס. אנשים אלו נהנים לעשות חסד ללא פרסום ובלי שכותבים עליהם למחרת בעיתון "פלוגי עשה כך וכך". הם עושים זאת לשם שמים והנאתם נובעת ממעשה החסד עצמו. ברם, את ההנאה הזו יכול להרגיש רק מי שנופחה בו נשמה אלוּקית השואפת להתקרב לבורא יתברך.

בבני ברק ישנו יהודי בעל תשובה העובד עם ארגוני הרפואה. לאותו יהודי ישנם קשרים הדוקים עם הקונסול, וכאשר הוא מתקשר אל השגרירות ואומר: "פלוגי מדבר", הקונסול עוזב מיד את כל עיסוקיו ודואג להחתים את הוויזה ואת כל האישורים הנדרשים עבור העברת החולה לארצות הברית.

ארגוני הרפואה עומדים בקשר הדוק עם חברות הטיסה, וכאשר יש צורך להטיס חולה, אפילו באמצע הלילה, הם יוצרים קשר עם החברות השונות, שנענות לבקשתם ומפנות מקום עבורו בטיסה הקרובה.

כל זה הוא מערך שלם של חסד, שנעשה שלא עלימנת לקבל פרס, כל זה הוא כוחה של נשמת היהודי האלוּקית השואפת לטוב!

האמת היא שאצל אומות העולם אין חסד של אמת, כפי שהגמרא במסכת בבא בתרא (:) אומרת: אמר להן רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו, בניי, מהו שאמר הכתוב (משלי יד, לד) צדקה תרומם גוי וחסד לאומים חטאת. נענה רבי אליעזר ואמר, צדקה תרומם גוי - אלו ישראל דכתיב (שמואל ב ז, כג) ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ; וחסד לאומים חטאת - כל צדקה וחסד שאומות עובדי כוכבים עושין חטא הוא להן, שאינם עושים אלא להתגדל בו".

נמצאנו למדים, שבני אומות העולם עושים צדקה רק כאשר נובעת להם מכך הנאה אישית; ברם אצל בני ישראל אין הדבר כן, מפני שהם שואפים לעשות טוב אף-על-פי שאין להם בכך כל נגיעה וטובת הנאה. כאשר יהודי גומל חסד לזולתו יש לו נחת וסיפוק מעצם המעשה, ולפיכך הוא משתדל לעשות זאת בסתר, באופן שאיש לא ידע ואף מקבל הטובה עצמו, ובזה יש לו הנאה רבה.

ישנם יהודים המוסרים נפשם על מתן בסתר בלא תמורה והנאה, וזהו שנאמר: "צדקה תרומם גוי" (משלי יד, לד), כלומר: היהודי מתרומם על-ידי מצוות הצדקה ומקבל מעצם עשייתה סיפוק רב. יהודים רבים ששואפים ללכת בדרכי ה' מקיימים בעצמם "מה הוא רחום אף אתה רחום" (שבת קלג:). בקרב שומרי התורה והמצוות

את כל מבוקשם.

אותו יהודי סיפר לי את המעשה ואמר: "ודאי אתה מתפלל מדוע נתתי לה ללכת בלי שלם על הסחורה שנחתכה עליי הזמנתה. דע לך כי אני 'סוחר', אני לא טיפש, אבל דבר אחד אני יודע, כשמתעסקים עם גויים צריכים להיזהר ביותר שלא לגרום חילול ה', וכאשר גוי אומר על יהודי שהוא נוהג ביושר - זהו קידוש ה' הכי גדול בעולם!".

האיש הוסיף ואמר: "מעולם לא הרגשתי כל כך טוב כפי שהרגשתי בעת ששמעתי כי הגויים אומרים שהיהודים הם 'שרים!'".

כאשר האדם עושה קידוש ה' הוא מרגיש התרוממות הנפש. היצר הרע אומר לאדם: "אם תרמה ותעשה כל מיני 'חכמות' תוכל להרוויח הרבה כסף". ומאידך, אומר היצר הטוב לאדם: "עליך לעשות קידוש ה'!".

גם כאשר האדם מרמה את זולתו וגם כאשר הוא נוהג ביושר לפני משורת הדין הוא מרגיש שמחה והתרוממות הנפש, אבל כאשר הוא גוזל זו שמחה של טומאה וכאשר הוא נוהג ביושר ומקדש שם שמים זו שמחה של קדושה!

הגר"א אומר, שבלימוד התורה מרגיש האדם את ההנאה הגדולה ביותר בעולם. ברגעים בהם האדם הוגה בתורה ה' הוא מתרומם ומרגיש את נשמתו השכלית. באותה העת הוא חש הנאה כה גדולה, עד שניתן לומר כי הבחירה אם ללמוד או לא ניטלת ממנו, שהרי אם הוא נמנע מלימוד התורה הוא מונע מעצמו את החיים הטובים ביותר.

במשך כל חייהם אנשים מחפשים משהו נשגב הנמצא מעל חיי היומיום האפרוריים, וכשהם לא משיגים את מבוקשם הם מידרדרים לדברים בטלים עד שלבסוף הם נעשים רדודים ושפלים. ברם, כאשר הם מגיעים לרגע של אמת ומוצאים את הנשמה שלהם, אזי הם מתמלאים שמחה ואושר אמת.

בעבר למד בשיבתנו בחור בעל תשובה, שאמר לי שכאשר הוא יושב ולומד הוא מרגיש את ההנאה הגדולה בחייו. "כשאני לומד תורה אני מרגיש הרגשה כה עילאית, עד שאני לא נזקק לשום דבר אחר. כשאני מתפלל - אני מרגיש גבוה מכל עניני העולם. אני יודע

שכאן בשיבה קיבלתי את מה שאני באמת רוצה!"
(מתוך הספר 'לקחת מוסר', משיחותיו של הגאון רבי יששכר מאיר זצוק"ל)

"זה לעומת זה עשה האלוקים" (קהלת ז, יד). כשם שהאדם יכול להתרומם עליידי מעשי חסד הנובעים מהנשמה, כך נותנים לו משמים אפשרות להגיע להשגות אלו מצד הטומאה. גם אדם המתעשר עליידי תככים וקנוניות חש סיפוק רב ונהנה מכך שהצליח לרמות את זולתו ולהוציא את ממונו שלא כדין, אולם הסיפוק והשמחה הללו נובעים מכוח הטומאה.

הכרתי סוחר יהודי, אדם ישר מאוד, בעל חנות בדים בעיר ציריך שבשווייץ. אותו יהודי סיפר לי, שפעם נכנסה לחנותו גויה מקומית וביקשה לקנות בדים לוויילונות במידה מסוימת. לאחר שהסוחר היהודי חתך את הבדים בהתאם להזמנתה, היא הבחינה בבדים יפים יותר בצבע מזהב ונמלכה בדעתה, כשהיא מבקשת מהמוכר שיחתוך לה מהבדים הללו.

בעל החנות חתך לה מהבדים עליידי מבוקשה ולאחר מכן הפנה את תשומת לבה לחיסרון קל בבד. "כאשר מתבוננים בבד מול השמש ניתן לראות שישנו נקב קטן בצד שמאל - אולי את לא רוצה את הבד הזה?".

האשה סקרה את הבד ואמרה: "כן, אני רואה את הנקב והדבר לא מוצא חן בעיניי, אולי אקח בד אחר!".

לאחר שהאיש חתך עבורה בד נוסף, חזרה בה הקונה לפתע מכל העסקה. "אני לא רוצה לקנות, קח את הכל בחזרה!". הגויה שהבינה שנהגה שלא כהוגן, חשה באי נעימות ורצתה לשלם עבור שלושת הבדים שנחתכו עבורה, אבל בעל החנות היהודי לא רצה לקבל ממנה דבר. "אצלנו בחנות הלכות הוא כמו מלך!", הכריז באוזניה, "אם את לא רוצה לקנות עכשיו תקני פעם אחרת ואת הבדים החתוכים אמכור למישהו אחר".

האשה יצאה מהחנות נכלמת - אפילו הגוי השפל ביותר אינו רוצה להיראות כגנב - שלוש פעמים חותכים עבורה בדים ולבסוף היא מחזירה את הכל, הלוא יש בכך טעם גזל!

בכך לא הסתיים המעשה. ביום בהיר הופיעה האשה בחנות בשנית, כשהיא מלווה בבתה ובחתנה. השלושה החלו להזמין סחורה יקרה בכמויות גדולות, ובסופה של העסקה יצא בעל החנות ברווחים עצומים.

אותה גויה ראתה לפנייה יהודי ישר, ויהודי ישר אצל הגויים זו 'מצ'אה', הוא יותר טוב מהגויים, ועקב כך היא ומלוויה קנו בחנותו

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

בבוקר נכנסתי למכולת וקניתי גבינה וחלב. תארו לכם אם לא היתה חנות מכולת בשכונתי, וכדי להשיג גבינה הייתי צריך לנסוע עד חולון, להשיג יהודי שמוכר גבינה או מישהו שמגדל פרה ויתן לי חלב, וכי הייתי יכול להיות כך? ברוך ה', היה צריך לנשק את בעל המכולת, חמישים מטר מהבית יש לי מכולת!

הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצוק"ל על חסדים מיוחדים

"ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבשם" (בראשית ג', כ"א)

ידועים דברי חז"ל (סוטה יד.) "דרש רבי שמלאי: תורה - תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים; תחילתה גמילות חסדים דכתיב: 'ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבשם'; וסופה גמילות חסדים וכו'".

שאל אותי יהודי שאלה: כלום עד בגדי העור הללו לא מצאו חז"ל בתורה חסדים של הקדוש ברוך הוא? ומהי כל הבריאה אם לא חסד? ה' ברא את האדם - וכי אין בכך תחילתה חסד? יום הראשון של בריאת העולם, השני, השלישי וכו', כמה חסדים יש באור ובשמש, בצמחים שניתנו לנו, בחי ובדומם, והנה מדלגים על הכל עד כתנות עור. אתמהה.

את השאלה הזו, וגם תשובה עליה, שמעתי בשם רבי אברהם גרודז'נסקי זצ"ל, וכך תירץ:

בשלוש-עשרה מידות של רחמים אנו אומרים: "ה' ה'", וחז"ל (ראש השנה יז:) מבארים: "ה' קודם שיחטא וה' לאחר שיחטא". זו מידה מיוחדת משמו של הקדוש ברוך הוא, שגם אחרי שהאדם חוטא הוא זוכה לרחמים.

החסד של בריאת העולם בששת ימי בראשית היה לפני החטא של האדם, אבל אחרי כן אדם הראשון חטא והביא מיתה לעולם, נורא ואיום מה שנגרם מאותו חטא, ואף-על-פי-כן גם אחרי החטא נשאר ה' "קל רחום וחנון" וגמל עמם חסד: "ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבשם".

הגומל לחייבים טובות

"גמילות חסדים" - המילים הללו הן לכאורה תרתי דסתרי, כי "חסד" הוא דבר שלא מגיע לאדם ואף-על-פי-כן מתחסדים עמו, ואילו "גמילות" היא תשלום שמשלמים לו כגמולו המגיע לו ביושר ובצדק. ומבארים, כי אכן זוהי מידתו של הקדוש ברוך הוא: "גומל חסד" - התשלום שלו הוא בחסד, כי גם כאשר התשלום צריך להיות לכאורה עונש מחמת שהאדם התנהג שלא כראוי - התשלום והגמול של העונש בא עם מידת החסד.

אומרים ב'ברכת הגומל': "הגומל לחייבים טובות שגמלני כל טוב",

הגמילות לחייבים צריכה להיות רע, ההיפך מחסדים, אבל הקדוש ברוך הוא לא עושה כך, אלא גומל לחייבים - טובות.

על החסד המיוחד הזה הצביעו חז"ל ואמרו: "תורה, תחילתה גמילות חסדים" שה' הלביש אותם כתנות עור. לא רק שעשה להם בגדים במיוחד אלא אף הלביש אותם בהם.

כיון שיש לנו ציווי לדבוק במידותיו של הקדוש ברוך הוא, הרי שה' רוצה שכך ננהג גם אנו: דווקא אותו אחד שעושה לי צרות צרורות ויורד לחיי - דווקא אותו עלי להתחסד.

מחלוקת החסד והאמת - בבריאת העולם

הייתה מחלוקת לפני בריאת האדם. האמת והחסד התווכחו האם לברוא את האדם או לא: "חסד אמר יברא" - יש לברוא את האדם כיון "שכולו חסד". "אמת אמרה אל יברא" כיון שכולו שקר. מה עשה הקדוש ברוך הוא? השליך את האמת ארצה וברא את האדם (בראשית רבה ה, א).

הבה נחשוב: מה הפשט "שכולו חסד". ההסבר פשוט לכאורה: אם נתבונן נמצא שהעולם מלא בחסדים. תיקחו את ספר הטלפונים של בני ברק וירושלים תראו כמה גמ"חים יש. אם כן, לכאורה נראה שהעולם מלא בחסד.

נכון, אבל האם כולם מנהלים גמ"חים? הרי יש מיליארדי אנשים בעולם, וכי כולם כך?!... וכיצד אפשר לומר "שכולו חסד"?

שאלה נוספת. האמת באה וטענה שהסברא אומרת לא לברוא את האדם "שכולו שקר". איזו טענה היא זו, מה אכפת לי שכולו שקר אם בד בבד הוא גם גומל חסדים? מה מפריעים השקרים שבעולם לגמילות חסדים? הוא משקר אבל בד בבד גומל חסד, מה אכפת לי? התשובה היא, תשמעו רבותי: כי אכן המציאות היא שכל העולם הוא חסד (ולא בגלל הגמ"ח"ם שהזכרנו אלא מחמת סיבה אחרת). לא צריך לחפש רחוק. באת היום לבית הכנסת? הנה בכך שבאת השלמת מנין והתחסדת עם המתפללים. הפסיעות הראשונות שלך בבוקר - מיד יש בהן חסד.

אם תנסו לחלוק עלי ולומר: וכי הוא השלים מנין? הרי היה מנין בלעדיו! אשיב, כי ראשית, גם אם לא השלים מנין אבל הוסיף לרווח של כולם, כדי שהתפילה תהיה 'ברוב עם', כי מתפלל נוסף זו מעלה. ושנית, כל אחד נחשב שמועיל למניין וחלק מהמניין, כי אם אתה, הוא, הוא והוא לא היו באים לא היה מנין.

דוגמה נוספת: בבוקר נכנסתי למכולת וקניתי גבינה וחלב. תארו לכם אם לא הייתה חנות מכולת בשכונתי, וכדי להשיג גבינה הייתי צריך לנסוע עד חולון להשיג יהודי שמוכר גבינה או מישהו שמגדל פרה וייתן לי חלב, וכי הייתי יכול לחיות כך? ברוך ה', היה צריך לנשק את בעל המכולת, חמישים מטר מהבית יש לי מכולת! הוא עושה אתי חסד!

כאן בבני ברק ישנה 'טחנת קמח' של משפחת שטרן. כאלו בעלי חסד אין בעולם! נתאר לעצמנו שהחטים מחו"ל היו מגיעות אלינו הביתה כשהן שלמות, לך תטחן אותן, היכן יש מטחנה? או ווי, עד שהיינו מוצאים מעט קמח... וזה הכל אם מביאים חטים מחו"ל, אבל אם גם את זה לא היה אלא הייתי מקבל שדה כאן בארץ-ישראל ושור שחור - לך תחרוש, תעשה כל מה שצריך, תזרע, עד שיהיו לך חטים. מה הייתי עושה? מתי היה לי זמן לנשום?... "עשר מלאכות בפת"... ועכשיו, שום דבר, אני נכנס למכולת קונה לחם ויש מה לאכול.

אם כן מובן לכולנו כי כל התהליך - מייצור כלי החרישה ועד אפיית הלחם - הוא חסד עצום אתנו. כל המשתתפים בתהליך ייצור הלחם

הינם בעלי חסד, וזה בלחם בלבד.

ומה יהיה אם אני צריך לבנות בית כי נופל לי גשם על הראש? לך תהיה קבלן, אינסטלטור, חשמלאי. הרי שה'קבלן' הוא מורעדיגער בעל חסד. הנגר, וזה שעושה תריסים וחלונות - כולם בעלי חסד, כי גם אם תאמרו שאינכם צריכים שיבנו עבורכם בית מפואר, אבל מינימום כל אחד צריך: בית, בגדים ואוכל. נו, לך תהיה חייט, לך תהיה בנאי...

זו לא טעות, כי המציאות כך היא - העולם כולו עם חסד. "חסד אומר יברא, שכולם גומלי חסדים".

מגיעה מידת האמת ואומרת: הם בעלי חסדים? הם רוצים פרנסה, מעוניינים בכסף! אם לא תשלם לו, האם הוא יעשה לך חליפה? האם יתקן לך נעליים? "כולו שקר" - הם לא מתכוונים לשם חסד, הם מתכוונים לטובת עצמם...

אם כן מה האמת כאן?

הנכון הוא, שאם האדם מעוניין לעסוק בחסד, הרי בכל דבר שעוסק בו הוא יכול להיות בעל חסד. הסנדלר יכול לחשוב: "אני רוצה שיהיו לאנשים נעליים טובות ונוחות, שראובן יילך עם נעל ולא יאלץ לדרוך בבזך ועל אבנים, רק מה? אני חייב להתפרנס, וכיון שכך אני לוקח כסף כי אם לא יהיה לי כסף לא אוכל לתפור נעליים..."

מה המבחן באופן מעשי, לדעת האם הוא סנדלר בעל חסד או שעושה מעשיו לשם כסף בלבד? אם הוא מייצר נעליים רק בשביל עצמו ופרנסתו, מדוע יעשה נעליים באמת חזקות וטובות, אדרבה עליו לייצר משהו פחות טוב כדי שיתקלקל, וראובן הקונה יבוא בעוד חצי שנה ויקנה שוב ויהיה לו כסף... כך גם בחנות הירקות, אם הוא בעל חסד ייתן תמיד את המלפפונים הטובים, שהקונה ייהנה ושיהיה לו טוב.

באופן כזה יכול כל בעל מלאכה לעשות חסד בכל רגע.

הדברים הללו שדיברנו הם נפלאים. ולא מספיק להגיד אותם, וגם לא מספיק לשמוע, כי זה העולם, ובשנים הללו שאנו נמצאים כאן בעולם הזה צריכים לחטוף בכל רגע עוד מצווה ועוד מצווה, חיי נצח. (מתוך יחי ראובן)

חוויה רוחנית יומית מדי יום אצלך במייל

'ניוזלטר' מלא וגדוש בתוכן תורני - הלכתי, אקטואלי ומרתק.
עם סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד...
בהגשה מקצועית עם טעם של עוד... להצטרפות שלח מייל ל-

dirshu@dirshu.co.il

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

פעם אחת כשהייתי בביתו ראיתי כמה ספרים בסמוך לשולחנו. הצעתי בפני הרבנית ע"ה שאסדר את הספרים בספריה, אך היא אמרה שמרן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל לא מכניס לספריה ספר עד שהוא מסיים אותו. את הספרים הללו עדיין לא הספיק לסיימם ולכן לא הכניסם לספריה!

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א על הכוחות המיוחדים של האדם

"וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ" (בראשית א', כ"ז)

התורה מעידה כי הקדוש ברוך הוא ברא את האדם בצלמו. ומכאן ראייה כי נטועות בנו תכונות עילאיות משל הקדוש ברוך הוא, ומחמתן יש בנו יכולת להגיע לדרגות נישאות שאין לתארן ולשערן. נאמר בפסוק: "ויפח באפיו נשמת חיים" (בראשית ב', ז). אמרו רבותינו (זוהר בראשית כז ע"א): "מאן דנפח מדיליה נפח", כלומר, בעת שהקדוש ברוך הוא יצר את האדם הוא נפח בו חלק מעצמותו. באדם מוטבעים כוחות שמימיים. אם וכאשר הוא זוכה להתחבר אליהם בחיבור גמור, הוא מסוגל.

הכוחות האדירים שהקדוש ברוך הוא טבע באדם

הבורא יתברך הטביע חכמה אלוקית אפילו בבעלי החיים - בחיות, בבהמות, בעופות, בשרצים וברמשים. לעתים מטילה נקבת הזבוב את ביציה בתוך שעועית רכה. לאחר מכן היא מותירה את צאצאיה להתפתח בכוחות עצמם. אבל היא יודעת שעם הזמן השעועית תלך ותתקשה, והזבובים הקטנים שיבקעו מהביצים יילכדו בתוך השעועית וימותו. לכן היא פוערת מחילה בבשר השעועית עד למקום הביצים, כדי שהזבובים יוכלו לצאת בבוא העת לאוויר העולם.

מנין לזבובה ידע כה נרחב? כיצד היא יודעת שהשעועית עתידה להתקשות? האם היא בעלת 'רוח הקודש'? יהיו שיאמרו כי אלה אינסטינקטים טבעיים הנוטעים בבעלי החיים, אולם מי שטבע את האינסטינקטים הללו הוא ה' יתברך שנטע חכמה עצומה בבריותיו! ידוע כי היונה אינה נוטשת את שובכה. פעם ערכו מחקר מעניין. לקחו יונים מגרמניה, סימנו את רגליהן בצמיד זיהוי מיוחד והעבירו אותן לשווייץ, מרחק 700 קילומטרים מהשובר. והנה, לאחר כמה ימים שבו היונים לשוכן שבגרמניה. בתחילה סברו החוקרים כי אולי היונים מכירות את הדרך, אולי יש להן בשווייץ ידידות שהנחו אותן במעופן. לקחו החוקרים את אותן היונים לאנגליה, מרחק 1,000 קילומטרים מהשובר, ולמרבה הפלא כעבר ימים אחדים הן שבו בחזרה למקומן המקורי. כל זאת בלי מפות, בלי מכשירי ניווט, ובלי ידע גיאוגרפי.

הצרעה מטילה ביציה בתוך החול. מאחר שהיא חוששת שאת הביצים יטרפו שרצים למיניהם, היא מצפה אותן בקליפה המגנה עליהן. כאשר הצרעות בוקעות מהביצים, אמא צרעה צריכה להאכיל אותן בזבובים, אבל היא יודעת כי זבובים מתים עלולים להירקב, וצאצאיה

המפנקים לא ירצו לאכל מאכל מעפש. לכן היא משתקת את כנפי הזבוב כדי שלא יוכל להימלט. כאשר הצרעות הקטנות בוקעות מהביצים, הן אוכלות את הזבובים החיים שהוכנו מבעוד מועד. **אם בבעלי החיים מוטבעת כזו חכמה, בבן אדם על אחת כמה וכמה!** איננו מודעים לעוצמת הכוחות והיכולות שבבורא העולם השריש בנו. לאחר שנות חיים ארוכות, כשאדם יתייצב בפני בית דין של מעלה הוא עלול להתבייש כאשר בורא העולם יאמר לו: 'נטעתי בך כוחות כבירים, יכולת להגיע לעוצמות רוחניות אדירות, מה עשית עם הכוחות הללו? למה לא השתמשת בהם?!'.

נשמר שלא לשכוח את תורת ה'

בשנה האחרונה לחיי מרן רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל, הוא מעד, נחבל בגבו והובהל לבית החולים כדי לוודא שלא נגרם כל נזק לגופו מחמת הנפילה.

הרופאים וידאו תחלה שמרן לא ניזוק מבחינה פיזית וגופנית. וכדי לבדק שהנזק לא התבטא גם בפעילות המוחית וגרם לשכחה וכדומה, הוצרכו לשאול אותו מספר שאלות.

"כן, בבקשה", השיב מרן, "שאלו מה שאתם רוצים!".

הרופאים פצחו בסדרת שאלות: "כמה ילדים יש לכבוד הרב?" "כמה בנים, וכמה בנות?" "כמה נכדים?"...

מרן השיב תשובות מדויקות, ולאחר מכן הוכיח את הרופאים: "אלו השאלות?! תשאלו אותי על דברים יותר עמוקים! הרי יש לכם פה

בית־כנסת, תביאו כמה ספרים, תביאו ש"ס, תביאו רמב"ם, תביאו פוסקים, תאמרו לי את מספר העמוד, וכך נראה אם הזכרון שלי לא נפגם חלילה!"

על אתר הובאו למקום שתיים־שלוש מסכתות. הרופאים ציינו את מספר העמוד, ורבנו החל לדלות מתוך מעיין זכרוננו הנובע את דברי הגמרא, הרש"י והתוספות...

הרופאים סברו, כי אולי הספרים המסוימים הללו נחרטו במקרה בזכרוננו של מרן, ושלחו להביא ספרים נוספים מבית הכנסת, אך רבנו הפתיע אותם בזכרוננו הבהיר, כשהוא מצטט בדיוק מופלא כקורא מתוך הכתב מכל הספרים עליהם נבחן. הרופאים סיימו את הבדיקה בהתנצלות: "סליחה כבוד הרב, הלוואי והמח שלנו יעבוד כמו המוח שלך!"

בתקופה מסוימת נזקק מרן לתרופה מסוימת העלולה לפגוע בשני אחוזים מהזכרון. רבנו לא הסכים ליטול את התרופה ואמר בתוקף: **"מוטב לי להישאר חולה ולא לשכוח חלק קטן מהתורה!"**

הרופאים ניסו לשכנעו ליטול את התרופה, בטענה כי הפגיעה בזכרון היא מזערית ובטלה בשישים, אך רבנו לא הסכים בשום אופן. כל חייו הוא קיים בעצמו "הישמור לך פן תשכח" ונזהר ונשמר שלא לשכוח את תורת ה'.

הוא היה אומר כי כל איברי האדם, כמו העיניים, הראש או המוח - ניתנו לאדם מעם ה' יתברך לצורך לימוד וידעת התורה. ואם אדם אינו לומד או אינו זוכר, הוא עתיד להיתבע על כך לעתיד לבוא: מפני מה לא למדת או לא זכרת את תלמודך?!

עמל התורה של רבותינו מאורי הדורות

אנחנו חיים בתפיסת עולם מגוחכת. משקיעים כמה שעות ביום בלימוד, וכבר מתלוננים: "אין לי זיכרון, אני לא קולט, הכל בורח לי מהראש!"...

לפעמים ניגש אלי תלמיד ומתלונן: "אינני רואה סימן ברכה בלימודי, איני קולט דברים, לא זוכר... כנראה הראש שלי לא בנוי ללמוד התורה..."

אולם עלינו לדעת, כי רבותינו גדולי העולם לא זכו לתורתם רק בשל כוח זיכרון אדיר בו ניהנו, אלא כתוצאה מעמל ומשקידה אינסופיים במשך שנים על גבי שנים.

העתק מדויק של הדף הישן!

לפני כארבעים שנה נתן מרן כתב־יד של אחד מספריו לבית הדפוס. כתב־ידו היה כתב יהלומים, מסודר וברור, בהיר כשמש בצהרים. לא היה צורך להקליד אותו לפני כן. כשנתן, הזהיר מאוד שיראו לשמור על הדפים משום שאין לו עותק מהם.

בעל הדפוס החל לעסוק בזה והנה הבחין שחסר לו דף אחד. הוא חיפש אותו בקדחתנות אך לשווא. מה עושים? בליית ברירה התקשר לבית מרן, אולי שכח אותו שם? כל בני המשפחה, שהבינו את משמעות האבידה, התגייסו לחיפושים, ורק מרן עצמו המשיך ללמוד בלי שהרגיש בהם. רק לאחר כשעה הבחין כי פותחים מגירות ומחפשים

משהו, והתעניין בסבת הדבר. הם חששו לצער אותו, אך לא היתה ברירה: "המדפיס אומר שחסר דף אחד, ואנחנו מחפשים אחריו".

"איזה דף חסר?", שאל מרן, "אשלים אותו".

הוא התרכז והחל לכתוב את הדף מחדש. פוסקים, ראשונים ואחרונים, תשובות וסתירות... כשסיים שלח את הדף ואמר: "תאמרו לו שישמור על הדף הזה, אין לי עוד עותק ממנו"... באותם ימים לא היו צילומים זמינים.

הדף הגיע בשלום אל בית הדפוס והחלה העבודה עליו. והנה, תוך כדי כך, ראה פתאום בעל הדפוס דף מבצבץ תחת ספר כלשהו, וגילה את הדף שנעלם... כאב לו שהטריח את הרב בלייך הרבה. אבל כשנטל את הדף הישן ואת הדף החדש, נדהם - **לנגד עיניו התגלה העתק מדויק! אותן מילים באותן שורות. צילום של הדף הישן העלה מחדש על הכתב!**

עמלה של תורה

לאור מעיין ידיעותיו העצום, ניתן לכאורה לטען כי הוא היה בעל זיכרון בלתי נדלה, ובשל כך הגיע להיכן שהגיע. אולם האמת היא שאלו דברי הבל. מרן רכש את ידיעותיו הכבירות בזכות דבר אחד ויחיד - עמל התורה!

הוא לא קיבל את המתנה הזאת סתם. הוא לא קם בבוקר, שמו לו 'צ'יפ' (כרטיס זיכרון) בראש והתחיל לדעת. חלילה! הוא עמל על כל ספר, על כל הגהה, על כל מדרש ועל כל ספר קבלה. בלי עמל הוא לא השיג כלום, ובעמלו השיג כה הרבה, כי לא ביטל שנייה אחת!

מי שהכיר אותו ראה וידע זאת. הדברים ניכרו מבין ריסי עיניו. פעם אחת כשהייתי בביתו ראיתי כמה ספרים בסמוך לשלחנו. הצעתי בפני הרבנית ע"ה שאסדר את הספרים בספרייה, אך היא אמרה שמרן זצוק"ל לא מכניס לספרייה ספר עד שהוא מסים אותו. את הספרים הללו עדין לא הספיק לסייםם ולכן לא הכניסם לספרייה! מי שרוצה לזכור את לימודו צריך לחזור על תלמודו, להיות שקוע בו כל הזמן ולהתרכז בו. אצל מרן זצוק"ל ראינו זאת במו עינינו - יכולתי לעמד לידו מספר דקות, והוא לא הרגיש כלום! היה לוקח ספרים, עובר לידי - ושום דבר. אלמלא הרבנית שצעקה לו: "חכם עוובדיה! הרב אלבו כאן!"... לא היה פונה אלי בכלל. אנשים ידעו, שאפשר לדבר אליו והוא לא שומע, וכדי שישמע צריך לתפוס לו את היד ולנענע אותה. רק כך הוא יבחין בהם ויענה להם. מחשבותיו היו נתונות כל הזמן בלמוד. היה מרוכז כל הזמן בעולמות עליונים.

בוקר אחד בשעה שש וחצי הגיע אברך לסדר את הספרים שהוציא מרן במשך הלילה, כמו תמיד. הוא מצא את מרן יושב רכון וכותב. כשהבחין בו מרן הרים את עיניו ושאל בפליאה: "למה הקדמת לבוא היום לפני עלות השחר?"

"לפני עלות השחר?", התפלל, "הרי השעה כעת היא שש וחצי, ועלות השחר בארבע".

"כבר שש וחצי?", התפלל מרן.

"אכן".

האברך הבין שיש דברים בגו, ומיהר לשאול: "האם הרב לא הלך לישון הלילה?"

ענה לו מרן: "הלילה שכחתי לישון" ... כמלאך אלוקים.

בתקופה מסוימת בחיינו נהג מרן להתפלל ערבית בימות החורף מיד בצאת הכוכבים, לאכול משהו, לנוח שעה אחת, ואחר-כך לקום בשעה שבע בערב וללמוד ברציפות עד שבע בבוקר! מניין לו כוחות לשבת וללמוד 12 שעות ברצף? אלא הוא רתם את עצמו כשור לעול.

הוא המית עצמו באהלה של תורה!

הוא התנתק מהעולם - אבל בעצם הוא התעלה, והעולם התעלה אתו! פעם אירע לו, שעמד על סולם ועיין בספר. בגדל עיונו שכח היכן הוא נמצא וחשב שהוא על הקרקע. כיון שכך, כשסיים התחיל ללכת ונפל וכתוצאה מכך סבל משבר...

אנשים קטנים, שלא יצאו עדיין מקליפת הביצה, אומרים כל מיני סברות... האם קרה להם פעם שהם שברו את היד למען הלמוד?...

הגאון האמתי **רבי חיים קרייזוויט** זצ"ל היה צדיק גדול ובקי בכל הש"ס. מרן העיד עליו, שהוא אחד משני גאונים שבדור שידועים ש"ס. הוא ידע את כל הש"ס בעל פה, ישר והפוך, כפי שידוע אדם את פרק "אשרי יושבי ביתך" ... לא רק ידע בעלמא היה לו, אלא גם עמקות נפלאה עד מאוד. שמעתי ממנו רעיון מאלף:

ההלכה היא, שעל עם הארץ לא סומכים במעשרות. תאוות המומן עלולה להעבירו על דעתו, וכשהוא אומר שעושה יכול מאוד להיות שהוא משקר. אילו הייתה לו תורה, היתה התורה הופכת אותו לאדם

אחר, אך אין לו תורה ולכן אי אפשר לסמוך עליו.

אבל אמרו חז"ל (ירושלמי דמאי פרק ד הלכה א): "הלוקח פירות ממי שאינו נאמן על המעשרות ושכח לעשרן, שואלו בשבת, ואוכל על פיו". אם קנה פירות מעם הארץ שאינו נאמן על המעשרות ושכח לעשרן, ונכנסה שבת שאינו יכול לעשר, הרי זה שואל את המוכר, ואם אומר שעושה מותר לסמוך עליו. וכל-כך למה? מפני ש"אימת שבת עליו, והוא אומר אמת" - השבת מפחידה אותו.

מה קורה לעם הארץ בשבת?

הסביר רבי חיים קרייזוויט בדרך הלצה: בעידן המחשבים של היום, אדם לא צריך לזכר הכל בעל-פה. הוא יכול לשבת עם מחשב, לעשות כמה חיפושים ולהפגין ידיעות גדולות. הוא בכלל לא תלמיד חכם, אבל יכול לצטט מימרות מכל מיני מקומות בש"ס, וכלם חושבים שהוא תלמיד חכם...

אבל כשבאה שבת אימת השבת עליו. מה יעשה כעת? בשבת הרי אין לו מחשב. כעת ניכר שהוא עם הארץ, הוא מפחד מה יקרה אם ישאלו אותו שאלה? השבת תודיע לכולם שהוא בעצם עם הארץ... לכן אימת השבת עליו...

הפתרון האמתי כדי לא להיות עם הארץ הוא לשבת וללמוד. אין שום דרך אחרת! צריך ללמוד וללמוד, לשקוד ולחזור עוד פעם ועוד פעם. למות על התורה הקדושה, וגם לבכות בדמעות שליש שנזכה להבין אותה, ולא נאבד באפלה.

(קטעים מלוקטים מתוך הספר 'משכני אחרים')

מדוע האור החיים הק' למד הלכות עדות בערב שבת?

"וַיִּכְלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם" (בראשית ב, א)

בשבת (ק"ט): איתא "כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכולו מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית", ובמהרש"א שם כתוב כי האומר ויכולו הרי הוא מעיד על מעשה בראשית והרי הוא נעשה שותף עם הקב"ה כי בלתי עדותו לא יוודע עשייתו וכמו שהעשיה לא היה רק במאמר כן עדותו במאמר.

וכיון שהיו עדות כתב המשנ"ב (רס"ח, יט) שהטעם מדוע אומרים אותו בעמידה הוא משום שבזה אנו מעידים להקב"ה במעשה בראשית, ועדות דינה בעמידה.

במכתב מר' ישעיה אשר מרגליות זצ"ל (נדפס בסוף ספר עצי עדן מאביו ר' יהודה לייב מרגליות זצ"ל) כתב ששמע שהאור החיים הק' בכל ערב שבת למד

הלכות עדות ואמר כי מטרת לימודו שידע שעל פי ההלכה הוא ראוי להיות עד כשר ונאמן לעדות שבת, [ועני' ישועות יעקב או"ח (ס' רס"ח סק"א) ודרך פיקודיך ריש הקדמה ו'].

קב ונקי
הרב צבי וינברג

לתקופה מוגבלת

המבצע הגדול

לרגל ההוצאה לאור של הסט 'לקראת שבת'
ב-5 כרכים, הספר שכבש את עולם התורה,

**ארגון 'דרשו' ו'אחינו' יוצאים
במבצע מיוחד לתקופה מוגבלת**

תרום לארגון 'אחינו'

וקבל מיידית מתנות עד לשווי

של 869 ש"ח

וכנס להגרלה הגדולה פרסים בשווי של

42.000 ש"ח

המדרגה החדישה 'לקראת שבת' שיוצאת

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

הנה להצליח אידוה, קיבוץ הסיפורים מהגליונות בתוספת של עוד עשרות סיפורים ופנינים מרתקים, מאורחות חיים של רבותינו הקדושים לפי סדר פרשיות השבוע.

המבצע הגדול

לתקופה מוגבלת

התקופה מוגבלת, לרואי שבר, יעלה

מסל

תרומה של 18 ש"ח
קבל מיידית

387

סט 5 כרכים של
חמשה חומשי תורה
סט 3 כרכים 'דרש'
ו-4 כרטיסי הגרל

*סך כל התרומה

התקשרו למוקד ד

מסלול מס' 35

תרומה של 20 ש"ח למשך 12 חודשים*
קבל מיידית מתנה בשווי

390 ש"ח

סט 'משנה ברורה' מפואר מהדורת 'דרשו'
וכרטיס הגרלה להגרלה הגדולה

*סך כל התרומה 240 ש"ח

Dirshu
 דרשן ד' ועוזן
 קרן עולמית לחינוך
 ועידוד לימוד התורה

מארחות חייהם של רבותינו הקדושים לפי סדר פרשיות השבוע.
 קיבוץ הסיפורים מהגליונות בתוספת של עוד עשרות סיפורים ופנינים מרתקים, שופנה להעלחה אדירה, להעלחה אדירה, להעלחה אדירה.

מסלול 37

מסלול 36

תרומה של 26 ש"ח למשך 16 חודשים*
קבל מיידית מתנה בשווי

869 ש"ח

סט 'משנה ברורה' מפואר מהדורת 'דרשו'
 סט 5 כרכים של 'לקראת שבת'
 ו-4 כרטיסי הגרלה להגרלה הגדולה

*סך כל התרומה 416 ש"ח

למשך 18 חודשים*
מתנה בשווי

6 ש"ח

ל' לקראת שבת'
 מפואר מהדורת 'דרשו'
 ש דוד' על התורה
 להגרלה הגדולה

מה 324 ש"ח

דרשו 02-5609000

ההכנות נכנסו להילוך גבוה. מודעות ענק וכרזות זעקו בכל חוצות המושבה והזמינו את כל התושבים, אנשים ונשים, להשתתף בעצרת בהשתתפות הרב הצדיק רבי ברוך טולדנו, ולאחריו 'אורח הכבוד' המגיד המפורסם רבי יענקלה גלינסקי. ברם, בהגיע היום המיוחל, נדהם הרב לראות אדם אחד בלבד! שהגיע עם אשתו לעצרת הענקית...

הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א על הדרשה הגורלית

"וּלְמִקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יָמִים" (בראשית א', י"ט)

הואיל וישנם באותו ישוב גם תושבים רבים אשכנזים. הדבר יביא להשתתפות רחבה של הציבור מכל העדות, שכן הוא עצמו נמנה על עדות המזרח ויתאים נאומו עבור התושבים הספרדים, ועבור הציבור האשכנזי חיפש מגיד מישרים עם מוניטין, שישכיל לעורר את הציבור כראוי וכהוגן. הוא בא בדברים עם הגאון רבי יענקלה גלינסקי, שבאותם זמנים כשהיה כוחו במוותניו היה נוסע ממקום למקום לעורר את ישראל בדרשותיו המלהיבות, שכבר יצא שמן לתהילה.

ההכנות נכנסו אכן להילוך גבוה. מודעות ענק וכרזות זעקו בכל חוצות המושבה, והזמינו את כל התושבים, אנשים ונשים ללא יוצא מן הכלל, להשתתף בעצרת רבתי לטהרתם של ישראל, ולייסוד מקווה טהרה חדיש ומהודר במושבה בהשתתפות הרב הצדיק רבי ברוך טולדנו, רבה הראשי של באר שבע, שיסביר ויבאר בפני העם בפיו מפיץ המרגליות את גודל ערך הטהרה! ולאחריו 'אורח הכבוד' מהעדה האשכנזית, המגיד המפורסם רבי יענקלה גלינסקי.

ברם, בהגיע היום המיוחל, נדהם הרב לראות בבית הכנסת הגדול של המושב אדם אחד בלבד! שהגיע עם אשתו לעצרת הענקית... שאר התושבים כולם נשארו אדישים בקרירות מופגנת. הם כבר הבינו מבין השיטין שלאחר העצרת תיערך מגבית רבתי, ותרמו ברגליהם... באותן שנים היתה שנאת הדת משתוללת במלוא עוזה.

סיפר מגיד המישרים הגאון רבי יעקב גלינסקי זצ"ל על דרשה אחת שדרש בשביל אדם אחד בלבד... אבל תוצאת אותה דרשה היתה שווה פי כמה מבית-כנסת מלא מפה לפה!

וכה דבר המעשה: בעיר הגדולה באר שבע, מרכז הדרום, שימש ברבנות עשרות בשנים הגאון הצדיק המפורסם רבי ברוך טולדנו זצ"ל. לאחר ששימש בקודש ברבנות בארץ מרוקו והעמיד שם דת על תלה, ארי עלה מבבל לארץ הקודש וכאן הוכתר בנזר רבנות העיר באר שבע. בהיותה עיר גדולה לאלוקים ומרכז הדרום כולו (כפי שהיא נקראת 'בירת הדרום'), היתה מצודתו פרושה גם על כל העיירות סביב.

בלהב אש קדשו היה מכתת רגליו ממקום למקום בהרצת תורה לעם להרבות כבוד שמים, ולתקן בכל מקום את הצריך תיקון, להגדיל תורה ולהאדירה.

באחד ממסעותיו הגיע למושב לא הרחק מבאר שבע, שרוב תושביה לא היו דתיים. נודע לו שחסר שם 'מקווה טהרה'. כדרכו ניגש מיד לפעולה, והחל לדבר על כך עם ועד היישוב ופרנסיו שמן ההכרח להקים מקווה כשר בתוככי היישוב! כאשר באותם זמנים - שלא כבימינו - לרוב תושבי הקיבוצים והמושבים לא היה רכב צמוד, וכל טבילת מקווה היתה כרוכה בנסיעה קשה ובטלטול באוטובוסים לבאר שבע.

ועד המושב ומנהיגיו הסכימו עקרונית עם הרעיון שיוקם מקווה טהרה במושב. אולם הבעיה העיקרית שניצבה בפני הרב היתה המימון הרב הנצרך לבניית מקווה, שעלותו מגיעה לכמה עשרות אלפים טבין ותקילין. לא היו בידו שום מקורות להוצאת ענק כזו.

רוב התושבים במושב לא היו חרדים לדבר ה', ולא הבינו כלל את גודל נחיצות העניין. לפיכך החליט הרב לערוך עצרת רבתי בבית הכנסת הגדול של המושבה, בה יוסבר ויובהר בפרוטרוט גודל חשיבות ענין הטהרה, והמצוה הגדולה שבהקמת מקווה ביישוב; ובתום העצרת לערוך 'מגבית ענק', כדי שכל תושב ייקח חלק נכבד בהוצאות בנין המקווה.

להצלחת העצרת, חשב הרב, מן הראוי להזמין גם דרשן אשכנזי,

רוב הציבור בעם נהה אחר התקשורת השמאלנית, ומכל דבר שריח יהדות נודף ממנו היו מתרחקים, וענינו של 'מקוה טהרה' עם דרשות של רבנים לא עניין אותם במיוחד...

האכזבה הייתה מרה וקשה. הרב טולדנו ניצב על מקומו במזרח בית הכנסת יחד עם הרב גלינסקי בהמתנה ובציפייה דרוכה, אולי בכל זאת יכנסו כמה אנשים נוספים... אך תוחלתם נכזבה, הם הבינו שאין כאן מה להמתין יותר. ר' יענקלה טען בפני הרב, שעצם ההמתנה הארוכה כל כך, כאן בבית המדרש, יש בה זלזול בכבודה של תורה, ומן הראוי להסתלק מן המקום כמה שיותר מהר, ולמנוע את כל הביזיון הזה!

אבל הרב הצדיק רוח אחרת היתה עמו. הוא מעולם לא נסוג בעבודת קדשו, לא חת מפני איש, ועשה עבודת משמרתו בחירוף נפש תמיד. הוא טען בתוקף שאין לבטל את המעמד, "הרי אף בשביל איש ישראל אחד מחללים את השבת! אילו היו צריכים כאן חלילה להזמין 'אמבולנס' באמצע השבת בשביל יהודי אחד, בוודאי היינו מזמינים אותו מיד בדחיפות שיבוא על אתר מבאר שבע! מדוע, אם כן, לא נקיים את העצרת בשביל יהודי אחד? לעולם לא נוכל לדעת ולשער את כוחותיו הפנימיים וערכו של איש ישראל אחד!", טען הרב בלהט.

רבי יענקלה נענה לפסקו של הרב. הוא נשאר אפוא במקום, עלה אל דוכן הנואמים כפקודת הרב, והחל בדרשה חוצבת להבות! אמתות דברי הרב ועקשנותו הציטו בקרבו אש קודש, והוא נשא דרשה מופלאה מלאה ומתובלת בדברי התעוררות רבים ברשפי רגשי

קודש, כאילו היה עומד ומדבר בפני חמשת אלפים איש! בתום נאומו הנפלא כבר לא היה צורך בדרשה נוספת של הרב טולדנו, מאחר ולא היה נוכח אף אדם מאחינו הספרדים; האיש היחיד שנוכח באולם היה אשכנזי, והוא כבר קיבל את הדרשה שלו... בטרם פנו לדרכם ניגש האיש אל הרבנים בברכת יישר כח, וביקש אם אפשר להמתין מעט, כי אשתו נמצאת כאן בעזרת הנשים והוא רוצה שאף היא תקבל את ברכת הרבנים.

הוא הלך לקרוא לה. בדרך הם התעכבו מעט בשיחה ביניהם, ולאחר זמן-מה ניגשו אל הרב טולדנו והציגו את עצמם: "אנו זוג ניצולי שואה, ומתוגמלים מדי חודש בסכום גבוה ונאה מכספי השילומים". כידוע באותן שנים שילמה ממשלת גרמניה הון תועפות לניצולי המחנות. "ברוך ה' מצאנו כאן במושב את מנוחתנו, ואנו מתפרנסים יפה ויכולים להסתדר אף ללא אותם שילומים. למיטב הבנתנו בנית המקוה כאן מתעכבת מחוסר אמצעים. רוצים אנו אם כן לתרום עבור בניית מקוה זה את כל כספי השילומים הללו, ובזה תהיה נקמה חזקה לאותו צורר מרושע, שרצה להשמיד את עם ישראל ותורתו!".

עמדו הרבנים וערכו חשבון של הוצאות הבנין, ונמצאה תרומתם של אותו זוג מכסה שני שליש מסך כל ההוצאות, עד מהרה נרתמו כמה נדיבים ידועים בעם לגיוס השליש השלישי, ובתוך תקופה קצרה הוקם באותו מושב מקוה מפואר ומהודר, אשר משמש עד היום את תושבי המושב לטהרתם של ישראל!

מתוך הספר 'טיב המעשיות' בראשית)

מדוע העיר 'יריחו' נקראת 'עיר הירח'?

"וְהָיוּ לְאֶתֶת וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים וּשְׁנָיִם" (בראשית א', י"ד)

וכתב רש"י "ולמועדים" על שם העתיד, שעתידים ישראל להצטוות על המועדות והם נמנים למולד הלבנה.

בספר יוסיפון (פרק לח) כתב שהעיר "יריחו" נקראת "עיר הירח", כי מולד הירח נראה ביריחו לפני שנראה במקומות אחרים, ולכן העדים הנאמנים אשר היו באים להעיד על ראיית הירח היו באים מיריחו, כי כל מי שהגיע להעיד מהעיר יריחו לא נמצאת בעדותו סיבת מבוכה ושגגה, משא"כ בשאר המקומות היו פעמים שוגגים בעדותם ונבוכים.

ועוד כתב שם שיריחו נקראת גם "עיר הריח", כי במקום ההוא צומח אילן אפרסמון הנקרא "בלסא"ם" אשר ממנו יצא השמן הטוב הנקרא שמן אפרסמון, והעץ הזה לא נראה מעולם במקום אחר כי אם ביריחו ורבים מלכים ממלכי הארץ וגם מלכי מצרים לקחו

מנטעי העץ וינסו לטעת מהם בארצם במקומות רבים ולא סבלה העץ את טבע הארץ כי יבש, והיה העץ ביריחו עד חורבן בית שני, וכאשר נחרב בית המקדש השני נעתק העץ מיריחו אל מצרים ואל מקומות אחרים במקום ידוע והיה שם עד היום הזה, וגם עודנו מעט ביריחו. (הביאו רש"י ברכות מג. ד"ה שמן ארצינו)

קב ונקי
הרב צבי וינבר

בכשרון רב החל לתאר את הדמויות הרעות חורשי המזימות שתכלית אחת להן, מצמררת ומחרידה - למלא את הגיהינום, לדאוג לתפוסתו המלאה, מעין 'מועצת הגיהינום' שמוטל עליה לדאוג להמשך תפקודו של המקום. "תארו לכם", המשיך ותיאר בצבעים חיים, "אותם מומחים מתכנסים כדי לחרוש מזימות כיצד להגדיל את התפוסה ועליהם למצוא רעיונות, לטמון פח לבני אדם"

וניאות לעבור לפני התיבה לתפילת 'כל נדרי'. 'בואו, בואו', קרא לנו ברוך, 'עמדו כולכם ככה ליד', ככה, כן, סביבי, בואו, בואו, אתם הסגורים הטובים ביותר שעם ישראל יכול היה להעמיד לעצמו. יהודים צעירים שהעולם גלגל אותם כסמרטוט במכונת כביסה, ומיד בתום המלחמה הרי הם ניצבים איתנים ביהדותם ודבקם בבוראם'.
"ספר תורה אחד היה עמנו. בעל התפילה חיבקו ברגש רב, עד שהיה נראה כמי שנתלה על ספר התורה, והחל לוחש במתנות את תפילת 'כל נדרי' במנגינה הידועה. כל נדרי, ככה, ברוגע לאט לאט, איש לא ממהר, אין לאן, אהה - אהה אֵאָאָה־אֵאָה־אָה ואסרי... ואנו, עינינו זולגות כמים מול ארון הקודש הפתוח וגופנו סילודין. בפעם השלישית שהרב שלנו התחיל לומר 'כל נדרי' התברר שהוא נիחן בקול אדירים, ומשהגיע ל'ונסלח לכל עדת בני ישראל' דומה היה כי קולו מהדהד והולך על קדקודם של כל עדת בני ישראל שבכל העולם, עד שקולו נשבר לרסיסים על מזח הפסוק 'כי לכל העם בשגגה'.

הרב יהושע לייבזון

הסברנו לו שאנו חשים בודדים, ומוטלות עליו הזכות והחובה לפתוח בדברי כיבושין לכבוד היום הקדוש.

"הוא נעמד עלייד הבימה המאולתרת והחל לבכות. כך פשוטו כמשמעו. תחילה ניסה לדבר, אך יותר משאמר - בכה, ויותר משבכה - זלגו עיניו דמעות, ויותר משזלגו עיניו דמעות - רעד כל גופו. לבסוף הוא נרגע קמעה ונשא בפנינו את הדרשה הבאה.

"הוא היה בן-אדם נבון ופיקח, שהבין אל נכון כי לא העת והשעה לשאת באוזנינו דברי תוכחה, לפיכך הוא החדיר בנו את המסר הבא שמלווה אותי מאז ועד היום.

"בכשרון רב החל לתאר את היצרים הרעים של האדם כדמויות רעות חורשי מזימות שתכלית אחת להן, מצמררת ומחרידה - למלא את הגיהנום, לדאוג לתפוסתו המלאה, מעין 'מועצת הגיהנום' שמוטל עליה לדאוג להמשך תפקודו של המקום. 'תארו לכם', המשיך ותיאר בצבעים חיים, 'את אותם מומחים לענייני גיהנום מתכננים כדי לחרוש מזימות כיצד להגדיל את התפוסה ועליהם למצוא רעיונות, לטמון פח לבני אדם, להכשילם בבורות נשברים ולהטותם מדרך הישר.

"הנה, הם מניחים את מבטם הזדוני עליכם, קבוצת בחורים יהודים, קדושים וטהורים, שלא טעמו טעם חטא, וחורשים רעות כיצד להכשילכם, באיזה אופן אפשר לגרום לכם שלא לעשות את המוטל עליכם.

"מן הסתם, יש מי שמציע להגביר בלבבכם את חמדת הממון, עד שלבסוף לא תעמדו בנסיונות מסוימים, תפילה בציבור, ממון הזולת, שמירת שבת, ריבית, הונאת דברים, ועוד ועוד. אך הצעה זו תרד משולחן הדיונים כלעומת שבאה. הם יבינו לבד כי דרכם זו לא תצליח. הם עקבו אחריכם זמן רב מדי מכדי לשגות באשליות שיצליחו בכך. הם ימשיכו בדיונים ארוכים ומתישים, במהלכם יעלו הצעות אחיתופל, יוצצו רעיונות ומדוחי שווא. אני, הצביע על עצמו בפאתוס, 'רוצה כבר עתה לגלות לכם מה הם יחליטו לבסוף. לא נפתה אותם לדבר עבירה - הם יחליטו, לא נסית אותם לדבר

עוון - הם יקבעו, ולא נדרדר אותם לחטוא - יסכימו הכל. הם גם ימנו ויגמרו ביניהם כי אל להם לנסות להציע לכם לבל תקבלו על עצמכם קבלות של התחזקות בתורה ובמצוות. אדרבה, שיקבלו. אם ניווכח ביהודי המבקש להתקרב אל בוראו - לא נעצרהו, ואם ניתקל ביהודי שמשותק לקבוע עתים לתורה - לא נמנעהו.

"הישיבה הארוכה תניב מסר קצר ביותר: **בני אדם. עשו כל הטוב והישר, דקדקו במעשיכם, קבעו עתים לתורה, אבל---ממחר!!!**"

הוא נשען לאחור, פלט אנחת רווחה והמשיך: "אתה יודע, יש פתגם מפורסם, שהיום העמוס ביותר בשבוע הוא יום המחר. בזכות אותו מסר נפלא ידעתי לנצל הזדמנויות יקרות שנקרו בדרכי. אתה יודע, לפעמים יהודי מתרגש, לבו מתחמם לדבר מצווה. והוא מחליט, זהו זה, גם אני מצטרף. הגיע הזמן. אבל אם הוא לא מתחיל מיד, באותו רגע הוא עלול לשכוח לחלוטין מהחלטתו ולהיזכר בה בעצב כעבור מספר שנים.

"מאז אותם ימים", מסיים איש שיחי וקם ממקומו, "חלפו עלי עשרות ימי כיפור, התפללתי 'כל נדרי' עם בעלי תפילה רבים, מלו ארונות קודש מכל הסוגים. שמעתי שיחות, דרשות והרצאות רבות, אך זכר אותו 'כל נדרי' מול ארון הקודש המאולתר, והדרשה שלאחריו לא ימושו מלבי לעולם".

המאמר הזה מצאתי בגליון 'מאורות הדף היומי', וכשקראתי אותו אמרתי לעצמי, זהו עכשיו!

כולנו יודעים כבר כי סיום הש"ס מתקרב. בימים אלה התחילו בעם היהודי ללמוד את המסכת האחרונה בש"ס, ויסיימו אותה אי"ה בתחילת חודש טבת הבעל"ט. רבים רבים עולה בלבם 'קנאת סופרים תרבה חכמה', והם כבר אומרים לעצמם: 'במחזור החדש של לימוד הדף היומי גם אני מצטרף...'. אז זהו. קבלו את הצעתי, הצטרפו היום. כן, לא מחר, היום! למה לחכות עוד למעלה משבע שנים ללמוד את המסכת שנלמדת היום, הצטרפו כבר עכשיו - אל תגידו מחר....

לתגובות לכותב המאמר: leib1964@gmail.com

* דף היומי בבלי

* דף היומי בהלכה

* ווארט או סיפור לפרשת השבוע

* שידורים חוזרים מאירועי 'דרשו'

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

אדון וגשל שקד להוציא לפועל את תכניתו המהפכנית - בניית מלון יוקרתי ואולמות פאר, הם 'אולמי וגשל' המוכרים לנו כיום. אבי מורי שליט"א שהיה נוכח בבית ה'חזון איש' באותה שעה, סיפר את תוכן הדו"שיח המיוחד שהתקיים ביניהם. הוא פתח בשאלה, כמה מוטות ברזל יש להעמיד וכמה טון בטון יש ליצוק...

מאוצרותיו הנפלאים של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

גם הפעם הפנה ה'חזון איש' את ראשו לעברו של השואל, חיך את חיכוכו הנצחי, והגיב בנועם: "הן מעולם לא התעסקתי בעבודת הבנין, מנין לי היכולת לייעץ לך בענין שכלל אין לי נסיון וידיעה בו...". אך אדון וגשל שהיה חדור באמונת חכמים, הודיע בנחרצות: "אף על-פי-כן! מעוניין אני לשמוע דווקא את חוות דעתו של ה'חזון איש', כיצד הוא עצמו היה נוהג אילו היה בא מקרה זה לידי!..." דקת דומיה השתררה בחדר. לאחריה הרצינו פניו של ה'חזון איש', ואמר:

"מחוסר ידיעה אינני יכול לייעץ לך כמה בטון וכמה ברזלים עליך להשקיע. אך דבר אחד אוכל לומר לך בבטחה, כפי הכמות שהקבלן מציע להשקיע תבקש מצדך להניח כפול... אם הוא יציע להניח עשרה מוטות, ולדעתו די בכך כדי שהיסודות יעמדו איתנים, תבקש שניח עשרים מוטות... אם הוא מציע ליצוק עשרה טון של בטון, תבקש להוסיף עוד עשרה טון..."

בסיום דבריו הוסיף ה'חזון איש' משפט אחד, המהווה עבורנו לקח נפלא ומוסר השכל גדול: "דע לך! כאשר מוסיפים ביסודות אף פעם לא מפסידים!"

והוסיף אבי מורי שליט"א לומר, שזכורה לו היטב מימי צעירותו התקופה בה רעשה וגעשה הארץ סביב בניית הבנין הגבוה ביותר בארץ, 'מגדל השלום' בתל אביב, פסגת חלומותיה של החילונית הישראלית. כלי התקשורת עקבו בהתעניינות ובסקרנות מרובה

במעונו הצנוע של מרן ה'חזון איש' צוק"ל במרכז בני ברק התייצב בבוקרו של יום אדון וגשל. בכבוד הראוי ובמורא נכנס אל חדר לימודו הקדוש, הדל והמט ליפול, של חכימא דיהודאי. החדר ממנו בקעו אור תורתו וחכמתו, פסקיו והוראותיו, לכל קצוי תבל קרוב לשני עשורים.

אדון וגשל מלבד היותו איש חזון ומעש, רב-פעלים, מידה והנהגה טובה היתה לו, לבוא וליטול עצה מן הזקנים לפני כל צעד גורלי שעשה. כך גם הפעם בא לשטוח את שאלתו על שולחנו של גדול הדור.

אבי מורי שליט"א שהיה נוכח בבית ה'חזון איש' באותה שעה, סיפר לימים את תוכן הדו"שיח המיוחד שהתקיים ביניהם, ואת לקחו המאלף - בבחינת שיחת חולין של תלמיד חכם הצריכה לימוד.

אדון וגשל שקד באותם ימים להוציא לפועל את תכניתו המהפכנית שיזם ויגע עליה רבות. בניית מלון פנסיוני יוקרתי, רב-מימדים - ביחס לימים ההם, בלב ליבה של העיר החרדית הצעירה בני ברק. תחתיו תכנן להקים אולמות פאר שישמשו כאכסניות גדולות ומרווחות לשמחות ולאירועים חגיגיים של תושבי העיר. הם 'אולמי וגשל' המוכרים לנו כיום, ששימשו ברבות השנים אכסניה ראווה לאלפי זוגות מבני הציבור החרדי שנישאו בהם.

הוא פתח בשאלה, כי היות שבקרוב הוא עומד להתחיל בבניית המבנה, עד כמה עליו להשקיע בתחום היסודות; כמה מוטות ברזל יש להעמיד, וכמה טון בטון יש ליצוק כדי שאכן הבנין יהיה חסין מפני זעזועים, ויעמוד איתן על עומדו ימים רבים, שלא יפול ולא ימוט בצוק העתים?

אבי מורי שליט"א מציין תמיד את העובדה הנשגבת מבינת אנוש. הלוא ה'חזון איש' היה חי בדלי דלות של ממש, כל ימיו היו מלאי תלאות וייסורי גוף ונפש. לא זכה להותיר אחריו זרע של קיימא. דירה משל עצמו לא היתה לו. חפציו האישיים הסתכמו בקושי במנורת חשמל קטנה, בגדים הכרחיים, שולחן וכסאות, מיטת סוכנות ומעט כלי מטבח... אפילו ש"ס בבלי שבו למד כסדר היה מושאל אצלו מאחיו הגאון רבי מאיר קרליץ זצ"ל. ולמרות זאת, תמיד כשבאו בצל קורתו היה נסוך על שפתותיו כמין חיוך אצילי, בכל עת חשו באושר ובשמחה הממלאים את חדרי לבבו.

אחר כל התקדמות בבניה. כל שלב, כל קומה, כל הוספה, הצליחו לעורר הדים רבים וזכו לסיקור נרחב בעיתונות הכללית. כמדומני שזמן בניית כל המבנה הענק לקח חודשים ספורים בלבד, אך שלב העמדת היסודות לקח זמן רב פי כמה וכמה מבניית כל המבנה כולו...

כי כך הוא הכלל, ככל שחופרים עמוק יותר ביסודות סימן היכר הוא שהבנין העומד לקום עתיד להיות גבוה יותר. עתידו של בנין גבה קומות תלוי אך ורק ברמת ההשקעה ביסודות. ככל שהיסודות יהיו מתוכננים, עבים וחזקים יותר, כך גם יציבותו של הבנין ועמידתו לטווח ארוך תהיינה מובטחות יותר.

ספר בראשית הוא בחינת 'דרך ארץ שקדמה לתורה'

במה דברים אמורים?

הנה המתבונן בחומש בראשית ובחלקו הראשון של חומש שמות, יתפלא. הרי התורה הקדושה כידוע הינה ממעטת בדיבורים ובמילים. בדרך-כלל היא הינה מאוד קצרה ותכליתית. אין בה אריכות דברים, בוודאי ובוודאי שלא סיפורי מעשיות ואגדות.

כל יודע ספר יוכל להעיד על כך שקטע קטן ותמציתי בתורה שבכתב טומן בחובו אינספור הלכות. פעמים ישנו פסוק אחד או שניים שמכלכלים מסכת שלמה בתלמוד בבלי ופרקים שלמים בתלמוד ירושלמי, ולפיכך היה רגיל רבי עקיבא לדרוש על כל תג ותג שבתורה תלי תלים של הלכות, בידעו שאין בתורה שום תג או אות שנכתבו לתפארת המליצה. כל קוץ וכל תג מלמדים גופי תורה, מצוות והלכותיהן.

ולמרות זאת שבענין גופי תורה החמורים מקמצת התורה במילותיה, הנה כאשר היא עוסקת בעניינים אלו של בריאת העולם, במעשיהם של האבות הקדושים וחייהם, לידתם של שבטים, ירדת בני ישראל למצרים, יציאת מצרים וגאולתן של ישראל, היא יוצאת מגדרה. היא מקדישה לכך יותר מחומש שלם, לספר ולתאר לנו סיפורי דברים לפרטי-פרטים בצורה כה מורחבת ומופשטת.

מדוע? מהי סיבת השינוי?

התשובה היא, משום שהם אלה שלבי העמדת היסודות של התורה ויציאת עמודי האמונה. והלוא כלל זה נקוט בדינו - כפי שהגדיר זאת בלשונו ה'חזון איש' - "כאשר מוסיפים ביסודות אף פעם לא מפסידים!...", הרי שבשלב זה יש להניח את עיקר העבודה! את מרבית ההשקעה! רק כך הבנין יעמוד על תלו איתן, חסין זעזועים, יציב ובטוח.

רבי צדוק הכהן מלובלין מגדיר את חומש בראשית כ'דרך ארץ שקדמה לתורה!' בהסתמך על דברי הרמב"ן (בהקדמתו לחומש בראשית) שמרחיב בדבריו כיצד כל עניינו ומטרתו של ספר זה הוא להקנות לנו אורח חיים ויסודות באמונה, ולהנחות את האדם בדרכו בעולם הזה.

תיאור הבריאה המופיע בתחילת הפרשה מלמד ומשכיל אותנו את עקרונות האמונה שהעולם אינו קדמון, ושנוצר במחשבה תחילה בידי הבורא לתכלית ברורה.

חטאם של אדם וחווה, חטאו של קין, דור המבול, דור ההפלה והפיכת סדום, כל אלו חידשו לנו את הענין של גמול על המעשים, שכר ועונש. מי שחוטא וממרה את פי התורה ורצון הבורא נענש. בד בבד עמם התחדש גם המושג של תשובה - "אם תיטיב שאת" (ד, ז), הנהגה של לפנים משורת הדין.

לעומת זאת מי שהולך בדרך התורה והמצוות כפי שהילכו האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב וקיימו את תכליתם בעולם, זכו לברכה ולקירבה אין קץ מהקדוש ברוך הוא, הטעימם מעין עולם הבא, וכרת עמם ברית של אהבת עולם להם ולדורותיהם הבאים אחריהם.

האבות הקדושים טבעו לנו בהנהגתם גם שאר מידות ותכונות טובות; כוח של מסירות נפש; אברהם מול נמרוד וכבשן האש. יצחק שנעקד על גבי המזבח. שמירת התורה של יעקב בבית לכן במסירות נפש. כמו כן הם לימדונו מידת החסד מה היא, מידת היושר והאמת מה היא, ועוד כהנה וכהנה יסודות עצומים, שכל חיינו הרוחניים והגשמיים נשענים ותלויים בהם.

ערכי יסוד אלו מקנה לנו חומש בראשית, וככל שההשקעה בהם רבה יותר כך התוצאות איתנות וחזקות יותר. לכן בשלב זה התורה אינה חוסכת במילים, היא לא מצמצמת סיפורים. כאן היא מרחיבה את הדיבור בצורה מופשטת ובהירה, כדי שכל יחיד ויחיד יוכל להחיות את נפשו, לעמול על הנקודות הטובות, וללמוד את אורחות החיים ואת יסודות התורה והאמונה שמסוגלות להשכיל ולהעצים אותנו. כל יחיד לפי אופיו, לפי טבעו, לפי הלך מחשבתו.

וייתכן שזאת כוונת חז"ל במה שאמרו: "יפה שיחתן של עבדי אבות יותר מתורתן של בנים" (הובא ברש"י כד, מב). לא משום ששיחתן של עבדי אבות חשובה יותר מתורתן של בנים, אלא משום ששיחתן של עבדי אבות היא היא היסוד האיתן עליו עומדת תורת ישראל, ויפה אצל הקדוש ברוך הוא שנרחיב ונעסוק בהם בהרחבה, כי כאמור ביסודות יש להשקיע את עיקר המשאבים.

(מתוך סדרת הספרים 'אוצרותיהם אמלא')

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל
שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il

זכיתי כבר במחזור הקודם להבחן כמעט על כל הש"ס במסגרת המבחנים החודשיים ב'דרשו', אך אודה על האמת: כיום, כשאני לומד את מסכתות כריתות ותמורה, אני מרגיש לפעמים שאני לומד אותן בפעם הראשונה. מה שאין כן בשאר המסכתות שזכיתי ללמוד במחזור הזה ולהבחן עליהן במסגרת 'קניין ש"ס'...

סדרת שיחות עם אנשים מופלאים הנבחרים על כל הש"ס

הרה"ח ר' אהרן כהן

"לא הייתי אומר שדווקא אותי מתאים לראיין בתור מישהו שיודע ש"ס", מקדים הרב משה שלמה זילבר, מחשובי האברכים באשדוד, כשהוא מבאר את דבריו: "ישנם כאלו הזוכים והם יודעים בהחלט את הש"ס, אני עדיין לא זכיתי לכך. אבל", הוא מטעים בחן, "זה שאני ברוך השם יודע לענות איפה עוסקת הגמרא בסוגיה פלונית, והיכן מובאת מימרא פלונית וכו', זה רק בזכות תכנית 'קניין ש"ס', כך שאין לי את האפשרות לסרב לראיון..."

"בכלל", הוא מציין בהתלהבות, "נדמה לי שמסגרת לימוד כמו 'קניין ש"ס', אינה בנמצא. אני זוכר בעבר, כשהיה מבחן למחרת יום הכיפורים, כן, אז בשיא הלחץ בין יוה"כ לסוכות; או בפעם אחרת, שזה היה למחרת שמחת תורה, כשעדיין לא הספקתי בכלל לטפל בפירוק הסוכה וכדומה. נכון שזה היה קשה, אבל בזכות זה הפנמתי שמדובר פה ב'עבודה' רצינית לכל דבר, זה לא משהו שמנסים אם נצליח או לא. מדובר על מסגרת תובענית ורצינית, ואכן כך ברוך השם מצליחים", הוא מפטיר באושר.

"ובעיקר העניין, כשמדובר על מסגרת שלא מסתכמת במבחן חודשי, אלא אפילו בשנה השביעית אתה עדיין נדרש לחזור ולעמוד בכור המבחן שוב ושוב על מסכת ברכות, שבת וכו', זה גורם ומביא שהלימוד מונח אכן בקופסא.

"אני אישית", הוא משתף, "זכיתי כבר במחזור הקודם להבחן כמעט על כל הש"ס במסגרת המבחנים החודשיים ב'דרשו', אך אודה על האמת שכיום, כשאני לומד את מסכת כריתות ותמורה, אני מרגיש לפעמים שאני לומד זאת בפעם הראשונה מחדש. מה שאין כן בשאר המסכתות שזכיתי ללמוד במחזור הזה ולהבחן עליהם במסגרת 'קניין ש"ס'..."

איך הכל התחיל? אנו חוזרים לנקודת ההתחלה.

"את הכרת הטוב על כך אני חייב לאחי הרה"ג ר' אהרן הזוכה להבחן כבר בפעם השנייה על כל הש"ס", מקדים הוא בהערצה. "היה זה בתחילת המחזור הקודם, כשהייתי אברך צעיר לאחר החתונה. אז הותחל במחזור חדש בלימוד ה'דף היומי'. אני, שנפשי חשקה לזכות לעבור על הש"ס, התחלתי בלימוד לפי סדר ה'דף היומי', ואז סיפר לי אחי שכבר היה חבר ב'דרשו' מאז תחילת המבחנים באמצע

המחזור הקודם, שהוא מצטרף לתכנית 'קניין ש"ס'..."

"האמת, לא הבנתי אותו", מספר ר' משה שלמה. "איך בכלל ניתן להיבחן בפעם אחת על אלפי דפי גמרא. לכן הצטרפתי רק לתכנית הרגילה של המבחנים החודשיים, דבר החשוב מאוד לשעצמו: כל הלימוד קיבל הסתכלות אחרת, רצינית ומעשית. כל חודש הייתי לומד את החומר לפחות ארבע פעמים, ואחר כך הייתי ניגש למבחן החודשי. הודו להשם, בתחילת המחזור הנוכחי זכיתי והצטרפתי בסייעתא דשמיא, למסגרת 'קניין ש"ס'..."

איך עושים את זה? אנו מגיעים לשאלה העיקרית.

"בראש ובראשונה", פותח ר' משה שלמה, "כל אחד צריך לבדוק ולראות מה מתאים וכדאי עבורו. אך אציין איך אני לומד: הרבה מאוד תלוי בלימוד הראשוני. אין קיצורי דרך. אין לחשוב - לא הבנתי כעת בדיוק את הגמרא, אז בהמשך בחזרות אבין יותר. צריך פשוט לעמוד ארבע עשרה פעמים על אותו עמוד גמרא... בפעם הראשונה חייבים להשקיע על מנת להבין את הלימוד היטב הדק, אחר מגיע שלב החזרות.

"בכל חודש מתקיים מבחן על שלושים דפי גמרא, כך שאני מחלק את החומר לשלושה חלקים. וכך מתמקד ומתקדם: בימי ראשון עד חמישי אני לומד כל יום שני דפי גמרא חדשים יחד עם שינון וחזרות

והבחנתי שיש דפים בפרק 'ערבי פסחים' שעליהם עדיין לא חזרתי, לקחתי גמרא פסחים ובמשך כחצי שעה בערך למדתי את הדפים הראשונים בפרק 'ערבי פסחים'. כך עם כל העייפות והקושי הצלחתי לשמור על העמידה ביעד.

"בשנתיים האחרונות", הוא מבקש להדגיש, "מדובר היה כבר על כאלפיים דף שעליהם הוצרכו לחזור. אף שישנם רבים שמצליחים לחזור על החומר כולו לקראת כל מבחן, לי היה נראה שזה קצת הרבה מדי בשבילי, על כן, השתדלתי לפחות כל שנה לחזור על כל הש"ס".

מה התכניות שלך למחזור הבא?

"האמת", הוא מודה בענוות חן, "אני מאוד מתלבט בעניין. מצד אחד, אני חולם ושואף להגיע למצב של ידיעת כל הש"ס עם פירוש תוס', כמו שראיינתם כבר כמה יהודים כאלו, שצינו את האושר הצרוף והתענוג הרוחני של ידיעת כל דפי הש"ס בשילוב פירוש התוספות. אך מצד שני, אולי עדיף להיבחר פעם נוספת רק עם פירוש רש"י, כפי שגם קראתי על כמה נבחנים אחרים שהעדיפו להבחן שוב על כל הש"ס רק עם פירוש רש"י, ברצונם ליזכות לשליטה מוחלטת בדפי הש"ס. נקווה שבתוך כמה חודשים השם יתברך יאיר עיני..."

נקודה מיוחדת שהוא מבקש להאיר ולהבליט: "חלק גדול בהצלחה בלימוד במסגרת הוא אך ורק בזכות העמידה והעזרה מצד הנשים שבבית. בכל פעם בחודשי תשרי וניסן בהם מתקיימים המבחנים המסכמים הגדולים, ובעצם בכל חודש, בשבוע שיש בו מבחן - מטבע הדברים הרבה תפקידים ופעולות שבדרך כלל האברך עושה, נופלות עליהן, ובזכות זאת שהן לוקחות עליהן את תוספת העבודה בשמחה למען הלימוד של הבעל, על ידי כך יכולים להצליח".

איזו עצה תוכל לייעץ מפרי ניסיוןך?

"מה שאני רואה בעיקר כ'אבן גנף' הגורמת לרבים ליפול ולא להצליח, היא עצת היצר ברגעים הקשים: 'מחר נשלים ונלמד'... מי שרוצה להצליח במסגרת 'קניין ש"ס' ובעצם בכל לימוד במסגרת או בתכנית, צריך לאמץ לעצמו כלל שאין מצב ללכת לישון בלי הלימוד או החזרה. אם בתחילה דוחים למחרת רק כשיש תירוף או סיבה אמיתית, בהמשך כבר דוחים בלי סיבה, עד שחש ושלו

על חמשה דפים של אתמול. בימי ששי ושבת ולפעמים כבר מליל ששי, אני חוזר בפעם השלישית על כל החומר השבועי. כך אני נוהג במשך שלשה שבועות, ובשבוע הרביעי חוזר על כל השלושים דף, ואז ניגש למבחן החודשי.

"אני מדגיש הרבה לחברים ומכרים: אני רואה 'בחוש' שכל 'איחור' עולה לי ביוקר. אם פעם אחת לא חזרתי על הלימוד של אתמול, אז למחרת כשרציתי לחזור על הלימוד של שלשום, הרגשתי בפירוש שזה לא זה, הלימוד כבר לא כל כך ברור. כמו כן, אם לא חזרתי טוב בששי-שבת על החומר השבועי, הרגשתי בהמשך שבדפים אלו חסר לי קצת..."

אחר כך יש גם מבחנים מסכמים על 120 דף...

"התכניות של 'דרשו' עובדות באופן מאוד מתוכנן ומסודר. בדרך כלל, בכל ארבעה שבועות יש מבחן חודשי על שלושים דף, כאשר פעם בשלשה חודשים מתקיים המבחן אחר חמשה שבועות. בדרך כלל, המבחן המסכם על ה-120 דף מסודר בשבוע ש'מרוויחים', כך שהשבוע שלפני המבחן המסכם היה מוקדש רובו ככולו לחזרה מהירה על כל המאה ועשרים דף", הוא מסביר.

איך חוזרים על אלפי דף לפני המבחן המסכם החצי-שנתי?

"זה כל המעלה של 'קניין ש"ס'", הוא מזכיר. "לא מאפשרים לשכוח את הלימוד. בכל חצי שנה חוזרים שוב על כל הלימוד מתחילת הש"ס. למעשה", הוא עונה על שאלתנו, "עד לפני כשנתיים, בכל חצי שנה הייתי יושב עם 'יומן אישי' ומסדר לעצמי את התכנית, שהייתה מסודרת בערך כך:

"בחצי שנה יש כעשרים וארבעה שבועות, שהם כמאה ועשרים ימים רגילים, ללא ימי ששי ושבת. הייתי מסמן את הימים שבהם יש שמחה במשפחה, ימי בין הזמנים שבהם הילדים צריכים את שלהם וכדומה - ימים שידעתי מראש שבהם לא אצליח לעמוד בהספק. אחר כך בדקתי על כמה דפים אדרש להיבחן. למשל, אם יש אלף וארבע מאות דף, וראיתי שיש לי עבורם מאה ימים מוקדשים ללימוד, אז רשמתי לעצמי שבכל יום אני צריך לחזור על ארבעה עשר דפים לקראת מבחן 'קניין ש"ס'..."

למדת ארבעה עשר דף ליום, חוץ מהלימוד היומי הרגיל?

"חזרתי", הוא מדייק בלשונו, כשהוא מפרט: "החזרה הייתה מחולקת לשעות הבוקר המוקדמות ולשעות הערב. בדרך כלל בשעות הבוקר הייתי לומד את המסכתות היותר קשות כמו יבמות וכתובות, ואת המסכתות הקלות יותר הייתי משאיר לשעות הערב. בשנים האחרונות", הוא מציין, "אני זוכה ללמוד בכולל 'תורה ועבודה השם' בעירנו בראשות הרה"ג ר' אברהם קליין שליט"א, שאף פתח מגמה מיוחדת לעודד לימוד וקניין הש"ס, ובו אני זוכה ללמוד עם עוד אברכים הנבחנים ב'קניין ש"ס' לצד אברכים המתעתדים להיבחן במחזור הבא ב'קניין ש"ס'. כך שאת חלק מהתכנית היומית אני לומד בשעות אלו.

"המעלה הגדולה שבתכנית הזו היא, שבקלות יחסית אתה יכול לעמוד בה בעקביות. למשל, קרה וחזרתי מאוחר במוצאי פורים מירושלים, ועדיין חסרו לי כששה דפים ללמוד. בדקתי ב'יומן'

נפליטים...

יותר, הצליחו יותר מאלו שהתחילו במסכת ברכות. וזאת מהסיבה הפשוטה: אלו התרגלו שאפילו כשהלימוד קצת קשה משקיעים עד להבנה המלאה. מה שאין כן אלו שהתחילו במסכת ברכות, נכנס להם לראש שהלימוד הוא תמיד קל, ואזי בהגיעם למסכתות קשות הם לפעמים נפליטים מהלימוד..."

לא נשאר לנו אלא לסיים ברוח הדברים: השבוע ביום ששי, כ"ו תשרי, במסגרת המבחן החודשי כבר נבחנים על הדף הראשון של מסכת נדה. כדאי לנצל את ההזדמנות ולהצטרף לקראת הסיום, כך שבהתחלה כבר תהיו קצת מתורגלים בדרך להצלחה...

לשליחת תגובות לכותב המאמר, כתבו
ל: a0533185209@gmail.com

"בכלל", הוא מוסיף בלהט, "במסגרת 'קניין ש"ס' קל במיוחד לעמוד ביעדים. בחצי השנה הראשונה, מוטל עליך לחזור בסך הכל קרוב ל-200 דף בחצי שנה, כך שצריך להתרגל לשנן כל יום כשני דפים, בהמשך זה עולה לארבעה דפים ליום וכן הלאה. ובל נשכח", הוא ממחר לציון, "כל חזרה גורמת שהחזרה הבאה תהיה קלה יותר, וממילא בדרך כלל גם לוקחת פחות זמן..."

האם כדאי להצטרף כבר עכשיו בתחילת מסכת נדה וכדומה, או שעדיף לחכות להתחדשות הרבתית עם תחילת המחזור החדש? "צא הלחם בעמלק 'מחר'", הוא מגיב בחדות. "זו ממש עצת עמלק של 'מחר'. למה לא להצטרף כבר עכשיו?" הוא מנסה להבין. בכלל, הניסיון מראה שאלו שהתחילו במסכתות שנחשבות קשות

כל הכסף שהיה בבנק באותו יום - הכל כאן, בכיסו. הוא שכח לרוקן את כיסי החליפה, ועתה - הוא מהלך בחוצות קריה, בעיצומו של ליל שבת, כשבכיסו הון תועפות. צרורות צרורות של שטרות והמחאות, שטרי פיקדון וערבויות להלוואות, כל הבנק שלו יושב בכיס, ושבת היום, שבת!

מדוע שמח הבנקאי העשיר על איבוד כל הונו?

הגדולה שבמתנה הזו, מה הקסם הטמון בה, ולמה היא זקוקה להודעה מיוחדת? מה הופך את יום השבת ליום כה מיוחד, המחייב הודעה מראש? איזה חסר עמוק הוא ממלא, ולמה אנו כה נרגשים לקראת השבת, וכה ששים לכבדה ולהוקירה? המדרש בפרשת השבוע הנוכחי, מגלה לנו כי לאחר ששה ימים בהם נברא העולם, הביט הקדוש ברוך הוא ביצירה הנפלאה שברא, בעולם הגדול והקסום, בבריות השונות, בחי, בצומח ובדומם, וקבע כי כמעט הכל מושלם. כמעט אמרנו ולא בכדי - כי יש משהו אחד

הרה"ח ר' אשר קובלסקי שליט"א

"ויברך אלקים את יום השביעי" (בראשית ב', ג')

המתנה הטובה ביותר לה זכה העם היהודי, המתנה היחידה שנותנה מעיד עליה שהיא מתנה טובה, היא מתנת יום השבת. אחת לשבוע עוצר היקום כולו ממירוצו השוחק והתובעני, ומתכנס ליממה של מנוחה, רוגע, שלווה שמלטפת, קדושה שעוטפת. יום של התעלות מהחיים הגשמיים השגתיים, ל'מעין עולם הבא' אמיתי, כאן בעולם הזה...

אין מילים לתאר את יום השבת. כבר מיום חמישי ההכנות בעיצומן, הניחוחות הריחניים של תבשילי השבת עולים מכל בית, המנגינות הקסומות מתחילות להישמע. עם בוקר יום ששי, התכונה כבר מורגשת בחוצות הערים, כובשת כל לב. בחצות היום מתחילות החנויות להיסגר, התנועה פוחתת, אנשים אצים רצים, ממהרים לקבל את פני המלכה.

אכן, אין ספק כי בצדק נטלה השבת את עטרת ה'מתנה טובה', כפי שגילה הקדוש ברוך הוא למשה רבינו 'מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, לך והודיע' - לעם היהודי. האוירה המיוחדת, המנוחה השוררת, השלווה שמעניקה את מרווח הנשימה לו כולנו זקוקים כל כך, הקשר הרוחני שמתעצם ביממה הזו בין היהודי לבוראו - כל אלה מרכיבים את היממה המיוחדת הזו, את יום השבת העילאי. בעצם, מה ביקש בורא עולם להודיע לבני ישראל? מה התגלית

שעדיין חסר, עדיין העולם לא מושלם, חסירה המנוחה!

חסר אותו זמן נטול הגדרה מדויקת, המיועד למנוחה, לשלווה, לצבירת כוחות. בן אנוש, כמו כל נברא באשר הוא - זקוק למנוחה, לאגירת כח, לעת נופש. אף אחד מאיתנו אינו מסוגל לעבוד כל הזמן, ברצף אחד ארוך, בלי לעצור, בלי לנוח, בלי לחשוב, בלי לזכות בשלווה לרגע...

זו הסיבה בשלה מיליוני אנשים בעולם, חוסכים כסף כל חודש כדי לצאת לנופש בסוף השנה. זהו לא פינוק, זהו צורך של ממש. זה לא מותרות, זה עניין קיומי. אנשים זקוקים למנוחה, כדי לצבור כוחות, לחשוב על החיים ומשמעותם, כדי לשוב בכוחות מחודשים, מפוקסים וממוקדים, ולהמשיך להסתער על היעדים החשובים להם. אדם שלא נח, איך ימצא זמן לחשב את מסלול חייו, כיצד ימצא עת לראות אם הוא בכיוון הנכון, מתי יצבור כח להמשיך בשגרת חייו התובענית?!

בורא עולם העניק לנו את מתנת המנוחה, לא פעם בשנה - אלא פעם בשבוע. מנוחת אהבה ונדיבה, מנוחת שלום ושלווה. מנוחה שהיא לא חופש במובן הפשוט, אלא 'תחנת כח' רוחנית, הטענת עוצמות כבירות. אם חופשה גשמית לא תמיד משיגה את מטרתה, לפעמים שבים הימנה עייפים עוד יותר - הרי שמנוחת השבת מעניקה מנוחה אמיתית, מטעינה אותנו בכוחות מחודשים, מעצימה את החיבור הרוחני שלנו, ואנו יוצאים ממנה טעוני אנרגיה חדשה ורעננה!

וכדי לנצל היטב את המתנה היוקרתית הזו, ראשית עלינו להכיר את 'הוראות השימוש' בה, ללמוד ולדעת את הלכות שבת הנוגעות לנו למעשה. אין כמו שבת 'בראשית' בה אנו פותחים בלימוד התורה מחדש, כדי להתחיל או להעצים לימוד קבוע של הלכות שבת, מדי שבת בשבתנו, בכל סעודה, עם המשפחה והילדים. לשנן שוב את ההלכות, להכיר על בורין, כדי לשמור על מנוחת השבת בקדושה הראויה ועל פי ההנחיות הנכונות.

ושנית, להיות מודעים למתנה הנפלאה הזו, להיערך אליה ולנצלה היטב. מדי יום ששי ליצור 'פסק זמן' קבוע בראש, ניתוק מכל המחשבות, הדאגות, העסקים, הדברים שטורדים את מנוחתנו כל השבוע, כדי לאפשר לנו באמת להיכנס לתוך עולם קסום של התעלות, מנוחה, רוגע ושלווה. כך נוכל באמת לחוש את מנוחת האהבה והנדיבה פושטת בנו, קונה שביתה בליבנו, כובשת אותנו בקסמה ומעניקה לנו את הרוגע הרצוי והנכסף, ואת ברכת ה' שבכנפיו!

'שפיכות דמים' ברחוב העיר...

היה זה לפני כ-130 שנה, ביום ששי בבוקר, בעיר קלסרוה שבגרמניה. הבנקאי העשיר, יהודי שירתו קדמה לחכמתו ושהצליח גם בעסקיו הענפים - הלא הוא זקני ר' שמואל שטראוס ז"ל, עמד לצאת ליום העבודה בבנק שבבעלותו. הואיל ונקרא להשתתף בשמחת ברית מילה לאחר שעות העבודה, החליט שכבר משעת בוקר ילבש את החליפה השבתית הנאה, כך יוכל להופיע בשמחה מיד לאחר העבודה.

כמדי יום ביומו, עם סיום שעות העבודה, אסף ר' שמואל את הכסף שהיה בבנק מיד הפקידים השונים, כדי להשיבו לביתו. באותם ימים, כספות מאובטחות לא שכנו בבנקים אלא בבתי המנהלים, ולכן מדי יום אסף מנהל הבנק את הכסף מעובדיו, והטמינו בכספת שבביתו. כך עשה גם ר' שמואל, העמיס את חליפתו בצורות מזומנים, ויצא מהבנק בדרכו לביתו.

לאחר סעודת הברית אץ ר' שמואל לביתו והחל בהכנות קדחתניות לכניסת השבת, שהסתיימו עם יציאתו לבית הכנסת לתפילת המנוחה. בית הכנסת קיבל את פניו באווירה מרוממת. כל המתפללים, ור' שמואל ביניהם, התרגשו ועלצו לקבל את המלכה, לשורר לקראתה. גם תפילת ערבית עברה בהתרוממות הרוח, ולאחר ברכות 'גוט שבת' לבביות אסף ר' שמואל את אורחיו ובניו, ויצא לביתו.

עודו מהלך לכיוון הבית, לפתע חש כבדות לא מוכרת בכיס החליפה. 'מה זה? - שאל את עצמו מיד, 'היתכן שאני מטלטל בעיצומו של יום השבת המקודש? מה שוכן כבוד בכיס החליפה השבתית?' באינסטינקט של חרדה הוא שולח את ידו לכיס החליפה, ומגלה את האוצר הנחבא. כל הכסף שהיה בבנק באותו יום - הכל כאן, בכיסו. הוא שכח לרוקן את כיס החליפה, ועתה - הוא מהלך בחוצות קריה, בעיצומו של ליל שבת, כשבכיסו הון תועפות. צרורות צרורות של שטרות והמחאות, שטרי פיקדון וערבויות להלוואות, כל הבנק שלו יושב בכיס, ושבת היום, שבת!

הוא נחרד. לרגע קפא על מקומו, עיניו יצאו מחוריהן והוא מולל את זקנו באימה. 'שבת היום ואתה מסתובב עם כסף בכיס? בשבת?!?!' - המחשבה הזו החרידה אותו, שברה את לבו. היטב ידע כי הדבר קרה בטעות, בשוגג מוחלט, בשגיאה לא צפויה. ועדיין...

לרגע בודד התחוללה מלחמה בלבו. האם ימשיך הביתה כשכל הכסף הזה עליו? האם מותר? אולי אסור? הרי לא שייך שימשיך להלך כשהוא מטלטל כסף! מצד שני - הרי ברור שהשלכת הכסף כאן היא איבוד הון תועפות, או במילים אחרות - פשיטת רגל עסקית של הבנק כבר ביום ראשון הקרוב, כשהון עתק יורד לטמיון ונאבד מן העולם!

המלחמה התחוללה במשך רגע אחד, רגע אחד בודד. אחר כך, בפנים נוהרות, בשמחה של מצוה, בהתרגשות אין קץ, הוא מתקדם חצי צעד לצדי הדרך, ומנער את תכולת כיסו על הרצפה. עם כל צרור שנפל הפך חיכוך לגדול יותר, כל רובל שזלג הוריד עוד אבן מלבו. כשהכיס התרוקן - חש הקלה גדולה, שמחה עצומה, ובעיקר - התרגשות עמוקה: סוף סוף הוא זוכה להקריב משהו רציני למען השבת, הנה, ה' זימן לו הזדמנות לוותר על הון עתק למען קדושת השבת!

עתה, צעדיו נעשו קלים יותר, והוא נכנס בשערי ביתו בתנועות ריקוד. הוא לא שיתף מיד את בני משפחתו - חשש שאי מי מהם עלול לקחת את הדברים קשה מדי, אולי יתעצב על הון התועפות האבוד, ושמחת השבת שלו תיפגע. לא כן ר' שמואל - הוא שמח על ההזדמנות, עלץ על הויתור, השבת עברה עליו בהתרוממות רוח,

הוא חש כי קדושת השבת כובשת אותו!

במוצאי השבת, כינס ר' שמואל את בני משפחתו, ובישר להם כי הפכו לעניים מרודים. 'זה נשמע עצוב' - אמר מיד, 'אבל האמת - שאין בשורה משמחת מזו. הקרבת את כל הוני למען יום השבת, הותרתי את כל כספי הפקר מוחלט ברחוב הראשי של העיר. אני נרגש לספר לכם שזכינו להקריב למען יום השבת, אשרינו מה טוב חלקנו!' - קרא בקול, והזמין את בניו להצטרף לריקוד של מצוה, בשירת 'שמחו במלכותך שומרי שבת'...

ברגע הראשון, המה ראו כן תמהו. בחלון כמה רגעים - כל בני הבית נדבקו בעליצות, התרגשו בשמחתם המשותפת. הנה, הם זכו להפסיד הון רב, הקריבו את כל עושרם למען השבת האהובה. היש זכות נעלה מזו, טובה מזו?!

ובכל זאת, כשהמעמד המרגש והמשמח הסתיים, הרהר ר' שמואל שאולי יש מקום של חובת השתדלות, לצאת למקום בו זרק את הכסף, ולראות אם אולי נותר ממנו משהו. אמנם, זה לא סביר ולא הגיוני, הון רב מוטל בצידי הדרך הראשית מזה 24 שעות בעיר שיש בה אלפי גויים - מה הסיכוי שיישאר שם? - ובכל זאת, למה לא לנסות...

הוא נוטל פנס קטן, ויוצא אל המקום. מאיר את קרקע הרחוב באור זעום, ולנגד עיניו המתעגלות בתדהמה הוא מוצא את כל הכסף. חבילות מסודרות ומגוהצות של שטרות ישרים, שטרי ערביות, המחאות שנפדו והמחאות לפיקדון. הכל מונח שם, בדיוק באותה תנוחה, כאילו יריעה נעלמה כיסתה את כל הכסף במשך 24 השעות שחלפו, ואיש לא הבחין בו!

הוא צבט את עצמו כדי להאמין שאינו הוזה, והתכופף אל הקרקע. הרים חבילה אחר חבילה, צרור ועוד צרור. בטבור הרחוב עמד וספר את הכסף, וגילה כי רובל לא חסר, אף פרוטה לא נעלמה. כל הכסף כאן, איש לא נגע בו!

בהתרגשות יוצאת דופן, שב לביתו בריצה קלה, וכינס שוב את בני משפחתו. 'בשורה טובה הערב, קצת פחות מקודמתה, אבל בכל זאת טובה!' - הכריז. 'בכינוס הקודם שמחנו לגלות שהקרבת את כל כספו למען השבת, התרגשו להתבשר כי איבדנו את כל עושרנו למען שמירת השבת וקדושתה. ועתה נתבשר כי יום השבת המבורך שמר על ברכת הכסף, וכל הכסף נמצא בשלום, פרוטה לא חסירה!'

ומאותה שבת ואילך, הלכו עסקיו המסועפים של ר' שמואל וגדלו בהצלחה מדהימה, היכן ששלח ידו ראה ברכת שמים יוצאת דופן. הוא הפך לעשיר מופלג וידוע, שברבות הימים הקים את חצר שטראוס בירושלים - כשבנה מכספו הרב חצר ובה דירות לעניי ירושלים, על חשבוננו. ברכת השבת היא שהביאה את הברכה בעסקיו, והעניקה לו הצלחה עסקית גדולה ביותר!

וללמדנו בא: אם אנו נתקלים בנסיון בשמירת השבת, אם יש לנו רגע של התלבטות ואיננו יודעים כיצד לנהוג, אם יש לנו רגע של קושי - הבה נראה לנגד עינינו את ר' שמואל משליך את כל הונו מכיסיו, כשעיניו נוצצות ולבו מתרונן. נראה באיזו שמחה יהודי שומר את השבת, באיזו התרגשות, באיזו חדווה, כמה גדולה שמחת שמירת השבת ומה עוצמת ברכתה, גם אם היא דורשת הקרבה אותה אנו ששים לעשות!

וככל שנשמח עם יום השבת, ככל שנתחבר אליו, ככל שנעניק לשבת את היכולת לכבוש אותנו, לנתק אותנו, לרומם אותנו, להעניק לנו חוויה קסומה של עונג רוחני וגשמי שלובים כאחד - כך נזכה שברכת השבת תחול עלינו ובעסקינו, ותעניק לנו שפע טובה וברכה עד בלי די!

שבת ראשונה...

יום השבת הוא מקור הברכה, והשבת בפניה אנו ניצבים - מסוגלת ומיוחדת כפליים. הנה, בשבת הזו אנו זוכים לפתוח את התורה מחדש, זו השבת הראשונה בה אנו שבים לשגרת קריאת פרשות השבוע, והיא טומנת בחובה אוצר יקר ומסוגל - שבת זו מסוגלת לפעול בה את הגאולה השלימה, להביא בעזרתה את משיח צדקנו! הנה גילוי מרגש אותו חשף הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע: שבת זו היא שבת הכוללת את כל שבתות השנה, ולכן יש בה משום 'שתי שבתות' - שחז"ל גילו שאם בני ישראל שומרים אותן מיד נגאלים. הבה נתחזק בכל כוחנו בשמירת מנוחת שבת זו, הבה נאמצנה כדי לקבוע בה מסמרות למנוחת שבת אמיתית ועילאית בכל שבתות השנה, ובכך נפתח לנו את שערי הגאולה והברכה!

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com

חוויה רוחנית יומית מדי יום אצלך במייל

'ניוזלטר' מלא וגדוש בתוכן תורני - הלכתי, אקטואלי ומרתק.
עם סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד...
בהגשה מקצועית עם טעם של עוד... להצטרפות שלח מייל ל-

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

להתקשר לתורה

מסביב לשעון

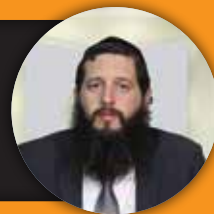
24 שעות
ביממה

מאת הרבנים הגאונים שליט"א

הרב **מאיר שפרוך** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2/2

הרב **אליהו אורנשטיין** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2/1

הרב **אפרים סגל** שליט"א
הדף היומי בבלי • אידיש

שלוחה 2/3

הרב **אריה זילברשטיין** שליט"א
הדף היומי בהלכה • עברית

שלוחה 1

הרב **יוסף ברגר** שליט"א
ווארט עם סיפור בראי הפרשה

שלוחה 7

הרב **מרדכי שלמה פריינד** שליט"א
הדף היומי בהלכה • אידיש

שלוחה 1/3/1

הרב **אברהם פוקס** שליט"א
הפותח בכל יום - המייל היומי של דרשו

שלוחה 3

הר' **שלום יכנס ואברהם פוקס** שליט"א
לקראת שבת מלכתא
סיפורים ופנינים מפרשת השבוע

שלוחה 7

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

◆ **ילד הכניס חמץ לחדר ולאחר מכן אומר שהוציא משם - האם ניתן לסמוך עליו?**
◆ **באיזה מקרה עוברים שני אנשים ב'בל יראה' על אותו החמץ?**
◆ **האם מותר לחברת ביטוח לבטח חמץ בפסח?**

• ישראל שקיבל פקדון חמץ מהגוי ללא אחריות לשמירתו, לפני הפסח - אינו חייב להוציא מרשותו למשך ימי הפסח; אך אם החמץ מונח במקום שהוא עשוי לשהות בו במהלך ימי הפסח - עליו להעמיד בפניו מחיצה, לתזכורת, שלא יטעה ויאכלנו בפסח. ולמרות שכל איסורי האכילה וההנאה שבתורה מותר להחזיקם בבית אף ללא העמדת מחיצה בפניהם; בחמץ הצריכו מחיצה, מפני שהאדם רגיל באכילתו בשאר ימות השנה, ועלול לטעות בקלות ולאכול. והצריכו מחיצה אף בחמץ הטעון בישול או אפייה, ולא הקלו על סמך השערה כי עד לסיום הבישול או האפייה יזכר באיסור החמץ.

• ישראל שהפקיד את חמצו בידי אחר, בין גוי ובין ישראל - עובר ב'בל יראה' ו'בל ימצא'. והנפקד - אם ישראל הוא, וקיבל עליו אחריות לשמירתו, עובר אף הוא בבל יראה ובל ימצא.

• ישראל המחזיק במניות של חברה המנוהלת בידי גויים, אשר מחזיקה ברשותה חמץ בפסח - נחלקו הפוסקים אם הוא נחשב כבעלי החמץ.

• מותר לחברת ביטוח לבטח מוצרי חמץ של גויים גם במהלך הפסח, כיון שאין לחברה כל בעלות או אחריות על החמץ, כי אם התחייבות לשלם את דמי החמץ לבעליו במקרה וינזק או יאבד.

• גוי שנכנס לבית ישראל בפסח וחמצו בידו - אף שהישראל רואה את החמץ של הגוי ברשותו, אין בכך איסור; ומותר אף לאפשר לגוי לאכול את החמץ בביתו.

• ישראל שנקלע בפסח למקום שיש בו גויים (או יהודים חלילה) האוכלים חמץ - אסור לו לאכול עמהם בשולחן אחד.

מקום פְּדוּק מִחֶמֶץ שִׁיתֵּכֶן כִּי הוֹכֵנס לְתוֹכוֹ חֶמֶץ

• מי שבדק את ביתו מחמץ, ולאחר הבדיקה מצא בו חמץ - אינו צריך לשוב ולבדוק. אולם, אם ילד נכנס לאחד מחדרי הבית וחמץ בידו, צריך לשוב ולבדוק את החדר שהילד נכנס לתוכו, כיון שהוא עלול להטמין את החמץ בחדר. ואם לאחר שהילד נכנס עם החמץ לחדר, נמצאו בחדר פירורי חמץ - הואיל ודרכו של ילד לאכול את החמץ שבידו, יש להניח שאלו הם פירורים שנותרו לאחר שאכל את החמץ, ואם כבר 'ביטל' את החמץ שברשותו, אין צורך לבדוק את החדר שנית. וכמו כן, אם מדובר בילד הגיע לגיל 'חינוך', והוא אומר שלא הותיר את החמץ בחדר - אין צורך לבדוק שנית.

• חדר שנבדק מחמץ כדן, וילד הכניס לתוכו חמץ, ובדקו ומצאו בבית חמץ זהה לזה שהוכנס לתוכו, אך לא ידוע בוודאות כי מדובר באותה הככר - לדעת השולחן ערוך, אנו מניחים שזהו אותו החמץ, אולם, לדעת הרמ"א, רק כשביטל את החמץ ניתן להקל על סמך הנחה זו.

• מי שבדק את ביתו מחמץ כדן, ונותר ברשותו חמץ, והניחו במקום מסוים, ולאחר מכן מצאו במקום אחר, ואינו מזהה בוודאות כי מדובר באותו החמץ - אם ביטל את החמץ שברשותו, אינו צריך לחזור ולבדוק. אך אם מצא את החמץ במקום שבו הניחו, אלא שמצא יותר ממה שהניח, צריך לבדוק את הבית שנית.

דיני ביעור חמץ בפקדונות ובמניות וכדומה

• ישראל המאחסן ברשותו חמץ של גוי והוא מופקד על שמירתו, עליו להשיבו לבעליו לפני הפסח. ובמידה ואין באפשרותו לעשות כן - ימכור את המחסן שבו מונח החמץ לבעלי החמץ.

גליון 384
שנה ט' תש"פסיפורי
צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

תודה למשפחת קליימן על האישור לפרסום בתמונה

סיפורי חז"ל

מי ברא את העולם הזה

איתא במדרש: גוי אחד בא אל רבי עקיבא ושאלו: "מי ברא את העולם הזה?" השיב רבי עקיבא: "הקדוש ברוך הוא" "תן לי הוכחה לכך" תבע הגוי. "שוב אלי למחר ואתן לך", אמר רבי עקיבא. למחרת, כשהגיע הגוי, שאל אותו רבי עקיבא: "מה אתה לובש?" "בגד", ענה הגוי. "ומי עשה את הבגד?" שאל רבי עקיבא. "האורג", השיב הגוי. אך רבי עקיבא נענע בראשו לאות לאו, ואמר: "אינני מאמין לך, תן לי הוכחה לכך." התקצץ הגוי ושאל: "איזה הוכחה אתן לך?" "כלום אינך יודע שהאורג עושה את הבגד?" השיב רבי עקיבא: "וכלום אינך יודע שהקב"ה ברא את העולם?" נפנה אותו גוי והלך לו.

שאלו תלמידי רבי עקיבא את רבם: ומהי ההוכחה האמיתית? השיב להם: בני, כשם שהבית מודיע ומעיד על הבנאי שעשאו, והבגד מודיע על האורג, והדלת – מודיעה ומעידה על הנגר – כך העולם מודיע ומעיד על הקדוש ברוך הוא שהוא בראו.

(על פי מדרש תמורה)

פרשת השבוע

בראשית ברא וגו' א' – א'

פירש"י "אין המקרא הזה אומר דרשני כמו שדרשו חז"ל" מסופר: פעם אחת בסעודת שבת בראשית, שהרה"ק רבי זאב מזבאריטש ואחיו זיע"א בני הרה"ק הרי"מ מזלצטשוב זיע"א היו מסובין בה, כבדו את הראשון באמירת תורה, ואמר: "בראשית ברא", אומר רש"י אין המקרא הזה אומר "אין המקרא הזה אומר דרשני כמו שדרשו חז"ל", פירוש, אם אתה יכול לדרוש כחז"ל, מותר לך לדרוש, ואם אין אתה יכול אל תדרוש כלל.

ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו

כי וגו' מות תמות (ב' – י"ז)

פעם שב הרה"ק רבי מאיר שפירא זיע"א לישיבתו ישיבת חכמי לובלין, ובפיו ביאור נפלא אודות הויכוח שניהלה חוה עם הנחש בענין האכילה מעץ הדעת, אותו שמע בטשורטקוב מפי רבו הרה"ק רבי ישראל זיע"א. מצאנו הוספה בדברי חוה: הקדוש ברוך הוא אמר לאדם (ב' י"ז) "ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי ביום אכלך ממנו מות תמות" ואילו חוה הוסיפה ואמרה (ג' – ג') "ומפרי העץ אשר בתוך הגן אמר אלקים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו

פן תמותו" כדי להבין את ענין הנגיעה אמר הרבי מטשורטקוב, יש לפרש זאת על פי מעשה שהיה אצל הרה"ק רבי אורי מסטרעליסק זיע"א, פעם אחת הביאו לפניו כוס תה עם קוביות סוכר, את התה שתה רבי אורי מבלי להמתין, ואילו את הסוכר החזיק בידו. כשהעירו לו על ששתה תה לא ממותק, פתח את ידו והראה לכולם שהסוכר פגה מתיקותו, והפך לסתם עפר. הציבור כולו נדהם והשתומם על הדבר.

סח רבי אורי ופירש: לפני חטא עץ הדעת ה' החושים שווים, וכל אחד מהם מילא את כל תפקידיו של האחרים, היינו, האוזן אכלה, היד נשמה וכדומה. והנה אחרי החטא נעשה פירוד בחושים, וכל אחד קיבל תפקיד מיוחד ויחיד, פה לאכול, אוזן לשמוע וכו'. אני, אמר הרבי מסטרעליסק על עצמו, תקנתי את חטא עץ הדעת, לפיכך היד שלי יכולה לאכול. מהסיפור הזה, סיים רבי ישראל מטשורטקוב, אפשר להבין את הנגיעה של חוה, כי לפני החטא היתה הנגיעה אכילה, אם כן לא הוסיפה מאומה, אבל ברגע שנגעה וחטאה, פסקה הנגיעה מלהיות אכילה ולכן לא מתה.

זמני השבת

פרשת בראשית

זמני יציאת השבת

ירושלים 6:33 ת"א: 6:35 ר"ת: 7:10

זמני כניסת השבת

ירושלים: 5:21 ת"א: 5:36

מאן דיהיב בני, יהיב מזוני

מסופר על אחד מחסידיו של הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"א, שמו היה ר' מאיר והיה עשיר גדול. הוא היה סוחר עם סוחרים גדולים, שועים וגדולי ארץ, והמזל האיר לו פנים. בכסף שהרוויח קנה בתים ואחוזות שהשתרעו על-פני שטחים נרחבים. ר' מאיר ורעייתו נהנו מחיי עושר ונוחות והיה נראה שלא חסר להם מאומה והם אנשים מאושרים עלי אדמות. אולם לא כן היה הדבר, למרות כל העושר והרחבות שלהם היה דבר אחד שהציק להם מאד, הם לא זכו לפרי בטן. לפני כל נסיעה אל רבו ברוזין, הייתה אשתו מפצירה בו כי יבקש את ברכת הרבי לילדים. ואכן, בכל ביקור וביקור ביקש מהרבי ברכה לזרעא חייא וקיימא, ומשום מה נמנע הרבי מלהבטיח להם ישועה.

פעם אחת, בעת שהכין עצמו ר' מאיר לצאת לרוזין, פרצה אשתו בבכי. "איך ייתכן שמאות ואלפים מתברכים מפי הרבי ונושעים בזכותו ואילו אתה שהנך מקורב אליו כל-כך, חוזר פעם אחר פעם מחצרו בלי ישועה. הפעם לא אסתפק עוד בברכה", זעקה בכאב, "הפעם הזאת עליך לדרוש מהרבי הבטחה מפורשת". ליבו של ר' מאיר נצבט, עיניו נתלחלו מדמעות והוא הבטיח לשמוע בקולה ולבקש מהרבי הבטחה לזרע ברח' ה'. בתום שהייתו ברוזין נכנס ר' מאיר להיפרד מרבו לשלום. דמותה של רעייתו המיוסרת כמו ניצבה לנגד עיניו. "רבי", אמר בקול נשבר, "אנא יבטיח לנו כי בקרוב ניוושע". לשמע הדברים התעטף הרבי בשתיקה. השתיקה הופרה כעבור שניות בקולו של הרבי: "אם תרצו תוכלו להיוושע אך בתנאי אחד: אם תסכימו לקבל עליכם חיי דלות ומחסור, תזכו בילד". זיק של תקווה ניצת בעיני ר' מאיר. אילו היה הדבר תלוי בו בלבד, משיב היה בחיוב תכף ומיד. אך לפי שגם גורל אשתו תלוי בדבר, ביקש מהרבי שהות כדי להתייעץ עמה.

כאשר שב הביתה עם הבשורה והתנאי לכך, ההתרגשות בביתו הייתה עצומה. מבחינת אשתו לא היה כאן שום מקום להתלבטות. "איזה ערך יש לחיינו בלי ילד לאהוב ולגדל?", אמרה ור' מאיר כמובן הסכים עמה. הוא חזר תיכף לרוזין והודיע לרבי כי הוא ואשתו מסכימים לקבל עליהם את התנאי הלא פשוט. הרבי לחץ את ידו, ברכו בחום ופטרו לדרכו.

בתוך זמן קצר פקדה את ר' מאיר שרשרת אסונות כלכליים, והוא הפסיד את כל הונו ורכושו. גם את ביתו הפרטי איבד

בדליקה פתאומית שכלתה אותו עד היסוד. ובה-בעת ממש נתקיימה גם הברכה. בתוך כשנה חבקו ר' מאיר וזוגתו בן זכר עם נשמה מיוחדת. ולמרות המעבר החד מחיי שפע לעניות ולחוסר כול, חשו עצמם ההורים הטריים – מאושרים באדם. המציאות החדשה אילצה את ר' מאיר להיעדר מביתו פרקי-זמן ארוכים, בחיפושיו אחר מקורות מחיה מזדמנים. בינתיים גדל הילד והיה לנער. העוני הקשה והיעדרויותיו הממושכות של האב מהבית, נתנו את אותותיהם בנער שחבר לנערי רחוב פוחזים. ליבם של ר' מאיר ורעייתו נחמץ, והם היו חסרי אונים.

יום אחד קם ר' מאיר ונסע לרוזין. נכנס לחדרו של הרבי וזעק מנהמת לבו המיוסר: "רבי: יש לי דין-תורה עם הקב"ה". בשנייה שלאחר מכן נשך את שפתיו וכבר התחרט על המשפט החצוף שנפלט מפיו. אבל הרבי שמע את הדברים ולא הרפה. "דין-תורה עם הקב"ה? על מה ולמה?". סיפר ר' מאיר לרבו על מצבו הרוחני הירוד של בנו-יחידו ואז הוסיף: "כשקיבלנו עלינו אני ורעייתי חיי עוני ודלות, עשינו זאת כדי ליזכות בבן, אך לא בבן פורק-עול. זה לא היה חלק מהתנאי. תובעים אנו מהקב"ה שיספק לנו די מחסורנו. איננו מבקשים חיי שפע ומותרות, אלא שנוכל לגדל את בנו לתורה וליראת-שמים".

הצדיק מרוזין האזין לדבריו בהבעת השתתפות. "יש מן הצדק במה שאתה אומר", אמר. "אולם כדי לקיים דין-תורה עם הקב"ה, עליך לפנות לבית-הדין בעיר הגדולה "ברוד". שים פעמך לשם ושטח את טענותיך לפני הדיינים, ללא כל מורא.

כשהוא שואב כוח מהוראת רבו, התייצב ר' מאיר לפני חברי בית-הדין של ברוד. ברגע הראשון נדהמו הדיינים מדבריו של העני האלמוני, שביקש להזמין לדין תורה את הקב"ה בכבודו ועצמו. אולם כאשר גילה להם מי שלחו אליהם, שינו את יחסם אליו. לאחר שחקרו ובדקו את גרסתו מכל צדדיה, קבעו דייני בית-הדין כי אכן הצדק עמו. "מאן דיהיב בני, יהיב מזוני", ציטטו בפסק הדין אשר קבע מפורשות כי ראוי הוא ר' מאיר לפרנסה בכבוד.

בדרכו חזרה לביתו שמע ר' מאיר קול דהרה מאחוריו. כרכרה הדורה עצרה לידו בחריקה. "היי, מאיר, מה מעשיך כאן? תראה איך אתה נראה, האם התחפשת?" זה היה קולו של אציל גוי שבעבר הרבה ר' מאיר לסחור עמו. האציל הזמין לעלות על הכרכרה ור' מאיר נענה להזמנתו.

משל ונמשל

אשר ברא אלקים לעשות

משל לכפרי אחד שהגיע בפעם הראשונה בחייו לבקר בעיר הגדולה, מארחו ביקש להראות לו את נפלאות הכרך הגדול, על כן לקח אותו לביקור בבית חרושת לאריגים. הביט הכפרי משתאה במכונה הגדולה והעצומה האורגת בדים במהירות הבזק ועינו לא שבעה מהפלא שנגלה לעיניו. דבר כזה – הודה הכפרי בפה מלא – טרם ראיתי, אולם כיצד יודעת המכונה לארוג, ועוד במהירות כזאת? בוא וראה – משך אותו מארחו אל מאחורי המכונה – כך פועלת מכונת האריגה, הביט הכפרי וראה גלגלים בגדלים שונים ומשונים, היו שם גלגלי שיניים שהניעו גלגלים אחרים קטנים מהם, היו שם גלגלים שסובבו רצועות במהירות רבה, הכל זו, נע ומסתובב.

לאחר כמה ימים שב הכפרי אל ביתו וכינס את ידידיו לספר להם את אשר ראה בעיר הגדולה. והפלא הגדול ביותר – סיפר הכפרי בהתרגשות – היה מכונה עצומה ובה גלגלים מסתובבים! נו! תמרו בני הכפר, ומה בכך שהם מסתובבים? כפריים הייתם וכפריים תשארו! חרץ האיש את משפטם, האם אינכם מבינים? הגלגלים מסתובבים ומסובבים גלגלים אחרים! הביטו בו בני הכפר בתמיהה. כאשר ראה כי בני כפרו אינם יורדים לסוף דעתו, החליט לעשות מעשה, מיהר האיש והזמין מכונת אריגה אל הכפר. ואכן כעבור זמן הגיעה המכונה והוצבה אחר כבוד באולם המרכזי שבכפר. אז הפעיל האיש את המכונה והראה לכל בני הכפר את הגלגלים המסתובבים בה. חוטי אריגה לא הכניס במכונה אלא בכל בוקר היה מפעיל אותה ומביט בה במשך שעות ארוכות בלא לדעת שבעה, ועם שקיעת החמה היה מכבה את המכונה ושב לביתו עייף מעמל יומו.

הנמשל: ממש כאותו כפרי נבער, כך גם אותם אנשים שאינם משכילים להביט בבריאה ולהבין את עיקר מטרתה. השמש והירח וכל צבא השמים מסתובבים בסדר מופתי החוזר על עצמו בכל יום, חודש ושנה. אדם החושב בלבו שכל מטרתם של צבא השמים הוא להסתובב על צירם, הרי הוא כאותו כפרי! כל מטרת הבריאה היא "לעשות"! על היהודי להתבונן בבריאה הנפלאה שברא הקב"ה ולהבין מתוך כך כי יש בורא ומכווין לעולם שנתן לנו תורה ומצוות וציוה עלינו לקיימם. וזה הפירוש "מכל מלאכתו אשר ברא אלקים" – "לעשות".

(הרה"ק רבי ישראל מטשארטקוב זיע"א)

תוך כדי נסיעה סיפר ר' מאיר את שעבר עליו בשנים האחרונות. "שמע נא, מאיר", פנה אליו האציל בידידות, "אולי אתה תוכל לעזור לי". האציל סיפר לו כי מסיבות כלשהן זקוק הוא בדחיפות לכסף מזומן. לפני שעה קלה יצא מפגישה עם בעל אחוזה מסויים, בניסיון למכור לו כמה מנכסיו. הבעיה הייתה שגם בעל האחוזה חש בלהיטותו היתרה למכור את נכסיו, והוא ניצל זאת כדי להוריד את המחיר בצורה בלתי הוגנת. "למעשה", הוסיף האציל ואמר, "אני כל-כך זקוק לכסף עד שאין לי ברירה אלא לחזור אל בעל האחוזה ולהסכים למחיר שהציע לי. אלא שאם אשוב אליו כעת, יראה בכך כניעה מצידי והוא עלול ללחוץ עליי ולהוריד עוד את המחיר. לך אליו אתה ועשה זאת במקומי, תמורת עמלת תיווך ראויה לשמה.

החליף ר' מאיר את בגדיו ופנה אל ביתו של בעל האחוזה. גם עמו סחר בעבר והם הכירו היטב זה את זה. בשיחתם סיפר לו בעל האחוזה, כמשיח לפי תומו, על עסקה גדולה שזה עתה הוצעה לו. הוא התייסר באוזניו של ר' מאיר על כי החמיץ את העסקה המשתלמת. ר' מאיר העמיד פני תם והתעניין בפרטי המקרה. "למעשה", אמר לבסוף בעל האחוזה, "חפץ אני בקיום העסקה, גם במחיר שהציע לי האציל. אך אם ארדוף אחריו כעת, הוא יפרש זאת ככניעה מצידי ויעלה עוד את המחיר". לפתע הבריק רעיון במוחו של בעל האחוזה. "מאיר, ידידי", אמר בחיוך מבטיח, "יש לי בשבילך הצעה שלא תוכל לסרב לה. לך אליו אתה וקנה בעבורי את הנכסים, במחיר שביקש. והריני מבטיחך כי חלקך לא יקופח". סופו של דבר, שהעסקה הסתיימה בכי-טוב ור' מאיר זכה בדמי תיווך מכובדים משני הצדדים.

בכסף שהרוויח, יכול היה ר' מאיר לפרנס בכבוד ולאורך זמן את אשתו ובנו, והשלווה והנחת חזרו לשכון בביתם הצנוע. הבן גדל לתפארת והוריו המאושרים ראו ממנו נחת לאורך ימים ושנים טובות, אז הרגישו כמה היה שווה להקריב למענו.

יומא דהילולא של הרה"ק רבי ישראל מרוזין ג' מרחשון

זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל, אמן

צ'ין אדם לחברו

לפייס את האדם שפגע בו

מסופר: פעם התנפל על הגה"ק רבי יוסף זונדל מסלאנט זיע"א יהודי עני מדוכא ומיוסר, וביזה אותו קבל עם בחירופים וגידופים, משום שחשבו לממונה על כספי הצדקה. ר' זונדל לא השיב לו כלום ואף מנע מזהקל מלפגוע בו. ולא אמר די בכך כי אם באותו לילה בשעה מאוחרת, אחרי ששיער שכבר שכך כעסו של אותו מר נפש, הלך לביתו להרגיעו ולפייסו שבגלל הטעות שחשב אותו לממונה על הצדקה, נגרמה לעני זה ההתרגוזה הזאת שנבעה מרוב מצוקתו ועוניו.

פריעת בעל חוב מצווה

מסופר על הגה"ק רבי אלחנן ווסרמן זיע"א, שנראה צועד ביום חורף קשה כשהוא מתעטף בצעיף מפני הקור העז ששרר בחוץ, מעטה רך של שלג צחיח רק הקשה על הליכתו, בשובו מן השיעור היומי לביתו. אך מיד כשנכנס לביתו, הודיע לרעייתו הרבנית כי יש בידו עתה מעט מהכסף שחייבים הם לפרוע את חובם לקצב העיר, בעד הבשר שרכשו אצלו, וכי הוא מתכוון מיד לצאת ולשלם לו זאת. משראתה הרבנית את מזג האוויר הזועף ששרר בחוץ, ניסתה להניא אותו באמרה כי ינוח קמעא והיא תלך מחר בבוקרו של יום להשיב לו את סכום ההקפה. למרות שידוליה הרבים, הבחינה הרבנית כי רבי אלחנן עומד על דעתו והוא אף פתח את דלת הבית לצאת לעבר בית הקצב, הבינה הרבנית כי בנפשו הדבר, וביקשה מאחת מבנות המשפחה ששהתה אותה עת בבית שתתלווה אליה, ובמאמצי שכנוע נטלה את הכסף מבעלה, ומיד יצאו

השתים לבית הקצב ופרעו לו את החוב. מששבו לביתם, חזרו ומצאו את רבי אלחנן יושב וקורן, אושר נסוך היה על פניו, והוא באצילותו מסביר לרעייתו הרבנית "כמה שמחה היא לי שיכולנו להשיב הכסף מיד ולא נזקקנו להלין הכסף בביתנו, שכן פריעת בעל חוב מצווה היא ככל המצוות, ושמה אני לקיימה".

מה חסם את הכניסה לגן עדן

סיפר הר"ק רבי משה צבי מסווראן זיע"א: בזמנו נכנס לאשה אחת גלגול, הביאו אותה לפני הרב מיחדאדיה, והיה אותו רוח מדבר מתוך האישה, והיה מבקש שיתקנו את נשמתו בזה שיאמר עם מנין אנשים תהילים לעילוי נשמתו, ורק אז יצא. ביקש ממנו הרב שיספר לו למה נענש להתגלגל בעולם? סיפר הרוח, בימי חיי הרביתי לחטא, ברם התחרטתי על מעשי וחזרתי בתשובה גמורה. כשהגיעה שעת להיפטר מהעולם, נפטרת מתוך תשובה. בבואי לפני בית דין של מעלה נוכחתי כי אכן תיקנתי את חטאי, וזולת חטא אחד שלא שמתי אל לבי לשוב עליו, ודווקא חטא זה טורדני מעולם האמת, וממנו אין לי מנוחה עד היום הזה. ומעשה שהיה כך היה: פעם אחת ראיתי אברך בן תורה שעמד סמוך לחותנו ואמר פרקי תהילים, בהגיעו לפסוק מסוים טעה בהגייתו, צחקתי ממנו בפני חותנו ואמרתי: הטועה בהגייה בן תורה יחשב? נכלם האברך מאוד. ועבירה זו שלא ייחסתי לה כל עניין, חוסמת בעדי את הכניסה לגן עדן, אף על פי שנטהרתי מכל עוונותי והנני נע ונד ומגולגל בעולם בגללה.

תלולא דצדקיא

שבת קודש כ"ז תשרי

רבינו יצחק הוקן בן רבינו שמואל (ר"י מבעלי התוספות)
רבי אלעזר רוקח ב"ר שמואל שמעלקא (מעשה רוקח - תק"ב)
רבי אריה לייב הכהן ב"ר יוסף (קצות החושן - תקע"ג)

יום שני כ"ט תשרי

שמעון הצדיק בן חוניו משיירי כנסת הגדולה
הרה"ק רבי אברהם דוד מבוטשאטש
ב"ר אשר אנשיל (דעת קדושים-תר"א)
הרה"ק רבי מנחם מענדל ב"ר חיים האגער (צמח צדיק - תרמ"ה)

יום רביעי א' מרחשון

רבינו יונה החסיד מגירונדי ב"ר אברהם (שערי תשובה)
הגה"ק רבי יהודה לייב ב"ר ברוך אב"ד לאנצוט (תלמיד החוזה - תקפ"ד)
הרה"ק רבי ישכר דוב בעריש מוואלברוו ב"ר משה (עבודת יששכר - תרל"ח)

יום שישי ג' מרחשון

הרה"ק רבי ישראל מרוזין ב"ר שלום שכנא (תרי"א)
הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב ב"ר נפתלי צבי (תרכ"א)
הרה"ק רבי יהודה לייב מקאפוטט ב"ר מנחם מענדל בעל הצמח צדק (תרכ"ז)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נמליאל הכהן רבטיבין שליט"א
מח"ס "בם אני אודך" רפ"רם יוסף הר"ם על המעשים

האוכל בשוק (א')

א) האוכל בשוק הרי זה דומה לכלב, ויש אומרים פסול לעדות [קידושין מ:], ונאמר בזה שני עניינים - האחד, שמהלכות דרך ארץ אין ראוי לאכול בשוק, והשני, שאם נוהג כן, אינו כשר לעדות. (שלמי חיים להג"ר חיים מלין שליט"א, העומד לראות אור בקרוב)
ב) פסול האוכל בשוק לעדות הוא מדרבנן [רמב"ם עדות יא ה, טושו"ע חו"מ לד יח], דמשום שאינו מקפיד על כבודו - אינו בוש ללול בעצמו ולהעיד עדות שקר [רש"י קידושין שם]. אך י"א דפסול מן התורה [משכן העדות שער ה]. (שם)
ג) בפשטות אין איסור בכך שאוכל בשוק, אלא רק שאם עושה כן הרי שאינו נוהג כבוד בעצמו, וחוששים לעדות שקר. ומכל מקום משום דרך ארץ אין לאכול בשוק. אך י"א שיש בדבר משום איסור ביוש עצמו דחשיב בושת גדול שאסור לאדם לבייש את עצמו [אג"מ יו"ד א רמט] (ויתכן שהוא איסור מן התורה). (שם)

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות רשת חנויות

גל פז

מברכים חודש מרחשון

המולד יהיה בעז"ה

אור ליום ג' 6:34 בבוקר 6 חלקים
ר"ח ביום שלישי ורביעי

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת לכוונת "עין חמד" - מקהלת ציון

פרשת בראשית - ימי 'בראשית' של בנן האדם

הצלחה בגורר

יצחק אריאל בן טובה
שמואל אימן בן אסתר זרי
מאיר ישראל בן רחל ברכה -
ליאור יהושע סומך וב"ב
יהודה אריה בן רחל ברכה
רונן אברהם וב"ב
רחל ברכה בת פדילה דליה
נעם יצחק בן רחל ברכה
יוסף ליאור בן דליה אפרת -
שלמה ודנה דוד וב"ב
י.מ.ש. כדורי
שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר
תרצה בתיה בת ימנה ניני
נתנאל בן ג'ינה
אסף בן סופיה
מיטל בן מלכה
טליה עדן אסתר בת שולמית
שירי ימנה בת שולמית
אנאל חביבה בת שולמית
שושנה שירה בת סילביה
סיון רבקה בת אלן אסתר
אברהם גורג'י בן דליה אפרת

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי
אילנה בת רוחמה
סיון בת אסתר
נועה בת מזל טוב
דניאל בן שרה
נעמה בת יפה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה
ימנה ניני בת סטה -
מרדכי ניני בן פרח -
מאיה בת עדי
סימי בת סוליקה
אורן בן אסתר
נעם יצחק בן רחל ברכה
שירה שילת בת אורי
לביא ישראל בן תמר חיה
מוריה בת רחל ברכה
יהודה אריה בן רחל ברכה
יפה בת שרה-הצלחה ורפואה
שאל בן סילביה
ענית בן רחל ברכה
רפאל משה בן רחל
רחל ברכה בת פדילה דליה
רונת בת סבירה
יצחק בן חנון
אליה בן רחל
בנימין בן ברכה
יהודית אסתר פראדל בת חיה -
בריאות ואריכות ימים

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בו גורג'יה ז"ל

לרפואה שלמה לנוריאל בו אסתר

לרפואה שלמה
לאיידה חיה בת אסתר
ולילד אלחנן רפאל בן איריס
ולילד אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה
לאליה ניני בן ימנה וגלית בת מסודי

להצלחת ולרפואת אברהם גורג'י בן דליה אפרת
וב"ב והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

להצלחת ורפואת כל עם ישראל

לפיכך אין ספק שהחורף הוא זמן יאה יותר לעליה ולהתעלות."

בדומה לחורף כך גם ימי הנעורים, הם השנים הטובות והמתאימות ביותר לעליה רוחנית בלימוד ובעבודת השם. לכן נקרא הימים האלה 'ימי חרף', כי זהו החורף שבו האדם צומח ומתעלה.

התנא בפרקי אבות מפליג בשבח מעלת ימי הנעורים: "אֲלִישֶׁע בֶּן אֲבִיָּה אָמַר: הַלּוּמֵד יָלַד לְמָה הוּא דוֹמָה, לְדִיו כְּתוּבָה עַל נֵיר חָדָשׁ. וְהַלּוּמֵד זָקֵן לְמָה הוּא דוֹמָה, לְדִיו כְּתוּבָה עַל נֵיר מְחוּק" (פרקי אבות פ"ד, כ).

כל אחד יכול להבחין בהבדל שבין כתיבה או ציור על גבי נייר חדש, לבין הכתיבה על נייר ישן.

על נייר חדש, צבע הדיו נקלט יפה והכתיבה תמה וניתנת לקריאה בקלות, מה שאין כן כאשר כותבים על נייר ישן.

כאן מעלים חז"ל על נס את מעלת גירסא דינקותא. מי שהתחיל את לימודו בעודו 'נייר חלק', ימשיך ללמוד עד עת זיקנה- ועד בכלל- באיכות מעולה.

אבל מי שדוחה את לימודו לעת זיקנה ורק אז יתחיל, בכל יום שעובר הוא מפסיד את מעלת גירסא דינקותא ולימודו דומה לדיו על גבי נייר מחוק.

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסני שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

זמני לילה

זמן	כניסת לילה	צאת לילה	יציאת חמה
19:09	18:32	17:21	י"מ
19:05	18:29	17:38	ח"א
19:06	18:30	17:39	מ"ס
19:08	18:32	17:41	כ"א

שואל ומשיב בהלכה- תרומות ומעשרות - חלק ח'

מהי אכילת עראי ומהן ההלכות הנובעות מכך?

! שאלה

להלן סיכום ההלכה מפי הרב אליהו פנחס, רבנות מקומית מבשרת ציון:

! תשובה

גינה, שגדלו בה פירות או ירקות, מותר לאכול מהם אכילת עראי ללא הפרשת תרומות ומעשרות, גם אם נגמרה מלאכתם, כל עוד לא נעשה בפירות אחד מששת הדברים, שיפורטו בהמשך **הקובעים למעשר** מדרבנן.

באופן שהתקיימו כל התנאים, פירות שנכנסו לשם נקבעו למעשר **בוודאי**, ואפשר להפריש מהם תרומות ומעשרות על פירות אחרים, אבל אם נתקיים רק תנאי אחד מכל התנאים הנזכרים, נקבעו למעשר לחומרא, אבל לכתחילה לא יפריש מהם על פירות אחרים.

❖ **בית וחצר**- אין הטבל נקבע למעשרות מן התורה, עד שיכניסנו לביתו שנאמר: "בְּעֶרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת" (דברים כו, יג). והוא שיכניסנו דרך השער, שנאמר "וְאָכְלוּ בְשַׁעְרֶיךָ" (דברים כו, יב). וכן הדין לעניין הכנסת הפירות מהשדה לחצר המשתמרת. ואם החצר אינה משתמרת פטורה מתרומות ומעשרות אפילו מדרבנן. איזו היא חצר הקובעת למעשר, כל שהכלים נשמרים בתוכה על ידי שומר שמשמר אותם, או שאין אדם מתבייש מלאכול בתוכה, או חצר שאם יכנס לשם אדם אומרים לו בני החצר- מה אתה מבקש. **מקורות**: רמב"ם (פ"ד מה' מעשר ה"ח).

❖ **מקח**- הקונה פירות תלושים בכדי לאוכלם, נקבע למעשר מדרבנן. **מקורות**: רמב"ם (פ"ה ממעשר ה"א). שו"ע (יו"ד סימן שלא סצ"ד). ומשעה ששילם את הכסף עבורם אע"פ שלא הגביה את הפירות. וכן אם הגביה את הפירות אע"פ שלא שילם. אולם הקונה פירות בעודם מחוברים לקרקע, ואחר כך תלשם, לא נקבעו למעשר, ויכול לאכול מהם אכילת עראי. **מקורות**: רמב"ם (שם ה"ב).

❖ **אש**- אם בישל את הפירות, או שלקן שהוא בישול מועט, וכן טיגון, צלייה, אפיה, וקלייה- קובע למעשר. **מקורות**: רמב"ם (שם ה"ד). ולעניין עישון ראה בספר דרך אמונה (שם ביאור הלכה ד"ה אחד המבשל).

❖ **תרומה**- המפריש תרומה מהפירות נקבעו למעשר, ואסור לאכול אפילו פרי אחד ללא מעשר ראשון או מעשר שני או מעשר עני. ואפילו שצריך לתרום אחריה עוד תרומה, התרומה הראשונה קובעת למעשר, ולא יאכל מהן עראי, עד שיוציא התרומה השניה ויעשר. **מקורות**: רמב"ם (שם ה"ט).

❖ **מלח**- המולח פירות או ירקות אפילו בעודן בשדה, נקבע למעשר. **מקורות**: רמב"ם (שם ה"ח).

❖ **שבת**- פירות שנגמרה מלאכתן וליקט אותם לאכילה, ושקעה החמה בערב שבת, נקבעו למעשר, ולא יאכל מהן אפילו לאחר השבת, עד שיעשר. **מקורות**: רמב"ם (שם ה"כ). וכתב בספר דרך אמונה (פ"ג ממעשר ס"ק כד) שגם יום טוב קובע למעשר כשבת. ולעניין לקיטה לשם אכילה, כן הביא בספר ערוך השלחן (סימן קג ס"ד).

כֹּחַהּ שֶׁל תְּפִלָּה וְאֲמוּנָה

להלן סיפור המעובד מתוך 'ווי העמודים', ויש בו כדי ללמדנו עד כמה גדולה כוחה של אמונה ותפילה, לפני מי שאמר והיה העולם. להלן הסיפור מפי בעל המעשה: "לפני מספר ימים התחיל אצלנו הזמן, והייתי זקוק לגמרא. מזכרתי שיש בפתח בית הכנסת מכירת גמרות, במחיר מאוד מוזל, ניגשתי לשם, ואכן מצאתי גמרא שבה יתחילו ללמוד אצלנו בכולל בעוד שעות ספורות במחיר של 35 שקלים. הוצאתי מהכיס את כל הכסף שהיה לי, והנה אני רואה שיש לי 34 שקל, זאת אומרת, חסר לי שקל אחד כדי לקנות את הגמרא".

"עמדתי נבוך, מצד אחד אני זקוק כעת לגמרא, אבל מצד שני כתוב על הקופסא בפירוש - 'אין לקחת בהקפה'. התפללתי לקב"ה: 'ריבונו של עולם, אני זקוק לגמרא, ואין לי מספיק כסף, ללכת הביתה להביא שקל, לא בא בחשבון, כי אני גר במרחק של עשר דקות הליכה. אתה היחיד שיכול לעזור לי, למרות שאין לי שום מושג איך'."

"ללא כל הגזמה, רגע אחד בלבד, לאחר שסיימתי את תפילתי, ניגש אלי מכר רחוק, ואומר לי: 'איזה נס שאני פוגש אותך, אתה יודע אני חייב לך... שקל מלפני כמה שנים, ומאז אני מחפש הזדמנות לפגוש אותך, וברוך השם שפגשתי אותך היום, כדי להחזיר לך את השקל'."

"אמרתי לו: 'את השקל שאתה חייב לי, איני זוכר כלל, אבל בכל זאת בוא ואספר לך באיזה סוגיא אני עוסק כעת, עד לרגע זה עסקתי בסוגיא של אמונה וביטחון, וכעת אני כבר עוסק בסוגיא אחרת לגמרי, של- 'כי מי גוי גדול אשר לו אֱלֹהִים קְרֹבִים אֵלָיו כה' אֱלֹהֵינוּ בְּכָל קְרָאנוּ אֵלָיו' (דברים ד, ז)."

מינויים

לקבלת העלון חתום במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PrineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו'

נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084

כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144

(הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים- האדמו"ר הרב מנחם מנדל הגר זצ"ל

האדמו"ר הרב מנחם מנדל הגר זצ"ל הידוע כ'צמח צדיק' נולד ב-כ"ד אייר ה'תק"צ (1830) בעיירה קוסוב כבן זקונים להוריו. נקרא על שם סבו רבי מנחם מנדל הגר מקוסוב, שנפטר בארבע שנים לפני כן. מילדותו שקד על לימוד התורה מתוך פרישות, הצטיין בכישרונות מפליאים והתפרסם כעילוי. במשך כעשר שנים ישב על התורה ועל העבודה, כשהוא סמוך על שולחן אביו וכיהן כאב"ד בויז'ניץ. בשנת ה'תר"ד (1854) בהיותו כבן 24 שנים בלבד נפטר אביו ורבינו החל לכהן כאדמו"ר הראשון בשושלת ויז'ניץ. אלפים מחסידי אביו דבקו בו. רבבות יהודים במזרח-גאליציה, ברומניה ובהונגריה הסתופפו בצילו. **גאון מופלג בתורה ובנסתר. בעל רוח-הקודש. שקדן עצום. פזרן גדול לצדקה. עסק רבות בתיקון נשמות. סגפן גדול. בלילות החורף הקרים לא היה מתחמם על ידי תנור. פעל גדולות ונצורות למען יושבי ארה"ק. נפטר ב-כ"ט בתשרי ה'תרמ"ה (1885) לאחר מחלה קשה. חי כ-55 שנים. ציונו בבית-הקברות בקוסוב. בנו, ר' ברוך מילא את מקומו כאדמו"ר.**

אביו: ר' חיים הגר (האדמו"ר השני בשושלת קוסוב-ויז'ניץ מח"ס 'תורת חיים' בן האדמו"ר ר' מנחם מנדל מקוסוב בעל 'אהבת שלום'). **אימו:** מרת ציפורה (בת ר' יהודה מאיר משפיטובקה). **אשתו:** מרת מרים מעניא (בת האדמו"ר ר' ישראל פרידמן מרוז'ין- נישא בשנת ה'תר"ד בהיותו כבן 14). **ילדיו:** האדמו"ר ר' ברוך (מח"ס 'אמרי ברוך'), ר' יעקב דוד (חתן ר' משולם זוסיא מטשלומאט, נכד רבי זוסיא מאניפולי). מרת שרה (נישאה לר' שמואל מסקאהל, בנו של האדמו"ר ר' יהושע רוקח מבעלז). **מספריו:** **צמח צדיק- על התורה והמועדים.**

מעשה שהיה אצל ה'צמח צדיק' זיע"א כשנפטר ר' שמואל אליעזר פלדמאן זצ"ל מווישאוו ולא סיפרו לו על פטירתו ובליל ש"ק כאשר שר' כל מקדש' הסתכל רבינו כל פעם על מקום מסויים אותו המקום, שבו היה הנפטר הנ"ל עומד בחייו אצל שולחנו של רבינו, וכאשר סיים לומר קידוש פנה לגבאי ר' זלמן ושאל אותו: "זלמן למה לא הגדת לי שר' שמואל אליעזר פלדמאן נפטר? וכי תתמה, מניין אני יודע, תדע, שכאשר האדם מבקש בעוה"ב שיתנו לו רשות ללכת למקום שהיו לו הרהורי תשובה בחייו מוכרחים לתת לו מבוקשו וגם הוא, כיוון שהיו לו הרהורי תשובה בעוה"ב במקום כזה, מוכרחים למלא לו מבוקשו, וראיתיו עתה עומד ליד השולחן, במקום שבו היה עומד בחיים חיותו".

פעם אחת בליל שישי, באמצע הלילה, יצא מחדרו לחדר הסמוך, ניגש אל חיים משמשו, העיר אותו, ומסר בידו סכום כסף הגון, באומרו: "אבקשך בכל לשון של בקשה, קח נא סכום כסף זה, ולך לבית פלוני שבקצה השני של העיר, שם תמסור את הכסף לבני המשפחה הזקוקים לך". הגבאי לא רצה ללכת לשם, מפני הקור החורפי, ומפני הפחד והמורא, שהיה לו ללכת יחידי את כל המרחק, בחשכת הלילה, והוא החל לטעון לפני הצדיק: "רבי, קר בחוץ, אני פוחד ללכת", והוסיף: "צריך לעבור את ביה"כ, וחוששי לעבור דרכו בלילה, מפני הסכנה (רגילים היו אנשים לומר כי בלילות קוראים לנפטרים לעלות לתורה). אי"ה מחר אלך מיד בבוקר".

אולם רבינו הפציר בו, שילך מיד. המשמש לא יכול היה לעמוד בפני הפצרות הרבי, והוא התיישב בדעתו שיצא החוצה, ישהה בחוץ כדי שיעור מהלך למקום המיועד, ואח"כ ישוב אל הבית, ולמחרת ילך וימסור את הכסף. וכן עשה, הוא יצא החוצה, ושם לחדר הגבאים הסמוך לחדר הרבי. שאל אותו רבינו: "חיים, האם הלכת?" - "הלכתי, הלכתי". אמר לו הרבי: "והרי לא הלכת", ושוב הפציר בו שילך.

כשראה חיים, שאין לו ברירה אחרת, הדליק את העששית, ויצא לדרך בחשכת הלילה. כשהתקרב, ראה מרחוק אור מתנוצץ מאותו בית, אולם שמע קול צעקות. בדקות הבאות, קלט שהבעל מתנוכח עם אשתו על עסקי פרנסה. האישה טענה: "מילא כל השבוע - הילדים רעבו ולא היה מה לאכול, אבל כעת כבר יום חמישי בלילה, כולם כבר הכינו את צורכי השבת, ולנו עדיין אין מאומה!". והבעל השיב לה: "מה רצונך ממני? בכל השבוע אני עמל ויגע, אבל מה אעשה, שהמזל אינו מאיר לי פנים?". באותו רגע נקש המשמש על החלון, כשהוא מבין את כוונת הרבי, ששלחו בשעה זו. הם שאלו: "מי זה?" והוא השיב: "חיים". מיד התמלא הבית שמחה - "אם חיים כאן, כבר טוב", הם פתחו את הדלת, והוא מסר את הכסף בשם הרבי. כששב, המתין רבינו בכניסה, ואמר: "עתה נכון הדבר שהלכת".

מסופר על רבינו, שכאשר חלתה בתו במחלה קשה, ולצורך רפואתה לא היה מנוס מלהביאה אל טובי הרופאים אשר בעיר הבירה. אביה, אשר דאג לה כל כך, התעדין בשלומה מדי יום באמצעות מברק, שהיה נשלח אליו מבית הדואר המרכזי שבעיר. באחד הימים לא הגיע המברק, וניכר כי הדבר הטריד מאוד את מנוחתו של רבינו. הוא הסתובב בביתו, חסר מנוחה, שקוע בשרעפיו. שעות ספורות מאוחר יותר, הגיע המברק המיוחל, ובו בשורות נפלאות: **התברר, כי הבת יצאה באותו היום מכלל סכנה, ומגמת שיפור משמעותי החלה ניכרת...** שמחה רבה ניכרה כעת על פניו של הרבי. כעת משמשו שאל, מנסה להבין: "רבי, הכיצד ייתכן, כי עיכוב במשלוח הדואר גרם לרבי עוגמת נפש כה רבה? אם הרבי לא ידע את נפשו מרוב דאגה, ולא הצליח להתחזק באמונה וביטחון בשעת צער - מה נאמר אנו, איזובי הקיר?"

רבינו נענה והשיב לו: "אם סבור אתה כי סימני המועקה שניכרו בי היום נבעו מהדאגה לשלומה של בתי, הרי שטועה אתה... המועקה שעברה עליי היום, נבעה מסיבה שונה: **מזה שנים רבות, אני עמל כדי לסגל לעצמי את מעלת 'אהבת לרעך כמוך'.** אני שוקד רבות כדי לתקן את נפשי, ולהביא את עצמי לידי כך שאהב כל יהודי, באשר הוא, בדיוק באותה המידה, בה אני אוהב את עצמי! לאחרונה, היה נראה לי כי עלה בידי להשיג את המעלה המיוחלת. חשבותי, שכבר הצלחתי להגיע למדרגה, בה אין כל הבדל לידי בין עצמי ובשרי לבין כל אדם אחר מישראל. אולם היום, למרבה צערי, התבדיתי... התברר לי, שכאשר חרדתי לשלומה של בתי היקרה, עלתה דאגתי עשרת מונים על הדאגה, שאני חש כאשר יהודי מחסידי מגיש לי פתקא, ובו בקשה עבור אחד מבני ביתו אשר נפל למשכב וסכנה נשקפת לחייו... על כך, עגמה נפשי. זו הסיבה לצערי ולמועקה הרבה, אשר ניכרה על פני!" סיים הרבי את דבריו.

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט?"

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

בְּרֵאשִׁית - יָרָא שֶׁבֶת

שמירת שבת גם בסביבה נוכרית לחלוטין...

יום שבת אחד בשעת הבוקר. הנערה מתחבאת תחת אחד השטיחים כמדי יום, ואז נזכרה בעלת הבית, כי עליה לצאת לשוק אך מעילה נקרה, ואין לה מעיל אחר. בלית ברירה הגיפה את התריסים באמצע היום, הרימה את השטיח מתחתיו הוחבאה הנערה, וביקשה ממנה לצאת.

"הנה המעיל שלי", לחשה, "אני חייבת לצאת, והשרוול נקרע. אני יודעת, שזה מסוכן להוציא אותך ביום, אבל אין לי ברירה. הזדדתי לתפור את השרוול". הנערה בתגובה אמרה: "אני מתנצלת, אינני יכולה. אני נורא עייפה, אולי אעשה זאת בערב?". "אני חייבת לצאת. תתפרי עכשיו!", דרשה בעלת הבית. הנערה לא נכנעה. "אני לא יכולה, כואבת לי היד מאמש. אולי תקחי מעיל אחר? אני אתפור בערב, מבטיחה!" - "חבל על הוויכוח! כל רגע שאת בחוץ, מסכן את חיי שתינו". והנערה גמגמה: "אני יהודייה, אסור לי לעבוד בשבת. עד עתה הייתי עובדת כפול ביום חמישי בלילה, כדי להספיק את ההספק של ליל שבת. אסור לי לעבוד בשבת!".

"שבת?", שאגה בעלת הבית בכעס. "תתפרי או שאני זורקת אותך מהבית, כאן ועכשיו!". הנערה סירבה, ובעלת הבית זרקה את הנערה האומללה, כשהיא חסרת כל, בודדה בעולמה, ורק כדי לזכות לשמור את השבת. היא צעדה בשבילים שמסביב לכפר. שם ראתה שדה חטה, ובו התחבאה, כשהיא מפזמת שירי שבת. לפתע, שמעה מישהי קוראת בשמה. הקול הלך והתקרב, ואז חזר והתרחק. להפתעתה לא היה גבול, היתה זו בעלת הבית, שהתרוצצה בשבילים, מחפשת אחריה.

מיד כשראתה אותה, התנפלה עליה בחיבוק חם, ואמרה: "אין לך מושג מה קרה. דקות ספורות אחרי שעזבת נשמעו בדלת דפיקות חזקות. כשפתחתי, פרצו פנימה נאצים מלווים בכלבי גישוש. הם הביטו בי בבוז ואמרו: 'וכי חשבת, שלא נדע שאת מחביאה יהודים? היכן הם? נמצא אותם ונירה בהם, וגם איתך נתחשבן'. מישהו הלשין עלי. אבל הייתי רגועה. הם הפכו את הבית וגם דקרו את השטיחים בסכינים ארוכות ומחודדות, כדי שאם תהיי מתחתיהם - תצעקי מכאבים וימצאו אותך. אחרי דקות ארוכות, שלא מצאו דבר, עזבו את הבית!".

"נותרתי המומה, מול בית הפוך, ואינני מעכלת את הנס, שקרה לי. לו היית נכנעת לדרישותי ומוותרת על השבת שלך, היית נרצחת בידיהם האכזריות, וגם אני לא הייתי נשאת בחיים! איזה כוחות נפלאים יש לכם היהודים, שבדיוק ברגע הנכון יש לכם משהו, שמגן עליכם!", סיימה המארכת בהתפעלות...

הנערה רק עתה הבינה, כי העמידה על שמירת השבת, הותירה את נפשה לשלל. בהתרגשות קראה ואמרה: 'יום השבת הוא מתנה, הוא השמירה הטובה ביותר. אף אני לא ידעתי כמה גדול כוחה לשמור, להגן ולהציל'..."

לא בכדי אותיות "בראשית" הן "ירא-שבת"

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל	הרב שבת בן אסתר אטון זצ"ל
הרב מנחם בן ויקטוריה בצרי זצ"ל	מאיר מורד בן שושנה ז"ל
אביבה בת איירון ע"ה	זהבה בת שושנה רייזל ע"ה
אברהם בן יונה ז"ל	עמרים בן דבורה ז"ל
יצחק בן חביבה ז"ל	נעמי בת כותון ע"ה
אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל	מרים בת בלה ע"ה
חי יזיז בן קלרה ז"ל	דב בן יצחק ז"ל
ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל	סוליקה בת עישה ע"ה
אסתר בת נעמי ע"ה	סלים בן פרחיה ז"ל
יעקב בן סלימה ז"ל	לטיף בן פרחיה ז"ל
ספירנס תקוה בת נעימה ע"ה	דניאל רפאל בן חגית ז"ל
מישא אסתר בת זרה ע"ה	יהודה בן סעידה ז"ל
אברהם בן דינה ז"ל	עפאת בת השמת ע"ה

להלן סיפור מופלא, המעובד מתוך 'מסילות בלבם' אותו סיפרה הגב' בקרמן על מסע טלטוליה בימי השואה האיומה: היה זה בעיצומה של מלחמת העולם השנייה, כשכוחות הרשע של גרמניה הנאצית העלו בדם ואש את יבשת אירופה, מנסים לכלות כל שם ושארית לעם היהודי.

לקראת סוף שנת ה'תש"א, פלשו הגרמנים לשטחי ברית-המועצות, וכבשו את ליטא. הגויים הליטאים ששנאתם ליהודים הייתה עצומה גרמה לכך שהם הלשינו על היהודים וכך נרצחו ונטבחו מאות יהודים בטלז, שהייתה עיר מחוז בצפון מערב ליטא, והיתר רוכזו בתוך גטו צפוף ומחניק.

בין מאות היהודים שהצטופפו בגטו, היתה נערה שנשאה את שם המשפחה בקרמן. כשהחליטו הגרמנים להעלות באש את הגטו על יושביו, ולחסל את היהודים ששכנו בו, הצליחה להימלט ברגע האחרון מן הגטו הבווער.

כבת 16 בלבד הייתה, כשנמלטה מטלז, וחיפשה מקום בכפרים הסמוכים. מהר מאוד גילתה, כי הכפריים המקומיים שונאים יהודים ומסרבים לארחם, מה עוד שהשלטון הגרמני אסר זאת בכל תוקף ואיים בעונש מוות...

למרות זאת, הצליחה להתגלגל מבית לבית, מזדהה כפליטה ליטאית אומללה, המבקשת מזון ומחסה. היא לא גילתה, כי היא יהודייה ונאלצה להתחכם, כדי שלא לעבור על איסורי תורה בשעותיה בין הנוכרים. כך במשך שלוש שנים.

כשהייתה בת 19, הגיעה לכפר קטן, והתקבלה בבית משפחה נוכרית, שחפצה להשתמש בשירותיה, בתמורה לאירוח ביתי ותנאי חיים נוחים, להם לא זכתה שנים ארוכות.

בני המשפחה היו מודעים לסכנת אירוחה, שכן נודע להם, כי היא יהודייה, ולכן החביאו אותה בשעות היום בארונות הבית, ובחורים ברצפת הבית שכוסו בשטיחים, ורק בלילה, הורדו היולנות ונאטמו התריסים, ואז יצאה לשרת את המשפחה...

אחת המשימות שהוטלו עליה מדי ערב, הייתה לתפור ולסרוג, לפי הספק קבוע. תיקון בגדי בני הבית שנקרעו, סריגת סוודרים מחממים, יצירת מעילים טובים ומגינים מהחורף הקר וכו'.

מדי ערב הייתה עובדת על תיקוני התפירה והסריגה, וזוכה באירוח נאות ונוח, במיטב התנאים האפשריים... אך על דבר אחד לא הסכימה לוותר: על הזכות לנוח ביום השבת, תוך שמירת שבת מלאה ללא פשרות.

כיוון שעיקר שעות עבודתה היו בלילה, הצליחה ליזום תחבולה גאונית: ביום חמישי בלילה, הייתה תופרת וסורגת את מלוא ההספק גם עבור ליל שבת. בשעת בוקר הציגה את ההספק הכפול מליל שישי, כך שלא נודעה התחבולה...

זה לא היה קל, הרי היא בת 19 בלבד, עזובה וגלמודה, בעיצומה של מלחמה. ובכל זאת, היא אינה יכולה לוותר על

לע"נ

הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל
הרב יעקב בן מרגלית זצ"ל
שמואל בן רבקה ז"ל
משה בן רוזה ז"ל
אביחי בן אסתר ז"ל
נעימה בת גורג'יה ע"ה
דוד בר חסיבה ז"ל
חוזה בת יעקב צבי ע"ה
רפאל בן אסתר ז"ל
ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל
ארורה בת נעימה ע"ה
שמעון בן חנה ז"ל
גורג'יה בת נעימה ע"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל
הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל
חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל
ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין ז"ל
דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל
צדיק חכם בן חזלה ז"ל
שני בת אסתר ע"ה
מסודי בת חביבה ע"ה
אסתר בת גולה גאולה ע"ה
יוסף בר סעדה ז"ל
יעקב בן נעמה ז"ל
שרה בת מורברי רחל ע"ה
אלון בן סעדה ז"ל

גליון באר הכרעה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

בראשית

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת בראשית

א	דתשרי על עמיה - השפעת חיות ושפע מחודש זה לכל השנה
ד	בראשית ברא אלוקים - ראשית דבר היא האמונה בקל חי
ז	התפלל עליהם - אף השפע המוכן יגיעו רק ע"י התפילה
י	עולם חסד יבנה - קיום העולם רק ע"י מידת רחמים וחמבה
יא	שבת בראשית - שמחת תחילת התורה וגדולת הימים שאחר שמחת תורה
יב	בראשית - בשביל ה'ראשית' וההתחדשות
יד	ויקדש אותו - קדושת השבת

פרשת בראשית

דתשרי על עמיה – השפעת חיות ושפע מחודש זה לכל השנה על עמיה, שאנו מבקשים ומחלים פני אבינו מלכנו – צדיקי הדורות היו מרמזים בלשון הזמר של האריז"ל יהי רצון שהשפעת חודש תשרי תישאר עלינו עמו (אומר בשבחין לליל שב"ק) 'הוא רעוא קמי דתשרי ישראל', לכל השנה כולה, כי תכלית עבודת הימים

א. 'דבר חכמה' נפלא שמעתי מחכם וצדיק אחד, פיו מפיק מרגליות, בשמחת 'שבע ברכות', וכה היו דבריו, 'מעשה' ביהודי מתושבי העיר 'לעלוב', שהיה נוסע מדי שנה בשנה לקראת ה'פסח' להסתופף בצל רבו אשר התגורר ב'לובלין'. בדרכו היה עובר ב'פרשת דרכים' אשר היתה נחלקת לארבעה דרכים, וכל דרך מוליכה לעבר עיר אחרת, ולמען ידעו עוברי דרכים 'את הדרך ילכו בה' הציבו שם עמוד גדול ועליו תלו ארבע לוחות – לוח לכל רוח, ועליו נכתב שם העיר אשר הפונה שמה יגיע אליה, כגון 'לוח' לצד מזרח עליו נכתב באותיות גדולות 'ווארשא', והרי זה לסימן כי הרוצה להגיע לווארשא יפנה מזרחה, וכן העמידו לוח לצד צפון עליו הופיע תיבת 'לובלין', לקיים מה שנאמר 'תכין לך הדרך'.

והנה, באחת השנים ירדו גשמים עזים בכל ימות החורף וגם מקום הרוחות והשלגים לא נפקדו באותה השנה, וכשבא היהודי לקראת הפסח אל 'פרשת הדרכים' חשכו עיניו כי לא מצא כלל את ה'עמוד' עם הלוחות על מעמדו, והבין שנעקר ממקומו על ידי רוח סערה, ולא ידע אנה יפנה, האם למזרח או למערב, לצפון או לדרום, והמקום מדבר שממה מאין יושב – 'עובר ושב אין' ו'מורה דרך' איננו, מה עשה, החל מחפש אחר העמוד עם הלוחות, ואכן, אחר חיפושים רבים מצאו מוטל על הארץ בתוככי הביצות, מתחת הררי שלג וקרח, כאבן שאין לו הופכין, ועדיין לא ידע מה לעשות, כי הגם שעלה ברצונו להעמיד העמוד על מקומו, אבל לא ידע לאיזה צד להעמידו. עד שפקח ה' את עיניו והבין, הרי 'זאת ידעתי' לענות על השאלה 'מאין באת'... כי ברור לי באיזו דרך הגעתי מלעלוב עד הנה, מעתה עלי להעמיד שוב את העמוד כשה'לוח' המורה על העיר לעלוב יפנה לאותו צד ממנו הגעתי, וממילא הכל יבוא על מקומו בשלום, כי אז גם שאר הלוחות יהיו מכוונים כל אחד כפי מה שהיה בתחילה, ואוכל להמשיך בדרכי ולהגיע למחוז חפצי לחיים לשמחה ולשלום...

וכאן פנה אותו 'דרשן' אל ה'חתן', ואמר לו, הנה זה עתה יוצא הנך לחיי המעשה, וכלשון הכתוב 'חתן היוצא מחופתו ישוב כגבור לרוץ עלי אורח'... ומתחיל לפסוע ולצעוד ב'ים הגדול', ומורא יעלה על ראשו כי אינך יודע לאיזה דרך לפנות, לימין או לשמאל... זכור ואל תשכח מאין באת... הלא יודע אתה מקור מחצבתך, באיזה בית גדלת, ואיזה 'חינוך' קבלת בו, ואם כן, הדרך בה הגעת עד הלום היא תשמש לך 'מורה דרך' כיצד להמשיך ולעלות במסילה העולה בית א-ל.

ולעניינו יאמר, עומדים אנו בתחילת השנה, שימו על לבכם 'מאין באתם', הרי זה עתה עמדנו בראש השנה, יום הכפורים, סוכות ושמחת תורה... כל אחד ואחד היה לו התעלות לפי ערכו, הכל היו חפצים ליראה את שמך... וזכרון קדוש זה צריך לעמוד כנגד העיניים, ועל ידי זה נוכל להמשיך בדרך הנכונה מבלי להתבלבל...

וכך כתב הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע (ח"ב עמ' רכז), טבע האדם שממחרת היו"ט שוכח לגמרי מה שהיה, היכן היה אמש ומה היה הילוך מחשבתו, מה היו משאלות לבו בעת שרקד עם התורה 'אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבתני בבית ה' כל ימי חיי', ועל זה נאמר 'אסרו חג בעבותים', לקשור את החג בעבונות חזקים שלא ישמט מבין הידיים, ושתישאר חקיקה מהיו"ט לכל השנה.

ויתבאר ביותר על פי מעשה שהיה בערבי פסחים בשנת תשס"ט בעת 'ברכת החמה', שעמד איש זקן ושבע ימים בן 88 שנה, וגילה באוזני סובביו כי זה לו הפעם הרביעית אשר הוא זוכה לברך 'ברכת החמה', מיהרו 'בעלי החשבון' ומצאו שבפעם הראשונה היה היהודי כבן 4 שנים ולא יותר, ושטחו תמיהתם בפניו, וכי זכרון חד כל כך יש למע"כ שהוא זוכר את כל אשר אירע עמו בגיל 4 שנים, נענה הזקן, לא ולא, אבל את ברכת החמה דאז אזכור משום סיבה מיוחדת, שבאותו מעמד ניגש אלי יהודי מבוגר ונתן לי א קניף (צביטה) בחזקה עד שכל גופי כאב מאותו הקניף, מששאלתיו, מה חטאתי ומה פשעתי, מה מע"כ רוצה ממני ומחיי, אמר לי היהודי, רצוני שתזכור עד אריכות ימך ושנותיך את המעמד הלז שאינו מתרחש בכל יום ויום, ואכן הוא פעל את אשר רצה... ולדידן

באר הפרשה - פרשת בראשית

הקדושים שעברו עלינו לטובה, ירח האיתנים 'דתקיפי' נועדו רק לשעתם... אלא להשפיע על כל השנה במצוות, וכל השפעות הקדושה והאורה והשמחה לא כולה, ובפרט על ימות החורף הבעל"ט.

ייתאמר, ביציאתנו מזמנים קדושים כאלו ובכניסתנו לזמנים גבוהים בעסק התורה, הבה ניתן כל אחד לעצמו א גוון קניפי (צביטה חזקה) - כלומר, קבלה טובה וחזקה כל חד וחד לפום דרגא דיליה, ובזה נזכה שהזמנים הללו יחקקו בקרבנו לאורך ימים ושנים טובות.

ב. יש שאמרו כי לתיבת 'תשרי' יש כמה פירושים, א. מלשון התרה - 'שרי ואסר' כי בחודש זה יכול האדם להתיר עצמו מבית האסורים ברוחניות, ולקרוא דרור ל'נשמתו' להיכנס ולבוא לשערי תורה ומצוות וקרבת אלוקים. ב. מלשון 'שריר וקיים', שיקיים היטב בלבו את השפעת חודש זה לכל השנה הבעל"ט.

ג. בדרך הלצה סיפר הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע, על בחור אחד שלא היה נכון עם הרבה דעת ושכל, ומעשיו אף גבלו בטיפשות, והיו כולם מכנים אותו 'מוטיל נאר' [טיפש], לימים מצא את זיווגו ובא בברית האירוסין, ויהי ביום החופה מצאו אותו בוכה בדמעות שליש, חבריו שהכירוהו ידעו שאין בבכיתו כל כוונה נעלית, לכן תמחו באזניו על מה הוא בוכה בעידן חדותא, ויען להם בתמימות 'כעת הכל מכנים אותי 'מוטיל חתן', אך בעוד כשבוע ימים - בגמר שבועת ימי המשתה יחזרו לקרוא לי 'מוטיל נאר' ואוי לאותה בושא וכלימה, ועל דא קבכנא... ועומק כוונתו היתה, שה'טיפש' יבכה כי עוד שבוע אחר גמר ימי החג ישוב להיות 'מוטיל נאר', אך המשכיל ינצל הזמן להעמיס בקרבו שפע החג לכל השנה כולה.

והיה הרה"ק מזידיטשוב מסיים בקול בוכים. הלא כאותו בחור נבער כן אנו. משך כל ימות השנה שוכחים מכל אשר שבנו וקבלנו בחודש תשרי... ושוב בתחילת ימי הסליחות, מתעורר הזיק הקדוש בקרבו של כל יהודי וכולנו נהפכים להיות 'מוטיל חתן' ברוב פארות, עתה משעברו אלו הימים הבה נישא תפילה שלא נשוב להיות 'מוטיל נאר' כמקדם, ולא נשוב לכסלה עוד, אלא נתעורר מכאן ואילך לעבוד את בוראנו עבודה התמה והישרה.

איתא מהרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע על הא דכתיב בפרשתן (ג ט) 'ויאמר לו איכה', וז"ל. סיפר על אחד החסידים שעמד על הגשר במרכז העיר ווארשא וראה איך שבני אדם רצים אצים כמבולבלים, ואמר, רבש"ע, היכן אתה והיכן אני. כיוצא בדבר, אמר לו הקב"ה לאדם איכה - התבונן היכן היית קודם החטא.... למעלה מדרגת מלאכים, ועכשיו איפה אתה, איך נפלת כ"כ. וכן בשבת קודש זה צריך כל יהודי לומר לעצמו: איכה, הלא אך זה עתה היה חודש תשרי, ר"ה עשי"ת יוה"כ סוכות ושמ"ע ושמחת תורה, אשר כל אחד התעלה והרגיש בעצמו התעוררות הלב, איכה, איך כבר שכחת מהכל וכלא היה כלום חזרת לקדמותך.

ד. ידוע המעשה על ר' אייזיק יעקלס (בן ר' יעקב) אשר התגורר בקראקא (נלב"ע בשנת ת"י"ג) והיה עני מרוד, לילה אחד חלם חלום בו 'נתגלה' לו כי מתחת הגשר הגדול המוביל לעיר טמון אוצר גדול, ויהי בבוקר ותפעם רוחו והלך למצוא את ה'עשירות' המיועדת עבורו, והחל לחפור שם, עד שניגש אליו מפקד חיל המלך ושאל למעשיו, והשיב לו בכנות ובתמימות כי מחפש הוא אחר המטמון וכפי שהראוהו מן השמים... החל המפקד לשחוק עליו באומרו, אף אני חלום חלמתי שמתחת התנור בבית יהודי בשם 'אייזיק יעקלס' מסתתר אוצרות זהב וכסף, וכי נדמה לך כי אלך לחפש שם, והרי החלומות שוא ידברון. נדהם ר' אייזיק ולא גילה לו כי הוא הוא 'בעל הדבר', שב לביתו והחל לעקור את התנור ועד מהרה מצא שם אוצרות מלכים אשר מהם נתעשר ונעשה לגביר אדיר (ומהכסף בנה בית הכנסת גדול על שמו, הנקרא 'אייזיק שול'). וצדיקי הדורות דרשו מעשה זה כמין חומר ללמוד ממנו בדרכי עבודת השי"ת.

והיה אומר הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע כי מעשה זה הוא משל על סדר החיים של הרבה אנשים, אשר בכל ימות השנה 'עניים' הם במעשים טובים, ובטוחים כי 'האוצר' נמצא בר"ה וביוה"כ, אז הזמן גרמא ליטול מלוא חפניים משפע הקדושה ועי"ז יוכלו להתעלות לאין ערוך. אמנם בהגיע ה'הייליגע טעג' (- הימים הקדושים) מתברר להם כי העשירות נמצאת אצלם בקרבם, כי בכל אחד 'טמון' וגנוז אוצרות אדירים של כוחות הנפש לעבודת השי"ת, ומקבלים עליהם קבלות טובות להיטיב מעשיהם. וזאת העבודה ככלות כל הימים הטובים, לחיות את גילוי האוצרות שבנפש, ולקיים כל מה שקיבל על עצמו, ולא להיות ח"ו ככלב שב על קיאו (הובא בלקוטי אמרי חיים למוצאי יו"כ).

ה. ידוע שהרה"ק מראפשיץ היה אומר לאחר חג הסוכות יוצאים אנו מימים גדולים וקדושים (וכפי שנתכנה אלו הימים די הייליגע טעג) מעתה נכנסים אנו ללילות גדולים וקדושים.

מעורר עצמו לעבודת הבורא (וכן פירש החיד"א בספרו צווארי שלל הפטרת דברים)¹.

והעצה היעוצה לשמר בקרבנו את כל אורות הימים הטובים היא כלשון הכתוב (תהלים קיח ב) 'אסרו חג בעבותים', לקשור את היו"ט בעבותות על ידי קבלות טובות שמהם לא יזוז בכל זמן ועידן.

ובבר ביאר הגה"ק הנודע ביהודה זי"ע את הכתוב (ישעיה א ו) 'מכף רגל ועד ראש אין בי מתום', שהנביא מתאונן על אותם האומרים שמ'כף רגל' מאחר יום שמיני עצרת שהוא רגל בפני עצמו (ר"ה ד:) 'עד ראש' עד לראש השנה הבא 'אין בי מתום', עוזב האדם את הדרך התמימה, ועושה ככל העולה על רוחו כמו עד הגה, ורק מר"ה עד לאחר שמיני עצרת הרי הוא

וכן כינו אותם צדיקי הדורות די הייליגע ווינטער נעכט (דרכי חיים ושלוש מונקאטש, תתי) וכל זה מחמת כי בהם יוכל כל איש להרבות בנפשו קנין תורה (עכ"ל), הרה"ק מקאריץ זי"ע היה קורא אותם די גאלדענע נעכט (אמ"פ השלם, שער עבודת ה' יג), על הרה"ק הרבי רבי בונם זי"ע מסופר שהיה קורא להם די גוטע פריינד (הובא בנתיבות שלום). הרה"ק המהרי"ד מבעלזא זי"ע אמר בשם הרה"ק ה'עטרת צבי' מזידיטשוב זי"ע שבלילות החורף יש בהם קדושת חול המועד. כי הצדיקים ידעו מה יכול האדם לפעול בלילות קודש אלו, וכפי שאמר הרה"ק ה'עטרת צבי' מזידיטשוב זי"ע, שאפשר לפעול לטוב בימי החורף לפנות הבוקר כמו ביום הקדוש בעת נעילה (אוצר ישראל).

הרה"ק הרמ"מ מלעלוב זי"ע היה אומר משמיה דהרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע שככלות הימים הנוראים נפשו דואבת עליו, כי מהיכן יוכל עוד להתחמם מאור הימים הקדושים. אך משמגיעים לילות החורף הארוכים בזה נחה נפשו כעבד ישאף צל. וסיים הרה"ק מלעלוב, כי לכאורה מה יתן לו ומה יוסיף לו להרה"ק מקארלין אריכות הלילות, הא בלאו הכי היה הוגה בתורת ה' יומם וליל בקיץ כבחורף. אלא כי באלו הלילות כשהצינה רבה ומחוץ תשכל כפור כאפר קשה לאדם לצאת ממיטתו, ועל כן היו אלו הימים יקרים מאד אצל אלו הצדיקים הקדושים, כי עבודה הבאה ביגיעה חשובה היא לאין ערוך.

ו. כך ביאר הרה"ק ה'ישמח משה' זי"ע (ראה, ד"ה לא תעשון) שלאחר הימים הנוראים, אומר הקב"ה לעמו בני ישראל 'כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעולתך' (ירמיה לא טו-טז) - כי יש שכר לפעולת התפילות ואימת הדין שכל העוונות נמחלים. ואם תשאל, אם כן מדוע עדיין לא בא בן ישי, כי לאחר אלו הימים הקדושים - 'ושבו בנים לגבולם', שהכל חוזרים לסדר יומם כדאשתקד, ושכחו מכל אשר עבר עליהם.

ז. וכה אמר הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע כי שניים המה בקרא 'אסרו חג בעבותים', ו'ננתקה את מוסרותימו ונשליכה ממנו עבותימו' (תהלים ב ג), יש מי שאומר אחר 'שמחת תורה' הבה ננתק עצמנו מכל עניני החג ל"ע, והמשכיל יאמר, אדרבה, הבה נקשור עצמו בעבותות וחבלים לחג העבר. הוסיף ע"ז בנו הרה"ק הפני מנחם זי"ע, כי שגור בפי העולם לומר 'אסרו חג בעבותים' - שצריך לקשור את היום טוב אלינו, ובאמת אין זה נכון, כי היו"ט איננו בורח כלל וכלל, אלא לנו ייאמר, שלא נברח ממנו אלא נחבר ונקשור עצמנו אליו.

מעשה היה בעיר הבירה לאנדאן (לונדון) - ביהודי שהיה בעה"ב על כמה וכמה בנינים בשכונת גאלדרעס גרין והיה משכירם לאחרים ומהם מקור פרנסתו, הלה היה מקפיד שלא להשכיר מדירותיו לגויים - כושים שחורים בהיותם ידועים כעם קשה - גנבים וגזלנים שאינם פורעים חובם בדמי השכירות... עד, שהגיעו זמנים קשים על העולם (לפני כשמונה שנים) וכל מסחר הנדל"ן ירד מטה מטה, ועמדו הרבה מדירותיו ריקניות משוכרים, באותם הימים בא לפניו 'גוי כושי' שרצה לשכור אחת מדירותיו, הלה העמיד פני עשיר וסוחר גדול ואף סיפר שתחת רשותו כמה וכמה חנויות מסחר, על כן הסכים היהודי והשכיר לו אחד מדירותיו שעמדו ממילא ריקם. עבר חודש ושניים גם שלושה וארבעה ואין קול ואין ועונה, הנכרי נתגלה כגנב מומחה ולא אבה לשלם על שכירות הדירות אף לא פרוטה אחת... משכלו כל הקיצין קראו היהודי ל'בית המשפט', בהגיע עת המשפט שמע השופט את טענתו ושאל את הגוי ומה 'תשובה' יש לך, ויען הנכרי ויאמר, שאינו צריך לשלם לבעליו כי מתחילה היו לו רק צרות בדירה - המים לא הוחמו מעולם, צבעם של קירות הבית היו מתקלפים בכל עת יותר ויותר, דלתות הבית הרעישו ברעש נורא מחמת החלודה, המים אשר בכיור היו דלוחים, בחורף שלטה הצינה ובקיץ שלט החום - וכיו"ב הרבה מטענות ותירוצים שאי אפשר להוכיח שאין הצדק עמו. וכבר היה נראה ליהודי כי הוא עומד להפסיד במשפט - בפרט אחר שה'שופטים' שם ידועים כשונאי ישראל ולא עוד אלא ש'חוקי המדינה' מסייעים הרבה להגן על השוכרים, אלא שלא היה בידו עשות מאומה... עד ששאל השופט את הנכרי, האם פרעת את דמי השכירות לכה"פ פעם

וחשבון הנפש איך חלפו ועברו ימים מקודשים כאלה ולא פעל בהם מאומה, ולא התעוררות כדבעי למיעבה, ומה לו לעשות ביוון שהימים כבר חלפו ועברו ואי אפשר להשיב הזמן שכבר חלף והלך לו... וזוהי פעל לדורות שאפילו בשכבר חלפו הימים הקדושים אלא שיהיה דעתיה למיהדר [כאומר, מי יתן ואוכל להחזיר את הזמן אחורנית, ולהתחיל מחדש את חודש הרחמים והסליחות וימים הקדושים... רצון זה חביב כ"כ אצל הקב"ה] וישלח לו ג"כ אורות אלו להאיר מחשבו... [כמו שהביא את הר המוריה לעקב אבינו מיד כשחשב לחזור לשם] (עכ"ל). ונמצינו למדים כי עדיין יכול 'לתפוס' עצמו בימים אלו שעוד יש בהם שייכות ל'ימים הנוראים' ה, ועי"ז יזכהו הקב"ה בכל אורות הקדושה שירדו לעולם בכל הימים הקדושים שעברו עלינו.

בראשית ברא אלוקים - ראשית דבר היא האמונה בקל חי בפרשתן (א א), 'בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ'. ביארו צדיקים, בראשית - ראשית לכל, ידע האדם ויכיר שברא אלוקים את השמים ואת הארץ^ט - שאבינו רוענו ברא את השמים והארץ וכל צבאם, והוא בורא ומנהיג לכל הברואים, ומשגיח על כל הנעשה בעולם בהשגחה פרטית'.

ואל יאמר, הרי אף בחודש תשרי גופיה נשארתי כאבן דומם, ולא התעורר לבי - לב האבן במאומה, אלא ישמע לדברי הרה"ק ה'ערוגות הבושם' זי"ע (ברכה, ד"ה וישכון) שהנה אמרו חז"ל (סנהדרין צה:) אצל יעקב אבינו שבדרכו חרנה עבר במקום שהתפללו אבותיו ולא עמד שם, בהגיעו לחרן אמר אפשר שעברתי על מקום שהתפללו אבותי ואני לא התפללתי בו, 'יהיב דעתיה למיהדר (נתן בדעתו לחזור) מיד קפצה לו הארץ', ולכאורה צריך ביאור לשם מה עשה הקב"ה נס כזה שתקפוץ הארץ. אלא מבאר הערוגת הבושם וז"ל, אבל כל מעשה אבות סימן לבנים, הנה הבורא כל עולמים יתב"ש מאיר באור פני מלך חיים ביום ראש השנה באור ה'יראה', וממנו יוכל האדם לשאוב יראת שמים על כל ימות השנה, ושוב בעשרת ימי תשובה באור ה'תשובה' ובפרט ביום הקדוש. ושוב בימי סוכות זמן שמחתנו - השי"ת מאיר ללבבות עמו ישראל באור השמחה, ממנו יוכל האדם לקחת לנפש שמחה אמיתית לשמחה בעבודת השי"ת ובתורה ומעשים טובים כל ימות השנה, והנה השי"ת צופה ומביט עד סוף כל הדורות ראה דור אחרון - דור עני ואביון שיגיעו ימים קדושים האלו ואין איש שם על לב להתעורר בהתעוררות אמת לאמיתו, ושוב כשבא נעילת החג חושב מחשבות

אחת, נזדעק הגוי, לא ולא, וכי עלי לשלם על דירה כזאת... אז נענה השופט, אכן נודע הדבר, כי רמאי וגנב אתה, כי אם היינו רואים שבתחילה שילמת את חובך היה מקום לקבל את כל טענותיך, אך ברגע שמעולם לא שילמת, הרי לנו הוכחה מוכחת שמעולם לא היה בדעתך לשלם, וכל אלו הטענות אינם אלא תירוצים כי אין ברצונך להוציא מכיסך אפילו שווה פרוטה, צא עתה ושלם לו מרישא ועד גמירא מימי ישיבתך בזה הבית.

הגה"צ רבי אלחנן היילפרין גאב"ד ראדומישראל זצוק"ל שהיה דר בגאלדרעס גרין, היה מוסיף ללמוד ממעשה זה על ה'תשובה והקבלות' אשר הננו מקבלים ע"ע בימים הנוראים והקדושים, כי אך עוברים הימים הקדושים ומיד מתחיל כל אחד עם תירוציו - אם מענייני פרנסה וגידול בנים, או ה'חברותא' שאיננה טובה, הישיבה והכולל אינם טובים וכו', והנה אם 'שילם' לכה"פ בתחילת הדרך את קבלותיו יש מקום לומר כי אכן צדק יש בתירוצים אלו, אבל מי שמיד בראשית השנה כשעדיין לא קיים תשובתו כבר מוצא תירוצים מדוע אין בידו להשלים קבלותיו, הרי"ז מטיל ספק כי מעולם לא היו קבלותיו באמת...

ח. מטעם זה נהגו כמה מקהלות ישראל להמשיך במנהגי ירח האיתנים עד לאחר שבת בראשית, כדוגמת טבילת החלה בדבש בשבת קודש, ומה שאין מורידין את הפרוכת הלבנה מארון הקודש.

ט. איתא מהרה"ק רבי מאיר הגדול מפרימישלאן זי"ע (הובא בבית אברם מהרה"ק מזאלאזין זי"ע בפרשתן, ובשפתי צדיקים בשם הרה"ק מאפטא זי"ע) שתיבות 'בראשית ברא אלוקים את' - הם ר"ת בבא"א, לרמז על הפסוק 'בך בטחתי אל אבושה' (תהלים כה ב), וכן 'אשרי אדם בוטח בך' (שם פד יג), ולכן התחילה התורה בתיבות הללו לומר שזהו עיקר ותחילת מהות האדם - לבטוח בה' בכל עת ובכל שעה.

י. ברש"י כתב בריש דבריו, 'בראשית - מה טעם פתח בבראשית... ביאר הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע, שהוא כעין המדבר ומפליג בדבריו, מה טעם - כמה טעם ומתיקות יש לפותח בבראשית - כלומר שחי באמונה שהוא אלוקינו

שברא שמים וארץ והוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים (עפ"י דבריו הובאו בתפארת בית לוי, בילקוט קדו"ל).

מכל אשר יקרהו, אם בהפסד ממון או בשאר מיני היזק והפסד שנעשה לו על ידי רעהו, בידעו שאין אדם נוקף אצבעו למטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה (חולין ז:), נמצא שלא פלוני עשה זאת, וגם חלילה מלומר שמעצמו נעשה המעשה, אלא הכל 'בדבר ה' נעשה' - לטובתו השלימה², וזה ביאור הקרא וישם ה' לקין אות - 'אות אמונה' המהורה, וממילא לבלתי הכות אותו כל מוצאו - שלא יכהו לבו בכל דבר שימצאהו, כי ידע ויכיר שהכל מאתו יתברך שמו³.

ובך רמז לה הרה"ק ה'תולדות יעקב יוסף' זי"ע (כתנות פסים בהר, עמ' כז. בדפ"י) בכתוב (תהלים קמ"ד יד) אלופינו מסובלים, כי על ידי שיאמין ב'אלופו' של עולם, שיש מנהיג לבירה, ואין דבר בעולם שנעשה שלא

בענין הזה אמר הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע וז"ל, 'אמרו חז"ל (ויק"ר לו ה, הובא ברש"י בריש הפרשה) בשביל ישראל שנקראו ראשית, כלומר, שכל עיקר הבריאה הוא בשביל בני ישראל החוזרים תמיד בפיהם ובלבבם כי אלוקים ברא שמים וארץ והוא רב ושלום, בשביל אמונה זו שבני ישראל מאמינים בהשגחתו ית"ש נברא העולם, עכ"ל. וזהו שאמרו 'בשביל ישראל שנקראו ראשית' - שהם חוזרים תמיד לקרוא כי 'בראשית' ברא אלוקים את השמים ואת הארץ (הובא בתורת אבות).

הנה כתיב בפרשתן (ד טו) 'וישם ה' לקין אות לבלתי הכות אותו כל מוצאו'. ביאור נפלא ביאר הרה"ק מלעכאוויטש זי"ע (הובא בדברי שלום קדינוב), כי הנה המאמין באמונה שלימה בבורא יתב"ש לא ישבר לבו

יא. את הדבר המשילו להאי גברא שהיה במקום אשר מחשיכים את האור ומציגים על גבי הכותל מחזות שונות, אך מכיוון שלא ראה האיש את המחזות בבירור, העלה את 'האור' בכדי שיוכל לראות היטב, מובן לכל בר דעת שכך כבר לא נראו המחזות כלל, ונתגלה שהכל היה 'דמיונות' ולא דברים חיים אמיתיים. ומכאן לנמשל, פעמים נראה לאדם שהסתיר הבורא את השגחתו ממנו וכדו' משאר דמיונות, עצתו - אמונה, שיאיר לעצמו במאור האמונה, וממילא יראה שאין כאן 'לא דובים ולא יער', אלא הבורא משגיח עליו בהשגחה פרטית מעולם, ללא שום שינוי, אלא שהוא החשיך לעצמו בקושיותיו וספיקותיו, אין לו אלא להאיר לעצמו באמונה וחסלת פרשת הייסורים. יב. סיפר 'מרא דעובדא', כי ב"ב הלכה לקנות 'בגדים' להלביש את הילדים בבגדי יו"ט נאים וחדשים, ולאחר חיפוש וחיפוש מצאה את שאהבה נפשה, ונטלה ארבעה בגדים עבור 'ארבעה בנים' וניגשה לשלם עבורם, נתנה את ה'קרעדי קארד' (כרטיס אשראי) והעבירו אותו על מנת לחייב את חשבון הבנק, אך 'חברת האשראי' לא נתנה 'אישור' והסכמה לביצוע העסקה. מיד התקשרו לברר על מה יצא הקצף, שמא אין די מעות בחשבונם, אך באמת היה ברשותם לשלם, ומפני סיבה שלא נודעה לא 'קלט' המכשיר את ה'כרטיס' ולא הצליחה לקנות. ביקשה מהם שיניחו את הבגדים בתוך שקית במקום המשתמר עד שיביאו 'מזומנים ומצלצלים'. אך לא השיגה ידו של הבעל להביא 'שטרות' עד שכלתה רגל מן השוק... ונסגרה החנות. למחרת מיהר לילך לאותה חנות ולרכוש את הבגדים, אך 'משום מה' אחד העובדים שלא ידע ממאומה כבר סידר את החנות והשיב אותם למקומם הראשון, ואדהכי והכי כבר נקנו על ידי אחר ולא נשאר עוד ממין זה... והרבה צער ועגמת נפש היו לה, שכן היתה 'צריכה' להם דייקא, ואף קנתה אחרים ה'משלימים' דמות תבניתם...

בשבוע לאחר מכן הגיעה 'בשורה טובה' לאוזניה שב"ה התחדש ה'מלאי' בחנות..., ושוב הלכה לשם ואכן מצאה את הבגדים הללו, וכשנעמדה לשלם התברר לה שיש בשבוע זה 'מבצע' גדול, והורידו את המחיר בחצי... או אז נתגלה לה כיצד אותה רעה לא היתה אלא לטובתה שלא תצטרך להוציא הרבה, ועד כמה סיבב הקב"ה בעולמו עבורה, הכרטיס לא עובר 'מטעם הכמוס'... העובד מסדר את החנות למרות שהניחו אותם למשמרת..., בדיוק נגמר כל ה'סחורה'..., וכל זה אך ורק בשביל שתקנה בשבוע שלאחריו במחיר זול.

עוד יש ללמוד ממעשה זה, כי נגזר ונקצב על כל אחד כמה 'הוצאות' יוציא, ובכמה יקנה, ומן השמים נגזר עליהם להוציא סכום פלוני על מלבושים אלו, לא פחות ולא יותר, ומאחר שהגיעה לקנות בראשונה בשעה שהמחיר היה יותר מכאשר נגזר אם כן לא היתה יכולה המכירה להתקיים... אלא הקב"ה עושה עלילות לקיים כל דבריו באמת ובצדק.

יג. בגמרא (ברכות ט.) איתא שמעשה ובא הלל הזקן לעירו ושמע קול צווחה בעיר ואמר מובטח אני שאין צווחה זו בתוך ביתי. ולכאורה מנין היה לו זאת, ביאר הגאון אלמושיניו ז"ל חד מקמאי (הובא בביאור משפט צדק לתהלים יט) שהלל הזקן לימד את בני ביתו 'דרך אמונה' - שיקבלו כל אשר יארע עמם באהבה, ושלא יצעקו בשום מצב שהוא, ולכך כששמע קול צווחה בעיר היה בטוח ואמר 'אין זה בתוך ביתי' - כי הם אינם צועקים אפילו במצב קשה.

באר הפרשה - פרשת בראשית

הכל בהשגחה פרטית מן השמים, וכל ההווה ומתרגש בעולם אפילו תנועה קלה ואפילו צעדי רגליו ספורים בהשגחה, ואפילו עשרת אלפים צעדי והילוכו של אדם הכל הוא בהשגחה פרטית, כמו שאנו מברכין בכל יום בשם ומלכות ברכת 'המכין מצעדי גבר', אזי על ידי אמונה זו ניצול ממרה שחורה ועגמת נפש... כי על ידי שמאמין ששום דבר בעולם אינו נעשה על ידי רצונו של אדם רק הכל בהשגחה מן השמים, ממילא לא יבעים ולא יתקצף ולא יחרהר'ח, עכ"ל.

בציווי הבורא, על ידי זה מסובלים - יהא בידו לסבול הכל"י. וכבר רמזו לה בשם הבעש"ט הק' זי"ע בלשון הברכה 'ברוך שאמר והיה העולם', שהוא ר"ת 'בשוה', ללמדנו כי האיש הרואה בכל דבר שעובר עליו את הקב"ה שאמר והיה העולם, ושהכל הגיע מאתו ית' הרי בכוחו לקבל את כל העובר עליו 'בשוה', בלא בהלה וצער^{טו} והתפעלות יתר על המידה^{טז}.

איתא מהרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע (בשלה ד"ה וירא) וז"ל. 'וכשהאדם מאמין שאין מקרה בעולם, רק

יד. הרה"ק ה'תולדות יעקב יוסף' זי"ע קבל פעם בפני הרה"ק רבי מנחם מנדל מוויטעבסק זי"ע על ענין הכעס המגונה - ואיה הדרך לעקרה ולשרשה, אך הרה"ק מוויטעבסק לא ענהו ולא כלום. כעבור ימים אחדים נסע ה'תולדות' יחד עם אחוזת מריעיו בעגלה, על אם הדרך עצרם יהודי אחד וביקש להצטרף עמם לנסיעה, ה'תולדות' הורה להכניסו, אך מחוסר מקום הושיבוהו אחורי העגלה במקום המשאות והחביות - מקום שאינו נוח כלל לשיבת בני אדם, במשך הנסיעה שאלו ה'תולדות' כמה פעמים האם אין המקום צר לו מיד, ויען ה'אורח' ויאמר שאין דוחקו גדול וטוב לו במקומו, אך ה'תולדות' לא הרפה ממנו, והמשיך לשאלו שוב ושוב, האם מקומו טוב לו, ובתוך כך ענהו ההילך 'אשרי העם שככה לו', אשרי חלקו של האיש אשר 'ככה' לו, כלומר באיזה אופן שמתנהג עמו ה' טוב לו, כי יודע שמה יצא לו כך, ואין לו טענות כלל על מצבו ומעמדו... נהנו חבורת החסידים למשמע דברי ההילך, אך הרה"ק ה'תולדות' החל לבעור בלבת אש - כי הבין שדבר זה רמז הוא לו מן השמים, כי אם יזכור וידע שכל המתרחש הכל לטובה בלבד, לא יכעס לעולמים ויקבל את הכל בשובה ונחת.

כעבור ימים אחדים פגש שוב את הרה"ק מוויטעבסק, נענה הרה"ק ואמר לו, רואה אתה, מן השמים שלחו לך את אליהו הנביא שיענה לך את התשובה לשאלתך האין לתקן את מידת הכעס.

יש שרמזו כן בלישנא דקרא (תהילים קטו ב) 'למה יאמרו הגוים', שזהו ההבדל והחילוק בין ישראל לעמים, שהללו אינם מאמינים אלא מלאים טענות וטרוניות כרימון ותמיד יאמרו וישאלו למה... למה... אולם בני ישראל מאמינים בני מאמינים, ועל כל דבר ודבר אומרים 'ככה', כן הוא רצון השי"ת ומקבלים את הדין באהבה.

טו. פעם שאלו את חתנו של הגה"ק החפץ חיים זי"ע, ממה התפעל ביותר מתוך כלל הנהגותיו של חותנו הקדוש, ויען ויאמר, הדבר המפליא ביותר היה יישוב דעתו ושלוות נפשו בכל עת ובכל זמן, ואף בשעות קשות כשבאו עליו ייסורים וכדו', ושלוות נפש זו באה לו מתוך תוקף אמונתו בהנהגת ה' את כל העולם בטובו בחן בחסד וברחמים. הוא היה אומר, לבאר בסדר ההושענות (בפיט 'אדמה מארר') 'הושענא דגן מדלקת...חיטה מחגב... נפש מבהלה', שכל הנאמר שם שווים במהותם, וכמו שכל בר בי רב יודע שה'דלקת' עוקרת ומשחיתה את ה'דגן' שבשדה, וכן חגבים אוכלים ומאבדים לגמרי את החיטה, כך ממש - הבהלה מכלה ומשחתת נפשו של אדם.

ובעניין ה'סבלנות' יש להביא מה שכתב ה'רבינו יונה' (אבות ב ט) על דברי המשנה 'צאו וראו איזו דרך טובה שידבק בה האדם, רבי אלעזר אומר לב טוב' דהיינו הסבלן שאינו קצר רוח, ומתרחק ממידת הכעס ומשיב במענה רך, ואף אם יעשו לו איזה עוול, יסבול ולא יהיה לו מרירות מזה - כי חנו ממתקים וכולו מחמדים. ועל מידה זו אמר רבי יוחנן בן זכאי 'רואה אני את דברי אלעזר בן ערך מדבריהם שבכלל דבריו דבריהם', כי האדם שיש בו מידה זו של סבלנות טוב הוא גם לחבריו ולשכניו ולכל העולם (עכ"ל).

טז. וכך פירשו צדיקים בלשון הכתוב בסוף הפרשה (ו ח) 'ונח מצא חן בעיני ה'', שתמיד היה במנוחה ויישוב הדעת, מאחר שראה בכל דבר שהתרחש עליו את 'עיני ה'', ושהכל בהשגחה פרטית מלעילא.

יז. וכתב שם וצריכין להאמין בזה מאד שלא תהיה חלילה ברכתו (המכין מצעדי גבר) ברכה לבטלה...

יח. הרה"ק מלעכאוויטש זי"ע היה אומר שמה שהאדם תולה בעצמו לאמר אוי לי שגרמתי לעצמי בידים הפסד פלוני, או מאשים את עצמו שטעה בפעולה פלונית שגרמה לו להפסיד כך וכך, מחשבות אלו וכיוצא בהם, אינם כי אם כפירה בהשגחה פרטית. כי באם ידע האדם שלית ליה מגרמיה כלום, אין לו שום כוח ושום יכולת, שוב לא יחשוב על עצמו כל כך, אלא ידע שהכל ממעל בא לו.

בריותיו, גם כל צרכיהם בכל ענין משפיע עליהם, מכל מקום לא יחסוך האדם בתפילתו לפני ה' על כל צרכיו ועל כל צרה שלא תבוא, כי לא ישיגנו השפע המוכן לו אם לא על ידי התפילה^{כא}.

והוביח הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע (צדקת הצדיק, אות ס"ז) שאי אפשר להשיג את השפע המוכן עבורו בלא תפילה, בב' ראיות, א. מאליהו הנביא, שהשי"ת הבטיחו לפני עלייתו להר הכרמל שידו

התפלל עליהם - אף השפע המוכן יגיעו רק ע"י התפילה בפרשתן (ב ה), 'ואדם אין לעבוד את האדמה', וברש"י, 'ומה טעם לא המטיר, לפי שאדם אין לעבוד את האדמה, ואין מכיר בשובתן של גשמים, וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם, התפלל עליהם וירדו, וצמחו האילנות והרשאים' ט. הא למדת, שכך העמיד הקב"ה אופן בריאתו של עולם - השפע מוכן לבני העולם, ומכל מקום לא יגיע לידיהם עד שיתפללו על כך^{כב}. וכלומר, אף שנכון הדבר שהקב"ה מכין מזון לכל

הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע (הובא באמרי פנחס ח"א שער אמת ואמונה אות מב) היה אומר על מאמרם ז"ל (עי' נדרים ט:): 'רשעים מלאים חרטות', ולכאורה צריך ביאור דאם הם מלאים בחרטה על מעשיהם הרעים הרי כבר אינם 'רשעים', אלא בעלי תשובה. וביאר שהכוונה היא שכשיארע לאיש איזה הפסד - הצדיק מאמין כי מה שעלה בידו אינו אלא מן השמים... אבל ה'רשעים' מלאים חרטות, ותמיד יאמר אוי לי שעשיתי כך וכך שמזה נסתבב לי ההפסד...

וכמו שפירשו בדרך צחות בלשון שאנו אומרים בזמירות לליל שב"ק ('מה ידידות') 'מחבלי משיח יוצלו לרווחה, פדותנו תצמיח ונס יגון אנחה', כי 'חבלי משיח' רומז לכל אותם 'חבלים' שרגילים הבריות לאומרם, 'חבל' שעשיתי כך וכך, 'חבל' שלא עשיתי, 'חבל' שאמרתי ו'חבל' שהלכתי וכהנה וכהנה כיו"ב, שכל אותם 'חבלים' הם מחבלי משיח ומטשטוש האמונה, אך אם יזריח בקרבו אור האמונה יינצל מהם לרווחה, ונס יגון ואנחה, כי תמיד יהא שרוי בשמחה.

הגרי"ז מבריסק זצוק"ל היה אומר, שהאומר 'איבדתי מעות ברחובה של עיר מאחר שנהיה לי חור בכיס בגדי, ומשם נפלו מעותי' שוטה הייתי שלא תפרתי וסגרתי את החור מיד כשנפער, הרי זה כפירה בהנהגת ה', אין לו אלא לומר מאחר ורצה הקב"ה שאאבד את מעותי על כן נתהווה לי חור בכיס.

יט. כתב המהרש"א (קידושין ח"א כט:): שנס המתרחש על ידי תפלה לא חשוב נס לענין 'מנכין לו מזכיותיו' (עי' שבת לב:) כי כך טבע הקב"ה בבריאה שהנצרך לאיזה דבר יתפלל ויוושע, ואין בזה כל נס.

ידועים דברי הגה"ק החזו"א זי"ע בענין חובת ההשתדלות, שעיקר ההשתדלות היא התפילה, אלא שלפעמים נדרש מן האדם גם לעשות פעולה בפועל, אבל לעשות הפעולה ולא להשתדל בתפילה באופן זה בוודאי לא עשה את המוטל עליו לעשות ולא יצא ידי חובתו (מעשה איש ח"ז קג).

כ. רמז נאה נתנו 'בעלי הרמז', כי הנה איתא בגמ' (ברכות כו:): 'אין עמידה אלא תפילה שנאמר (תהילים קו ל) 'ויעמוד פינחס ויפלל', אין שיחה אלא תפילה שנאמר (שם קב א) 'תפלה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו', אין פגיעה אלא תפילה שנאמר (ירמיה ז טז) 'ואתה אל תתפלל בעד העם... ואל תפגע ב', וראש התיבות של שיחה פגיעה עמידה הוא שפע, ללמד שאי אפשר לקבל את ה'שפע' זולתי תפילה.

כא. הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע (חידושי הרמ"ל אות פח) ביאר את התפילה 'ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת', ולכאורה מדוע עלינו להתפלל ע"ז שבוודאי השי"ת אינו מקפח שכר כל בריה. אלא ביאורו, דמן השמים אין נותנים רק בהתעוררות מלמטה - בתפילה, וצדיקים אלו שבוטחים כל כך בה' עד שאינם מתפללים על כך, עליהם יש לנו לבקש ותן שכר טוב...

בדרך משל ומליצה אמרו, מעשה בתינוק שאמו הפקידתו בידי הבייבי סיטער (שמרטפית) והיה התינוק בוכה לגודל רעבונו, ותיטול הבייבי סיטער את הבקבוק שהכינה האם למאכלו ותשימהו בפי התינוק, אך הלה הגביר בכיו וזעקותיו עד לב השמים... ואין איש יודע על מה יצא הקצף והבכי, מכיוון שכן אף הבייבי סיטער פתחה בבכי אחר שלא ידעה להשית עצות בנפשה, כך נמשך הבכי למשך כמה שעות... עד... ששבה האם לביתה וראתה את הנעשה, נטלה את הבקבוק וראתה שלא ניקב החור בראש הבקבוק - והיאך יאכל התינוק, נקבה האם חור קטן הכניסה הבקבוק בפי התינוק שמיד אכל את מאכלו ואחר גמרו נרדם וישן שנת ישרים וליהודים הייתה אורה... והנמשל

באר הפרשה - פרשת בראשית

פעולתו לטובה. והרבה יש להתעורר בדבר, שלפעמים מוכן לאדם שפע גדול אך יכול לירד לטמיון ושלא לצורך ח"ו, ועל כן צריך להרבות בתפילה בכל יום ויום שנוכה לטובה ולברכה.

ולא עוד, אלא שעיקר בריאת 'כח הדיבור' לאדם, היה בכדי שישפוך שיח בתפילה ובקשה לפני מלך שומע תפילה, כדכתיב בבריאת אדם הראשון (ב ז) 'ויהי האדם לנפש חיה' ובתרגום, 'והות באדם לרוח ממללא', נמצא שכל חיותו של האדם נקראת על שם 'רוח ממללא' שניתן לו, והרי עדיין לא היה לו עם מי לשוח (שעדיין לא נבראה חווה), אלא וודאי, דפיו נברא בכדי שיתפלל לפני בורא עולם.

בענין התפילה נוסף לומר, כי הקב"ה שומע תפילת 'כל פה'ג, וכמו שביאר האר"י הק' זי"ע (שער הפסוקים תהלים קמה) מה שנאמר 'קרוב ה' לכל קוראיו

תהיה על העליונה, וינצח את נביאי הבעל, ואעפ"כ הוצרך אליהו הנביא להתפלל 'ענני ה' ענני', ב. ממעשים בכל יום, שאף שבראש השנה כבר נגזר על כל אחד ואחד השפע לכל השנה, עדיין אנו שופכין לפניו שיח בכל יום, כי על אף הבטחת הטובה עדיין חסרה לו התפילה.ג.

וכבר מצינו לתוס' (ר"ה מז. ד"ה כמאן) שעמדו בקושיא זו מה מקום להתפלל 'ברכת השנים' אחר שה'אדם נידון בראש השנה', ותירצו על פי מה דאיתא בגמ' (שם יז:) 'הרי שהיו ישראל רשעים גמורין בראש השנה ופסקו להם גשמים מועטים, לסוף חזרו בהן, להוסיף עליהן אי אפשר שכבר נגזרה גזירה, אלא הקב"ה מורידן בזמן על הארץ הצריכה להן, וכן להיפך ח"ו שאם היו צדיקים ופסקו עליהן גשמים מרובים ושינו דרכם לרע, שהקב"ה מוריד את הגשמים שלא בזמן ועל הארץ שאינה צריכה להן, ועל כן צריך להתפלל בכל יום שאותו שפע שנקצב בראש השנה אכן יפעל

פשוט השפע מוכן ברוב טובה אלא שעל האדם לנקב בעצמו את ה'חור' דרכו יריקו עליו את השפע הגדול, ונקב זה היא התפילה...

ואף ב'רוחניות' הדברים אמורים שא"א לו להשיג מאומה בלא שתקדם לה תפילה, וכן רימז הגאון רבי יוסף חיים זאנענפעלד זצ"ל שהפסוק הראשון שבתורה 'בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ' - פתח באות ב' ומסתיים באות צ', והפסוק האחרון שבתורה 'ולכל היד החזקה...' לעיני כל ישראל' פותח באות ו' ומסיים באות ל', יחדיו עולים לתיבת 'בצל' - היינו תפלה. כי בין בתחילת לימודו (להבין ולהשכיל) בין בסופו (שיתקיימו הדברים בידו) צריך להרבות ולהפציר בתפילה ותחנונים לפני השי"ת שיזכה לראות סייעתא דשמיא בעמלו.

ונרמז כן בפסוק (בראשית יד כב) 'ויאמר אברם וגו', הרימותי ידי אל ה' א-ל עליון, ותרגום אונקלוס 'ארימית ידי בצלו קדם ה'', והיינו שלעולם צריך האדם לפרוש כפיו בתפלה, ואף בשעה שעוסק בתורת 'א-ל עליון' ובדברים העומדים ברומו של עולם, ירבה בתפלה ויצליח ה' דרכו.

כב. כעניין שכתב רבינו ה'אור החיים' הק' זי"ע על הפסוק (בראשית ל כב) 'ויזכור אלוקים את רחל וישמע אליה אלוקים ויפתח את רחמה', 'מגיד הכתוב כי הגם שעלה זכרונה לפניו, עוד הוצרכה לתפילה, כאומרו וישמע אליה וגו'.' חזינו מכאן שאף לאחר שכבר גזר עליה השי"ת להוליד עדיין היה עליה להתפלל שיבוא שפע זה אליה. הדבר דומה לאדם שקיבל הודעה מבית הדואר שנשלח עבורו סכום גדול של מעות, אך עדיין עליו לגשת לשם ליטול את המעות, כמו כן עלינו לבקש מלפני המלך אף את מה שכבר הכין להשפיע עבורנו לטוב.

ויתבאר ביותר, עפ"י מה ששמעתי, מעשה באיש שבגדלותו הודה אשר בקטנותו כעס וקצף עד מאד על בוני הדירות, שלא התחשבו בו כלל, עד שכאשר ברצונו להדליק את החשמל עליו ליקח כסא ולעלות עליו ללחוץ על ה'כפתור', וכן כאשר חשקה נפשו בכוס קפה נזקק הוא להביא סולם ולעלות עליו להדליק את הקומקום החשמלי וליטול את הקפה והסוכר מהארונות הגבוהים, ומלבד חוסר הנוחות בדבר הרי סכנה בדבר שעלול הוא ליפול מהסולם... לאחר שהתבגר עוד הבין שבכוונה תחילה נעשה כן הבניין, כי הבית מיועד הוא לשימוש המבוגרים ולא בעבור השתמשות הילדים, ואם ברצונו להדליק חשמל או להכין כוס קפה עליו לבקש זאת מאביו. והרי זה ממש ציור חי על כל ענייני העולם, שהקב"ה יצר וברא את העולם בעבור ולא בעבור 'הילדים', ואם ברצונו להשיג דבר מה עלינו לפנות אליו ולבקש זאת ממנו, אולם אם ננסה להסתדר לבד אזי עלולים אנו ליפול ולהתהפך...

כג. בא וראה כמה גדול כוחה של תפילה, וכה היה מעשה כפי ששמעתי מבועלי המעשה, אחד האברכים בבית שמש חיתן את בתו הכלה בכ' סיון תשע"ח באולמי פאראנד שבבית שמש, אותו אברך אין הפרוטה מצויה

אשמע', והרי שיש שהקב"ה עונה להם בטרם יקראו, 'ויש גרועים מהם' שהם צריכים להתפלל 'ובהיותם מתפללים עונה אותם', ועל פי זה מבאר מאמר הכתוב בהאי לישנא, ואמר קרוב ה' לכל קוראיו, כלומר אף על פי שלא יהיו ראויים, בין שהם קוראיו ומתפללים לו קרוב ה' להם, אבל יש מעלה יתירה והיא זאת כי גם קרוב ה' הוא לכל אשר יקראוהו לעתיד, אעפ"י שעתה עדיין לא קראו, וטרם שיקראו הם ה' נקרב אליו, עכ"ל.

ומוסיף האר"י, כי מי שרוצה לזכות להיות מאותם אשר ה' עונה להם טרם יקראו 'צריך תנאי גדול, שיהיה מן החסידים שתמיד הם מכוונים בתפילתם, וקוראים להקב"ה באמת^{יד} ולא מן השפה ולחזין וכו'.

לכל אשר יקראוהו באמת', שלכאורה הפסוק מוקשה טובא, א. מדוע כפל הכתוב בלשונו לומר קרוב ה' לכל קוראיו ומיד חזר לומר לכל אשר יקראוהו באמת, כי בפשוטו היינו הק. ב. מה טעם פתח הכתוב בלשון הווה - 'לכל קוראיו', וסיים בלשון עתיד - 'אשר יקראוהו'. ג. אם אכן יתפרש הכתוב בב' עניינים, ואין זה כפל לשון, אלא 'קוראיו' לחוד ו'אשר יקראוהו' הוא עניין אחר, אם כן היה צריך לומר 'קרוב ה' לכל קוראיו ולכל אשר יקראוהו באמת'. והוסיף מהר"ש ויטאל זי"ע (בנו של הגה"ק רבי חיים ויטאל) להקשות מדוע לגבי 'קוראיו' לא נזכר תיבת 'באמת' אלא רק לגבי אותם 'אשר יקראוהו'.

ומבאר האר"י ל' על פי מה שנאמר (ישעיה סה כד) 'והיה טרם יקראו ואני אענה עוד הם מדברים ואני

בכיסו בלשון המעטה ובקושי גדול התארגן להוצאות הנישואין. מגודל הלחץ זו הדחק הודיע לבתו שלא יוכל לשכור כיסא-כבוד לכלה כנהוג, התחננה אליו הכלה באומרה כי מתביישת היא שלא תהא ככל חברותיה, אך האב שנשאר בצריך עיון גדול בשאלת כסף מנלן... הודיע לה שתם הכסף ולא נשאר בלתי גוויתנו לעורינו, אך זאת אומר לו, עד עתה דיברת עם האבא שלך שבארץ שאין בידו לעזור, מעתה דברי עם אביך שבשמים אשר לו הכח והיכולת... ואכן בשבת שקודם הנישואין נטלה הכלה ספר תהילים לידיה והתחננה בדמעות שלישי, אבי שבשמים, הזמן לי כיסא מכובד ליום נישואי.

בהגיע יום המיועד הגיעו לאולם והנה מוכן כיסא לכלה מעוטר ומעוצב בפרחים ססגוניים אשר לא שזפתם עין ומקושט בבלונים, כמנהג בעלי בתים חשובים שבחשובים. ויהי לפלא מאין 'נחת' לכאן כיסא זה, ומי הזמינו הנה. עד שנתברר גופו של דבר, שהנה באותו אולם יש שתי קומות, שמחת נישואי הכלה דנן נערכה בקומה התחתונה ואילו בקומה למעלה חיתן יהודי תושב חו"ל אשר איש אמיד הוא. הלה הכין חתונה ברוב פאר והדר כברכת ה' אשר נתן לו, אף לא שכח להזמין כיסא מפואר לכלה, ולא זו בלבד אלא ששכר בכסף מלא 'מפיק אירועים', אחד שתפקידו ומקצועו לארגן את השמחה על הצד היותר טוב ולבדוק שלא חסר מאומה.

והנה אותו היום כ' בסיון היה, ויש הנוהגים שלא לערוך נישואין ביום זה ויש שאין מקפידים על כך, 'ידידנו' מבית שמש אינו מהנוהגים להקפיד ועל כן תיכנן להעמיד את החופה קודם השקיעה, ואילו בקהילתו של היהודי מחו"ל מקפידים שלא לחתן בו ביום על כן היה בדעתו להעמיד את החופה בלילה לאחר זמן רבינו תם. שעתיים קודם החופה שלאחר זמן ר"ת שלח המחזות מחו"ל את בנו לבדוק שהכל מתנהל כשורה, שולחנות ערוכים וכו', הלה הגיע לאולם ומה מאוד השתומם שאין זכר לכיסא, וכדי ביזיון וקצף, מיד התקשר לאביו לספר לו על ה'אסון' הנורא... הלה הרים טלפון נזעם אל המארגן בטענת למה רימיתני... ואיה הכסא, השיב לו המארגן איני יודע מה אתה סח, הכסא עומד על מקומו ועל מכונו, מוכן ומזומן לצורך הכלה המהוללה, הרימו קולות זה על זה... עד שהתברר שהעמידו את הכסא בטעות בקומה התחתונה.. שלחו מיד להוציא אותו מהאולם למטה ולהעלותו למקומו המיועד, אך כשהגיעו ראו כבר את הכלה מגיעה לאולם (שהרי חופתה נערכה קודם השקיעה, שעתיים לפני החופה השנייה), כמובן שלא היה שום 'טעם' להשבית את השמחה ולבייש כלל בחופתה, אלא תיכף ומיד הזמין המחזות מחו"ל כסא נוסף, והכל על מקומו בא בשלום. אתה הראית לדעת כיצד דמעותיה לא שבו ריקם ופעלו עבודה כסא הראוי למלכים...

אמנם שומה עלינו ללמוד ממעשה זה שלא להסתפק במועט... שהרי הייתה יכולה לפעול לעצמה דירה שלימה לצורך מגוריה לאורך ימים ולא רק כסא לכמה שעות, היום כאן ומחר... אך בתנאי ש'נצעק'... כד. וממשמעות לשונו נראה, כי גם לאותם אשר הקב"ה עונה 'טרם יקראו' הרי זה רק בזכות התפילה, אלא שמושיע אותם מעכשיו כי יודע שעתידים להתפלל לו.

חומר הדין' (שהלא לא היה הקב"ה נוהג כלל ברחמים), וממילא היו שאר כל ברואי עולם מתייראים לחטוא, שהרי ראו בעיניהם כיצד הקב"ה מעניש את מי שיעבור על רצונו, ו'מאימת הדין' היו כולם עושים באימה וביראה רצון קונם, וא"כ תמוה מאוד מה שאמרו שאין העולם מתקיים במידת הדין, כי אדרבה דייקא מידת הדין היא שמעמידה את העולם לעשות רצונו בלא לחטוא כלל, וכלשונו 'ואם היו כולם צדיקים למה אינו יכול לעמוד'.

ומבאר ה'זרע שמשון', כי כבר אמרו חז"ל (אבות א א) 'על שלושה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים', והדרך הישרה שעל ידה נוכל לגמול חסדים היא על ידי שאנו למדים מדרכיו של הקב"ה, וכמו שאמרו (שבת קלג:) 'מה הוא רחום וחנן אף אתה היה חנן ורחום'. עתה בין והתבונן, אילו היה הקב"ה נוהג רק במידת הדין ממילא היו הכל למדים בביכול מהבורא לנהוג אף הם 'במידת הדין', ולא היה איש גומל חסדים עם רעהו, ולא היה איש המוותר מאומה משלו, ונמצא שהיו כל הבריות 'צדיקים' בעיניו שבין אדם למקום, אך 'רשעים' זה לזה ב'בין אדם לחברו', ואכן עולם כזה אינו ראוי להתקיים^{כה}, כי עמידת העולם וקיומו הוא על ידי גמילות חסדים, על כן שיתף הקב"ה את מידת הרחמים, והוא 'נוהג בחסדו כל דור', למען ידעו הכל ארחות חיים שגם הם צריכים לנהוג במידת הרחמים כלפי הזולת.

ונעתיק את לשונו, ויש לומר, שהרי שנינו 'על שלושה דברים העולם עומד וחד מינייהו גמילות חסדים, ועוד אמרנו 'והלכת בדרכיו וכו' וכו' תדבק - מה הוא

ואם לאו אינו נענה', ועל כן נאמר בהם לכל אשר יקראוהו באמת. 'אמנם מי שהוא מכת המתפללים בעת צרתם והם קוראים תמיד להקב"ה, גם הקב"ה אינו מדקדק ב"ב עמהם שיהיה באמת ובכוונה גמורה', ומשום כך נאמר 'קרוב ה' לכל קוראיו' בלבד בלא להזכיר 'באמת', כי גם אם קוראים אליו ית' ומתפללים שלא באמת ב"כ, וכלומר שלא בכל כוונת הלב עדיין הוא קרוב אליהם ועונה להם. ובוה מיישב הטעם שלא נאמר 'לכל אשר יקראוהו', כדי לרמוז לנו שיש כאן ב' עניינים החלוקים זה מזה.

ומבאן תשובה כנגד כל טענות היצר בבואו להסית את האדם שלא יתפלל מאחר שאינו ראוי שיקבלו תפילתו מחמת עוונותיו או מאחר שאינו מתפלל בכל ליבו ונפשו, שהרי קרוב ה' לכל קוראיו, גם למי שאינו ראוי וגם למי שאינו מתפלל כל כך באמת ובכוונה גמורה.

עולם חסד יבנה - קיום העולם רק ע"י מידת רחמים והטבה בפרשתן (א א), 'בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ', וברש"י, ולא נאמר ברא ה' (הרומז למידת הרחמים), שבתחלה עלה במחשבה לבראתו במידת הדין (וע"כ נאמר 'אלוקים' הרומז למידת הדין), ראה שאין העולם מתקיים, הקדים מידת רחמים ושתפה למדת הדין, והיינו דכתיב (ב ד) 'ביום עשות ה' אלוקים ארץ ושמים' (ומקור הדברים הוא בכ"ד יב טו). והקשה בספה"ק 'זרע שמשון' (ד"ה במדרש ע"פ נעשה), כי אילו היה אכן הקב"ה בורא את העולם אך ורק במידת הדין, ולא היה משתף עמה במידת הרחמים, היתה הנהגת הבורא להעניש תיכף ומיד את כל מי שנכשל בחטא 'בכל

כה. וכבר ידעת את דברי ה'מדרש' בפרשתן (בר"ד ד ו) למה לא נאמר 'כי טוב' ביום השני לבריאה, אמר רבי חנינא, לפי שבו נבראת המחלוקת (חלוקת מים עליונים ומים תחתונים), שנאמר 'יהי מבדיל בין מים למים'. אמר רבי טביומי, אם מחלוקת שהיא לתיקונו של עולם ולישובו אין בה 'כי טוב'. מחלוקת שהיא לערבובו, על אחת כמה וכמה. ומכאן נלמד, שאפילו המחלוקת שהיא לצורך העולם אינה כי טוב.

אגב גררא, יש שהקשו, שאם אכן אין מקום ל'כי טוב' במקום מחלוקת, מדוע נאמר 'כי טוב' ביום ראשון אף שגם בו היה מחלוקת, וכמו שנאמר (שם פסוק ד) 'ויבדל אלוקים בין האור ובין החושך'. והביאור הוא על פי מה דאיתא במדרש (בר"ד ג ח) ש'האור' אלו מעשיהן של הצדיקים ו'החושך' אלו מעשיהן של רשעים, נמצא שהבדלה זו היא הרחקה בין צדיקים לרשעים, ועל כגון דא אכן ראוי לומר 'כי טוב'... כי הרבה צריך להתרחק מחברים רעים. ובוה פירשו מה שכתב הבעל הטורים (להלן כה כה) ש'עשו' בגימטריא 'שלום', שכן לעיתים 'עשו' הוא היצר הרע עומד מאחורי ה'שלום'..., כי באמת אין ראוי לנהוג באהבה ורעות עם הרשעים, אלא היצר הרע מבלבל את דעתו כי גדול ה'שלום'... וצריך לברוח מאותו 'שלום'...

שאחר החטא רצה הקב"ה לגרש אותו מגן עדן 'פן ישלח ידו ולקח גם מעין החיים ואכל וחי לעולם' (פסוק כב), אלא שלא רצה הקב"ה לביישו, על כן אמר לו 'שלח' אותו חוצה לעבוד את האדמה, ולאחר שיצא מגן עדן נסגרו השערים בפניו והעמיד הקב"ה את הכרובים לשמור, ועל ידי זה אין ניכר הבושה כל כך [כי לא אמרו להדיא 'צא', אלא לאחר שיצא שוב כבר אינו יכול לחזור].

שבת בראשית - שמחת תחילת התורה וגדולת הימים שאחר שמחת תורה

הרה"ק הרשב"ב מלויבאוויטש זי"ע מביא משם זקנו הרה"ק ה'צמח צדק' זי"ע כי בשבת זו שורה כביכול שמחה גדולה בשמים ממעל, כדוגמת האב השש ושמח בשעה שהוא מוליך את בנו לראשונה לבית תלמודו. כך נמי בראשית שנה, אבינו שבשמים שש ושמח בראותו את בניו אהוביו מתחילים את התורה מ'בראשית', וממילא בידינו לפעול בו גדולות ונצורות כט.

כתב הגה"ק רבי חיים פאלאג'י זי"ע (ספר חיים סי' לו) וזה לשונו 'אשר קבלה בידינו כפי מה שמתנהג האדם ב"ב ימים הראשונים של מוצאי החג כן יהיה תמיד מראשית השנה ועד אחרית שנה, ומנהג חסידים

גומל חסדים אף אתה גומל חסדים', ואם הבורא ב"ה לא היה משתף מידת הרחמים בבריאת העולם לא היה שום אדם גומל חסדים, שהרי אף הקב"ה אינו מתנהג אלא בדין, והיתה קנאה ושנאה ותחרות בין אדם לחברו, והעולם לא היה יכול לעמוד אף על פי שיהיו זהירים בעבירות שבין אדם למקום, ולכן כשראה שאין העולם יכול לעמוד שיתף עמו מידת הרחמים, עכ"ל.

והדברים נוראים עד כמה חפץ הקב"ה שיהיו בריותיו גומלי חסדים זה עם זה, עד שכביכול 'הניח' הקב"ה את כבודו, ושיתף מידת הרחמים אף שידע שמחמת כן תחסר מידת היראה בעולם וירבו עושי פשע ורשע, אך הכל היה כדאי בעיניו בכדי שיהיה האדם מטיב לאחרים¹. כי בלא זה אין קיום לעולם אפילו אם יהיו צדיקים גמורים בדברים שבבין אדם למקום, אלא 'עולם חסד יבנה', שרק מידת החסד הוא קיום ובניין העולם הכללי והעולם הפרטי של כל אחד ואחד².

עוד יש ללמוד עד כמה צריך להיזהר בכבוד חברו³, שנאמר בפרשתן (ג כג-כד) 'וישלחו ה' אלוקים מגן עדן לעבוד את האדמה אשר לוקח משם, ויגרש את האדם וישכן מקדם לגן עדן את הכרובים' וגו'. והקשה הגה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (תורת משה ד"ה פן ישלח) מדוע נאמר תחילה וישלחו ואח"כ כתיב ויגרש. ומבאר,

כו. כתיב בפרשתן (ב ז) 'וייצר ה' אלוקים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים', וברש"י, עשאו מן התחתונים ומן העליונים, גוף מן התחתונים ונשמה מן העליונים. ביאור נחמד ביאר הגה"ק רבי ישראל סלנטער זי"ע שהכוונה שבנוגע לעצמו יהיה 'מן העליונים' - שבנוגע לצרכי עצמו יחיה כמי שהוא 'מן העליונים' שאינו צריך מאומה, ולאחרים - 'מן התחתונים', שהם צריכים לכל טוב בגשמיות וידאג למלאות חסרונם על צד היותר טוב. כז. כתב החתם סופר (שו"ת חו"מ סי' כ) לבני קהילה אחת שעוררו מחלוקת על המרא דאתרא, וזה לשון קדשו 'כשם שקשה עונשם של מידות (משקלות עיי"ש) יותר מעונשם של עריות (ב"ב פה:), כך גדול שכרם של מידות טובות יותר משכרן של אריות בתורה'.

כח. הנה כתיב בפרשתן (א טז) 'ואת המאור הקטן לממשלת הלילה ואת הכוכבים', ופירש רש"י, על ידי שמייעט את הלבנה (לאחר שקטרגה שאין שני מלכים משתמשים בכתר אחד) הרבה צבאיה להפיס דעתה. והנה 'בדין' מיעט הקב"ה את הלבנה ואעפ"כ רצה להפיס דעתה, וללמדנו יסוד גדול, שגם כשנצרך להעמיד את השני 'על מקומו' - 'לגעור' בו או להענישו, מ"מ עדיין צריך לפייסו וליישב דעתו...

כט. הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע היה אומר, הנה סגולה ידועה היא לפתוח את ארון הקודש ולהוציא את הס"ת ל'קריאת התורה', ואותה שעה היא שעת רחמים ועת רצון, והנה כתב הרא"ש (הל' ס"ת סי' א) שבימינו קיום מצות כתיבת ספר תורה הוא בכתיבת חומשים ומשנה וגמרא ומפרשיה 'כי מצות כתיבת ס"ת הוא ללמוד בה וכו' וע"י הגמרא והפירושים ידע פירוש המצוות והדינים על בוריים, לכן הם הם הספרים שהאדם מצווה לכותבם' (עיי' שו"ע יו"ד סי' ע"ר ס"ב ובנו"כ), ולפי זה נמצא כי 'פתיחת הארון להוציא ספר תורה' היינו בשעה שאדם מוציא את הגמרא (ושאר ספרי קודש) מארון הספרים כדי ללמוד בה... ואין לך עת רצון גדולה מזו, ועל אחת כמה וכמה ש'פתיחת' התורה בבראשית, ובכלל זה פתיחת הזמן בהיכלי הישיבות הק' והכוללים היא 'רעוא דרעוין'... כי אין סגולה כתורה.

בדרך הפשט, שלא ליתן פתחון פה לשטן שבני ישראל שמחים בסיום התורה מפני העול שניטל מעל צוואריהם, וכע"ז כתב מהרש"א בחא"ג (ע"ז יט. ד"ה סליק ספרא) שעל כן נוחגים בכל סיום מסכתא להתחיל מסכתא אחרת, כדי שלא יקטרג השטן], ויש בזה כדי לרמוז שאף בעת הסיום עיקר השמחה היא על העתיד - שכל אחד מקבל על עצמו ומתחיל מ'בראשית' כשפניו לפניו ולא לאחור, ומעתה ועד עולם יהיה חפצו בתורת ה' לז.

ובזה יש לבאר הטעם שהתחלת התורה הקדושה היא באות ב' - בראשית, ולא באות א' - הראשונה שבאותיות, להורות לנו מיד ב'תחילת דרכה של תורה ועבודה', שינהג בדוגמת אות ב', שהיא סגורה מכל צדדיה ורק מלפניה פתוחה היא (כדאיתא בב"ר א י), כך יביט האדם תמיד רק 'לפניו', ולא 'לאחוריו' - לחשוב מה עבר עליו ובמה נכשל, אך מכל מקום נרמז בעוקץ שבאות ב' 'מאחוריה', כי אין לו להשכיח מעצמו לגמרי את ה'עבר', אלא תמיד יזכרו מעט כדי שידע ממה עליו להימנע ב'עתיד'. אך כל זאת רק מעט מזער,

הראשונים להתקדש עצמם ביותר ובקדושת מחשבה ודיבור ומעשה מיום שמחת תורה עד י"ב יום אחר החג לעומת י"ב חדשי השנה. ונאספים אל בתיהם בקרב אלה י"ב הימים ומחזירין על לימודן כל אחד ואחד לפי שיעורו והוא סגולה נפלאה להיות לעושה אלה עזר מהשי"ת תמיד כל הימים מראשית השנה ועד אחרית השנה וכל אשר יעשה יצליח הן בתורה הן בחסידות והן בכל משא ומתן' ל.

בראשית - בשביל ה'ראשית' וההתחדשות

עוד יאמר בזה, כי מתנה טובה נתן הקב"ה לישראל - בה ההתחדשות ל', שגם במצב הגרוע והשפל ביותר יש בידם את הכח להתחדש ולהתחיל מ'בראשית' ל'. וזה כלל גדול, שלא יתבונן האדם בעבר להתבוסס בנפילות ובכשלונות אלא תמיד ישם מגמתו כלפי העתיד, כי מאי דהוה הוילג.

הנה מנהג ישראל תורה, שמיד בסיום התורה מתחילים פרשת בראשית [האבודרהם (שמחת תורה) כתב

ל. מרגלא בפומיה של הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימינוב זי"ע שכל הרוצה שיישאר אצלו אור המועד, עליו להתמיד לאחר המועדות בתורה בחשק, והתורה הקדושה הלא היא הכלי המוכשר להכיל את כל השפעות החג מיניה אזלינן. לא. וידע שכל מהותו של 'בני ישראל' הוא התחדשות, (וכמו שאומרים ב'קידוש לבנה' 'שהם עתידים להתחדש כמותה'), וכמבואר בדברי רש"י בתחילת הפרשה 'בשביל ישראל שנקראו ראשית', והיינו שנקראו ב'שם' על שמה של ההתחדשות...

לב. באופן זה ביאר הרה"ק משינאווא זי"ע, מדוע קוראים פרשת בראשית תיכף אחר הימים הנוראים, לרמוז דמאי דהוי הוי, ועתה פותחים ומתחילים מבראשית (דף חדש), ותפקיד האדם להסיח דעתו מן העבר ולהשים מגמתו על העתיד. ובשם הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע מתאמר כיו"ב, כי לפעמים כאשר חלפו ועברו הימים הנוראים עושה האדם חשבון הנפש ורואה שלא ניצל את הימים הנוראים כהוגן, לפיכך מזכירים לו שהיום 'שבת בראשית' ומתחילים את הכל מחדש, לכן אל יתיאש מן העבר רק יתחיל הכל מחדש ויהיה ה' חלקו ונחלתו.

לג. נוראות מציינו בבריאתו של עולם, כדאיתא בגמרא (שבת פח: חגיגה יג:) על הפסוק (תהלים קה ח) 'דבר ציווה לאלף דור', שהתורה נבראה אלף דורות קודם מתן תורה, (והיינו תתקע"ד דורות קודם בריאת העולם), ומפורש אמרו (בר"ר ג ז) מלמד שהיה [הקב"ה] בורא עולמות ומחריבן עד שברא את אלו. מכאן למד הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל מאמר נורא, דרבים המתאוננים לומר מתוך ייאושם, הנה כבר ניסיתי ולקחתי את עצמי 'כאלף פעמים' ולא הועלתי מאומה, תמיד שבתי ליפול... מה עוד יש בידי לעשות, לזה גילו לנו חז"ל מעשי השי"ת שאף הוא 'כביכול' בנה עולמות שנחרבו לאחר מכן, ואעפ"כ שב לבנות עוד עולם ועוד עולם... עד שלבסוף ברא את עולמו שאנו חיים בו כהיום, אף אדם ה'קרוץ מחומר' מה לו שיתייאש - הרי אכתי לא ניסה להתחזק תתקע"ד פעמים, ילמד מבוראו כביכול שלא הפסיק מלבנות עולמו מחדש תתקע"ד פעמים...

לד. מספרים על חסיד אחד, שניגש אל הרה"ק מקאצק זי"ע והתאונן בפניו על שאין לו במה לשמוח בשמחת התורה, שהרי לב יודע מרת נפשו שבמשך כל ימות השנה לא למד כהוגן, השיב לו הרה"ק עיקר השמחה היא על מה שמתחילים את התורה, שהרי אין בריה בעולם שתאמר זכיתי לבי לסיים את התורה... אמנם על 'להבא' ביד כל אחד לקבל על עצמו, ממילא ה'שמחה' שייכת לכל. אף הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע אמר, שהשמחה ביום שמח"ת היא ההכנה לקבלת התורה לכל ימות השנה.

כהעוקץ שמאחורי הב' שקטנה היא (כע"ז איתא בפירוש רבינו יונה עה"ת לגבי שלא ידרוש מה למעלה וכו') לה.
תקנה אין ראוי להצטער על מה שעבר לו, אבל ראוי להשתדל להשיג תיקון לעתיד לו.

ומפורשים הדברים ב'ספורנו' (ד ו) על הפסוק 'ולמה נפלו פניך, וז"ל. כי בשיש לקלקל איזו
הוסיפו לבאר עוד בפסוק זה (ו-ז) 'ויאמר ה' אל קין למה חרה לך ולמה נפלו פניך, הלוא אם

לה. ואף אם התחדש ושוב נפל ממדרגתו ישוב להתחדש, כמו שרמזו בתיבת בראשית שהיא נוטריקון ב' - ראשית, היינו ב' פעמים 'ראשית', שלעולם לא יתייאר מלשוב ולהתחדש בטובו בכל יום תמיד, אלא אפילו אם התחיל כבר 'בראשית' ונשבר ונפל יתחיל מבראשית פעם שנייה.

ובזה יתבאר עוד הטעם שהתחילה התורה בב' ולא בא', להורות שאפילו אם כבר אינו אוחז בא' אלא בב'... שכבר התחיל והפסיק יתגבר להתחיל שוב במצב זה מבראשית.

וכן מצינו במסכת מגילה (לא.) שנחלקו התנאים לענין קריאת התורה, חד סבר שבמקום שמפסיק לקרוא בשבת במנחה משם ממשיך בקריאתו ביום שני בשבת, ומשם ממשיך בחמישי ומשם ביום השבת שלאחריה, ואידך סבירא ליה שתמיד מתחיל בתחילת הפרשה - בשבת במנחה, בשני, בחמישי ובשבת שלאחריה, וכן נפסק, ואפשר לומר שבא לרמז לנו שתמיד בכל עת אפשר לו לאדם לשוב ולהתחיל תורתו ועבודתו מחדש - מתחילת דבר כלא היה, ואף לאחר שנפל ונסוג לאחוריו יש בידו לשוב לכור מחצבתו - לחזור ולהתעלות.

לו. דבר נאה אמר אחד מנקיי הדעת לרמזו ב'טעמי המקרא' שעל הפסוק בפרשתו (ה כט) 'זה ינחמנו' - גרשיים ואח"כ תלישא גדולה, שבא לומר כי גם אם 'גרשו' אותו ב' פעמים אל יבהל ויישבר אלא יעשה 'תלישא גדולה' מכל העבר, וב'זה ינחמנו'...

לז. כי זוהי עיקר עבודת האדם לקיים בנפשו 'אל תזכור לנו עוונות ראשונים', ותמיד יחזור לעלות בדרך העולה בית קל, וכדבריו של החסיד הנודע הגה"ח רבי בן ציון אפטער זצ"ל שהתורה אמרה על אדם הראשון לאחר שחטא בעץ הדעת (ג ז) 'ויתפרו עלי תאנה', 'תאנה' הוא 'פייג' (בשפת האידיש), ויש לה גם משמעות בלשון העם 'א פייג' - למי שאינו מתפעל מדברי חבריו עליו ומורה לו בהנחת אגודלו בין פרקי אצבעותיו - אינני מתפעל מדברייך כלל וכלל, והנה מבואר בתוס' (סנהדרין ע: ד"ה בה) שכל האילנות היו דוחין אותו שלא יתקרב אליהם, ולכך תפר לעצמו עלי תאנה, ואמר לכולם 'א פייג' 'א פייג', אינני מתפעל ממכם, ולא אתעצב אל ליבי אלא אתחיל מראשית הדרך בהתחדשות ביתר שאת ועוז.

וכן כתב הרה"ק ה'דברי שמואל' וז"ל, ותפקחנה עיני שניהם וגו' [ויתפרו עלי תאנה]... לאחר שעברו רצונו ית' מיד הרגישו מה שעשו, וראו כי ערומים הם, שנשארו בערום וחוסר כל, בלי מצוות - שכל עבירה ההנאה ממנה היא רק לשעתה, ואח"כ מתחרטים ומרגישים כאב לב ע"ז שלא יכלו להתגבר על התאוה. ויעשו להם חגורות - שלקחו עצמם להתחזקות ולתקן בתשובה, כמו שאומרים, זיך אונטער געגארטל'ט, לתקן מעשיהם מעתה ולבנות עולמם מחדש. כי בנפילת הרוח אי אפשר להגיע לכלום, רק ע"י שמחה והתחזקות.

ודע, כי אכן, כך הם פני הדברים, הנאת העבירה היא רק לשעתה, אמנם דרכו של יצר - לבלבל את האדם בעת הנסיון, שלא יוכל להתבונן מה יהיה ל'מחר', ורק על ידי עבודה גדולה לאלוקים ינצחוהו האדם, כה אמר הגה"ק הסטייפלער זי"ע, הנה מצינו אצל חוה שנתנה לאדם הראשון שיאכל גם הוא מ'עץ הדעת', וברש"י (ג ו) נתן טעם - 'שלא תמות היא ויחיה הוא וישא אחרת', והתמיהה זועקת, וכי חששה חוה שמא יגרום לה עץ הדעת שתמות, הרי כל אכילתה ממנו היה בעבור שהנחש השיאה לאמר 'לא מות תמותון' ונתפתתה שכך יהיה (וכמפורש שם ברש"י באותו פסוק 'ראתה דבריו של נחש'), אלא, דבעת הנסיון 'מבלבל' היצר את האדם, ואף אם ידעה היטב שתמות מחמת כן, מכל מקום בעת אכילתה 'השכיחה' היצר מהכל, ורק כאשר עבר הנסיון, חזרה ל'דעתה' וידעה שעומדת היא למות מחמת העבירה, לכן מיהרה לתת לבעלה - אדם הראשון שלא תמות היא וישא אחרת.

ומכאן ילמד האדם לעמוד כנגד יצרו הרע, שאם מפתהו מחמת ה'הנאה' שבדבר, ידע כי אין זו הנאה אמיתית ובת קיימא, אלא רק דמיון ודבר חולף, ואדרבה אם ישמע לו מיד תאבד ההנאה כחלום יעוף וסופו לבוא לידי חרטה, ואם מפתהו היצר בטענת 'היתרים' שונים ומשונים, יזכור שהשטן מרקד לו ומבלבל אותו, ועתה הרי הוא כ'סומא' שאינו רואה את האמת, ואל יסמוך על סברות ה'היתר'... כי אין כאן היתר אלא איסור.

באר הפרשה - פרשת בראשית

מתנצל לפני אביו שבשמים, ואומר - יצר הרע שנתת לי קשה וחזק הוא עד מאד, ואין כוחי במתני לעמוד עמו בקשרי המלחמה, אומר לו הקב"ה, 'ראשי חדשים' נתתי לעמי, בידך תמיד להתחדש ולהתחיל מראשית, ורק את זה אני דורש ומבקש מהאדם - שיתחיל את מלחמתו עם היצר ביתר שאת ועוז, ולבסוף יזכה ל'ותשועת נפשם מיד שונא', שינצל מ'השונא' - הוא היצר הרע כפי שחז"ל כינוהו (סוכה נב.), שבעה שמות יש ליצר הרע וחד מהם 'שונא' לט.

תיטיב שאת', שלכאורה תמוה מהו הקושיא 'למה חרה לך ולמה נפלו פניך', והרי מפורש לעיל שהקב"ה לא קיבל מנחתו של קין, וא"כ ודאי שיפלו פניו, אלא שכך אמר לו הבורא, אף אם נכשלת באיזה דבר, ולא 'הקרבת' את קרבן ה' בראוי, ולכן לא נתקבלה מנחתך, עדיין טענה גדולה יש עליך, למה נפלו פניך, כי העצבות והייאוש ונפילת הרוח הם אבי אבות כל החטאים, אלא תתחזק בכוחות מחודשים^{לח}, ואם תיטיב מכאן ולהבא, הרי שאת - תעלה מעלה מעלה יותר ממה שהיית עד עתה.

ויקדש אותו - קדושת השבת

בפרשתו (ב ג), 'ויברך אלוקים את יום השביעי' ויקדש אותו, ומי יפאר גורל פאר המלכה, כי גדולה

בספה"ק תשואות חן להרה"ק רבי גדליה מליניץ זי"ע מבאר את הלשון הנאמר בתפילת המוספין דראש חודש 'ראשי חדשים לעמך נתת', כי הנה האדם

לח. ביאור נורא ביאר הרה"ק מרוז'ין זי"ע (הובא בעירין קדישין), עפ"י משל ל'צאר' שחלה ב'מחלת הרדיפה' (והיינו שבכל עת וזמן דימה בנפשו שיש 'רודפים' אחריו בכדי להרגו), ולכך כל אימת שהיה יוצא לדרכו היו מעמידים שומרים על אם הדרך לשמור לבלתי יעברו שם אנשים בעת עבור הצאר ימ"ש, זמן רב קודם עברו כבר היו השומרים ממתינים על הצאר ובעברו היו מראים לו שהדרך פנויה, פעם אחת הרגיש אחד מהשומרים שהוא צמא מאד אחר שכבר המתין זמן רב למאד, וכבר לא יכול היה להתאפק ובראותו נהר בסמוך לו התפשט חיש קל ממלבושיו וקפץ אל תוך המים, בעודו בתוך המים שמע היאך פעמי מרכבתו של הצאר מתקרבים מאד, מיד נותר מן המים אף שלא היה סיפק בידו להתלבש בבגדיו ונעמד כך על משמרתו, משהגיע הצאר וראהו, חרה אפו על חוצפתו הרבה לעמוד כך לפני המלך, ענהו השומר בקידה, אכן אין זה מן הכבוד לעמוד כן, אך האם משום זה יצטרך חלילה הצאר להתעכב בדרכו, כשמוע הצאר את דבריו נחה דעתו. סיים הרה"ק מרוז'ין ואמר, הנה אדם הראשון לאחר שנחבא מאביו שבשמים הסביר את עצמו ואמר (ג יא) 'את קולך שמעתי בגן ואירא כי עירום אנכי ואחבא', - נשמתי ערטילאית לאחר שעברתי על רצונך, ועל כן התביישתי ממך ונחבאתי, אמר לו הקב"ה 'מי הגיד לך כי עירום אתה', מי אמר לך שזוהי סיבה מספקת לפרוש מעבודתי, כי אפילו מי שעירום ועריה מכל מצווה ואין בו לא תורה ולא קדושה, עדיין עבודתו חביבה עד מאד לפני כסא הכבוד.

הגה"ח רבי גד'ל אייזנער זצ"ל היה אומר אינני מפחד כל כך מהעבירה אלא עיקר פחדי הוא מה'גוררת'... אל מה שנגרר האדם אחר העבירה, שהעבירה גוררת עבירה, ותוצאותיה מי ישורנה. על כן, אף אם כבר נפל ח"ו, לא ישים על לב, אלא יתחזק מעתה בכדי שלא תמשיך נפילתו מטה מטה.

לט. וכן למדו ענין זה מה'אור' שנברא לו לאדם הראשון, כדאיתא בחז"ל (ירושלמי ברכות פ"ח ה"ה; בר"ר יא ב), 'שלושים ושש שעות שימשה אותה האורה שנבראת ביום הראשון, שתיים עשרה בערב שבת ושתיים עשרה בליל שבת ושתיים עשרה בשבת, והיה אדם הראשון מביט בו מסוף העולם ועד סופו וכו', כיון שיצאת שבת התחיל משמש החושך ובא, ונתיירא אדם וכו'. אמר רבי לוי, באותו שעה זימן הקב"ה **שני רעפין** (ובבבלי פסחים נד. איתא 'שני אבנים') והקישן זה לזה ויצא מהן האור וכו', ובירך עליה בורא מאורי האש. אולם במקום אחר (פרקי דרבי אליעזר פ"כ) מבואר בזה"ל: כיון שראה אדם מוצאי שבת עם דמדומי חמה ומתחיל החשך לבוא, התחיל אדם טופח על פניו וכו', נשתלח לו עמוד אש להאיר לו ולשמרו מכל דבר רע, ראה לעמוד האש ושמח בלבו, ואמר עכשיו אני יודע שהמקום עמי וכו'. וליישוב שני הגירסאות יחדיו יש לומר, שבתחילה אכן הקיש אבנים זו בזו, ורק לאחר שעשה כן בכוחות עצמו שוב סייעו לו מן השמים בכפל כפליים וירד עמוד אש להאיר לו.

דבר חיזוק גדול אמרו צדיקים, כי הנה כתיב בפרשתו (א טו) 'ויעש אלוקים את שני המאורות הגדולים את המאור הגדול לממשלת היום ואת המאור הקטן לממשלת הלילה', וידוע מה שאמרו חז"ל (חולין ס; הובא ברש"י) שבתחילה נבראו החמה והלבנה שווים בגדלם, עד שקטרגה הלבנה ואמרה אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד,

בלא יסורים, ואילו בשבת מתכפר לו בתשובתו אף מבלי יסורים^{מא}.

ואבן, לגדל הקדושה מסתלקים כל המקטרגים והסמט"א, וכלשון הזוה"ק בד עייל שבתא איהי אתייחדת ואתפרשת מסטרא אחרא וכל דינין מתעברין מינה. עפי זה ביאר הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע (יער"ד דרוש א') הא דאיתא בגמ' (שבת פט.) בשעה שירד משה מלפני הקב"ה בא שטן ואמר לפניו רבונו של עולם תורה היכן היא וכו', וכבר הקשו התוס' (ד"ה תורה) 'וכי שטן לא היה יודע מתן תורה'. אלא ביאור, כי מתן תורה היה ביום השבת, שהרי 'לכולי עלמא בשבת ניתנה תורה לישראל' (שם, פו:), ומאחר שהשטן מסתלק בשבת על כן לא היה יודע מנתינת התורה, ורק למחרת כשחזר לתפקידו, תמה ושאל 'תורה היכן היא'^{מב}.

וכבר כתב ה'מאירי' (בהקדמה לבית הבחירה) 'שהאדם נברא משני חלקים, נפש העיוני ונפש המעשי, ובמשך כל ימות השבוע כשרוצה להשתמש עם החלק

קדושתה יותר מכל המועדים והזמנים, וכך תקנו חכמים בסדר התפילה לליל שבת 'וקדשתו מכל הזמנים'. ואף מכפרת היא על כל החטאים והעוונות יותר מיום הכיפורים. כמו שכתב ה'מנחת שבת' בהקדמה, וז"ל. 'והל' כל עיקר חרדת יוה"כ הוא משום שהוא יום סליחה וכפרה, אשר עליו נאמר (ויקרא מז ל) 'כי ביום הזה יכפר', וא"כ הלא יש לנו ב"ה יותר מחמישים ימי הכיפורים בשנה, דהיינו כל השבתות'. ומביא את דברי הגמרא (שבת קיח:) 'כל המשמר שבת כהלכתו אפילו עובר עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו', וביאר הט"ז (או"ח רמב) דבוראי אין השומר שבת זוכה למחילה בלא תשובה, אלא כוונתם לומר, שאם ישמור אדם שבת כהלכתו וישוב בתשובה אף על בריתות ומיתות ב"ה, לא יצטרך לסבול יסורים ומיתה כדי למרק עוונותיו, כי בשכר שמירת שבת יזכה לכפרת עוונות. ומכאן מוכיח ה'מנחת שבת', ששמירת שבת מכפרת יותר מיום הכיפורים, שהרי ביום הכיפורים פסק הרמב"ם (הל' תשובה א ד) דאינו מכפר על בריתות ומיתות ב"ד

ואמר לה הקב"ה המעיטי עצמך. ומובא בקדמונים (של"ה הק' הקדמה לפר' שמות) שבתחילה היו חדשי הלבנה שווים להילוך החמה, ולא היה הפרש בין 'שנת חמה' ל'שנת לבנה', ורק לאחר שנתמעטה הלבנה נתקצר זמן הילוכה, ומעתה יש הבדל י"א יום בין שנת לבנה (שהיא שני"ד יום) לשנת חמה (שס"ה יום), ועל כן צריך לעבר את השנים להוסיף עוד לחדשי הלבנה (ובכל י"ט שנה מעברים ז' שנים). ונמצא שאף ש'חסרה' הלבנה מחמת מה שאמרה, אך מכל מקום קבע הקב"ה חק וזמן להשלים את החסרון. ו'ישראל נמשלו ללבנה' (סוכה כט.), שאף אם נחסר ו'נפגם' מחמת חטאו אל יתיאש אלא ידע כי יבוא זמן והקב"ה ישלים את כל החסרון וישיבנו לכמות שהיה.

מ. הנה השבת היא 'מקור הברכה', וכלשון הזוה"ק (יתרו פח:) 'כל ברכאן דלעילא ודלתתא ביומא שביעאה תליין', והרבה יש להאריך, ולא נביא אלא מה שכתב ה'חפץ חיים' זי"ע על פסוק זה, וז"ל. כמה נואלו המה קטני אמנה המאחרים לקבל את השבת וממהרים לצאת, כי הלא כל ששת ימי המעשה יונקים מן הקללה שנתקלל אדם הראשון 'בזעת אפך תאכל לחם' ורק השבת לבדה יצאה מכלל הקללה. והקב"ה בכבודו ובעצמו ברך את היום הזה – 'ברכו וקדשו', ותחת אשר בעלי השכל ממהרים להיכנס אל השבת לקבל ברכתה ומאחרים לצאת בשביל שלא להיכנס כ"כ מהר אל קללת ששת ימי המעשה מהפכים הם את הסדר – מאחרים להיכנס אל הברכה ונחפזים לצאת ממנה ולהיכנס במהרה אל הקללה של ששת ימי המעשה. ואשרי מי שזוכה להבין זאת – למהר בקבלת השבת ולאחר לצאת ממנה כדי לקבל ברכת ד' הבאה ממילא למקבלי השבת, עכ"ל.

מא. וכך אמר הגאון רבי חיים מוואלוז'ין זצ"ל שאם היו מתכוננים ברוח ובנפש לקראת השבת באותן ההכנות שהעולם מכינים את עצמם לקראת יוה"כ פ' היו זוכים להרגיש בשבת את האור הגדול דומיא דיוה"כ פ'.

מב. הרה"ק בעל ה'אמרי יוסף' זי"ע מבאר בלשון חז"ל (פסחים קיב.) עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות, שהנה ידוע המעשה ברב עמרם חסידא (קידושין פב.) שתקף עליו יצרו עד שזעק 'נורא בי עמרם' בכדי שיבואו אנשים לכבות את השריפה' ויתבייש מפניהם לעבור על רצון ה', והנה, עצה טובה נוספת כנגד היצר היא הכרזת ואמירת תיבת 'שבת...שבת', כי בכח הזכרה זו בטל יצר הרע. וזהו שאמרו עשה שבתך חול – ר"ל שתזכיר בימות החול תיבת שבת וממילא אל תצטרך לבריות לקרוא לאחרים להתבייש מהם, כי כבר יתבטל כח היצר על ידי הזכרת השבת (הובא בחקל יצחק כי תשא). ומעתה יש ללמוד קל וחומר בן בנו של קל וחומר, שאם הזכרת השבת בלבד כבר מועילה להשבית ולבטל את היצר הרע, כל שכן שבשבת גופא אין בו כח וניתן לנצחו ולעמוד בפניו בנקל.

העיוני ינסה הנפש המעשי לגרור את החלק העיוני כלפי מטה, אבל בשבת קודש אומר חלק הגוף לנשמה 'עלי ורכבי עלי'.

ומגודל קדושת השבת נכנסת תוספת קדושה בכל איש ישראל אפילו בפשוט שבפשוטים וכולו מתעלה בדרגתו^{מג}. נוראות מצינו בספר 'דרך עץ חיים' (להגאון רבי עזריאל מייזלש זצ"ל נפטר בשנת תקמ"ו) המבאר טעמא דמילתא שצריך לכבד איש זקן ושיבה וכמו שנאמר (ויקרא יט לב) 'מפני שיבה תקום' - שהוא מפני שכבר עברו עליו שבתות הרבה במשך שנות חייו, וכל שבת ושבת הוסיפה בו עוד קדושה [והנה בואו חשבון שהלא אין מדובר ב'זקן' המפורסם לעובר ה' מופלג פרוש מהבלי עולם, אלא בכל איש פשוט מהמון העם צריך לכבדו מחמת כך, כי כל איש מישראל השומר שבת מתקדש בקדושת השבת ביודעין ובלא יודעין].

וכך אמר הרה"ק בעל החידושי הרי"ם, 'כי בכל ערב שבת קודש בזמן הסמוך לשבת הולך משה רבינו בעצמו לכל איש מישראל להודיעו ששבת היום, ואפילו יהיה איש סגור ומסוגר גם כן יהיה מרגיש שקדושת השבת באה בכניסת שבת קודש' (הובא באמרי הרי"ם פר' כי תשא)^{מד}.

אף הוא מוכיח כן שלכל הבריאה יש לה עליה בשבת ואפילו בעלי חיים, שהרי אין מלין את התינוק כי אם ביום השמיני, וכיו"ב אין הבהמה ראויה לעלות על גבי המזבח אלא אם כן תהיה בת שמונת ימים, ומבואר הטעם בחז"ל (ויק"ר כו י) 'דחוי אפי מטרונא תחילה', ולמדנו שאף בעלי חיים שאין בהם דעת משתנים למעליזתא בשב"ק^{מה}.

ראה נא עד היכן הדברים מגיעים, כתב הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע (בספרו תפארת יונתן עה"ת, פר'

מג. ואל תאמר מה לי ולהשגות נעלות כאלו, מה אני ומה חיי שיהיה לי שייכות לשבת קודש, שהרי כל יהודי נכלל הוא במה שאמרה תורה (שמות לא יד) 'מחלליה מות יומת', ואפילו הפחות שבפחותים מוזהר הוא בחילול שבת, והרי להדיא שיש לו שייכות לשבת. בדרך צחות אמרו בדברי המדרש בפרשתן (בר"ר יא ח) 'אמרה שבת לפני הקב"ה, רבש"ע לכולם (לכל ששת ימי המעשה) יש בן זוג ולי אין בן זוג, אמר לה הקב"ה כנסת ישראל היא בן זוגך, והרי הקב"ה הוא ה'מזווג זיווגים' והשדכן הגדול ביותר... ואם הוא אמר שכנסת ישראל היא בן זוג לשבת סימן שאכן הוא שידוך מתאים וראוי, דבר נאה ומתקבל...

ויתבאר עוד על פי מאמרו הנודע של הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע על הפסוק (שמות יט ה) 'והייתם לי סגולה' כי צורת ה'סגולה' הוא שלוש נקודות, שתיים למעלה ואחת למטה באמצע, ולכל צד שתהפכנו ותסובבנו נשאר בצורתו הראשונה כדמות 'סגולה' ושמו עליו, ועל כך נאמר והייתם לי סגולה, שיהודי נדמה לסגולה, שבכל מצב שלא יהיה הרי הוא נשאר 'יהודי'. ועל דרך זה יש לרמז במה שאומרים בלכה דודי 'בואי בשלום עטרת בעלה גם ברינה ובצהלה תוך אמוני עם סגולה, שבני ישראל הם עם סגולה, שגם אם 'סיבב' עצמו לכאן ולכאן עדיין יש לו שייכות לקדושת השבת, ובזה יתבאר גם המנהג לומר ג' פעמים 'בואי כלה' כשאנו עומדים להיפך מצורת העמידה הרגילה, פנים כלפי מערב, ומפנים את הראש לכאן ולכאן, לרמז שגם אם יהודי עומד 'הפוך' או שמשנה דרכיו לימין ולשמאל בכל אופן שהוא יש בידו לקבל קדושת שבת מלכתא, ואין לו אלא 'להפך עצמו' ברגעא חדא ובשעתא חדא לעמוד בדרך הישר, ולזכות להתקדש בקדושת השבת המתאמת ומתייחדת בסגולתך (מלשון הזמר קה אכסוף).

מד. בפרשת אמור הביא שם מדברי הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, שבכל שבת עודנו בא משה ומודיע לישראל ומעורר אותם, ואם משה הוציא את בני ישראל (במצרים) מחומר ולבנים, וודאי שאפשר לו להוציאם כהיום מכיעורם, אך בתנאי שלא ידבקו עצמם להרפש, ויתנו עצמם להוציאם מהרפש והטיט.

מה. וכמו שאמר הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע (אמרי פנחס החדש שער השבת ב) אודות מנהג חביושת השטריימעל, שהלא עשוי מבעל חי טמא ולא עוד אלא שכל כולו 'זנב' המורה על שיא השפלות, אך בשבת קודש הרי הוא משמש לעטרת תפארת על הראש, והרי שהתעלה מעל הראש.

ובדרך זה ביאר עוד מנהג אכילת 'רגל הבהמה' ללמדנו שאפילו החלק הנמוך שבבהמה מתרומם מכח קדושת השבת, ומהאי טעמא אוכלים 'בצל' ו'קאשע', כי הבצל הוא שפל שבירקות והקאשע היא הגרועה שבקטניות, אך בשב"ק יש עלייה אפילו ל'צומח' השפל ביותר. וכתב שם (אות ג) עוד דבר חידוש 'שהחזיר ברפש ובטיט שלו מרגיש בשבת יותר טעם ועונג'.

של ישראל 'כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל א-ל' (במדבר כג כג), דהנה 'עת' רומזת על שבת קודש שהיא העת הידועה והגדולה, ובעת - ביום השבת, יאמר ליעקב - שואלים מלאכי השרת לישראל 'מה פעל א-ל', מפני שישראל עומדים במעלה גבוהה יותר ממלאכי השרת, ועל כן הם מבררים אצלם 'מה פעל קל'.

בלק ד"ה ויעמוד מלאך, שבוזה"ק (ויקרא קפב:) יש נידון מי גדול ונשגב ממי, האם אנשים אשר בארץ המה, או מלאכי מעלה ושרפי עליון, והמסקנה בזה"ק שאכן בימות החול המלאך עומד במעלה יותר מהיהודי, אך בהגיע יום השבת קודש נתעלה היהודי מעל השרפים העומדים ממעל. עפי"ז מפרש מאי דקאמר בלעם בשבחן

"ויאמר אלקים נעשה אדם בצלמנו כדמותינו" (א, כו)

א"ר סימון בשעה שבא הקב"ה לבראת את אדם הראשון נעשו מלאכי השרת כיתים כיתים, וחבורות חבורות, מהם אומרים - אל יברא, ומהם אומרים - יברא וכו', רב הנא רבה של ציפורין אמר, עד שמלאכי השרת מדייניו אלו עם אלו ומתעסקין אלו עם אלו, בראו הקב"ה, אמר להן, מה אתם מדיינין כבר נעשה אדם (מד"ר ח, ה).

והנה, לעיל במדרש אמרו שם, בשעה שבא הקב"ה לברא את האדם הראשון, נמלך במלאכי השרת, ואמר להם, נעשה אדם, בצלמינו כדמותינו, ומדוע נמלך ה' במלאכי השרת? "ללמדך דרך ארץ וענוה שיהא הגדול נמלך ונוטל רשות מן הקטן" (רש"י) וכשנצרך שני הדברים יחד יוקשה הדבר מאוד, הקב"ה שואל ונמלך במלאכי השרת - בשביל מידת ד"א שימלך הגדול בקטן, ולבסוף, עד שהספיקו המלאכים להכריע - "אמר להם הקב"ה מה אתם מדיינין כבר נעשה אדם", ומה זאת?

סיפר הגה"צ רבי בן ציון ברוק זצ"ל עובדא דהוי בדידיה, כשרצה ליסד ישיבה בעיר לוצק, היה זה קרוב לחג הפסח, ולא היה בידו שום אמצעים לסדר להם אכילה ושינה וכו', ואעפ"כ סיפר, שלחתי טלגרמה שיבואו הבחורים ללוצק, ובאו כחמש עשרה בחורים, וסמכתי ע"ז שלאחר שיבואו כבר אדאג אצל הבעלי בתים להתירם כנהוג, ואולם כשבאתי לפני הבע"ה התרעמו עלי וטענו נגדי, מדוע לא עשיתי אסיפה קודם שהבאתי את הבחורים, לדון עמהם אם לעשות כאן ישיבה או לא ועלה בדעתי רעיון נפלא כדי לפייסם,

ואמרתי להם כך: הנה אמרו במדרש שנתיעץ ה' עם המלאכים לפני שעשה את האדם, ועד שהמלאכים הספיקו לדון אמר להם ה' כבר נעשה אדם, ויש להבין ממ"כ, אם נמלך הקב"ה למה בינתיים ברא את האדם בלא תשובתם. אלא שכך אמר להם הקב"ה, על מי אתם דנים אם לברא או לא, על האדם? וכי יודעים אתם טיבו של האדם - מהו כדי שתדונו עליו? והרי עוד לא נברא! הנה הוא לפניכם עכשיו תוכלו לדון אם היה כדאי!... ואח"כ באמת הראה להם הקב"ה שיש בו חכמה יותר מהם, שידע לקרא שמות וכו'. כמו"כ, סיים, בנידון דידן, עד שאבא ואדון עמכם אם לפתוח ישיבה או לא, הנה לפניכם צורת בני תורה, כעת תוכלו לראות במעלתם ולדון, ובודאי תראו שכדאי היה הדבר!

(לב שלום)

"נעשה אדם" (א, כו)

"מפני מה נברא האדם אחרון למעשה בראשית? - זכה, אומרים לו אתה קדמת לכל, לא זכה, אומרים לו יתוש קדמך" (גור אריה יב, ב). מספר רבי שלום מאיר וולך שליט"א בספרו "נעם שיח" על הגדה של פסח: רבי יצחק מוורקא זצ"ל באר זאת במשל נאה. ישנם שני סוגי בעלי עגלה: האחד, הקב"ה חפץ להזמין לו את פרנסתו ושולח לו סוס ועגלה, ואילו השני - הקב"ה הזן את העולם כולו, חפץ לפרנס את הסוס ושולח לו בעל עגלה שידאג לכל מחסורו...

שני העגלונים מתפרנסים באופן דומה, אולם מה רב ההבדל ביניהם! בעוד האחד - הסוס עמל עבדו, השני - עמל כל חייו למען הסוס... וכך אומר המדרש: מפני מה נברא האדם אחרון למעשה בראשית? שאם לא זכה אומרים לו יתוש קדמך, נבראת כדי לפרנס את היתושים מדמך...

(לאור הנר)

ויאמר אלקים ישרצו המים שרץ נפש חיה ועוף יעופף על הארץ על פני רקיע השמים: ויברא אלקים את התנינים הגדלים ואת כל נפש החיה הרמשת אשר שרצו המים למיניהם ואת כל עוף כנף למיניהו וירא אלקים כי טוב: (א, כ- כא)

אחרי בריאת המאורות המסוגלים להאיר לארץ ולצאצאיה באור גשמי, ברא הקב"ה נפש כל חי. יש סדר נפלא והתאמה מיוחדת בבריאת נפשות רבות וחסרונן ובקיצור נמרץ נאמר בזה: כי ערך הברואים הולך וגדול מדגים לאדם (הראשון והאחרון לברואים) הדגים צרכיהם מועטים מאד וחז"ל אמרו אין נותנים מזונות לדגים ביו"ט ופירש"י שדגים אפשר להם בלא מזונות שהם אוכלים שרשי עשבים וקרקע, וגדול אוכל את הקטן, כמו"כ אין לאם צורך במלבושים ודירות. למעלה מהם: העופות החיות והבהמות אשר שרשי עשבים וקרקע לא ינעמו לחיכם ויש מהם שאינם אוכלים עשבים ואפילו פירות, וקיבתם דורשת מאכלי בשר כן זקוקים הרבה מהם לדירות (קנים מאורות ורפתים) ולבגדים נוצות ועורות. למעלה מכל הברואים הוא האדם שהוא אוכל את הטוב והמובחר שבירק השדה פירות האדמה והעץ, וגם בשר ומכל דבר הוא מרים את חלבו, וגם החלב הזה צריך תיקון באש ובמים ובתבלין עד שהוא ערב לחכו, כן הוא זקוק להכין לו מלבושים מעורות או מצמחי האדמה. האדם איננו מוצא קורת רוח משיבה בחגי הסלע או במערות והוא בונה לו בתים וארמונות.

עליה שניה מדגים לאדם אנו מוצאים בענייני סדר ומשטר וחיי החברה: הדגים עומדים במדרגה הנמוכה ביותר בעניינים אלה, כי אין ביניהם שום סדר וחיים חברתיים, כל דג הוא עולם בפני עצמו, ובולע את חברו חיים, אפילו מין את מינו. משא"כ בעופות חיות ובהמות שרובם אוכלים עשבים ואפילו החיות והעופות הטורפים אינם טורפים את מינם ומעולם לא שמענו ארי גדול טורף ואוכל ארי קטן ממנו, כן מתחברים הרבה מהם, בפרט העופות למטרת הגירה לארצות החמות או למטרת טרף משותף, ויש החיים "חיי משפחה" איש ואשתו היונים וכדומה. והאדם עומד על המדרגה הגבוהה ביותר בין בחיי החברה ובין בסדר ובמשטר.

לעומת זאת אנו רואים ירידה בברואים מדגים לאדם ואף ששניהם הדגים והאדם נתברכו מפי העליון בפרו ורבו זכו הדגים לפריה ורביה היותר גדולה שבעולם, ומטילים הם ביצים לאלפים ולרבות ומהם יוצאים "רמש ואין מספר" תהלים ק"ד, ובפדר"א איתא שהדגה שבלעה את יונה היתה מעוברת שס"ה אלפי רבבות דגים קטנים. למטה מהם העופות, שאף שגם הם פרים ורבים מאוד אבל לא כדגים, ותרנגולות, למשל, מטלת רק ביצה אחת ליום. למטה מהעופות: הבהמות והחיות, המולידות פעם או פעמיים (בהמה דקה) בשנה. ולמטה מכולם האדם, שאין האשה מתעברת ע"פ רוב בימי הנקה (כ"ד חדשים), כן אין האשה ראויה ללדת בילדותה ובזקנותה.

ואחרי ההתבוננות אפשר למצוא קשר והתאמה בין ב' העליות מדגים לאדם שהזכרנו ובין לבין ה"עליה" לענין פריה ורביה: הדגים שאינם זקוקים למזונות יתרים, אין להם צורך בחיי החברה ובסדר ובמשטר, - אדרבה פרנסתם מיוסדת על האי סדר ואי-משפט (הגדול בולע את הקטן). ומפני שלא רק אחרים עושים בהם שמות אך הם מכלים את עצמם ברך אותם ה' בפריה ורביה הגדולה ביותר להשלים את חסרונם ולא יכלה מין הדגים מן העולם. והאדם שצרכיו מרובים ועדיניים מכל החי אשר על פני האדמה, ונקנים ברוב עמל ויגיעה רבה מצד הרבה אנשים, הרי הוא זקוק לחיי משפחה ואפילו לחיי חברה סדר ומשטר כדי להכין ברוב עם את צרכיו המרובים, זה זורע וקוצר, זה טוחן ואופה, זה תופר נעלים וזה בגדים, זה בונה בתים וזה עושה רהיטים. ומכיון שסדר ומשטר דין ומשפט שורים בחברת האדם ואין נוגע לרעה במין האדם (כי אם תקום איזו חיה על אדם א' יקומו כל בני האדם לבערה מן הארץ, ואם יקום איש על רעהו להרגו נפש יש דין ומשפט בעולם לנקום את דמו) הרי קיום מין האדם בטוח אפילו בפריה ורביה קטנה מאד, והעופות החיות והבהמות שצרכיהם מרובים מצרכי הדגים ומועטים מצרכי האדם הרי גם הסדר והמשטר וחיי המשפחה והחברה מצד אחד והפריה ורביה מצד שני נמצאים אצלם במדרגה ממוצעת.

(אזניים לתורה)

יורד מלמעלה, ולא היו צריכים להתרטב בהליכה בדרכים. כמעשה דרבי חנינא בן דוסא.

טעם שלישי שיהיה הגבוה שותה כנמוך. שלולא ירדת גשמים מלמעלה, לא היו יכולים לזרוע בהרים הגבוהים. והטעם הרביעי והוא העיקר, שיהיו הכל תולים עיניהם מלמעלה. וכתב המפרש שאילו היו מוציאים מי תהום מלמטה, היה האדם אומר כפרעה 'לי יאורי ואני עשיתיני', אך עתה שצריך רחמי שמים בכל יום ויום שירדו גשמים, כך יוכל האדם להיות עיניו תלויים למרום לצפות לרחמי ה'. וכ"כ באיוב פ"ה מ"י, 'הנחן מטר על פני ארץ ושלח מים על פני חוצות. לשום שפלים למרום וקדרים שגבו יסעו: מפר מחשבות ערומים ולא תעשינה ידיהם תשיה: כלומר שלא יבואו בעלי זרוע לגנוב המים, ויצטרכו השפלים להרים עיניהם למרום, לכן נותן מטר ושולח מים מלמעלה על פני חוצות. מכין לארץ מטר כדי להשפיל רשעים עד ארץ, ולהצמיח הרים חציר וראיתי בספרו של הגה"מ רבי אברהם אשכנזי ידידו של הג"מ רבי חיים פלאג', מחכמי איזמיר, בעמח"ס 'נאה להודות' על תהלים, [וספר נחמד למעלה על ירושלמי] שכל הנ"ל אנו אומרים בכל יום בתפילה בפרק הללויה, כי גדול אדונו ורב כח, מעודד ענוים ה', מחזק את החלשים ושומר עליהם מפני בעלי זרוע, משפיל רשעים עד ארץ, ועל זה עלינו לזמר לאלקינו בכוונת שהגשמים באים מלמעלה ולא מלמטה, ואין הוא דרך ירידת הגשמים, ע"י המכסה שמים בעבים המכין לארץ מטר, וע"ז 'מצמיח הרים חציר', גם הרים הגבוהים יכולים לשתות, ומשם יש מזון לבהמה, חיה ועוף, 'נותן לבהמה לחמה, לבני עורב אשר יקראו', שאילו היו המים באים מלמטה רק במישור ובשפלה, לא היה די לחיות ולבהמות, לכן הצמיח הרים חציר ע"י שהגשמים באים מלמעלה. וכך אין הרשע יכול לגנוב לעצמו המים.

הארכנו בכל זה עתה בהתקרב ימי הגשמים, אל יטעה האדם לחשוב על הגשמים כאילו הם באים באופן בלתי נח ומיושב, ובעבורם עלינו להתעטף במעילים ולכסות הכובע בניילון בלתי מכובד וכדו', כי באמת האלקים עשה את האדם ישר, ואילו לא חטאנו, לא היה סיבה שירדו הגשמים מלמטה, ואז לא היינו צריכים לכל זה. אלא שהמה בקשו חשבונות רבים, אכלנו מעץ הדעת, ממילא נעשו בעלי זרוע ושאר הסיבות. לכן היפך הקב"ה תכניתו והגשמים באים מלמעלה.

לא ירדו גשמים מלמעלה עד דור המבול

עוד יש מפרשים במדרש שעד ימי המבול לא היו הגשמים יורדים מלמעלה, ובזה מיושב קושיית הרמב"ן על סימן הקשת שנתן הקב"ה כשמירת השבועה שלא יבא עוד מבול. והרי לכאן הקשת הוא דבר קבוע שבא ביום הגשם והשמש. אלא שבאמת לא היה סדר הבריאה שהגשמים ירדו מלמעלה, וממילא לא היה מצוי הגשם כלל. אלא שבאו בני דור המבול והם גרמו ע"י גניבותיהם שיוריד הקב"ה גשם מלמעלה. ועתה נתיישבו סדר הפסוקים, בתחילה אומר 'ואדם אין לעבוד את האדמה', כיון שעדיין לא היה אדם שאכל מעץ הדעת שיגרם שהמטר ירד משמים, לכן לא המטיר ה' אלקים גשמים מלמעלה. ומעתה באים הגשמים להנאתך ולטובתך. לברכה ולחיים.

(הגרמ"י רייזמן)

לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת (ב, כג).

לכאורה קשה דאף אם לא היה נלקחה מאיש, רק היו נבראים שנים כמו בהמות וחיות, כשהוא נקרא איש היא ראויה להקרא אשה, כמו פר פרה חמור חמורה. ונראה דעיקר נתינת הטעם במה שאמר כי מאיש לוקחה הוא שלא נאמר כיון שהוא יקרא אדם ראוי לקרות לאשה אדמה כמו פר פרה, לזה נתן טעם כי מאיש לוקחה, דבשלמא אם נבראה גם מאדמה כמו האדם היתה נקראת בשם אדמה כמו פר פרה, אבל אחר שהיא לא נבראת מהאדמה בשוה עמו, לכן הוא ראוי לקרותו בשם אדם כי הוא נברא מן האדמה, אבל היא נלקחה מהאיש ראוי לקרותה בשם אשה:

(נחלת יעקב)

ויאמר ה' אלקים אל הנחש כי עשית זאת ארור אתה וגו' ועפר תאכל כל ימי חיך (ג, יד)

איתא במדרש (ב"ר כ, י) אמר ר' לוי לעתיד לבא הכל מתרפאין חוץ מנחש וגבעונין נחש שנאמר ישעיה (סה, כה) זאב וטלה ירעו כאחד ואריה כבקר יאכל תבן ונחש עפר לחמו לא ירעו ולא ישחיתו וגו'.

ובכתב יד המיוחס לר' משה מגיד - מתלמידי הגר"א כתב על פי מה שמבואר במשנה בברכות (פ"א משנה ה) מזכירין יציאת מצרים בלילות, דדרש בן זומא ימי חיך הימים, כל ימי חיך הלילות, וחכמים אומרים ימי חיך העולם הזה, כל ימי חיך להביא לימות המשיח. וכאן גם כן כתוב ועפר תאכל כל ימי חיך אם כן לשיטת חכמים מרומז כאן דאין מתרפא גם לימות המשיח

ותוצא הארץ דשא עשב מזריע זרע למינהו ועץ עשה פרי אשר זרעו בו למינהו וירא אלקים כי טוב: (א, יב)

י"ל במשאחז"ל כשחטא אדה"ר פקד הקב"ה גם על עוון הארץ ונתקללה היינו משום שחטאו של אדה"ר נולד על שהוסיף ואסר הנגיעה באילן, ואמנם באמת בכל האסור באכילה יש לאסור הנגיעה מדרבנן כמו חמץ בפסח משום סייג לתורה והכי איתא בהדיא באבות דר"נ דמשום סייג לתורה גזר אדה"ר על הנגיעה, אך דיו לגזור על גוף הפרי איסור הנגיעה אבל הנגיעה באילן הוה גזירה לגזירה, אך כל זה הואיל ואין טעם עץ ופרי שוה משא"כ אי לא חטאה הארץ והי' טעם העץ כטעם הפרי היה ראוי לאסור הנגיעה באילן נמצא יש שייכות לחטא הארץ עם חטאו של אדה"ר.

(חתם סופר)

ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה: (ב, ו)

א"י במדרש בראשית פרשה יג פסקא ט' וכן במדרש קהלת עה"פ כל הנחלים הולכים אל הים. כי הנה בתחילת הבריאה לא היה גשם על האדמה, כי אדם אין לעבוד את האדמה, ופרש"י שמכיון שאין אדם שיראה צורך הגשמים, לכן לא המטיר הקב"ה גשם. וצריך עיון שהרי פסוק אחד לאחריו כתוב 'ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה', הרי שאף לפני שהיה אדם על האדמה, כבר היו עננים וגשמי ברכה המקשים את הארץ. ולא עוד אלא שבאו לצורך בריאת האדם, שהאד השקה את האדמה ע"י הגשמים, וכך נעשה בוץ מהעפר והמים, כגבל שנותן מים, ואח"כ 'ויצר ה' אלקים את האדם מן האדמה'. הרי שכבר היו גשמים קודם אדה"ר? ועוד קשה שהרי פרש"י שכל צמחי האדמה לא יצאו מעל פני הקרקע אלא עמדו על פתח הקרקע, עד שבא אדה"ר וראה שיש צורך לגשמים, והתפלל עליהם וירדו וצמחו כל הגשמים, וכמבואר בגמ' חולין דף ס: וא"כ ממה נפשך, האם כבר היו גשמים לפני כן, או לא?

ומפרשי רש"י תירצו שגשמי ברכה עבור יבול האדמה, לא ירדו עדיין, כי האדם אין. ורק במקום אחד ירדו גשמים ע"י האד שעלה מן הארץ, לצורך גיבול עפר האדמה לבריאת האדם. וקשה שהרי אמרו חז"ל בגמ' חגיגה שעפרו של אדה"ר צברו הקב"ה מד' רוחות העולם, מסוף העולם ועד סופו. וא"כ כבר היו גשמים מסוף העולם ועד סופו, ואין נאמר כי לא המטיר?

ארבע סיבות לירידת הגשמים מלמעלה ולא מלמטה:

וזה לשון המדרש: 'כיצד היתה הארץ שותה וכו', ורבנן אמרי כמין תוויי נהר בבבל ושמו תוויי ולמה קורין אותו תוויי שהוא חוזר ומשקה אחת למ' שנה וכך היתה הארץ שותה מתחלה דכתיב ואד יעלה מן הארץ וחזר בו הקב"ה שלא תהא הארץ שותה אלא מלמעלה רבי חנן דציפורי בשם רבי שמואל בר נחמן אמר מפני ד' דברים חזר בו הקב"ה שלא תהא הארץ שותה אלא מלמעלה מפני בעלי זרוע ובשביל להדיח טללים הרעים ושיהא הגבוה שותה כנמוך ועוד שיהיו הכל תולים עיניהם כלפי מעלה הה"ד (איוב ה) לשום שפלים למרום' ופירשו מפרשי המדרש שבתחילה היו מימי התהום עולים עד סמוך לפני הקרקע, והיו מלחלים את האדמה שתצמיח פירותיה ויהיו כל באי עולם יכולים לשתות מהם. ואז לא היו צריכים מטריית ומעילי גשם, וכמ"ש בגמ' שבת שבימות הגשמים לובשים בגדים מלוכלכים מהבוץ, ב"ה בדורות אחרונים הטיב הקב"ה שיש צנורות בשולי הרחובות ויכולים ללכת ולשוב לביתם בנקיות. לא כן בדורות אחרונים היו צריכים בראש חודש אדר לשלוח שלוחים לתקן את הדרכים שנתקלקלו מהגשמים. והיה כה"ג צריך להתפלל ביוה"כ שלא יכנסו לפניו ית' תפילת הולכי דרכים, משא"כ בימינו ב"ה יש כמה אפשריות ללכת על הגשמים א מחיה. ועלינו להודות ולשבח להשי"ת על כל פרט ופרט, כמבואר בחובות הלבבות שער הבחינה.

נחזור לדברי המדרש, ואד יעלה מן הארץ אין הכוונה על גשמים, אלא על לחלוחית מן התהומות שעלו עד פני האדמה. אלא שחזר בו הקב"ה שלא תהא הארץ שותה אלא מלמעלה, כמו הגשמים שאנו מכירים בימינו, שעליהם התפללנו אתמול בתפילת גשם, שירדו גשמים לברכה ולא לקללה, וכמבואר ברא"ש שצריכים ברכה מיוחדת לעבור את החורף בשלום ושלוה.

ואמרו שם במדרש שמפני ארבעה דברים חזר בו הקב"ה, אחד מפני בעל זרוע, כנ"ל שיבואו בעלי זרוע ויגנובו המים לעצמם, כמו בימינו שצריך לשלם על המים, כאילו הנהר שלהם. לכן עשה הקב"ה חסד גדול שהגשמים באים מלמעלה, באופן שאי אפשר לגנוב מהם המים. טעם נוסף לגרש טללים רעים, לטהר את האויר מכל מיני זוהמא. וכל אלו הסיבות נגרמו רק לאחר חטא עץ הדעת, שקודם לכן לא היה יצר הרע, ולא היה שייך שיהיו בעלי זרוע או טללים רעים בעולם. ואז לא היה הגשם

(כרם חמד)

ויאמר האדם האשה אשר נתתה עמדי הוא נתנה לי מן העץ ואכל (ג)

(יב)

יש להבין מה חשב לתרץ בזה הרי דברי הרב ודברי התלמיד וכו', ומאי קס"ד? כתב בספר מאמר אברהם לתרץ בדרך הלצה, שהרי הקב"ה קצב לו עונשו "ביום אכלך ממנו מות תמות", דהיינו שיקבל עונש מיתה באם יאכל, ובגמ' שאשה רעה יותר קשה ממיתה "ומוצא אני מר ממוות את האשה", וזה מה שאמר אדם הראשון שנח היה לי למות מאשר לא לשמוע בקול האשה שא היה מצב גרוע ממיתה...

(ילקוט האורים)

ויעש אלקים את שני המאורות הגדלים את המאור הגדל לממשלת היום ואת המאור הקטן לממשלת הלילה וגו' (א, טז)

ובחולין ד"ס רשב"ע רמי כתיב ויעש אלקים את שני המאורות הגדולים וכו' ואת המאור הקטן עייש ובס' ברית שלום כ' לתרץ עפ"י הגמרא בב"מ לא קטן קטן ממש אלא כל שסמוך על שולחן אביו אעפ"י שהוא גדול נקרא קטן, וידוע שהלבנה אין לה אור מעצמה כלל רק מקבלת אורה מהשמש, א"כ לפי שהלבנה סמוכה על שולחן החמה לקבל אורה ממנה לכך קראה הכתוב המאור הקטן

(ילקוט האורים)

ויבן ד' אלקים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה (ב, כב)

מפרשי התפלות מסבירים ברכת שעשני כרצונו שהיא כמו מצדיקה עליה את הדין, רוצה לומר שהאשה לא היתה מסכימה להיות נבראת כך, אלא שכך היה רצון הבורא.

אולם, שמעתי לפני איזה שנים פה בארץ כוונה אחרת, שהאשה, אדברא, נותנת שבח להשי"ת שנבראת אשה, ואיזו עדיפות יש לה שנבראת אשה? העדיפות היא בזה שבברית אדם אמר הקב"ה למלאכים 'נעשה אדם' ורש"י פירש כדי להורות שיהא הגדול נמלך בקטן איך שיהיה, כאילו היתה השתתפות הסכמת המלאכים בבריאתו של אדם, אבל בריאת האשה היתה רק ברצונו של הקב"ה בלבד ולכן מברכת האשה שעשני כרצונו"

(אבני זכרון)

אל האשה אמר הרבה ארבה עצבונך וגו' ואל אישך תשוקתך והוא ימשל בך: ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך ותאכל מן העץ אשר צויתך לאמר לא תאכל ממנו ארורה האדמה בעבורך בעצבון תאכלנה כל ימי חיך וכו' בזעת אפך תאכל לחם וגו' (ג' טז - טז)

בגמ' בבא מציעא דף נט/א "דאמר להו רבא לבני מחוזא אוקירו לנשייכו כי היכי דתתערתו" דהיינו שרבא ציווה לכבד את נשותיהם בשביל שיתעשרו, שכשמכבד האדם את אשתו הרי זה סגולה לעשירות. ומה הטעם? שמעתי לפרש בזה שהיות והאשה נתקללה שהאיש ימשול בה, והאיש נתקלל בזיעת אפך תאכל לחם, אומרים מן השמיים אם אתה אינך לוחץ עליה את קללתה של "והוא ימשול בך" והנך מכבדה ומוקירה, כמדה כנגד מדה אף לא ילחצו עליך את קללתך של "בזיעת אפך תאכל לחם" ותזכה לעשירות...

(רבי אלימלך בידרמן)

בזעת אפך תאכל לחם עד שובך אל האדמה כי ממנה לקחת כי עפר אתה ואל עפר תשוב: ויקרא האדם שם אשתו חוה כי הוא היתה אם כל חי: (ג, יט - כ)

יסוד מוסד לימדנו אדם הראשון, היות אשר אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, והאדם בהתגבר עליו יצרו והכשילו ברשתו, נשבר בקרבו ומיריות ממלאת את ליבו, וצריך לשון בנפשו להתחזק ביתר שאת וביתר עוז להמשיך את חייו בלא הבט אל מכשולו. (ודאי שעסק בתשובה כדאיאת בעירובין כמה שהתענה וכו') והיכן לימדנו זאת אדם הראשון? דייקא אחרי המעשה של עץ הדעת שהאדם ואשתו נתקללו וכל העולם כולו נשתנה מעת חטאם ונתגרשו מגן עדן וכו', דווקא כעת בחר לתת לה שם חשוב של: "כי היא אם כל חי" אמר לה אדם הראשון: מה שהיה היה כעת אנחנו צריכים לזכור: כי היא אם כל חי תפקידנו כעת לדאוג שיהיו כל חי כל יצורי העולם שייצאו מאיתנו. בלא הבט אל מה שהיה.

(צינוני תורה בשם מפרשים)

מאוצרות המגידים

בראשית

רש"י כותב על התיבה הראשונה: "בראשית - אין המקרא הזה אומר אלא דרשני

- המקרא אומר תדרוש אותי!... כבר בתיבה הראשונה של התורה, אין לנו אפשרות להסתדר לכד. אנו מוכרחים להזדקק לדרשות חז"ל! ומה לימדונו חז"ל?

ממשיך רש"י הקדוש: "כמו שדרשוהו רבותינו ז"ל, בשביל התורה שנקראת 'ראשית דרכו', ובשביל ישראל שנקראו 'ראשית תבואתו'."

הגמרא (עבודה זרה מ ע"ב) מספרת: פעם אחת חש רבי במעיו, אמר: כלום יש אדם שידע, אם יין תפוחים של עובדי כוכבים אסור או מותר? אמר לפניו ר' ישמעאל בן רבי יוסי: פעם אחת חש אבא במעיו, והביאו לו יין תפוחים של עובדי כוכבים של ע' שנה, ושנה ונתרפא בדקו ומצאו עובד כוכבים אחד, שהיה לו שלש מאות גרבי יין של תפוחים של ע' שנה, ושתה ונתרפא, אמר, ברוך המקום שמסר עולמו לשומרים."

גוי אחד תושב ארץ ישראל, לקח תפוחים משובחים, עשה מהם שלוש מאות גרבי 'יין תפוחים', שמר עליהם במרתף. העביר אותם לבנו. והבן העביר לנכד. שבעים שנה שהם נשמרו במרתף כמו אוצר. כדי שכללות שבעים שנה, רבנו הקדוש יוכל לשתות מהם כוס אחד בלבד או שני כוסות מיץ תפוחים, ויתרפא.

ועל כך אמר רבי: "ברוך המקום שמסר עולמו לשומרים" - העולם הם 'שומרים' בשביל הצדיק. בשביל התורה ובשביל ישראל שנקראו ראשית. ולא רק בריאת העולם אלא קיום העולם תמיד הוא בשביל התורה וישראל.

יש על כך עוד הרבה בש"ס ובמדרשים - הכל בשביל התורה וישראל. יש שמבארים בשם רבי אליהו לופיאן זצ"ל: "בשביל התורה ובשביל ישראל" - ה' ברא את העולם לפי התורה ולפי ישראל. היינו? כיון שישנה מצוה של לולב ואתרוג בתורה נבראו בעולם אתרוגים ולולבים, כיון שיש בתורה לאו "לא תגנוב" "לא תחמוד", ברא ה' רצון לחמוד וגם תאוה לגנוב. אם לא האיסור בתורה, לא היה דבר כזה של "גניבה". וכי למה שיגנובו? מדוע לגנוב? מדוע לחמוד? אבל כיון שכתוב בתורה לא תגנוב, לא תחמוד, הקב"ה ברא את האדם עם יצר הרע, כדי שיגדל שכרו כאשר יקיים את האיסורים לא תגנוב ולא תחמוד. "אסתכל באורייתא וברא עלמא".

אבל בפשטות הפשט במילים "בשביל התורה ובשביל ישראל" שהתכלית של בריאת העולם בשביל שיהיה תורה ויהיו עם ישראל שיעסקו בתורה ויקיימו את התורה [ולפי רבי אליהו לאפיאן שהסביר את ה"בשביל התורה" לא מובן כיצד הוא יסביר "בשביל ישראל"].

נשוב למעשה עם רבי. מיירדיג'ע מעשה. שבעים שנה שומרים שלוש מאות גרבי יין, ואפילו חבית אחת שלמה הוא לא שתה. אבל כל הרעיון של עשיית היין והמאמץ של הסבא שהעביר לנכד וכו' נעשה בשבילו, ועל כך אמר בשמחה: "ברוך המקום שמסר עולמו לשומרים".

הרמב"ם מביא, שיתכן שגוי אחד בונה בניין שלם, ארמון, או מגדל, כדי שפעם אחת יעבור שם צדיק ליד הבנין הגבוה, יהיה לו חם, ויתיישב בצל הבניין.

כי כל הבריאה נבראה בשביל הצדיק. "כי זה כל האדם" - "כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה".

א מיירדיג א-מעשה.

לדוד בשנותו את טעמו

אני תמיד מתפעל מחדש. דוד המלך לא ידע מדוע העולם זקוק לשני דברים שה' ברא: קורי עכביש, מה תכליתם? ומה צורך לעולם בשיגעון? מה התועלת לעולם מהמשוגע הזה?

עד שנתן לו הקב"ה את שני הדברים: בקורי עכביש הוא התחבא, ובזכות האפשרות להיות משוגע ניצל מאכיש מלך גת, כמו שאמר בתהלים (לד, א): "לדוד בשנותו את טעמו לפני אבימלך ויגרשוהו וילך".

מה היה שם?

תפסו את דוד המלך. אתם יודעים איזו מציאה היתה זו עבורם? להבדיל אלף אלפי הבדלות, את ה'סדאם' הזה [שליט עיראק], הרי מחפשים כעת [בעת אמירת הדרשה] והנה, מביאים אותו לחיילי אמריקה שמחפשים אותו: זה סדאם! ואז מבחינים שהוא מדבר שטויות, יורק, ועושה מעשים של משוגע.

מה אכפת לי? משוגע, בריא, תפסנו את סדאם! הם הרי נותנים על כך מיליון דולר!

ושם, במלוכה של אכיש מלך גת, מצאו את דוד המלך ע"ה, הביאוהו לאכיש מלך גת: "הנה המבוקש!"

"החסר משוגעים אנכי" - אמר אכיש - "שילך, משוגענער!" וכך ניצל דוד המלך ע"ה.

בלשכת הגיוס, חייל שעושה את עצמו משוגע כדי להיפטור מהשרות הצבאי, לא כל כך מהר מוותרים לו. בוחנים אותו: "רגע, אתה משוגע? בוא, בוא נראה. תשב פה קצת..." וכך מבחינים האם הוא באמת משוגע או שעושה את עצמו... והנה שם תפסו את דוד המלך ולא העמיקו הרבה, לא בדקו לא בחנו, המלך שלח אותו לנפשו. לכאורה אכיש הוא המשוגע האמיתי, לא דוד המלך ע"ה - מה אתה עוזב אותו?!

האמת, שאכיש לא היה משוגע כלל, אלא הוא כמעט השתגע... מה יש?

מספרים חז"ל: האישה שלו ל"ע היתה משיגענע, הבת שלו גם היא נהייתה משיגענע.

וכל היום דפקו לו בראש - הבת והאשה. זו רוקדת וזו בוכה, זו זועקת וזו צוחקת.

אחת מתעוררת והשניה קמה, דופקות לו בראש יום וליילה. כבר לא יכול היה יותר, כמעט התפוצץ, לא הועילו פסיכולוגים ואפילו לא פסיכיאטרים...

ולפתע מביאים לו בן אדם ומכריזים: "הנה, תפסנו את דוד המלך!" כשרק התעורר אצלו חשש שהוא משיגינער - מיד שב לאחוריו ואמר: "אני כבר שבע ממשוגעים, תלך מכאן, לא מעניין אותי, שיהיה דוד שיהיה מי שיהיה. אינני יכול לראות משוגעים..."

מיידיגע מעשה.

מדוע האשה והבת השתגעו? - כדי שיבוא דוד המלך ע"ה וינצל ע"י שעשה עצמו כמשוגע. הכל בשביל התורה ובשביל ישראל.

(יחי ראובן)

"ויאמר אלקים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו".

כותב רש"י הקדוש: ענוותנותו של הקב"ה למדנו מכאן, לפי שאדם בדמות המלאכים והתקנאו בו לפיכך נמלך בהם וכשדן את המלאכים הוא נמלך בפמליא שלו.

ממשיך רש"י וכותב: "נעשה אדם - אף על פי שלא סייעוהו ביצירתו ויש מקום למינים לרדות, לא נמנע הכתוב מללמד דרך ארץ ומדת ענוה שיהיה הגדול נמלך ונוטל רשות מן הקטן".

ראשית, נשאלת השאלה, מדוע דווקא כאן הקב"ה רצה ללמד מידת ענוה ודרך ארץ?

ראיתי פשוט. כידוע ש"במקום גדלותו של הקב"ה שם אתה מוצא ענוותנותו".

מה פאר הבריאה? האדם. לכן, בעת בריאת האדם, בגדלותו - מיד אתה מוצא ענוותנותו...

אבל השאלה היותר גדולה היא, כי הנה לשון המדרש: "בשעה שהיה משה כותב את התורה... כיון שהגיע לפסוק הזה - ויאמר אלקים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו - אמר לפניו: רבון העולם, מה אתה נותן פתחון פה למינים, אתנמאה.

אמר לו: כתוב, והרוצה לטעות יטעה. אמר לו הקדוש ברוך הוא: משה, האדם הזה שבראתי, לא גדולים וקטנים אני מעמיד ממנו, שאם יבא הגדול ליטול רשות מן הקטן ממנו והוא אומר מה אני צריך ליטול רשות מן הקטן ממני, והן אומרים לו: למוד מבוראך שהוא ברא את העליונים ואת התחתונים, כיון שבא לברוא את האדם נמלך במלאכי השרת".

מסתמא יש פה בין השומעים סוחרים. ובכן, יש לי הצעה מסחרית עבורם. תנאי העסק הם כדלהלן: והיה אם תרוויחו - הרווח יהיה חמשים שקלים, ואם תפסידו יהיה סכום של חמשת אלפי שקלים. האם אחד מכם היה ניגש לכה - ההפסד מסחר? להיפך אולי כן - שהרווח חמשת אלפים וההפסד חמשים.

על פי זה, שאל רבי אלחנן וסרמן זצ"ל, לא מובנים לכאורה דברי המדרש. הקב"ה אומר למשה: תכתוב "נעשה אדם". משה רבנו שואל את הקב"ה: "אתה נותן פתחון פה למינים", והקב"ה עונה לו: "כתוב, והרוצה לטעות, יטעה". וכי זה מסחר הגון? מה הרווח?

שילמדו ענוה ודרך ארץ. נו, דבר טוב. ומה ההפסד? שחלילה יהיה כופר אשר יאבד את שני העולמות שלו. מה ההיגיון?!

גם לא ברור מה הקב"ה עונה לו - "כל הרוצה לטעות יטעה".

השיב ר' אלחנן א'מירדיקע תירוץ, עוד יותר טוב מהקושיה...

למעשה, בכל הדורות, יהודים מכל קצוות העולם, כולל ילדים צעירים ומבוגרים - בחורים ואברכים, כולם לומדים בחיידר את הנאמר בחומש "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו", ואף אחד לא בא לידי כפירה. לומדים את הרש"י ומבינים ש"לימדה תורה דרך ארץ" ולא קורה כלום. רק מה, משה

רבנו טען: "אתה נותן פתחון פה לאפיקורסים". השיב לו הקב"ה: "הרוצה לטעות" - האפיקורס הלזה המעוניין לכפור, "יבוא ויטעה" - הוא כבר יטעה ללא הפסוק. גם אם אכתוב "אעשה" - הוא כבר ימצא דרך ופלפול לכפירה, כי לאפיקורסים לא יועיל מה שנכתוב ואיך שנכתוב. הם רוצים לטעות, וכל הרוצה לטעות - שיטעה...

לנו נותר מכך רווח גדול של לימוד ענוה ודרך ארץ לעם ישראל. כי אנו לא טועים, ואדרבה לומדים ענוה ודרך ארץ, והם? "כל הרוצה יבוא ויטעה".

הגאון בעל ה"פרשת דרכים" ז"ל אמר דבר נפלא נוסף: הגמרא אומרת: "כל אדם שיש בו גסות רוח [היינו מתגאה] - כאילו כפר בעיקר".

על פי דברי המדרש שהביא רש"י, מובן מאד מדוע בעל הגאווה כאילו כפר בעיקר.

מהו בעל גאווה?

בעל גאווה הוא זה שאומר: "אני עשיר, אני חכם, אני ואני..." - האם אתה עשיר, חכם, גיבור, וכי זה אתה? יש בך משהו מכח עצמך? אתה הרי כלום, עניי שבועניים, כל מה שיש לך הקב"ה נותן לך.

אם אדם מרגיש שהכל מאת הקב"ה, ולא רק שנתן בעבר אלא נותן כל הזמן, ולולי נתינתו האדם אפס, כלום - מה שייך שיתגאה?!

מי שאומר 'אני' - כפר בעיקר.

אומר ה"פרשת דרכים": למה אתה בעל גאווה? מי אמר שצריכים להיות עניי?

הקב"ה אומר "נעשה אדם". מה זה 'נעשה', הלא הוא לבד עושה! אלא ללמדך את מדת הענוה. מה הבעל גאווה אומר על זה? - מי אמר שזה הפשט, מי אמר שזה ללמדך ענוה? אולי הכוונה כפשוטו - נעשה?!

אם נעשה כפשוטו, הרי שכפר בעיקר!

זה חאפ!

כתוב באיגרת הרמב"ן: כל המתגאה מורד במלכות שמים, ה' מלך גאות לבש.

(יחי ראובן)

"ואדם אין"

"וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ, וכל עשב השדה טרם יצמח. [ולמה], כי לא המטיר ה' אלקים על הארץ. [ומה טעם לא המטיר, כי] ואדם אין לעבד את האדמה". ואין מכיר בטובתן של גשמים. וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם התפלל עליהם, וצמחו האילנות והדשאים (בראשית ב, ה' וברש"י). וכך אמרו בגמרא (חולין ס ע"ב): שיצאו דשאים ועמדו על פתח הקרקע עד שבא אדם הראשון ובקש עליהם רחמים וירדו גשמים וצמחו, ללמדך שהקדוש ברוך הוא מתאוה לתפלתם של צדיקים. רב נחמן בר פפא היתה לו גינה, זרעה ולא הצמיחה, בקש רחמים וירד מטר והצמיחה. אמר, זהו ששנינו שהקדוש ברוך הוא מתאוה לתפלתנו.

לאה ידעה ברוח קדשה שליעקב אבינו יהיו ארבע נשים, ושנים עשר שבטים. היינו, שלושה לכל אחת. ילדה את ראובן שמעון ולוי, והוסיפה וילדה את יהודה. וקראה כך שמו לאמור: "הפעם אודה את ה'" (בראשית כט, לה), שנטלתי יותר מחלקי (רש"י). נפלא. ואמרו על כך (ברכות ז ע"ב), שמיום שברא הקדוש ברוך הוא את עולמו לא היה אדם שהודה לקדוש ברוך הוא עד שבאה לאה והודתו, שנאמר: "הפעם אודה את ה'" -

"ותעמד מלדת"!

למה, הלא הודתה. ובארו בו ("דברי תורה" ח"א אות י בשם החוה מבלולין זצ"ל), שעמדה מלדת משום שלא בקשה על העתיד!

ואם לא מבקשים, לא נותנים!

מרעיש הדבר: הקדוש ברוך הוא מטיל על משה שליחות, לגאול את ישראל. משה רבינו מסרב: "בי ה', לא איש דברים אנכי, כי כבד פה וכבד לשון אנכי" (שמות ד, י). "כי לא יתכן לאדון הכל לשלוח שליח ערל שפתים למלך עמים" (רמב"ן). והקדוש ברוך הוא ענהו: "לך, ואנכי אהיה עם פִּיךָ" (שם, יב) "ובעת שתדבר יהיו דבריני נכונים" (שמות רבה ג, כ ורמב"ן שם). ומשה רבינו מפציר: "שלח נא ביד תשלח" (שם, יג). "יאמר: שלח נא ביד אדם מדבר צחות, שיהיה כשר וראוי לשליחות נכבדת כזאת, ואל תשלח ביד כבד פה וכבד לשון ותהיה עם פיו בדברו אל פרעה, כי אננו דרך כבוד ומעלה להיות שליחך ערל שפתים, כי לא ישמעו כל העמים בדברו אל המלך [ברהיטות], ויהיה זה חסרון בעיניהם" (רמב"ן). והודיעו הקדוש ברוך הוא, שאהרן יהיה מתרגמן -

לא מובן: מדוע לא רפאו הקדוש ברוך הוא?!

היה מסיר את כבודות שפתי, ולא היה עוד מקום לסרוב מחשש לחלול שם שמים!

וכתב הרמב"ן (שמות ד, י): "הקדוש ברוך הוא, כיון שלא התפלל בכך, לא רצה לרפאותו!"

נורא -

בלא תפלה, לא נותנים!

כזו עת רצון היתה במעמד הר סיני, ונעקר יצר הרע מלבם (שיר השירים רבא, א, טו), ואמר הקדוש ברוך הוא: "מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אתי ולשמר את כל מצותי כל הימים למען ייטב להם ולבניהם לעלם" (דברים ה, כו). ואמרו רבותינו (עבודה זרה ה"א), שבשמעם כן היה להם לומר: "תן אתה" -

והיינו מצויים לנצח בדרגת היראה וקבלת על מצוות כבשעת מתן תורה! ומכיון שלא בקשו לא קבלו, וחלפה השעה!

והמהרש"ם מברזאן זצ"ל כתב "גלוי דעת", במלואים) בשם הגאון הקדוש הרבי רבי שמעלקא מניקלשבורג זצ"ל, שמי שאינו מכוון בברכת "אהבה רבה" ובברכת "אתה חונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה" לא יוכל לכון בלימודו באותו היום לאמתה של תורה. ופעם אמר לו תלמיד, שלא כון בתפלתו וחדש חדוש אמת. בקש לשמעו, וסתרו!

והלא כבר אמרו (נדה ע"ב), מה יעשה אדם יחכם, ימעט בעסק וירבה בשיבה. הרבה עשו כן ולא עלתה בידם, אלא יבקש רחמים ממי שהחכמה שלו. שנאמר: "כי ה' יתן חכמה, מפיו דעת ותבונה" (משלי ב, ו). מאי קא משמע לן, דהא בלא הא לא סגי.

יש צורך בהתמדה ויגיעה, אך חובה להסמך להם תפלה - ולא תפלה שגורה בלבד, אלא: "אין לך דבר שמזכה לאדם להשיג ישרות התורה ולפענח מצפונים בדרכי יושר ואמת, אלא להתפלל לה' בדמע!" ("יערות דבש", דרוש ד).

ידוע הספור -

כשיצא לאור הספר "עמודי אור" להגאון מסובאלק זצ"ל, עורר התפעלות רבה בעולם התורה. הכל סחו בחדושי המופלאים. גם הדיין דקובנא לא שבע מהענין בו, והמליץ לפני רבה של קובנא באותם ימים, הגאון האדיר רבי יהושע ליב דיסקין זצ"ל, "השרף מבריסק", שיענין בו. התנצל בפניו שאין לו פנאי: כל עתותיו מוקדשות להתעלות בתורה ולעניני העיר. לחץ ולחץ: על הרב להכיר את דרך הלמוד המחודשת. הכל סחים בחדושים המופלאים, והרב צריך להיות מעודכן!

"הבא את הספר", אמר המהרי"ל דיסקין, והדיין עשה זאת בשמחה. הושיט, והרב אמר: "הלא הודעתך שאין לי פנאי. מה הנושא הראשון שהוא דן בו".

אמר הדיין: "הוא חוקר, האם על בתי התפלין להיות עשויים מעור אחד".

שאל הרב: "ומה חדש בענין?"

הרצה הדיין את כל המהלך: בתחלה הביא ראיה מ"דבך שבירי שופרות", ודחה. הביא ראיה מהדבכת קלף הפרשיות, ודחה. מהדבכת רצועות תפלין השנויה במחלוקת הראשונים, וחלק. והסיק להכשיר ממשנה במסכת כלים ומסוגית זקן ממרא במסכת סנהדרין.

וכשסיים, שאל הרב: "ומה הנדון בסימן השני?"

הקריא הדיין: "לבאר שיטות הפוסקים בדין איסור הסח הדעת בתפלין".

אמר הרב: "הוא פותח בקושית ה'שאגת אריה' מהגמרא ביומא על הסוגיא בשבת, ומוסיף להקשות כך וכך, ומביא דברי הרמב"ם בענין רצוי הציץ, ומחלק כך וכך, וממילא מיושבת קושית ה'שאגת אריה' - ואולי הביא גם דברי 'שער המלך' -"

"כן, הביאם בהגה"ה".

"ניחא. והסימן הבא" -

"בענין נשים ותלמוד תורה".

"ודאי הביא דברי ה'מגן אברהם' בסימן קכח, והמשיך לקושית ה'טורי אבן' על דברי רש"י בראש השנה לג, וחלק כך וכך מסוגית הגמרא בחולין פד" - וכך, קו לקו, טוה את כל המהלך, לפליאת הדיין. והמשיך כך, סימן אחר סימן. הדיין מקריא את הכותרת והרב אורג את המהלך. הרקע הקושיות, החילוקים, הראיות, ועד למסקנה. ולא ברוח הקדוש, אלא בגאונותו העצומה ובקיאיותו המופלאה והבנת קו המחשבה של הגאון המחבר.

כך עד שהגיעו לסימן ל. בענין חולה שיש בו סכנה, שמאכילים אותו 'הקל הקל, תחלה' -

אמר הרב: "ודאי פתח בדברי ה'חכם צבי' סימל קל"ח" -

"לא", אמר הדיין.

"אבני מלואים" סימן יח" -

"לא", אמר הדיין.

"נודע ביהודה" מהדורה קמא אורח חיים לו" -

"לא".

הרב קם ממקומו נגש לקופת הצדקה, נשא תפלה קצרה ושלשל פרוטה, מטבע נחושת של קאפיקה. פנה אל הדיין ואמר: "הוא פותח בדברי ה'פרשת דרכים" - והכל זרם בשטף, עד סוף הספר!

כשהגיעו הדברים לאזני ה"בית הלוי" מבריסק זצ"ל, התפעל וקרא: עד עכשיו ידעתי שאפשר 'לדעת ללמוד' כשיש 'ראש' טוב, א גוטע קאפ. כעת נודע לי, שצריך לצרף 'קאפיקה' ל'קאפ' -

לצרף תפלה לכשרון!

כי אם לא מבקשים, לא נותנים!

(והגדת)

"וערבה לה"

גמרא מצינו ויש להבינה (פסחים קיח ע"א): בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לאדם: "קוץ ודרדר תצמיח לך האדמה", זלגו עיניו דמעות. אמר לפניו: רבנו של עולם, אני וחמורי נאכל באבוס אחד?!

לאבד את גן עדן, ניחא. על חטא, יש לשלם. לעמול בפרך, ניחא. אבל שאני אעמוד בצד זה של האבוס, והחמור בצד השני, ונסתכל זה לזה בעינים, ונבלוס תבן, וגרוס דרדרים, בבקשה, זה לא.

והבורא יתברך, אב רחמן, קל מלא רחמים. רק בוכים לפניו, וכבר מבטל הגזירה. שערי דמעות לא ננעלו. אמר לו: "בזעת אפיק תאכל לחם" לזה הסכים, נתקרה דעתו -

אמר רבי שמעון בן לקיש: אשרינו אם עמדנו בראשונה.

מדוע?!

האם הלחם - ושאר המעדים - טעימים יותר, ערבים יותר?

והתשובה: בלחם האדם עוד עלול לחשוב שכוחו ועוצם ידו עשו את החיל: הוא חרש וזרע, הוא השקה ודישן, קצר וזרה, ניפה וטחן, לש ואפה. אבל עשב השדה, קוץ ודרדר, אכן תפל ומר, אבל כולו מהבורא יתברך, בלא חשש גאווה!

למרות שגם בתבואה ובלחם, הלא הכל מהבורא. הוא המזריח חמה ומוריד גשמים, הוא המצמיח אדמה ונותן כח לעבדה, לקצור ולאפות. אך עוורון הוא, לתלות ההצלחה בעצמנו.

ומה נעשה, ועוורים אנו!

מסופר, שהיתה משרה פנויה, משרת זבן בכל בו ענק. עלו ובאו מהירי צעד וזריזי דבור, ושוחחו בחדר ההמתנה. נכנס בחור מקרטע, צולע, ופנה אליהם: "בב...בבקשה, תתנו לי להכנס ראשון..."

רחמו, והסכימו. הלא אך יפתח פיו וידחה, ויכנסו.

צלע פנימה, ונכנס. כצפוי, כעבור רגע יצא. המנהל יצא אחריו, והודיע: "אתם יכולים ללכת. הוא קבל את המשרה!"

הלם!

הוא? המגמגם, הצולע, יגש ויסביר וימכור?

שאלו אותו: "מה קרה כאן?" לא ידעו שהוא אחין של המנהל.

אה, גם הוא לא חשב שזו הסבה. פניו נהרו: "צצריך ללדעת ללדבר", ענה...

זזה "כחי ועצם ידדי"...

השתתפתי בחתונה בירושלים. יהודי השיא את בן זקוניו, ילדו האחד עשר. כטוב לבו על השלחן הצהיר: "אחד עשר ילדים חתנתי, בלי עזרת שמים!"

נדמהו כולם, והסביר: "עזרה פרושה שאני עושה, והשני עוזר לי -

אבל כאן יכול אני לומר: מהראשון ועד האחרון -

ה' עשה הכל!"

והמתבונן יראה, שאין זה בגשמיות בלבד, לא רק בעניני פרנסה ובריאות צריך לדעת "כי ממך הכל, ומידך נתנו לך" (דברי הימים א כט, יד). גם ברוחניות - אמנם "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים" (ברכות לג ע"ב), אבל כמה עלינו לשבח שלא עשנו גוי, ושתלנו בבית ה', ופתח לבנו בתורתו, "גם כל מעשינו פעלת לנו" (ישעיה כו, יב)! כמה סיוע ממרום לנו, ברוחניות!

וזה עומק מדרשם (ויקרא רבה ז, ד) "וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות" (מלאכי ג, ד). "כימי עולם" זה קרבנו של נח "וכשנים קדמוניות" זה קרבנו של הבל, שלא היתה עבודה זרה בימיהם. כלומר, לא היה כח אחר שאפשר לתלות בו חלילה את ההצלחה, גם לא כוחי

ועוצם ידי. הבל נחל עולם מלא, ונוח נצל בנסים מן המבול. ושניהם ידעו שהם חייבים הכל לבורא יתברך -

רק עבודה כזו ערבה לה!

(והגדת)

עולם הפוך

בעונותי, נכנס חידק באזני והציץ נוראות. אלו כאבי תופת, לא עליכם. הרופאים ניסו להוציאנו, ולא עלתה בידם. אמרתי להם: חכו בסבלנות. לא הבינו, למה לחכות. אמרתי: לטיטוס הרשע נכנס יתוש בחטמו ונקר במוחו (גטין נו ע"ב). אם תחכו יגדל החידק ויהיה לפחות כיתוש, ותוכלו לצודו. לא היתה להם סבלנות. נסו ככה וככה, ונכשלו.

יום אחד הופיעה סוללה שלמה סביבי, וראש המחלקה אמר: "הרב גלינסקי, תראה כמה רופאים הבאתי להתייעצות!" לא התפעלתי מכל הדוקטורים. אמרתי: "הרי זה פסוק מפורש".

"פסוק מפורש?" לא הבין.

הסברתי: "כשחטא אדם הראשון, נאמר לו: 'וקוץ ודרדר תצמיח לך האדמה' (בראשית ג, יח). 'קוץ' זה החידק שהתית ואינו רוצה לצאת. 'והדרדר' הינו דוקטור ודוקטור: 'ד' וד' ר. הכל, כתוצאת החטא..."

טוב, יצאנו ידי הנהגת רבה שהיה פותח במלתא דבדיחותא ובדחי רבנן, ולבסוף יתיב בימתא ופתח בשמעתא (שבת ל ע"ב, פסחים קיז ע"א). נדבר על פסוק זה.

כשחטא אדם הראשון, גורש מגן העדן. ובגרושו, נגזר עליו: "וקוץ ודרדר תצמיח לך האדמה" (בראשית ג, יח). ופרש ב"בני יששכר" (מאמרי חדש אדר ב, ח) [על פי דברי הגמרא (ערוכין יג ע"א), שרבי מאיר בא ללמד לפני רבי ישמעאל. אמר לו: בני, מה מלאכתך? ואמר לו: סופר אני. אמר לו: בני הוה זהיר במלאכתך, שמלאכתך מלאכת שמים היא. שמא אתה מחסר אות אחת או מיתר אות אחת, נמצאת מחריב כל העולם כולו. אמר לו: דבר אחד יש לי וקנקנתום שמו, שאני מטיל לתוך הדיו. ושאלו בגמרא: מה אמר לו, ומה ענהו. כלומר, מה יעילו הקנקנתום אם חסר או יתר אות. והשיב שכך אמר: אין צריך לומר בחסרות ויתרות שלא אטעה, כי בקי אני. אלא שאיני צריך לחשוש לזבוב שיבוא וישב על קוץ הדל"ת וימחקו ויעשהו רי"ש, כי יש לי קנקנתום שאני מטילו לדיו.]

והינו, ששתי אותיות דומות יש, דל"ת ורי"ש. ההבדל ביניהן, שלדל"ת יש זוית וקוץ, והרי"ש מעוגלת. והנה בפסוק היחוד, "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד" (דברים ו, ד), הדל"ת רבתי. ובאזהרה: "כי לא תשתחוה לאל אחר" (שמות לד, יד), הרי"ש רבתי. ולכן נכתבו אותיות אלו גדולות, שלא יחליפן חלילה. בבחינת "הוי האומרים לרע טוב ולטוב רע, שמים חשך לאור ואור לחשך, שמים מר למתוק ומתוק למר" (ישעיה ה, כ). שהופכים "אחד" ל"אחר", חלילה.

וההבדל המספרי בין רי"ש לדל"ת הוא כמנין קו"ץ. ורמז הבורא יתברך לאדם הראשון על הערבוב הנורא שגרם בחטאו באכילתו מעץ הדעת טוב ורע, וערב חשך באור, והחדיר הרע לתוכו, ונוסף על הדל"ת של "אחד" מנין "קוץ" והפך חלילה ל"אחר". וזהו: "וקוץ, וד"ר ד"ר, תצמיח לך", רחמנא לצלן. [וזהו שאמר רבי ישמעאל לרבי מאיר, שיש לחשוש שמא יבוא זבוב - הוא היצר הרע הדומה לזבוב (ברכות סא ע"א), שנאמר: "זבובי מות יבאיש, יביע שמן ורוקח" (קהלת י, א) - וימחק עקץ הדל"ת ויעשהו רי"ש!]

זהו שאמרו (בבא מציעא פג ע"ב) שהעולם הזה דומה ללילה. ופרש "מסלת ישרים" (פרק ג) שבחושך אין האדם יודע מה לפניו, חושב על עמוד שהוא אדם ועל אדם שהוא עמוד (וכמבואר לעיל, מאמר "יהי אור"). החטא גורם אפוא ללקוי מאורות ולעוות המבט. להפוך את העיקר טפל ואת הטפל עיקר, ואת החיוב לשלילה והשלילה לחיוב.

זהו ששינוי (פרקי דרבי אליעזר כד) אודות דור הפלגה שכאשר בקשו לבנות את המגדל "אם נפל אדם ומת, לא היו שמים לבם עליו. ואם נפלה לבנה היו יושבים ובוכים ואומרים: אוי לנו, מתי תעלה אחרת תחתיה!"

עוות מושלם. סולם ערכים מעוות כליל!

ובענין זה, נספר: הגאון בעל "שאגת אריה" זצ"ל ערך כידוע 'גלות' ונדד מעיר לעיר כשבאמתחתו הטלית והתפלין וקומץ גריסים, כי נזהר מאכילת תבואה חדשה לפני שיתירה חג הפסח, שלא כהמון שהקל בכך בתבואת נכרים. בכל מקום שהתאכסן, בקש מבעלת האכסניה שתבשל לו מגריסיו בכלי שנשא עמו.

הגיע לעיר אחת ונקלע לחתונה. ישב לשלחן העניים לנוח מנדודיו ומובן שלא אכל מאומה. אילו היו מתעניינים, היה בקש שיבשלו עבורו מעט גריסים בקדרתו. כיון שלא שאלו, לא רצה להטריח. כשאספו את הכלים, הוברר שנעלמה כף כסף. מיד נפל החשד על האורח היושב בצד ואינו אוכל מאומה. אם כן, מה מעשיו כאן? ודאי ארב להזדמנות לגנוב! צעקו עליו, גערו בו, הכלימוהו והלבינו פניו, חפשו בכליו ולא מצאו. תבעו שיגלה היכן החביא -

פתח ואמר: "עלי התכון דוד המלך בקינתו: נשכחתי כמת מלב, הייתי ככלי אבד (תהלים לא, יג). לאמר: כשהגעתי, איש לא התענין בי, לא שאל האם אני רעב ומדוע איני אוכל, והתעלמו ממני כאילו הייתי מת ובטל מן העולם. אבל 'הייתי', לפתע הבחינו בנכחותי ונזכרו בקיומי, אימתי? 'ככלי אבד', כאשר אבד כלי!"...

ואנו, איך מצטערים אנו מהפסד כספי שארע לנו, ואיך אדישים אנו בבטול תורה שארע לנו...

(והגדת)

בראשית ברא (א, א)

לקב"ה יש הרבה שמות, לקב"ה ישנם י"ג מידות של רחמים, באיזה חותמת הוא חותם?

הוא חותם י-ה-ו-ה? א-ל-ה-י-ם? ש-ד-י? מה הוא כותב, איזה שמות?

אומרת הגמרא {מסכת שבת נה, א} - דאמר רבי חנינא חותמו של הקב"ה אמת.

שואל הירושלמי - למה בחר הקב"ה דוקא בחותמת שנקראת 'אמת'?

אומר הירושלמי - אמת כוללת את כל הכ"ב אותיות - מתחיל באל"ף, עובר למ"ם ומסתיים בת"ו.

אותו דבר מופיע במדרש {דברים רבה, פרשה א, אות י} - כך שנו רבותינו אל תהי דן יחידי, שאין דן יחידי אלא אחד, שנאמר (איוב כג, יג): והוא באחד ומי ישיבנו. ומהו והוא באחד, אמר ריש לקיש שהקדוש ברוך הוא דן וחותם לעצמו.

אמר רבי ראובן ומהו חתמו של הקדוש ברוך הוא אמת, ולמה אמת, אמת יש בו שלש אותיות, אל"ף ראשון של אותיות, מ"ם אמצעית, תי"ו סופן, לומר (ישעיה מד, ו): אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים.

בא הספר ניצוצי שמשון, לר' שמשון מאוסטרופולי. אותו דבר תמצאו,

ביערות דבש {חלק א, דרוש י} ואומר - למה הקב"ה חותם במילה אמת?

כי 'אמת', מספרה 9. האות ט, מספרה 9 = 'אמת'.

למה מספרה אמת?

כי כל חשבון שלא תעשו סביב הספרה 9, תגיעו ל-9.

פירושו:

$$2 \times 9 = 18 = 1 + 8 = 9$$

$$3 \times 9 = 27 = 2 + 7 = 9 \dots \text{ועל זה הדרך} \dots \text{כך זה בכל המספרים.}$$

למה זה ככה?

כי אמת, מהתחלה ועד הסוף, היא אמת!

רבתי, בואו ניקח עוד רעיון נפלא:

בכל אחד משמותיו של הקב"ה, מה שהוא יחתום זה יהיה 9. למה?

אנחנו נאמר את הכלל הזה, לגבי כל התורה כולה, אבל קודם כל, בואו ונשתמש בכלל הזה, לגבי שם ה':

אם הקב"ה יחתום י-ה-ו-ה, מה הגימט' של זה?

כולנו יודעים - 26.

תורידו מ-26 את הגימט' של המספר הקטן, כלומר $1+5+6+5 = 17$.

$$17 = 26 - 9$$

כל מספר שתורידו ממנו גימטריא קטנה, תמיד תגיעו ל'אמת' = 9.

ניקח לדוגמא - שם 'אלקים' = 86.

נוריד ממנו את הגימט' הקטנה:

$$1 = א$$

$$3 = ל$$

$$5 = ה$$

$$1 = י$$

$$4 = מ$$

נוריד 86 - 14 = 72 = 7 + 2 = 9 = אמת.

שקר, זה בדיקת להיפך. מספרו - 6:

$$3 = ש$$

$$1 = ק$$

$$2 = ר$$

$$6$$

רואים שהאמת והשקר הם הפוכים, כי בספרה 9, הרגל למטה והראש למעלה. הפוך ממנו השקר, שמספרו 6, הראש למטה והרגל למעלה, זה בדיוק ההיפך מהמושג של אמת.

אם אלה פני הדברים, אומר הניצוצי שמשון – לכן הקב"ה חותם באמת, כי אמת, זה המספר 9, והמספר 9 תמיד מגיע לאמת.

אומר המהר"ל דבר נפלא ביותר – בחר הקב"ה בחותמת שנקראת 'אמת', כי אמת מתחילתה ועד סופה, יש בה את כל האותיות בפנים. מהאל"ף ועד המ"ם יש לך 13 אותיות. מהמ"ם ועד ת"ו, יש לך גם כן 13 אותיות. איך?

אם תוסיף מהמ"ם, את האותיות הסופיות (ליד המ"ם, מ"ם סופית. ליד הנו"ן, נו"ן סופית וכו'), יצא לך מהמ"ם ועד הסוף, גם כן 13.

'אחד' הוא בגימט' 13. אומר המהר"ל – לכן בחר הקב"ה באותיות 'אמת', שמאל"ף ועד מ"ם – 13, וממ"ם ועד ת"ו – 13.

'אחד' בגימט' 13, ללמד אותך, שהקב"ה הוא אחד ואין שני לו!

בא המהרש"א {חידושי אגדות, מסכת שבת} ואומר – אדם שמשנה משהו ממידת האמת, זה כבר לא אמת.

יכל להיות אדם, 99% בעל מידת חסד, 99% רחום וחנון, 99% ארך אפיים, הכל בסדר. אבל אם הוא 99% אמת, הוא לא אמת! אמת זה רק 100%!
אם תוריד אחוז אחד מהאמת, אם הורדת רק את האל"ף מהאמת, כבר קיבלת 'מת'.

רבותי, אם אלה פני הדברים, בואו נבין יסוד נפלא נוסף:

נאמר בע"ה בהקדמה לתקיעת שופר – "ראש דברך אמת ולעולם כל משפטי צדקך".

דורשים חז"ל – מה זה ראש דברך אמת?

הקב"ה פתח ב- בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, ומסיים את העשייה, של ששת ימי המעשה, יחד עם השבת – אשר ברא אלקים לעשות. הוא מתחיל ב- בראשית ברא אלקים – סופי תיבות 'אמת', ומסיים ב- ברא אלקים לעשות – סופי תיבות 'אמת'.

מתחילת הבריאה ועד סופה, בשבת – הגעת ל"אמת" בשתי המקומות האלה. לכן הקב"ה אמת, מידתו אמת וכך הוא ברא את העולם.

בספר אמרי שפר, ראיתי רעיון נפלא ביותר:

הוא כותב בשם הירושלמי, שהקב"ה התחיל לברוא את העולם, הוא התחיל לברוא אותו בבי"ת.

לא רק שהתורה מתחילה בבי"ת, אלא תחילת בריאת העולם, התחילה ב- בראשית, גם באות בבי"ת.

למה הקב"ה לא פתח באות אל"ף?

הוא אומר יסוד נפלא ביותר, רק צריכים להחזיק ראש, כדי להבין מה כתוב כאן:

הקב"ה, בכל יום מימות השבוע, הוציא לאור שלש אותיות. למה?

כי ישנם בתורה 22 אותיות.

22 אותיות, לא מתחלקות ל-7. היות וכך, חייבים להוריד אות אחת, איזה אות מורידים?

מורידים את האות אל"ף, ומתחילים בבי"ת – בראשית. או שמתחילים ב- אנכי ה' אלוך, ומתחילים באל"ף ואז זה לא מסתיים באות ת"ו. ככה הקב"ה התחיל את העשייה באות בבי"ת – בראשית ברא... ומסיים את השבת ב- לעשות – באות ת"ו. מתחילים בבי"ת ומסיימים בת"ו.

אם אלה פני הדברים, שימו לב:

כל יום מימות השבוע, נתן הקב"ה גילוי לעולם של שלש אותיות.

מה הוא נתן ביום הראשון?

ביום הראשון, הוא נתן את האותיות – ב' ג' ד'. אם נחבר אותם, כמה יצא?
ב=2. ג=3. ד=4. ביחד זה 9

ביום השני, גילה הקב"ה את האותיות – ה' ו' ז'. אם נחבר אותם, כמה יצא?
ה=5. ו=6. ז=7. ביחד זה 9

ביום השלישי לבריאה, נתן הקב"ה את האותיות – ח' ט' י'. אם נחבר אותם, כמה יצא?
ח=8. ט=9. י=10. ביחד זה 9

ביום רביעי, נתן את האותיות – כ' ל' מ'. אם נחבר אותם, כמה יצא?
כ=20. ל=30. מ=40. ביחד זה 9

ביום החמישי, נתן הקב"ה לבריאה, את האותיות – נ' ס' ע'. אם נחבר אותם, כמה יצא?
נ=50. ס=60. ע=70. ביחד זה 9

ביום השישי, נתן הקב"ה את האותיות – פ' צ' ק'. אם נחבר אותם, כמה יצא?
פ=80. צ=90. ק=100. ביחד זה 9.

ביום שבת, נתן הקב"ה את האותיות – ר' ש' ת'. אם נחבר אותם, כמה יצא?
ר=200. ש=300. ת=400. ביחד זה 9.

מתחילים בבי"ת ב- בראשית ברא, ומסיימים ב- לעשות – באות ת"ו. אבל אם הקב"ה היה פותח באות אל"ף, ב'אנכי ה' אלוך' בהתחלה, הוא לא היה מסיים באות ת"ו, אלא באות שי"ן.

אז בואו נראה, אם היו מתחילים באל"ף, מה היה קורא:

ביום הראשון, היה לנו את האותיות – א' ב' ג':

א=1. ב=2. ג=3. ביחד זה 6 = שקר.

ביום השני, היה לנו את האותיות – ד' ה' ו':

ד=4. ה=5. ו=6. ביחד זה 6 = שקר.

ביום השלישי, היה לנו את האותיות – ז' ח' ט':

ז=7. ח=8. ט=9. ביחד זה 6 = שקר.

ביום הרביעי, היה לנו את האותיות – י' כ' ל':

י=10. כ=20. ל=30. ביחד זה 6 = שקר.

ביום החמישי, היה לנו את האותיות – מ' נ' ס':

מ=40. נ=50. ס=60. ביחד זה 6 = שקר.

ביום השישי, היה לנו את האותיות – ע' פ' צ':

ע=70. פ=80. צ=90. ביחד זה 6 = שקר.

ביום השבת, היה לנו את האותיות – ק' ר' ש':

ק=100. ר=200. ש=300. ביחד זה 6 = שקר.

"ראש דברך אמת" – כדי שתחילת התורה תהיה אמת, לקח הקב"ה את התורה, התחיל באות בבי"ת וסיים אותה באות ת"ו.

רבותי, התורה, תורת אמת. הכ"ב אותיות שהקב"ה נתן לנו, כל מילה בלשון הקודש, שתיכתבו אותה באותיות שהתורה נכתבה בהם, כשתיקחו את המספר הגדול, ותפחיתו ממנה את המספר הקטן, הגעתם למספר 9.

בואו נראה כמה דוגמאות:

כסא = כ=20. ס=60. א=1. ביחד 1+20+60 = 81 = 9-81 = 72 = 2+72 = 9.

שולחן = ש=300. נ=6. ל=30. ח=8. ו=50. ביחד 300+6+30+8+50 = 394 = 394-25 = 369 = 3+6+9 = 18 = 1+8+9 = 9.

בואו נלך לבעלי חיים:

סוס = ס=60. ו=6. ס=60. ביחד 60+6+60 = 126 = 126-18 = 108 = 1+0+8 = 9.

וכן הלאה....

תיקחו את מי שאתם רוצים, הכל אמת, הקב"ה אמת, תורתו אמת, שפתו אמת, הכל אמת!

(הגר"ב רוזנבלום)

ויכולו השמים והארץ

הראה לי מו"ר רבי פינחס פרידמן ע"י שלוחו רבי עמרם פריד מש"כ בספר 'זכרון דברים' לרבי אלכסנדר סנדר מקאמארנא בן הרה"ק רבי יצחק אייזיק. כנודע שהיו ה' אחים, הרמזים, במסל"ה ר"ת בעריש, משה, סנדר, ליפא, הערש. רבי הערש מזידיטשוב היה האח הבכור, ואחריו רבי משה מסאמבור, ואחריו רבי אלכסנדר סנדר מקאמארנא אביו של בעל היכל הברכה, הוא היה תלמיד מובהק של הרה"ק רבי מלובלין זי"ע ואמר עליו שהוא מל"ו צדיקים. הוא קיבל ידיעה משמים שצריך להקבר באיהל בהונגרי, אפי' שלא היה דר שם, ואכן הגיע לשם על שבת קודש, ובמוצ"ש נסתלק ונטמן שם, והישמח משה היה אז רבה של איהל, וביקש שיקברוהו סמוך לזה הצדיק הרה"ק רבי סנדר מקאמארנא.

בתחילה היה רבי סנדר חשוך בנים, והרבי מלובלין אמר לו שיהיה לו בן אחד אך יצטרך להסתלק קודם הבר מצוה, כשנפרד ממנו היה הרה"ק מקאמארנא בן י"ב שנים, ונתן לו אז חיבור גדול שכתב, ונגנב רוב החיבור רק נשאר ממנו חלק קטן מאד, וזהו הספר 'זכרון דברים'. והרה"ק מקאמארנא כותב שהוא לא ידע מדוע קרא אבי לספר הגדול 'זכרון דברים', לאחר שנשארו רק כתבים מועטים הבין כבר.

וכתב בספרו לבאר דברי הגמ' במס' שבת: 'כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכולו מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית'. ויש להבין איך נעשה שותף עם הקב"ה רק באמירת ויכולו. ועוד צ"ע מדוע דווקא המתפלל בערב שבת הרי רוב ישראל מתפללים בליל שבת ולא בערב שבת מוקדם. ובגמ' שם אמר רבי אלעזר מנין שהדיבור כמעשה – ופי' המהרש"א שבזה בא לבאר מה שכתוב מוקדם, איך יהיה שותף במע"ב באמירה לבד – שנאמר בדבר השם שמים נעשו'. הרי שהקב"ה גם עשה בדיבור לבד, וגם אני אמרתי ויכולו, אלא שעדיין צ"ע הרי בדבר ה' שמים נעשו, ומה נעשה בדברינו שלנו.

קיבל עליו תוספת שבת, וחזה סחטה ענבים ונתנה לו ושתה לפני השבת מבעוד יום בשעה י"א, אם היה אדה"ר מקבל עליו תוספת שבת, הרי כבר היה נהיה שבת קודש לכל דבר, ואז דבר פשוט שכבר היה מותר לו לאכול מעץ הדעת. ולא רק לדעת הט"ז אלא גם לדעת המהרש"ל שהרי כתב הבאר מים חיים שזה הכוס היה גביע של קידוש, ואפי' לדעת המהרש"ל יכולים לקדש מבעוד יום, אלא שצריך להוסיף כזית בערב לסעודת שבת, אך עצם הקידוש חל גם מבעוד יום, וא"כ אם היה מקבל עליו שבת מבעוד יום, בודאי היה מותר לאכול מעץ הדעת. וכיון שלא קיבל עליו תוספת שבת, נתגלגל עליו בחינת 'חשתי ולא התמהמתי'.

וזה שאמר דוד המלך בתהלים – שהוא גלגלו של אדה"ר – חשתי ולא נתמהמתי לשמור מצותיך, ופי' האור החיים הק' ושמרו בני ישראל את השבת, לשון שמירה הוא על התוספת שמוסיפים לפני השבת, וזהו חשתי שמהרתי לשנות מהיין ולא שמרתי להוסיף על השבת. כי זה השבת היה השבת הראשון בעולם, כמ"ש במדרש שהוא זימור בראשונה מזמור שיר ליום השבת, עוד לפני שקין אמר לו שנתקבלה תשובתו. נמצא שעיקר הפגם הוא שלא קיבל עליו תוספת שבת.

ואע"פ שלדברי הגמ' לא היה יכול לקבל תוס' שבת לכל הדעות, אך המג"א מביא בשם הב"ח שיכולים לקבל שבת ב' שעות ורבע לפני הלילה, ואפי' אם שעה ורבע הי' לפי הגירסא באדר"נ ב"א סרח', שבאותה שעה כבר היה יכול לומר הריני מקבל עלי קדושת שבת, יום השישי וכו'.

וכיון שמה שנגרם חטא עץ הדעת היה תוצאה ממה שלא קיבל עליו שבת בתחילה, לכן כל אדם שמקבל שבת עם תוספת ואומר ויכולו, הרי בזה הוא מתקן את חטאו של אדה"ר, והוא מראה חביבות ואהבה לשבת קודש, בזה שהוא תופס את זה מתחילה, ובזה הוא מתקן פגם אדה"ר. כי בכל יום בערב שבת לפנות ערב נתעורר שוב זכרון חטא עץ הדעת, כמו שכתוב בשערי תשובה שכשאדם חטא ופגם, יעשה יאצייט' לאותו יום בכל שנה לעסוק בו בתשובה, וכך בכל ערב שבת נתעורר פגם אדה"ר שאכל לפני השבת מעץ הדעת, ולכן אנו באים זרע אברהם יצחק ויעקב ואנו כן מקבלים אז קדושת שבת, עי"ז מניחים המלאכים ידיהם על הראש של כל יהודי, אפי' קדוש כמו רבי סנדר קאמארנער ואומרים לו 'וסר עונתך וחטאתך תכופר', היינו שבזה נמחל העון הקדום שכולנו היינו חלקים של אדה"ר, ובזה אנו מתקנים הכל.

ואי' בספה"ק הפלגה גדולה על חשיבות מי שזוכה להוסיף מחול על הקודש, בזה הוא מתקן את העבירה הראשונה שכלולה מכל העונות.

הגם שדברנו שבוע שעבר מספר צפנת פענח החדש [ספר דרוש ופולפול בנוסח רבי העשל] באופן אחר, שהוא כן קיבל עליו שבת, אך רבי סנדר אומר אדרבה שזה היה עיקר הפגם שלא קיבל עליו שבת מבעוד יום.

ובזה מבאר דברי חז"ל 'אלמלא שמרו ישראל שני שבתות מיד נגאלים', שני שבתות היינו השבת של הקב"ה, כ"ד שעות של יום השבת, והשבת השני הוא התוספת שהיהודי מוסיף על השבת של הקב"ה בשני שבתות אלו אנו זוכים להטרה מפגם עץ הדעת ונגאלים.

ובזה יובן דברי המדרש שכשיצא קין שאל אותו אדה"ר מה נעשה בדיןך, עשיתי תשובה ונתפשרתי עם קוני, התחיל אדה"ר מטפח על פניו ואמר כך היא גדולה כחה של תשובה, פתח ואמר מזמור שיר ליום השבת. והנה ע"פ הלכה כשאומרים זה הפרק מזמור שיר, בזה מתחיל תוספת שבת שלו, כמ"ש בשו"ע סי' רס"ג ס"י, כשאומרים הקהל מזמור שיר, כולם מקבלים עליהם שבת. כיון שעיקר החטא היה שלא הוסיף מחול על הקודש, לכן זהו עיקר התשובה על חטא עץ הדעת שיהודים נזהרים לקבל שבת מבעוד יום.

(הגרמ"י רייזמן – יום א' נח תשע"ו)

בדרך הדרוש

ולא אמרין ברוך שעשני ישראל, כי איך יברך ברוך שעשני והלא טוב היה שלא נברא. וקשה מה שאומרים ברוך אלו קינו שבראו לכבודו, אמנם כי כאשר כבר התפלל האדם וקיבל על עצמו ייחוד הבורא ית' אז טוב לו שנברא, משא"כ קודם התפילה. והנה אמרין (קידושין מ, א) דמחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה משא"כ מחשבה רעה, א"כ לפי המחשבה השכר יותר מההפסד. וז"ש וירא ה' כי רבה רעת האדם, דהיינו שהלאווין שהוא עובר עליהם הם מרובים, א"כ טוב לו לאדם שלא נברא רק משום שהמחשבה טובה שהקב"ה מצרפה למעשה נוח לו שנברא, אבל כאן היה וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום ואין להם מחשבה טובה כלל, לכן וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ.

(חתם סופר על הש"ס עירובין. ומובא כן ג"כ בשם הרה"ק ר"ש מניקשלובר זי"ע)

היא שמירת שבת ע"כ פתח ואמר מזמור שיר ליום השבת ודו"ק: (מדרש יונתן)

וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום: וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ ויתעצב אל לבו: (ו, ה)

בגמרא עירובין: נחלקו ב"ה וב"ש הללו אומרים נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא והללו אומרים נוח לו לאדם שנברא וכ' נמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא, ועכשיו שנברא יפשפש במעשיו וכו'. ופי' מהרש"א (מכות כ"ג ע"ב) דנמנו ר"ל שבאו למנין המצות שהלאווין הם יותר מהעשין כי העשין רמ"ח והלאווין שס"ה וע"כ הסכימו וגמרו שלא נברא האדם בשביל עצמו ויותר טוב היה לו שלא נברא כי הוא קרוב להפסד מחמת הלאווין שהם רבים עי"ש

ובארתי כבר מה שכי' המפרשים (ב"ח או"ח סי' מ"ו ד"ה ויש) על המברכים ברכות השחר ברוך שלא עשני גוי

ובהמשך אמר רב חיסדא אמר מר עוקבא 'כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכולו שני מלאכי השרת מניחים ידיהם על ראשו ואומרים וסר עונך וחטאתך תכופר'. ויש להבין איך יכופרו עוונותיו באמירת ויכולו בלבד.

וביאר רבי סנדר ז"ע ע"פ מש"כ האור החיים הק' בפסוק ויכולו השמים וכל צבאם, ויכולו לשון כליון, כי באמת ברא הקב"ה את העולם רק לששה ימים בלבד, אלא שהשבת קודש מכניס חיות לעוד שבוע חדש, כמ"ש בזמירות ליל שבת 'ולששה כל ברואים ועומדים', העולם נברא רק לששה ימים, ובאמת היה צריך העולם להגמר לאחר ששה ימים, אלא שבכח השבת מתקיים העולם תמיד עוד על שבעה ימים, כך בכל שבוע ושבוע, שהשבת ממשיך חיות לעוד שבוע. עוד פי' האור החיים הק' ויכולו לשון התחלה, שמתחיל העולם עוד פעם ועוד פעם.

נמצא שהשבוע פרשת נח חי בזכות שבת קודש פורשת בראשית. והנה כשבא יהודי ואוהב את השבת קודש, הרי הוא מוסיף מחול על הקודש, נמצא שהקב"ה הכניס כח בששה ימים הבאים ע"י כ"ד שעות של שבת, אך זה היהודי יש לו כח להוסיף עוד שעה על שבת, שמקבל שבת מבעוד יום ומוסיף מחול על הקודש, הרי עשה כ"ה או כ"ו שעות של שבת, וא"כ נמצא שהוא שותף עם הקב"ה בקדושת השבת, כי הקב"ה קידש כ"ד שעות והוא הוסיף עוד שעה.

ובשו"ע חו"מ סי' קע"ו נפסק ששני שותפים שהכניסו מעות לקופה אחת, אע"פ שראובן הכניס אלף ושמעון עשר, ואח"כ עשו רווחים מאלו המעות, הם חולקים הרווחים לאמצע. וכיון שאמר האור החיים הק' שכל השבוע חי מהשעות של השבת, והקב"ה עם האדם הם שותפים בקדושת השבת, אע"פ שעיקר השבת נתן הקב"ה, מ"מ הם נחשבים שותפים שוה בשוה, והוא שותף להקב"ה בבריאת שמים וארץ של זה השבוע.

ובזה פירש רבי סנדר את דברי הגמ' הנ"ל 'כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכולו', בערב שבת דייקא, כיון שהוא הוסיף שעות של תוספות שבת, הרי הוא נעשה שותף עם הקב"ה במעשה בראשית. ועל זה הקשה רבי אלעזר הרי הקב"ה עשה ואתה רק מדבר, ומיישב שגם הקב"ה רק דיבר, וגם אתה כשאמרת הריני מקבל עלי קדושת שבת, הרי אתה ממש שותף של הקב"ה במעשה בראשית.

וכמ"ש האור החיים הק' על הפסוק 'ושמרו בני ישראל את השבת', וחז"ל דרשו בכל פעם שכתוב לשון ושמרתם, לעשות משמרת לדברי תורה, ואם היינו שומרים כ"ד שעות מדויק של שבת, הרי היו נוגעים באיסור תורה, ושמרו בני" את השבת, היינו שבני ישראל קבלו עוד שעות סביב השבת, ועי"ז 'לעשות את השבת לדורותם', שעשינו את השבת ע"י המשמרת של תוספות שבת.

ועתה נשאר לבאר המשך דברי הגמ' שם: אמר רב חיסדא אמר מר עוקבא 'כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכולו שני מלאכי השרת מניחים ידיהם על ראשו ואומרים וסר עונך וחטאתך תכופר' והקשה רבי סנדר, ומה יעשה מי שאין לו עונות, מה להם למלאכי השרת להניח ידיהם על ראשו? הרי אין מוכרח שיהיה לו עונות בכל שבוע, ואם נאמר שיש לו איזה שגגה בכל שבוע, הרי הם אומרים 'וסר עונך וחטאתך תכופר', האם כל אחד נכשל בעון במיד כל שבוע? וכן יש להבין איך יתכפרו העונות ע"י אמירת ויכולו בלבד. בשלמא על שמירת שבת עצמו, כבר ביאר הח"ח בהקדמה להלכות שבת סיבת הדבר שבשמירת שבת זוכה לכפרה, אך כאן הרי רק הוסיף על השבת איך יתכפרו עוונותיו.

ויובן ע"פ מה ששמע מרבו הרה"ק מלובלין שכמו שכל אדם צריך לתקן את מה שפגם בזה הגלגול, כך צריך לתקן מה שעשה בגלגולים הקודמים עד פגמו של אדם הראשון בעצמו, וכך נודע מדברי מרן האריז"ל. ומבאר רבי סנדר דבר נפלא [הפוך ממה שלמדנו לעיל] שכל הפגם של אדה"ר היה שלא

איתא במדרש (רבה כב, יג) פגע אדם בקין אמר לו מה נעשה בדיןך אמר עשיתי תשובה ונתפשרתי אמר כך גדול כחה של תשובה פתח ואמר מזמור שיר ליום השבת ותמוה, וליישב דאיתא במפרשים תשב אנוש עד דכא ר"ת דכא יד' כפירה' אשה דעל אלו ג' עבירות אינו מועיל תשובה, אמנם אם מצינו שהתשובה מועיל על אחד מג' עבירות כמילא מועיל ג"כ תשובה על שאר שני עבירות דהא דומין זל"ז ואיתא בנחלת בנימין והיא מזוה"ק אדם חטא בעץ הדעת שכפר ביחודו של עולם וזה הי' חטא ע"ז ואיתא בגמ' דשבת כל השומר שבת כהלכתו אפילו עובד ע"ז כדור אנוש מוחלין לו

אמנם זה ניחא אי מצינו שמועיל תשובה על אחד משאר עבירות כמילא מועיל ג"כ על ע"ז וזה הפשט בהמדרש שאמר אדם א"כ כך גדול כחה של תשובה שמועיל על רציחה א"כ כמילא מועיל ג"כ על ע"ז והתשובה על ע"ז

ורכז מאמנים

עלון שבועי מבית 'בני אמונים'

301

פרשת בראשית

תש"פ

מאוצרות אמונים

פניני אמן ותפלה בפרשה

שתף במעשה בראשית

"בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ" (א כ)
כתב ה'כלב':

הפסוק שלפנינו מרכיב משבע מילים ועשרים ושמונה אותיות. במקביל, גם השבח הנשגב: "יהא שמה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמא" כולל בתוכו שבע מילים ועשרים ושמונה אותיות. מכאן רמז לדרשת חכמים (ראה סוטה מט א) שכל העונה 'אמן' יהא שמה רבא בכונה פאלו נעשה שתף לקדוש ברוך הוא במעשה בראשית.

לכך גם כונו חכמים במאמרם (שבת קט ב): "כל העונה אמן יהא שמה רבא בכל כחו קורעין לו גזר דינו, הינו שהמקוץ ומדקדק בכל כ"ח האותיות שבשבח זה זוכה שיקרע גזר דינו.

הוסיף ואמר רבי צבי אלימלך מדינוב כי אף תבת 'בראשית' רומזת לחובת עגית 'אמן' יהא שמה רבא בכל כחו; "בראשית" ראשי תבות: 'אמן' יהא שמה רבא תענה בקול (בכח).

כלב' ס"ו: ז, 'אנך דכלה' צופי בראשית אות ספ

'יוצר בראשית' נתנה לנו

"בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ" (א כ)
ומה טעם פתח ב'בראשית'...? שאם יאמרו אמות העולם ל'שראלי': 'לסטים אתם, שפכשתם ארצות שבגה גוים, הם אומרים להם: 'כל הארץ של הקדוש ברוך הוא היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו" (רש"י).

על פי דברי רש"י מסביר רבי אברהם יצחק שיין שליט"א ר"מ בישיבת תפארת ירושלים, את הסבה שבתפלה 'עלינו לשבח' מתארים אנו את הקדוש ברוך הוא דוקא כיוצר בראשית: תפלה זו תהן הושע כשפכש את העיר הראשונה מידי האמות - היא ירחו (כלב טו), וכדי להשקיט את טענות האמות כנגדו, הזכיר את עבדת היות ה' 'יוצר בראשית, וכדברי רש"י: "הוא בראה... ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם".

ברכת איש'

'אורות מאפל' אמר ויהי

"ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור" (א כ)

כלל הוא בדינו: 'כל מקום שנאמר ויהי אינו אלא לשון צער' (מגלה ב). אם כן, מדוע נקטה התורה לשון ויהי כלפי בריאת האור?

באר רבי מנחם מנדל מווישניץ:

במקרא (חגיגה יב א) מבאר שאת האור שנברא ביום הראשון, גזר הקדוש ברוך הוא כדי שלא יהנו ממנו הרשעים,

ברכה בקול - 'אמן' בקול

"בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ" (א כ)

כתבו בעלי התוספות: "בקול רם אברך שם יי תמיד" - ראשי תבות: 'בראשית', מכאן שיש לחנן לומר כל הברכות בקול רם. 'ברא' - ראשי תבות: 'ברכות' רם אמר".

בדומה לכך הביא החיד"א בשם גורי האר"י: "בראשית" ראשי תבות: "בקול רם אברך שם יי תמיד", מכאן רמז שיש לברך בקול רם שיענו אמן. ובספר 'חסדי דוד' הוסיף ודרש את חובת עגית אמן על הברכות מתבת 'בראשית' עצמה שהיא ראשי תבות: "תמיד יברך בקול רם שיענו אמן". וכבר כתב רבי יהודה החסיד שהאומר ברכות בלחש גוזל מן הצבור את מצות עגית אמן.

מעשה נוצר על אודות מעלת אמירת ברכות בקול הביא בספר 'אור דרעי':

"ואני הכרתי יהודי אחד מוורמ"ש, והיו קורין אותו ר' בונים, והיה זמן וקובר מתים. ושמעתי אל נכון ואל האמת שפעם אחת השפים לבית הכנסת וראה אדם אחד יושב לפני בית הכנסת ובראשו כתר של עשבים שקורין 'צפל' [עשב בעל ריח טוב במיוחד]. ונתפחד, כסבור שהוא שד. וקראו ואמר לו: 'וכי אינך פלוגי שמות עתה, שקברתי? ואמר לו: 'הן'. ואמר לו: 'האיך אתה באתו עולם? ואמר לו: 'היטב עד מאד'. ואמר לו: 'מה זכיות יש לך? והלוא אתה היית אדם כל דהוי? ואמר לו: 'דק באותו זכות שהייתי אומר ברכות בקול נעים בבית הכנסת, בזכות זה הביאני בגן עדן ומכבדני אותי! וזה לך הסימן שאני הוא המדבר אליך, כי תראה בית יד חלוקי שקרוע, שקרעת לי כשהלבשתי התכריכי. ושאל לו: 'מה זה שבראשך? וענהו: 'הם עשבים שבגן עדן ששמותי בראשי כדי לבטל ריח רע מעלי של זה העולם'. כתבתי אני המהביר אלו המעשים, כדי שיראה ירא שמים וישים אל לבו ויאמר שבחתי של הקדוש ברוך הוא בקול נעים ובכונה ויזכה לגן עדן".

'תוספות השלם' אות נא; 'אור דרעי' הל' שבת מב ו' ספר 'חסידים' רנד; 'נחל קדומים' אות ו' חסדי דוד'

נתן להוסיף ולדרש: 'ברא' ראשי תבות: 'בקול רם אמן'; לפי שאמר חכמים (ברכות מה א): "לעונה אמן לא יגביה קולו יותר מן המברך". לפיכך אם מברכים את ה' בקול כנרמז בתבת 'בראשית', נתן אף לענות אמן בקול, וכפי שפרשו התוספות (שבת קט ב) את דברי הגמרא: "העונה אמן בכל כחו" - "בקול רם".

ותחתיו נתן לנו את אור המאורות. והנה, האור הראשון שנברא היה אור אמת, ואילו 'האור הטבעי' הקים בימינו נחשב 'אור' רק ביחס לחשך, לפיכך הוסיפה התורה בבראיאתו לשון צער.

בכך פרש הוא את הנאמר בפתיחה ל'יוצרות' לזמרים הנוראים: "אור עולם באוצר חיים - אורות מאפל אמר ויהי", "אור עולם" - את האור הראשון, גזר הבורא "באוצר חיים", וכיון שתחתיו ברא "אורות מאפל", כלומר: אור הנחשב 'אור' רק ביחס לאפלה, לכך בבראיאתו "אמר ויהי" - לשון צער.

רבי נתן לופרט, מאוני ירושלים, הביא בענין זה את המבאר ברמב"ן (בפסוק הבא) שלפיו נאמר בבראיאת האור: "ויהי אור", ולא: "ויהי כן" כשאר הזמרים, כיון שהאור הראשון שנברא נגזר, ומתוך החשך שבא אחריו נברא אור המאורות הקים בימינו. על פי זה הסביר את לשון הכתוב (ישעיהו מה ז): "יוצר אור ובואר חשך", שהאור שנוצר בימינו נוצר מתוך החשך שבא ה' ביום הראשון.

על פי דרכו פרש אף הוא את לשון ה'יוצרות' שהנבא לעיל: "אור עולם" - האור הראשון, נגזר ב: "אוצר חיים", ומשום שאחריו ברא ה' "אורות מאפל" - מתוך החשך, לכן "אמר ויהי [אור]", ולא: "ויהי כן".

'שיח זקנים' ח"ב עמ' קסח; 'שארית נתן'

'ראה והתקין' או 'רעה והקטין'

"ויעש אלקים את שני המאורות הגדלים" (א טו)

"שנים נבראו, ונתמסטה הלבנה על שקטונה ואמרה אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד" (רש"י, ע"פ חז"ל ס ב).

בפיוט 'א-ל אדון' אנו משבחים את ה' על בריאת המאורות: "קרא לשמש וירח אור, ראה והתקין צורת הלבנה". ויש להבין: מה 'רעה' שעל פיו: 'התקין צורת הלבנה'?

פרשו בעלי התוספות כי בכך רמז הפיוט למבאר במדרש (בד"א ו א) שפיון ש'רעה' הקדוש ברוך הוא ששתיים אמות העולם לעבד לחמה ולעשיתה אלה, לכך 'התקין' עוד מאור גדול כצורתה, כדי שיכחישו זה את זה מלהיות אלה. ואכן, לאחר שקטונה ונתמסטה, שוב נתן מקום לטעות ולעבד לחמה.

הוסיפו והביאו בעלי התוספות כי יש שגרסו: "רעה והקטין צורת הלבנה". לגרסתם פסקה זו אינה מתייחסת לעצם בריאת הלבנה, אלא לדברי חכמים, שפיון ש'רעה' ה' שקטונה הלבנה עמד והקטין.

'דעת זקנים' מב'על' התוספות; הגהות מהר"ר חיות חז"ל ס ב

בראשית ראשי תבות:

'בקול רם אברך שם יי תמיד' (תוספות השלם).

בראשית חיים - בברכות השחר,

כלנו מקפידים לברך את ברכות השחר

בקול רם ולזכות את השומעים בעגית אמן.

לעיני כל ישראל
בראשית

ברכות השחר: בקול בכוונה בחברותא.

ברכות השחר בחרותא (ג)

צאי לך בעקבי הצאן

לסיום סדרת המאמרים על אודות השכמת הבקר בכלל, ומנהג אמירת ברכות השחר בחרותא בפרט, ראינו לנכון להביא לפני הקוראים חלק קטן מהעדיין הנאמנות שנשמעו מפי ספרים וסופרים על גדולי ישראל שהחזיקו במנהג זה במהלך הדורות. זאת למען ישמעו בני הדור האחרון ומהם ילמדו לעשות, וכפי שכבר צין פוסק הדור, רבנו שמואל הלוי וואגנר זצ"ל, בכנסו שנערך בשנותיה הראשונות של מהפכת 'בני אמונים':

"מנהג ישראל קדום היה, שהיו אומרים כל ברכות השחר בצבור, גם סדר הברכות שלפני ברכת 'הנותן ל שכני בניה' ואילך. והיו כל הקהל מברכים הברכות בצאתם חוצה, האחד מברך וחברו עונה אחרי אמן, ואחר כך היו מתחלפים: זה מברך ומשנהו עונה על ברכותיו. מנהג זה נשתבח בתקופות האחרונות, ועתה זכו 'בני אמונים' להחיות ולסיד מחדש מנהג קדום זה, בבחינת 'שבת קדא ויעוד' 'שכחום וחזרו ויסודם'..."

הבית יוסף והאר"י הק'

אם באנו לתור אחר ישרי מנהג זה, נמצא כי הוא כבר הובא בשלחן ערוך (אורח חיים ד), וזה לשונו: "יש נוהגין שאחר שברך אחד ברכת השחר וענה אחריו אמן, חוזר אחד מהעונים ועונה אחריו אמן. ויכסוד האה עושים כל אותם שענו אמן תחלה, ואין לערער עליהם..." ובבב"ר יוסף (אורח חיים טו) הוסיף וכתב החיד"א: "וכידוע נתפשט המנהג בברכים ועירות גדולות דבריו מר".

מן הבולטים שהחזיקו במנהג זה היה רבנו האר"י הקדוש, וכפי שהעיד תלמידו הגדול מהר"ח: "כשהיה איה אחד מברך ומסדר הברכות בבית הכנסת היה עונה אחריהם אמן, ואפילו אם היה באמצע הזמירות (פסוקי דזמרה) היה מפסיק לענות אחריהם אמן, אף אם היו המברכים רבים" (שער הפגנות ברכות השחר, וראה 'שערי תשובה' אורח חיים ו ו פתבת: 'אפילו היו מאה...').

הרבי בעל 'בית אהרן' משרליו אשר אף הוא נהג והורה פן לחסידיו, הוסיף בהתפעלות על הדברים: "אף על פי שהיה האר"י הקדוש יכול לברך אמן לחד כל העולמות, אפילו הכי לא השגיח על זמנו ולא היה מתעצל לשמע אפילו מאה פעמים 'הנותן ל שכני בניה' וכל הברכות" (בית אהרן דף ט).

הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג ותלמידיו

על הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג שידוע היה בחבתו המיוחדת ובאהבתו היתרה למצות עניית אמן ספר:

"החזוה מלבלין למד בצעירותו בשינאווא בישיבתו של הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג. הרבי ר' שמעלקא אהב מאד את תלמידו הצעיר בעל המה החרדי והשנו, קרבו אצלו בחבה יתרה, ובכל בקר החזוה אומר ברכות השחר בקול רם, והרבי ר' שמעלקא היה עונה אמן על כל ברכה וברכה. חבריו תלמידיו הישיבה היו מקנאים בו, והרבי ר' שמעלקא היה אומר להם: 'דעו לכם

שעל ברכותיו עונים אמן כל פמליא של מעלה'" (מגדולי התורה והחסידות יט עמ' טז).

ואכן, עד ערב ימיו החזיק החזוה מלבלין בהנהגת קדש זו, כפי שהעידו כי מדי יום ביומו נוהג היה לקרא אליו ילד בשעת הבקר, כדי שיאמר לפניו את הברכות והוא יענה אחריו אמן (אבני זכרון עמ' רכז).

אף תלמידו של הרבי ר' שמעלקא שמלא את מקומו ברבנות העיר ניקלשבורג - רבי מרדכי בענט זצ"ל - הקפיד להגיע מקדם לבית מדרשו ולשמע מפל אחד ואחד מהמתפללים את ברכות השחר כדי לענות אמן אחריהם, ואחר כך אמר הוא בעצמו הברכות על הסדר בקול נעים ובכונה קדם שיעמד השליח צבור בתפלה (מילות מהר"ם בענט זכרון ר"א עמ' 16).

רבים מגדולי ישראל נהגו במנהג זה

היסוד ושרש העבודה' (שער האשמות פרק א) כתב: "ברכות השחר... טוב לסדרם בבית הכנסת עם שאר התפלה, כדי שיענו אחרים אמן אחר ברכותיו, כי מה מאד גדולה מעלת הברכה כשעונים אחרים אמן".

אף על רבי חיים פלאגי העיד: "מעולם לא קץ על השמעת קול התינוקות, אדרבה, היה קורא אותם בבקר בבקר לפניו כדי שיאמרו ברכות השחר, כדי לענות אחריהם ברוך הוא וברוך שמו ואמן" (צאה מתי"ס הנקבות אות ט).

רבי אליהו דוד רבינוביץ תאומים, 'האדרת', העיד על עצמו:

"מאד מאד הייתי נוהג בעניית אמן עוד מילדותי, ואני אוהב ורץ בחבה יתרה למצוה זו, עד שכמעט נטבחה האף לי, שהרגלתי בכל יום לשמע ברכות השחר מכמה אנשים, וממני ילמדו כל הרואה אותי לעשות פן לחבב עניית אמן... אשר בתחלה היו מזלזלים בהם, ולא החשיבו את המצוה הזאת לכלום, ומי וזמר מה שהפליגו חז"ל בשבעה? ויזכר מה קרה יוכל כל אחד לקנות לו עולם הבא. לקיים מצוות למאות, בכל יום בקול ובלי לאות" (נפש דוד אות כז).

אף המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין היה מסיים בכל יום לבא להכיל הישיבה שעה ארבע לפני תחלת תפלת שחרית, שם היה בחור קבוע שהיה אומר לפניו כל בקר את ברכות השחר כדי שיוכל לענות אמן אחר ברכותיו (שפוד הדאה והעבודה עמ' 67).

וכך דרש בעל 'שפע חיים' מצאנו בשעור חמט רש"י פרשת חקת-גלק תשליט:

"וכבר מלתי אמורה זה כמה, בבקשה להחזיר עטרה לישנה ולהנהיג בבתי מדרשנו סדר התפלה עם הש"ץ. כפי שהיה נהוג מאז ומקדם, שכל מין שהתפלל, התחילו מן ברכות השחר. שתחלה הש"ץ אומר הברכות ואחר כך אומר כל אחד לעצמו, וירא שמים שיהיה לשמע מעוד כמה אנשים כדי לענות אחריהם ב"ה וב"ש ואמן. ואצל זמני הקדוש [הדברי חיים] היה חק קבוע דבר יום ביומו שאחד ופעמים שנים מהילדים היה אומר לפניו את ברכות השחר, עם בניו הקדושים בקטנותם או אחד מנכדיו או ילד אחר" (שפע חיים תורה ומועדים חלק יט עמ' שנו).

ר' יאסל בר-מזל

עמוסות הסחורה. ידידיו הסוחרים של רבי יאסל שראוהו מתחיל לטשטח על דוכנו את הסחורות, אמרו לו ברחמים מעשים, כשפת שחוק על שפתותיהם:

"יאסל, יאסל, לשם מה לך לטרח לטשטח את סחורתך; היריד כבר חלף עבר. שוב וסע לביתך, ומי יודע, אולי אם תתפלל היטב, בפעם הבאה יתמלא מזלך ותצליח להרוים ממסחרך..."

אלא שר' יאסל לא התביש כלל מפני המלעיגים עליו. תחת זאת הוא המשיך בלא אמו ודברים לסדר את סחורתו על גבי הדוכן, אחר נטל ספר תהלים בידי והמתין בבטחון לבאות.

כל הסוחרים שכבר הספיקו למכר את סחורתם, החלו לטל בין הדוכנים. מי כדי לרכש תחתיהן סחורות אחרות כדי למוכרן שוב, ומי כדי לפשוט קמעא טרם שובו לביתו. וזאת ר' יאסל שיעדן עמד מאחורי דוכנו העמוס, ממתינ לקונים שאולי יבואו. והם אכן באו...

פתאום, מפאתי השוק הגיחה במהירות מוקדבה מפאת, רתומה לסוסים אבירים. הרבב עצר בחריקה, ומבעד לדלת המוקדבה יצא אציל פולני לבוש בהדרו והחל להסתובב בין הדוכנים הריקים בצעדים גאים.

"מה כבודו מחפש?" התענין אחד הסוחרים, והאציל השיב קצרות: "פשתן. אני זקוק באופן מדיד לכמות גדולה של פשתן. סובבתי בכל האזור כדי להשיגו, ורק עתה שמעתי שפאן הוא נמל להשיגה".

כיון שבכל השוק לא נמצא פשתן, מלבד בדוכנו של ר' יאסל, רבים עקבו עתה אחר מרבבתו של האציל ששעשה דרכה לעבר דוכנו. האציל אפילו לא נסה לעמוד על הפוקח, הוא מהר לשלם טבין ותקילין בעבור הסחורה ופנה לדרכו.

מגד עמדו הסוחרים, המומים ומשתוממים אל מול המאורע שהתרחש לגד עיניהם. "יוסל בר מזל הוא", התפעלו איש באזני אחיו, וביניהם כבר הספיק יוסל לפרק את דוכנו.

עתה נותרה משימה אחת בפניו של רבי יאסל: לרכש סחורה חדשה כדי למוכרה ביריו ולהתפרנס בה. אלא שהשוק כבר היה ריק לחלוטין מפל סחורה. הסוחרים הביטו זה בפני זה והמתינו; האם גם הפעם יתרחש עמו נס?

אכן פן. גם הפעם הוכח כי 'הבוטח בה' חסד יסובבנו'. לפתע נכנס למתחם השוק סוחר נכרי אשר אף לפני זמן מה מכר את סחורתו, רכש תחתיה סחורה אחרת ופנה לדרכו. כשדמעות על פניו תנה בפני הסוחרים את צרתו: בדרכו לשוב לביתו ושרבו וגלגלי עגלתו. עתה אין בידי האפשרות להוביל את סחורתו באפן אחר, ומשכך מבקש הוא למכר את סחורתו בזול.

הסוחרים כלם שישו על ההזדמנות שנקרתה לפנייהם, אולם נאלצו להשיב פניו ריקם כיון ששם הכסף מפיהם. רק ר' יוסל יכול היה לרכש את הסחורה, והוא אכן עשה זאת. הסחורה נמכרה לו בחצי המחיר, והוא מהר להסיעה על עגלתו ולשוב לעירו שמח וטוב לב.

מיום זה ואילך נקבע שמו בקרב הסוחרים: "יוסל בר מזל". אשרי הגבר אשר שם בה מבטחו.

יד מאור ושמש עמ' שמו

יום השוק בעיר דינוב היה מארע שאיש מסחרי הסביבה לא אבה להחמיץ. בהיותה של דינוב עיר מסחר מחוזית, אחת לתקופה היו מתקבצים ובאים אליה כל אכרי האזור וסוחריו ליום שוקי שעליו היתה עמר משענת פונקטם.

ביום זה המו העיר דינוב ומבואותיה מתנועה ערה של קונים ומוכרים על עגלותיהם טעונות הסחורה; המוכרים שמחו ברקון מחסניהם, והקונים שישו לרכש סחורה איכותית במחיר סיטונאי, מתוך תקנה למוכרה בערים תמורת רוח הגון.

בינות להמון הסוחרים היהודים שעשו את דרכם ליריד, בלטה דמותו האצילית של ר' יאסל סוחר הפשתן, מי שנודע לשם בישאל כהרה"ק רבי יוסף מניישטאט ז"ע, בנו של הרה"ק בעל 'אור ושמש', ומי שכנה בקרב חסידיו דורו: "דער גוטער יוד" - 'היהודי הטוב'. בימי עלומיו עסק רבי יאסל לפרנסתו במסחר הפשתן, ואף לאחר מכן, כאשר המוני חסידים שחזרו לפתחו, המשיך להסתיר דרכיו ונהג כאיש פשוט עד אחרית ימיו.

באותם ימים שעסק במסחר התבולט רבי יאסל בין חבריו הסוחרים בצניעותו ובהילכותיו התמות; משהו ומתנו היה באמונה, ודקדוקו בדניי ממונות עד קצו של יו"ד, היה לשם דבר.

עתה עשה ר' יאסל את דרכו יחד עם חבריו סוחריו הסביבה לעבר העיר דינוב, כשעגלתו טעונה בסחורה, פרי עמלו ויגיעתו בחדשים האחרונים, ותקנה בלבו: למכר את סחורתו במהירות, להרוים תמורתה כדי מחית ביתו ומיד לשוב לשבת על התורה ועל העבודה כשיאפתו התמידית.

אולם זאת יש לדעת, כי גם בעסוקו במסחר, לא חשב ר' יאסל לרנע לוטר ולו על פסיק מהנהגותיו הרוחניות. וכן, עם בואו לדינוב בשעת בקר מקדמות, בעוד חבריו הסוחרים שכבר הספיקו לחטף תפלה תוך כדי הדרכה, אצו רצו הישר אל מתחם היריד כדי להקדים לתפס מקום טוב וכולט להציב בו את דוכנם, להקימו ולסדר בו את הסחורה באפן שימשך אליהם את מרב הקונים, רבי יאסל היה היחיד מביניהם שפנה לכוון שונה בתכלית.

הוא לא חשב לרנע פחבריו, לפנות לעסקיו טרם התפלה, ואף לא נסה למכר את תפלתו. תחת זאת הוא פנה מן הדרכה לעבר בית האכסניה, שם פתח בהכנות לתפלה כמנהגו מדי בקר, בדחילו ורחימו, אחר את סדר התהלים והמעמדות של אותו היום, אחר התעסף בטלית ובתפלין והחל להתפלל בקרולו במתינות ובהתלהבות, כמנהג מעות, מרש עד גמירא.

משסיים את תפלתו הוציא מתרמילו את פת השחרית שהכין לעצמו מבעוד מועד, אכל אותה לאטו וברך אחריה במתינות. את הכל עשה בנחת וללא בהילות, כשלמשך כל אותו הזמן לבו איתו בבטחונו בה שאיש מיושני תבל לא יגע בפרנסה שהוכנה לו מן השמים. אחר פכלות הכל, כאשר סים ר' יוסל את עניניו בשעת בקר מאחרת, נטל את שניו גזשי הפשתן ויצא אל השוק.

בהגיעו אל השוק, עלה בידי אף בקשי רב למצא פנה נחת פניה בעבור דוכנו. וכן, רק בשעת צהרים מאחרת, סוף סוף עמד הדוכן על מכונן.

השעה כבר היתה מאחרת למדי. מרבית הקונים כבר עזבו את היריד עם עגלותיהם

פרשת בראשית

בס"ד בר"ה

חוט של חסד

גיליון לכל בית יהודי | בנשיאות הרב שלום ארוש שליט"א

יו"ל ע"י מוסדות "חוט של חסד"

רח' שמואל הנביא 13 | ת.ד. 50226 |
טל: 02-5812210 | פקס: 02-5812252
לפניות בנושא העלון: al5308000@gmail.com

הרבה הרבה מעבר למה שאתה רואה ומבין. רק הם יכולים להדריך באמת.

וכיצד הצדיקים הגיעו למה שהגיעו? גם להם היו רבנים ומנהיגים שכיוונו אותם. כל מנהיג וצדיק שימש את רבותיו וקיבל מהם, כי גם כל המנהיגים האמתיים לא סמכו על השכל של עצמם, אלא על הקבלה מרבותיהם, ורק בזכות זה זכו לצאת מהמבוכה ולהגיע לתכליתם והם יכול להדריך גם אחרים. אבל מי שהלך על פי הרגשות לבו, טעה והטעה.

והתופעה הזו של אי-התייעצות ואי-ציות למנהיג ממשיכה עם קין והבל ששניהם טעו בדרך. וכך ממשיכים הדברים מדור לדור, שהמנהיגים האמתיים שהמשיכו את דרכו של אדם הראשון היו בהסתרה גדולה, ואילו כל בני הדור הלכו אחר שרירות לבם והגיעו לכפירות איומות כמבואר ברבותינו הראשונים.

לכן נחזור שוב ונבהיר שכל הצלחת האדם הפרטי וכל קיום העולם וקיום תכלית העולם - הכול תלוי בציות למנהיגי הדור. ולעצמנו הרב ישנה מחלוקת והסתרה גדולה וקשה לדעת למי להתקרב ומה לעשות, לכן חייבים לקיים את הצוואה של רבינו ולבקש ולהתחנן להתקרב למנהיג האמתי המקרב את האדם ואת העולם אל התכלית.

הדרך הבטוחה והיחידה

אבל שוב נדגיש בהדגשה יתירה: כאשר אתה מחפש צדיק להתקרב אליו, עליך להיזהר ולהישמר מכני דיבורים על רבנים ומנהיגים. כי היצר הרע מסית את האדם ואומר לו שהדרך למצוא צדיק היא על ידי "מבררים" ו"חוקרים" אחרי צדיקים ורבנים ולמצוא בכל אחד "חסרונות" ו"יתרונות" ועוד כל מיני סברות טיפישיות שכאלה.

אבל שים לב טוב: מדוע אתה צריך להתקרב לצדיק? כי אתה לא יכול לסמוך על השכל שלך! אז אתה רוצה לסמוך על השכל שלך ולהחליט מיהו הצדיק ומי אינו צדיק? יש טיפשות גדולה מזה?

המשך בעמוד 3

מאמר ראש הישיבה

ה-Waze האמתי שלך

זו הייתה נסיעה מוכרת וקצרה ודוד לא חשב לעצמו להשתמש ב-Waze. 'מה כבר יכול להיות?' חשב לעצמו. הוא התקשר לאשתו ואמר 'עוד עשר דקות אני בבית'. אבל מיד בפנייה הבאה הוא גילה שעשה טעות גדולה. חפץ חשוך חסם את הרחוב והוא התעכב בפקק במשך שלשת רבעי שעה.

אם היה מדליק את ה-Waze, המכשיר מן הסתם היה מוביל אותו בדרך עוקפת ומהירה הרבה יותר.

גם שלמה נסע באותו כביש, ושלמה דווקא כן הפעיל את ה-Waze אבל כאשר ה-Waze לשלמה לסנות לדרך עוקפת, שלמה התעצבן וחשב לעצמו: "המכשירים האחרים האלה? בשביל מה לנסוע בכזאת דרך עקומה?!" והוא לא הקשיב לעצת המכון האוטומטי, אלא בחר את נתיב הנסיעה על דעת עצמו, וגם הוא נתקע באותו פקק למשך שעה ארוכה.

היום איננו זקוקים למשלים טובים יותר כדי להמחיש לעצמנו את דבריו הנוקבים של רבי נחמן: **"כשאדם הולך אחר שכלו וחכמתו, יוכל ליפול בטעותים ומכשולות רבים, ולבוא לידי רעות גדולות, חס ושלום"**.

ראשית חכמה

במאמר הראשון של השנה כתבנו שהצוואה של רבי נחמן הייתה להתפלל ולבקש מאוד מאוד להתקרב למנהיג אמתי.

**"כשאדם הולך
אחר שכלו
וחכמתו, יוכל
ליפול בטעותים
ומכשולות רבים,
ולבוא לידי רעות
גדולות, חס
ושלום"**

לעבור את המבוכה

לא לחינם נתן המסילת ישרים את המשל המפורסם שהעולם הזה דומה למבוכה שמי שנמצא במבוכה לא רואה את הדרך, אבל הצדיקים האמתיים שהם מנהיגי הדור והדורות - הם נמצאים **מעל** המבוכה. הם רואים מה שאתה רואה, אבל הם גם צופים למרחוק ורואים את כל התמונה. הם רואים

הכנסים של הרב שלום ארוש שליט"א לשבוע הקרוב

להזמנת שיעורים:
052-7611100

חולון

יום ה',
ב' חשוון (31/10/19)
בית כנסת ע"ש חללי צה"ל
המעפילים פינת המצודה
בשעה 21:30

ירושלים

יום ד',
א' חשוון (30/10/19)
ישיבת "חוט של חסד"
שמואל הנביא 13,
בשעה 20:30

גיליון 643

כ"ז תשרי תש"פ

כניסה	יציאה	ר"ת
17:21	18:32	ירושלים
17:37	18:34	תל אביב
17:29	18:32	חיפה
17:39	18:34	באר שבע

בדיחות הדעת

בטיסה אחת קרתה תקלה קריטית והטייס הורה לדיילים להכין את הנוסעים לנחיתה חרום. כעבור מספר דקות שאל הטייס את הדייל הראשי: "נו, מה מצב הנוסעים? כולם מוכנים?" השיב לו הדייל: "בערך. כולם יושבים במקומותיהם וחגורים לכיסאות חוץ מעורך דין אחד שעדיין מחלק כרטיסי ביקור".

את החוקים קובעים ההורים וכולם חייבים לקיים אותם על מנת "לשמור על הבית".

מהי מסגרת

כאשר אנחנו מדברים על מסגרת, אנחנו מתכוונים ל"מערכת חוקים וגבולות" שקובעים ההורים לילדים בכדי שיהיה סדר ומשמעת בבית. לדוגמא: חוקי זמן, כמו: זמן שינה, זמן השכמה, זמן היציאה לבית הספר, זמן למשחק, זמן הארוחות, זמן הכנת שיעורי בית, זמן חזרה מפעילות ועוד.

או חוקי סדר, כמו: התארגנות וניקיון, סידור המיטה לאחר השינה, עזרה בניקיונות וסידור הבית, התנהגות ליד שולחן האוכל, איסוף המשחקים ועוד. יש גם חוקים למשחק, או איך מתנהגים בשעת מריבה, בחוסר הסכמה, בשעת כעס, כיצד מדברים עם ההורים ועוד ועוד.

בוודאי תסכימו איתי שאין כאן שום חידוש חינוכי ובכל בית נמצאים חוקים מעין אלו. אך הבעיה היא שאנו רואים שאף על פי שקבענו בבית כללים ואפילו ניסינו שיטות רבות בכדי לאכוף אותם, לצערנו עדיין הם לא מיושמים ע"י הילדים, ואם כן מהי הסיבה לכך?

זו בדיוק מטרת סדרת המאמרים הנוכחית: לשוות לרעיון המסגרת בבית תפיסות ורעיונות חדשים בכדי לגרום לילד לרצות את המסגרת וליישמה באהבה בבחינת- "חוק וזמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם".

לייעוץ טלפוני ללא תשלום
בימים ג' - ד' משעה 8-10 בערב
נייד: 054-8434435

כל הזמן חולם ובוהה" מה הסיבה?! פעמים מחוסר יציבות בבית, הנובעת מ: מתחים בין ההורים, מתחים בין האחים, מתחים על רקע כלכלי וכדו'.

שומרים על הבית

לכל בית ישנה מעטפת של קירות, בלעדיה יהיה קשה מאוד לגור בבית. דיירי הבית יהיו חשופים לכל מיני פגעים רעים: בקיץ השמש תקפח על ראשיהם ובחורף הממטרים ירטיבו את גופם.

הקיר הנפשי של הבית שלנו, הוא "המסגרת". מסגרת פירושה- מערכת חוקים וכללים ברורה ומוסכמת.

לא רק הבית זקוק למסגרת וחוקים, לכל חברה נורמאלית ישנה מערכת חוקים והיא אפילו מממנת שופטים ושוטרים בכדי שהאנשים יקיימו את החוקים שנקבעו. סרבני החוק נענשים על כך. ומדוע? כי אלמלא הם, תהיה אַנְדֶּרְלִמוּסְיָה ואיש הישר בעיניו יעשה.

כמאמר הגמרא: "מה דגים נשבים כל הגדול מחבירו בולע את חבירו" אף בני אדם אלקלא מוראָה של מלכות כל הגדול מחבירו בולע את חבירו. והיינו דתנו רבי חנינא סגן הפהנים אומר הוי מתפלל בשלוקה של מלכות שאלמלא מוראָה של מלכות איש את רעהו חיים בלעו" (מסכת ע"ז דף ד/א)

הורים הדואגים לחינוך ילדיהם, הם הורים שקובעים בביתם "מסגרת" שאוגדת בתוכה את "חוקי הבית" דהיינו מה מותר ומה אסור לעשות בבית שלנו.

המסגרת היא הקיום של המערכת החינוכית ובלעדיה כמעט ואי אפשר להצליח בחינוך הילדים.

חינוך באהבה הרב יצחק אבוחצירה

חיים במסגרת- פרק א'

רבים מאיתנו, מקדישים מחשבה מרובה לתכנונו ועיצובו הפיסי של הבית ואנו רואים בכך דבר מובן מאליו. אנו משקיעים דמים תרתי משמע, על מנת לשוות לבית צורה, סדר ואסתטיקה. לעומת זאת, מעטים מאיתנו שמקדישים מחשבה לעיצובו הפנימי האמיתי של הבית. בית, לא מסתכם רק בקירות צבועים. הבית האמיתי, הוא הדיירים שגרים בו. "אוירת הבית" מקרינה ומעצבת את אישיותם של הדיירים ובמיוחד את אישיותם של הילדים.

על נושא "אוירת הבית" בחינוך הילדים, כמו: התנהגות כל אחד מההורים בדרך ארץ, וכדו' כתבנו במאמרים האחרונים. בסדרת המאמרים הנוכחית "חיים במסגרת" נעלה נושא חשוב וחיוני בחינוך-ילדים והוא: החינוך לחיי מסגרת.

הגנה ובטחון

ילדים מטבעם זקוקים ל"מסגרת" ואפילו מאוד אהבים אותה, אם- כן מדוע הם נוטים לפרוץ אותה? לכולנו ברור כי ילד חסר גבולות, אינו ילד "מוערך" במיוחד, אם-כן מדוע הוא ממשיך לסבול. על שאלות אלו ואחרות, נשתדל בע"ה לתת מענה בסדרה זו.

המסגרת הראשונה של הילד היא "הבית". הבית מספק לילד הגנה ובטחון, חום ואהבה שלהם הוא זקוק כמו אויר לנשימה. בשביל ילד, "הבית" הוא כל עולמו וכל תנודה במסגרת הבית, גורמת לתנועות נפשיות המערערות את בטחונו ואת תחושת המוגנות שלו. ולא רק אלא אפילו מעברים ותנועות כמו "מעבר דירה" מערער את היציבות הנפשית של הילד. הילד חושש מאוד מה"לא מודע". פעמים סוענים מורים על ילד חלמן או רחפן בכיתה: "הוא

אין דבר העומד
בפני התודה
תוכל לפעול כל ישועה

נפלאות התודה- ספר חדש מאת הרב ארוש שליט"א טל: 052-2240696 | 02-5308000

ילדון חידודון

בין הכותרים יוגרלו מתנות

היכן נמצאים דגים משובחים מאוד, ומהיכן לומדים זאת?

תשובה פרשת וילך: בצום גדליה במנחה מפטירים 'דרשו ה' בהמצאו', בשבת מפטירים 'שובה ישראלי', ביום הכיפורים בשחרית מפטירים 'אומר סלו סלו' בשנייה, ובמנחה מפטירים בספר יונה. כל ההפטרות עוסקות בתשובה.

הזוכה: ש. אוהיון בני ברק

פתרונות לשלוח למייל | פקס:

al5308000@gmail.com | 02-5812252

חיזוקית-

תשרי | לחשב מסלול מחדש

שכח את העבר, תחשוב שרגע נולדת ותתחיל מחדש!

(א.ב. של החיים)

לקבלת מסרים מהזיקים: 052-6672221

יש לך סיפור תודה?
המערכת תשמח לפרסם אותו
al5308000@gmail.com

סיפורי תודה אמרת תודה ונושעת?

הבשורה הטובה: פטורין!

מעשה, שיהודי אחד שהתקרב דרך השערים אומר לי: 'יש לי בשורה קטנה, כשאתה לבד הרב. פטורין אותי מהעבודה. עכשיו יש לי יותר זמן להתבודד... אני מודה לה' על חסדו, ואני מאמין שפה שקצוב לי אני אקבל...'

זה קרה בזמן שאותו יהודי רק התחיל להתקרב, לבוא לשערים והנה, הוא כבר שם ומודה לה' על שפטורין אותו... אם לא היה לו את השכל שלמדנו, מי יודע מה היה קורה לו, כן הפתח הוא היה בא להתלונן...

כשיש לאדם את הדעת הזאת, אז הוא יכול לברך על הכל 'הטוב והפסיד'... וזה מה שיהיה לעתיד לבוא, כשבוא קושי, שאז זה יהיה דבר פשוט, שלא יכרכו: 'בין האמת' אלא רק: 'הטוב והפסיד'. נביא דגמא לשחת טלפון בימות הפשיטה:

הטלפון מצלצל ואברהם עונה:

- שלום, בפה אקשר לעזה?

- שוק אברהם?

- כן.

- רצינו להודיע לך שהאגיה שלך טבעה...

באמת? תודה רבה לך ה' ותודה לך אלמוני, על הבשורה הקטנה...
ואז אברהם יוצא בריקוד, ומברך בשמחה עצומה: 'ברוך... הטוב והפסיד'! ואחרי כן הוא עושה מסכת הודיה ומזמין את כל העיר וכולם שואלים: 'על מה הודיה?' הוא אומר להם: 'עשיתי את מסכת הודיה על כך שהאגיה שלי טבעה וכל נכסי ירדו לטמיון ונשארת בלי אגורה וחזקה'.
וכלם ששוקעים זאת, אין להם תמיהה על זה, הם מבינים את זה פשוט, כי לכלם יש דעת שהכל לטובה, והם מברכים אותו: 'אשריך! ברוך ה' תודה רבה לה' - כמה טוב שאין לך כבר כסף! אין טוב מזה! כל מה ש' עושה, לטובה הוא עושה... זה לא נורמלי? זה נראה כן למו' שחושב שיש רע בעולם.
אבל אחרי שמשיח יבוא, כבר ידעו כלם שאין רע בעולם, וזה יהיה נורמלי לחלוטין. ובאמת כל אחד צריך להשתדל שכבר עכשיו תהיה לו הדעת, שישנה להודות על הכל, כי זו האמת לאמתה, שפה ש' עושה הכל לטובה, ולהודות על הכל ואם קשה לו - הוא זה שחסר לו דעת ואמונה.

אמרת תודה ונושעת?

052-2240696

רוצה גם לזכות בהגרלה?
גם אתה יכול!
שלח לנו סיפור תודה ותיכנס להגרלה
al5308000@gmail.com

מתנה ושמה תודה
052-2240696

ילדים אומרים תודה סיפור בהמשכים לילדים

כלנו התחזקנו באמונה ואמרנו:

מסיבת ראש חודש

(פרק ג)

"גם זו לטובה" אחר כך
פיצה. אחר כך
כלנו יחד -
ש ב ש מ י מ ,
תודה רבה על
זה שהכסף
אבד לנו.
תודה רבה
על כך
שאנחנו זוכים
בכל ראש
חדש לשבת
כל האחים ביחד. תודה
על המשפחה היקרה.
תודה ה', שאתה
לא מחסיר מאתנו
כלום. תודה שאנחנו
בריאים..."

המשך בשבוע הבא

הפעמים שהיתה לנו פיצה, וגם נקבל על עצמנו שנודה לה' בכל פעם שנקבל פיצה."

אחותי אמרה: "תודה לה' שיש לי הזדמנות להתגבר על הכעס ועל הרצון להעליב את אחי, וללמד להגיד שהכל מה' והכל לטובה. תודה על התודה."

אחות אחרת הוסיפה ואמרה: "אולי מישהו שהוא מאד מאד עני ואין לו כסף לאכל, מצא את הכסף הזה, ועכשיו הוא שמח. אז תודה לה' שזכינו לשמח עניים בראש חדש."

אחי הקטן נדבק בהתלהבות ואמר: "תודה על זה שאני לא זה שאבדתי את הכסף. ותודה על זה שאני לא עצוב על זה שאין לנו פיצה. ותודה על זה שאני רעב."

גם אני אמרתי תודה רבה על זה שיש לי כאלה אחים צדיקים וחכמים.

תקציר: בשבוע שעבר סיפרתי איך אבד לי הכסף כשמצאתי את עצמי ליד מוכר הפיצה ואיך שאחי הגדול הזכיר לנו שצריך לומר תודה

"בואו נעשה משחק", הציע אחי. "משחק התודה."

ישבנו סביב השלחן, וכל אחד היה צריך למצא סבה מדוע צריך להודות על זה שהכסף הלך לאבוד.

אחי הגדול היה הראשון שאמר: "לא הערכנו מספיק את המתנה שה' נותן לנו בכל ראש חדש, שכל המשפחה יושבת ביחד לסעודה משפחתית."

זה היה נראה לנו דבר מובן מאליה. והאמת היא, שאני לא מכיר עוד משפחה שעושה את זה.

הנה, עכשיו אנחנו לומדים להעריך את זה יותר קדם כל, בואו ונודה לה' על כל

והתפללה והתפללה עליו - עד שהוא יצא מזה! ולא רק יצא מזה, גם עלה על דרך טובה בכל העניינים שקודם לכן הוא לא הצליח בהם, והם זכו למשפחה לתפארת, חיתנו ילדים ויש להם נכדים וכו' וכו'. ועתה: כל המשפחה הזאת, שהיא לתפארת וכו' וכו', לזכות מי היא נזקפת? לזכותה של אותה אשה בעלת מסירות נפש!

הפרט הזה, שאותה אשה לא סילקה את בעלה מהבית, זהו הדבר החשוב ביותר שהיא עשתה. בזה היא הצילה את הילדים שלהם. כאשר אשה מסלקת את בעלה מהבית, זה דבר שהורס את הילדים. אשה אחת שאני מכיר, שסילקה את בעלה מהבית, כל הילדים שלה יצאו לתרבות רעה.

לכן האשה הזאת, שדווקא לא סילקה את בעלה מהבית, על אף שהיא ממש בלתי נסבל, נכון שהיא לא קשה, אבל זה עדיף על הקושי של ילדים שיוצאים לתרבות רעה. ואלו חוסר הסיבולת של האשה השניה, שסילקה את בעלה מן הבית בשביל דברים הרבה פחות גרועים, הביא לידי כך שהיא איבדה את ילדיה.

עוד אשה אחרת, שהצעתה לה להתגרש מרוב הסבל שראתה שהיא עוברת עם בעלה, אמרה לי: אתה צודק, ואני מבינה שאתה דואג לי, אבל אני מעדיפה לסבול ולא לפרק את הבית. ובסוף הכל התהפך לטובה והבעל התיישר - והכל בזכותה. וזה למעשה אותו כח שקט של האשה, שסובלת בשקט ומתפללת, ויכולה להסיר עולמות!

**גם
 פרנסה
 גם
 שליחות**

הטלמרקטינג הכי ערכי בשוק
קורא לך להצטרף להצלחה
לקראת תקופת החורף
 במשמרת בוקר-02-5308000

הכוח השקט

שהיא יכולה ממש להציל אותו בפועל מכל מיני רעות, ולגונן עליו, ולדחוף אותו לכיוון הנכון וכו' וכו'.

לכן זהו הדבר הראשון שכל אשה נשואה צריכה לקחת על עצמה: להיות סבלנית ולעבוד! וצריך שתדעי: התחתנת בשביל לעבוד, ואם תהיה לך סבלנות, את תראי שיש לך את הכח לשנות את בעלך מן הקצה אל הקצה.

ובפרט מי שיש לה קושי עם בעלה, לא תיתן לייאוש ולחולשה להשתלט עליה, אלא תלמד איך להשתמש בחכמת הנשים שלה ובכוחות השקטים שלה, והיא תוכל להציל את בעלה ואת כל הבית.

ראיתי כמה וכמה פעמים, איך נשים שהייתה להן מידת הסבלנות, אריכות אפים וחריצות, הפכו את הבעל הגרוע ביותר לצדיק.

כמו ששבוע שעבר סיפרנו על הבעל שנפל להתמכרות קשה וכולם פה אחד רבנים ויועצים וההורים שלה ואפילו חמיה יעצו לה להתגרש מבעלה אבל היא לא ויתרה עליו היא אפילו לא סילקה אותו מהבית. פירוש הדבר היה, לראות אותו בכל יום מתדרדר לנגד עיניה ומונח בכל מיני מצבים נוראיים - והיא סבלה את כל הסבל הנורא הזה,

כל אשה צריכה לדעת שיש לה כח גדול להשפיע על בעלה. לפעמים קשה לאשה להבין זאת, שהרי היא מודעת לכך שהיא תלויה בבעלה, ורגישה להתנהגות של בעלה, וזקוקה לתשומות לב ולכבוד ממנו, והיא נפגעת ממנו בקלות וכו' וכו'. ואיך תוכל להתמודד איתו וכל שכן להשפיע עליו?

בפרט אשה שיש לה ניסיון קשה עם בעלה, כגון שהוא כעסן או שהוא מסובך באיזה ענין רע, נראה לה שהכל אבוד ח"ו, כי היא חושבת, שבוודאי אין לה שום יכולת להשפיע על בעל כזה ועל מהלך החיים המשותפים, ועל הלך הרוח בבית וכו'.

אבל המחשבה הזאת היא לא נכונה. כי למרות שנראה על פניו שהאשה תלויה בבעל, אף על פי כן יש לאשה כלים אחרים, יותר עדינים ונסתרים ושקטים, שיכולים להשפיע חזק מאד על בעלה, בכל תחומי החיים - ובעומק רב! וכמו ששגור בפי הבריות לומר: מים שקטים חודרים עמוק.

למעשה, מבחינות מסוימות, הבעל הוא שתלוי באשתו. כי אמנם היא תלויה בו רגשית, אבל הוא תלוי בה מבחינה רוחנית. כי רק על ידי האשה יכול הבעל לזכות להתקדמות רוחנית, ולא זו בלבד, אלא

סגורם של ישראל רבי לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע כ"ה בתשרי

תיכף אחר התפלה, אמנם עכשיו שראיתי תפלת הרב מברדיטשוב, אני רואה שעדיין לא התחלתי להתפלל, ולפני התפלה אינו יכול לעשות קידוש.

רבינו הקדוש רבי נחמן מברסלב אמר עליו תורה בליקוטי מוהר"ן (ח"ב ס"ז) הנקראת: "בראשית לעיני כל ישראל" ואמר שהוא הפאר של הדוהרבי מנחם מנדל בעל הצמח צדק זי"ע מלוביאוויטש העיד עליו כי מרוב המלצת הטוב של הרה"ק מברדיטשוב על עם ישראל נברא בשמים ממעל היכל מיוחד היכל הזכות הנקרא "לוי יצחק בן שרה סאשע" וכאשר יהודי מתפלל ואומר תהלים ומבקש רחמים מה' בזכות "לוי יצחק בן שרה שאשא" נפתח אותו היכל והיהודי נושע מצרתו. בספ"ק "תפארת שלמה" ח"א (לקוטים) איתא בזה"ל: לכן אנו משבחים ומפארים תמיד אשר ברא ה' הצדיקים הללו וז"ש. אלוהי אברהם וכו' וכיוצא בזה נשמע מפי קדוש מדבר הרב הקדוש מלובלין זי"ע אחר פטירת הרב הקדוש מברדיטשוב אמר שלקח לו פנאי זה ט"ז שנים שעה אחת בכל יום לתת שבח והודיה להשי"ת אשר ברא בריה נפלאה כזה עכלה"ק. נפטר בכ"ה בתשרי ה'תק"ע, רבינו הק' נחמן מברסלב אמר לחסידיו באותו יום "כבה אור העולם", ומקום קבורתו בעיר ברדיטשוב מהווה אבן שואבת למתפללים, ורבים נושעים על קברו. יהי רצון שייסגר על עם ישראל לפני פמליא של מעלה שיבוא הגואל במהרה וזכותו תהא מגן וציונה עלינו.

לאורם נלך הילולא דצדיקא

הרה"ק רבי לוי יצחק נולד בשנת ת"ק לאביו רבי מאיר, ואמו מרת שרה שאשא.

אמרו בשם הרה"ק מפיאסעצנא זי"ע שטרם שירדה נשמת הרב מברדיטשוב זי"ע לזה העולם, הרעיש הבעל דבר שלא תרד נשמתו, כי באם ירד נשמה כזו אין לו כבר מה לעשות מכיוון שיחזיר את כולם בתשובה, עד שהסכים שיורידו נשמתו בשלושה תנאים: א. שלא יקראו לו רבי רק רב. ב. שיהיה לו רדיפות. ג. שלא יכיר את הבעש"ט זי"ע, ואכן כך היה.

בבחרותו נשא את בתו של ר' ישראל פרץ. אחר חתונתו נסע למגיד הגדול ממעזריטש אצלו למד כמה שנים. רבי לוי יצחק יסד את קהילתו בברדיטשוב שבאוקראינה, קהילה חסידית בה כיהן כרב עד יום הסתלקותו. ר' לוי יצחק התפרסם בזכות מנהגו הקבוע ללמד

זכות על כל יהודי, גם על חוטאים ופושעים, וסיפורי חסידים רבים עוסקים במקרים בהם מצא נקודות חיוביות אצל עוברי עבירות. על כח התפילה של הרב מברדיטשוב מסופר שפעם אחת הלך לשבות בעיר טשערנאוויץ, והתפלל אצל בעל ה'באר מים חיים' זי"ע, מנהגו של הבאר מים חיים היה ביום שבת קודש לעשות תיכף אחר התפלה קידושא רבא בביהמ"ד, ועכשיו כשהיה אצלו הרב מברדיטשוב לא עשה קידוש בביהמ"ד, שאלו את הבאר מים חיים מדוע אינו עושה קידוש כבכל שנה? וענה הרב מרוב התרגשות בכל שבוע אני עושה קידוש

אישור לא לחזור בתשובה

אתה הרי אפילו לא יודע לאן לפנות בצומת הבא, איך תוכל לדעת את הדברים הנסתרים ביותר בבריאה?

אם כן, איך מתקרבים לצדיק? 1. בורחים מכל מחלוקת ומכל ריח של מחלוקת, 2. מכבדים את כל החוגים והעדות והצדיקים בעם ישראל, 3. לא מדברים רע על שום אדם וכל שכן על שום רב, 4. ומורים בתפילות לבורא עולם.

אם אתה מדבר זה אומר שאתה חושב שזה בידך לקבוע מי הצדיק, זאת אומרת שאתה הצדיק הגדול ביותר שיוזע את החשבונות של בורא עולם במו הוא בחר להנהיג את עם ישראל.

אבל אם אתה מחפש צדיק כי אתה יודע שאין לך שום עצה לתת לעצמך - אז אתה מחפש את הצדיק באמונה ובענוה, שזה אומר שאתה מחפש את הצדיק אך ורק על ידי ריבוי תפילה!

הכוח האמתי

בפרשה שלנו לומדים שהכוח הגדול ביותר באדם הוא כוח הדיבור. נשמת החיים שנתן הבורא באדם, שהיא הכוח האלוף שבכל אדם - היא הדיבור. הדיבור בונה עולמות ומחריב עולמות בכמבואר בזוהר הקדוש. כאשר מדברים על צדיקים, לא די שלא מתקרבים לשום צדיק - אלא ממש הורסים את העולם ומרחיקים את כל העולם מהתכלית.

אבל כאשר משתמשים בכוח הדיבור לתפילה ותחנונים - אז מביאים את כל העולם לתכליתו, כי התפילה היא תכלית האדם ותכלית העולם. תפילה זה אומר שמחזירים את המלוכה לקדוש ברוך הוא, מכירים באפסיות של האדם, ונותנים לבורא עולם להנהיג את העולם ואת האדם.

לכן אם אין לך רב ומנהיג, ואתה לא יודע מה לעשות. גם אז יש לך עצה גדולה מאוד. כשיש לך קושי או התלבטות, דחפים ורצונות לעשות משהו - אל תלך אחר חכמתך ושכלך, אלא תפנה לבורא עולם ותתייעץ רק איתו. תגיד לו את האמת שאתה לא יודע לאן לפנות ומה לעשות. תגיד לו "הדריכני באמתך" כי אני לא יודע את האמת. כשהייתי מדבר עם ה' לפני כל דבר ובאמת מבקש הדרכה, ידרכו אותי ויוליכו אותי ויכוונו אותי משמיים.

ה' דיבר עם אדם וחווה ועם קין והבל ואפילו עם הנחש. אם רק היו מרימים עיניים ושואלים את ה' - הוא מיד היה עונה להם ומכוון אותם. אבל בגלל שהלכו על פי דעת עצמם - במקום לחץ אל ה' ולהתייעץ איתו הם רק ברחו מה' והתחבאו מה'...

מי בעל הבית?

המילה "בראשית" רומזת לראש בית שהוא המנהיג של העולם שבורא עולם בוחר בו להנהיג ולהדריך את כל בני העולם. אם אנחנו רוצים התחלה טובה לשנה, נקבל על עצמנו לחפש ולבקש את המנהיג האמתי שהוא הראש בית, אבל רק בדרך התפילה, בריבוי תפילה, ולא חלילה בדרך של דיבורי עתק בגאווה ובזכות זה נזכה שיתגלו המנהיגים האמתיים ויתגלה במהרה בימינו מלך המשיח ויגאל אותנו גאולת עולמים שאין אחריה גלות.

בברכת שבת שלום ומבורך שלח

אותם לאחר טבילת גופו. הוא היה לובש את הבגדים הרטובים על גופו וחוזר בקור נורא של כמה מעלות מתחת לאפס לבית. "הוא היה חוזר כחול מרוב קור", מעידה הרבנית.

תיקון החצות של ה'ריבניצער' אך הוא מודע לשם דבר בעולם. הרבי היה מתיישב על הרצפה ושם אפר על ראשו, שק לבוש תחת בגדיו ואומר תיקון חצות בדמעות. במשך שעות ארוכות הוא היה בוכה. "אני לא יודעת מאיפה יש לאדם כל כך הרבה דמעות", סיפרה לימים הרבנית.

כעת, עמדה האישה מרוסיה ברחוב האמריקאי,

מול הרב והרבנית, וחששה מתגובתו של הרבי הקדוש על ההצרה שלה שהיא כבר לא יכולה לחזור בתשובה.

הרבי הקשיב בתשומת לב והשיב לה בצורה ברורה: "את לא צריכה להשתנות בכלל".

האישה הייתה המומה. יש לה 'אישור' מהרבי להישאר כמות שהיא.

ואז הרבי הוסיף משפט: "אבל הילדים שלך צעירים. הם יכולים בהחלט לחזור בתשובה. תשלחי אותם ללמוד יהדות ותעזרי להם בכל מה שצריך כדי שיוכלו לשמור מצוות אצלך בבית".

האישה הנרגשת הסכימה עם כל מילה. הרבי כל כך חכם וכל כך מבין כמה קשה לה להשתנות. אם היא לא צריכה להשתנות - היא תעשה הכל בשביל לא להפריע לילדים ולאפשר להם בפועל חיים של קיום מצוות.

"שנים ספורות עברו מאותו מעשה", מעידה הרבנית מריבניץ, "כל בני המשפחה חזרו בתשובה שלמה, בתוכם - גם האמא. זו שהצחירה שהיא כבר מבוגרת מדי ולא יכולה להשתנות - שומרת תורה ומצוות במלוא מובן המושג..."

בחכמתו הרבה ידע הרבי לומר את המילים הנכונות שלא יגרמו לה לנקיפות מצפון. משם - התהליך קרה באופן טבעי כמעט ללא ששמה לב.

היא התרגשה עד עמקי נשמתה. היא זכרה את הדמות ההדורה הזו עוד מרוסיה, מימי הקומוניזם, שבהם מסוכן מאוד היה להזכיר 'יהדות'. והנה פה, באמריקה החופשית, מתהלך הצדיק ברחוב כאדם פשוט.

היא התקרבה בהיסוס לקראת הרב והרבנית. חוששת להפריע להם. למראה המבט המעודד בעיני הרבנית - היא אזרה עוז. "רבי, אני זוכרת אתכם מרוסיה".

הרה"ק רבי חיים זאנוויל אברמוביץ, הרבי הקדוש מריבניץ (יום פטירתו כ"ד בתשרי), עמד מושפל מבט.

הוא היה באמצע הטויל היומי שלו עם הרבנית (שסיפרה את המעשה קעדת ראייה מכלי ראשון), וחיכה שהגברת שניגשה לפתע באמצע הרחוב תגיד מה ברצונה.

שניות נמשכו עוד ועוד, ולפתע כלטה האישה במהירות, כאילו היא חוששת ומתחרטת שמשוה יקרה: "רבי, בשבילי זה כבר מאוחר מדי. אני כבר מבוגרת. כבר לא יכולה לשנות את חיי. אני לא יכולה לחזור בתשובה..."

מתגובתה שנורתה במהירות ולאחר היסוס ארוך, ניכר היה שהיא מפחדת מהתגובה שתשמע.

הרבי נודע לאיש אלוקים שכל מילה מפיו מתקיימת. האישה פחדה שתשמע תוכחה או מוסר מפי הרבי על כך שהיא אינה מוכנה לחזור בתשובה, והתקשתה מאוד להוציא את המילים מפיה.

הרבי הקדוש מריבניץ שנודע בעולם כאיש נשגב שעובד את בוראו למעלה מדרך הטבע, ידוע בעיקר בשל סיופיו הרבים, תפילותיו הארוכות ועבודת הבורא שלו שהייתה מוחץ לגדר אנוש. הרבנית מריבניץ סיפרה לימים שהרבי היה הולך לטבול בנהר הקפוא ברוסיה, קודח חור בשכבת הקרח ומשתלשל למים. במים הקפואים היה הרבי טובל משך זמן לא קצר, ולאחר מכן טובל את בגדיו במים...

היה לו עניין מיוחד לטבול את בגדיו במים ולטהר

המתנה השבועית
נרית לברית
מבית "ארט"

בלעדי למפיצי עלון
"חוט של חסד"
ולמנויים חדשים

הצטרף עכשיו
02-5308000

כנינים חסידות ברסלב

אמר מורנו הרב רבי נתן מברסלב ז"ע: קיי שיהיה חזק בטיבילת מקנה תמיד, יהיה אף שיהיה בנדיא יתקן הכל ואמר: הנה תבית "מקנה" יסבל שני פרשנים: אחד לשון תקנה, כמו שכתוב "(וְרִמְיָהוּ יִזְ): "מקנה יעֲרָאֵל ה'" שני לשון מקנה כים, כמו שכתוב (בראשית א'): "וּלְמִקְנֵה הַפִּיִּים קָרָא יָמִים", ואמר, כי שני הפרשנים האלה הם אחד אף ורק שיהיה נזהרים בטיבילת מקנה-כים, ועל-ידי זה יהיה הכל נכון, ויתתקן כל מה שעבר עליו. (שיש"ק א-קנח)

רבינו הגה נהג לעלות לתורה בשמחת-תורה ל"ח-תורה" ומוקדנ"ת ל"ח-תורה-אשית", ואמר מוקדנ"ת: "רבינו זכה לסים את התורה, ואנו רק מתחילים את התורה..." (שם ב-קפו)

רבינו ז"ל אָמַר בְּפִירֵשׁ: "אין זה קלאכה להקדיק אדם, זוהי קלאכה לקרב ולרום האדם!" (שם א-קסה)

האבן להיות לב בשו, והלב שהיא הלבנה, תאיר באור החמה, והחמה שהיא החמה תאיר באור שבעת הימים, וזה יקרה ככל שתתגלה יותר תורת ארץ ישראל שהיא 'אורייתא דעתיקא סתימאה' שבזכותה ישכון שלום בין שמים לארץ, ובין כל החיות והכוחות והצדדים השונים שבכלל ובפרט.

הרה"ג ר' ירון אשכנזי שליט"א ר"כ חושן משפט
בישיבת "חוט של ח סד" מנהל רוחני ב"קו ההלכה"

קו ההלכה הספרדי: 3030 *

צריך לחזור ולברך שהכל. שבת הלי (חלק ט' סימן ל"ט).

בירכתי על מיץ ענבים בורא פרי הגפן וקעת אני רוצה לשתות בירה או קולה, האם צריך לברך על שאר המשקים, או שכולם נפטרים בברכת המיץ ענבים?

אף שמיץ ענבים אינו משכר, פוטר את שאר המשקין ואין צריך לשוב ולברך עליהם. חזון עובדיה (ט"ו בשבט עמוד ע"ד) ויש מבני אשכנז שנהגים לברך שהכל על סוכר ולפטור את שאר המשקים. וזאת הברכה (פרק י"א אות ז').

אני הולך למסור שיעור וישנם אנשים שבודאי לא בירכו ברכת התורה, האם יש לברך ברכת התורה קודם לכן?

מובא בשם מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל שמרצה ההולך לדרוש בפני ציבור שאינו שומר תורה ומצוות יש לו לברך ברכת התורה עם הציבור לפני שמתחיל לדבר דברי תורה, אמנם מספיק את הברכה האחרונה וא"צ את כל הברכות, ואף שהרב עצמו בירך כבה, מכל מקום יכול לברך עימם יחד כדי ללמד את הברכה. אגרות משה (חלק ב' אורח חיים סימן נו).

לשמוע אמונה כל יום כל היום
קו האמונה 02-6444250

גן הדעת חידושים לפרשת שבוע

בראשית ברא אלוהים את השמים ואת הארץ. בראשית ברא אלוהים את הנשמה ואת הגוף. נשמה בחינת שמים וארץ בחינת גוף.

זאת בראשית. ההבנה שבקרבן כוחות מנוגדים, אתה מורכב משמים וארץ. יש לך רצון להיות דבוק במושכלות, ורצון להתענוגות הגופניות. יש לך מה ויש לך כבה, המוח תכליתו להשיג את האמיתות, הכבד תכליתו להשיג תאוות.

וכוחות מנוגדים אלה, מעצם טבעם, לעולם לא יכולים לשכון בשלום, הם יכולים לצמצום ביניהם את היקף ועוצמת הלחימה. וצמצום הלחימה ביניהם נעשה כשאחד מהם מקבל תוקף גדול, תוקף של ממש.

כי זה שחותר תמיד להשיג עוד ועוד תאוות, שכלו הולך ומצטמצם, הוא כבר לא מקבל אותות תדירים משמים, השכל פחות מבריק לו חשכתו בברקים ורעמים בתודעה. וזה שחותר תמיד להשיג עוד ועוד מושכלות אלוהיות, תאוותו הולכת ומצטמצמת וקולות בעלי החיים אשר בארץ פחות מסיחים דעתו. כך או כך גזורים כולם בין שמים לארץ. בין השכל לתאוה.

והמכריע הוא הלב, כי הלב נמצא בין שמים לארץ, בין המח לכבד, ומלחמתו היא מלחמה מתמדת. האם הקואליציה שתרכיב את הממשלה תהיה ממשלת מח ולב ומנהיג האומה יהיה השכל, או

שו"ת של חסד ע"י בית הוראה-חוט של חסד

מקבץ שאלות שנשאלו בקו ההלכה

לה לשתות בלי קידוש. הליכות עולם (חלק ג' עמ' כ')

המתארחים בבית מלון, ובבוקר השבת קודם התפילה מגישים יחד עם הקפה גם עוגות, האם מותר לטעום מהעוגות?

אסור לעשות כן משום "לא תאכלו על הדם" שאסור לאדם לאכול קודם התפילה, שלחן ערוך (סימן פ"ט סעיף ג'). אמנם חולה הזקוק לאכול לצורך רפואתו מותר לאכול ואינו צריך קידוש כלל, וס"מ המחמיר לעשות קידוש קודם התפילה תבוא עליו ברכה וישתה רביעית, ואחר מוסף יחזור ויעשה קידוש פעם נוספת. יביע אומר (חלק ז' אורח חיים סימן לא).

בימות הקיץ בחנויות המיצים הטבעיים מוכרים ברד, ובאזור מגורי ישנה חנות המוכרים ברד ממיץ ענבים טבעי (שהם טוחנים) מה ברכתו?

מיץ ענבים קפוא (ברד) ברכתו שהכל. (בית יוסף סימן ר"ב סעיף ב') מנחת יצחק (חלק ח' סימן י"ד) צ"ע אליעזר (חלק ג' סימן ז') ואם בירך בורא פרי הגפן, יצא בדיעבד ואינו

אדם שחזר לביתו בליל שבת אחר תפילת ערבית, ורוצה לשתות מים לפני הקידוש, האם מותר?

אסור לטעום כלום קודם הקידוש ואפי' מים אסור לטעום קודם הקידוש, שלחן ערוך (סימן רע"א סעיף ד') משנה ברורה (שם סעיף קטן י"א), אבל בבין השמשות דהיינו בזמן שבין שקיעת החמה לצאת הכוכבים, יש מקום להקל לשתות מים כאשר אדם צמא מאד. הליכות עולם (חלק ג' עמ' יט).

האם מותר לשתות קפה או תה בבוקר של שבת לפני התפילה?

הגברים שחייבים בתפילה - מותר להם לשתות כוס תה או קפה קודם התפילה, כיון שאינו מתחייב בקידוש עד לאחר התפילה.

ונשים שאינן מחוייבות בתפילה יש לחלק - שאם היא רגילה להתפלל שחרית יכולה לשתות קודם התפילה, אבל אם אינה רגילה להתפלל שחרית, מתחייבת בקידוש מיד לאחר ברכות השחר ולכן תקדש ואח"כ תשתה. ואם היא חולה קצת, מותר

ליקוטים וסיפורים נפלאים - בראשית

כך יכולים אנו לבחון את עצמנו כמה אנחנו שמחים בעשיית המצוות ובעבודת ה' שלנו? האם על כל צעד ושעל אנו מחפשים סיבה למה לא לקיים את המצווה או מחפשים איך להתחייב במצווה...

"נעשה אדם" (א, כו)

איתא במדרש (ילקוט שמעוני) ר' שמואל בר נחמני אומר: בשעה שהיה משה כותב התורה, היה כותב מעשה כל יום ויום. כיון שהגיע לפסוק נעשה אדם, אמר לפניו: רבש"ע, למה אתה נותן פתחון פה לאפיקורסים? אמר ליה: כתוב, והרוצה לטעות יטעה.

לכאורה היה לו לומר והטועה יטעה ומהו הלשון הרוצה לטעות? אלא הפירוש הוא, שמי שבאמת אינו רוצה לטעות לא יטעה לעולם, ורק מי שרוצה לטעות הוא טועה.
(מרח הגרי"ח זונפלד זצוק"ל)

"ויפה באפיו" (ב, ז)

בשעה שברא הקב"ה אדה"ר, היה מוטל לפניו כגולם, אמר, באיזה מקום אני נופח בו נשמה, אם בפיו הוא מספר בו לה"ר, אם בעיניו הוא מרמז בהן לדבר עבירה, אם באזניו הוא שומע בהן גדופין וחרופין, אלא אני רואה מקום יפה באדם שהוא דרך אפים, מה האף הזה פולט את הזוהמא וקולט ריח טוב, כך הצדיקים בורחים מן העבירה שריחה רע ומדבקין בד"ת שריחה נודף.
(מדרש הגדול)

"וישכן מקדם לגן עדן את הכרובים" (ג, כד)

וברש"י כרובים, מלאכי חבלה. אצל המשכן נאמר (שמות כה, כו): "והיו הכרובים פורשי כנפיים למעלה סוככים בכנפיהם על הכפורת" ועל כך אמרו חכמינו ז"ל: כרובים - כרביא, דמות פרצוף של תינוק היה להם". דבר זה - אומר הגאון רבי משה מרדכי אפשטיין זצ"ל - בא ללמדנו, כי כשנותנים לילד חינוך טוב וראוי, עשוי הוא להיות לאחר כך ככרובים המסוככים בכנפיהם על ארון הקודש; ואילו כשאין מחנכים אותם כראוי, עשוי הוא להיות ככרובים - מלאכי החבלה...

"בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ" (א, א)

רבינו האור החיים הקדוש מביא את דברי חכמינו זכרונם לברכה שאמרו וזה לשונם: 'כל מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים'. ומבאר את הענין, שאם הדברים יצאו מתוך 'הגוף' אינם יכולים ליכנס ל'נפש' השומע, אבל אדם ירא שמים, הוא מדבר מתוך עמקי נפשו, ולכן דבריו נשמעים לנפשות אחרים, כי הדברים יוצאים מנפשו לנפש השומע.

ובזה מפרש בדרך רמז את הפסוק, שאם האדם רוצה להשמיע דברי מוסר ויראה, אז הסדר הוא, 'בראשית' בתחילה צריך להיות 'את השמים' שהוא בעצמו יהיה לו יראת שמים, ואחר כך 'את הארץ' יוכל להשמיע גם לבני הארץ יראת שמים.

"ויתן אותם אלוקים ברקיע השמים להאיר על הארץ" (א, טו)

בתפילה אנו אומרים 'טובים מאורות שברא אלוקינו... שמחים בצאתם וששים בבואם'. בברכת הלבנה אנו אומרים "ששים ושמים לעשות רצון קונם". שואל הרב הלר: מי אמר שזה נכון אולי הם לא שמחים מזה שכל בוקר השמש צריכה לזרוח והירח מתמעט וגדל כל חודש? לפי מה הגיעו חז"ל למסקנה הזו ועוד קבעו זאת בברכת הלבנה האין זו ברכה לבטלה?!

התשובה תובן על פי

משל: כיצד נדע האם עובד שמח להגיע לעבודה? פשוט מאוד נראה מתי הוא מגיע בבוקר ומתי הוא עוזב את מקום העבודה? עובד שמח יגיע בכל בוקר בזמן ובדיוק לתפוס את העמדה עליה הוא מופקד כמו כן לא ימוש ממקומו עד לסיום תפקידו. לעומתו, עובד ממורמר מגיע באיחור אם בכלל ואף משתדל "לברוח" בטרם הסתיימה המשמרת שלו... הוא ימצא מגוון תירוצים המצדיקים את האיחור ומגוון רעיונות המכריחים אותו לצאת מוקדם...

כן הוא הנמשל: חז"ל הגיעו למסקנה מאד פשוטה הם התבוננו בשמש ובירח וראו: "שלא ישנו את תפקידם" וממילא הסיקו שהם: "ששים ושמים לעשות רצון קונם"...

"כי האדם עץ השדה".

מעשה בעשבים ועצים שהיו עומדים כל אחד במקומו והיה מלאך ממונה על כל אחד מהם ואומר לו 'גדל'. היו שם ארבעה שלא היו להם מלאכים. כלומר שלארבעה אלו לא היה מלאך ממונה על כל אחד להשגיח עליו ולהגיד לו גדל. רק השם יתברך לבדו הוא המשגיח שלהם.

(נקודות של אור - ספינקא)

לע"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים וסיפורים נפלאים - בראשית

"ויהיו כל ימי אדם אשר חי תשע מאות שנה ושלושים שנה וימת" (ה, ה)

מובא במדרש (ילקוט שמעוני) זה ספר תולדות אדם, העביר לפניו כל הדורות, הראהו דוד, חיים חקוקין לו ג' שעות. אמר לפניו: רבונו של עולם, לא תהא תקנה לזה? אמר: כך עלתה במחשבה לפני. אמר לו: כמה שני חיי? אמר לו: אלף שנים. אמר לו: יש מתנה ברקיע? אמר לו: הן. אמר לו: ע' שנים משנותי יהיו למזל זה. מה עשה אדם? הביא את השטר וכתב עליו שטר מתנה, וחתם עליו הקב"ה ומטטרון ואדם. אמר אדם: רבונו של עולם, יפיות זו מלכות וזמירות הללו, נתונות לו במתנה ע' שנה שיחיה ויהא מזמר לפניך. וזה שאמר הכתוב: "הנה באתי במגלת ספר כתוב עלי".

עוד מובא במדרש, שכאשר הגיע זמנו של אדם הראשון למות, כשהוא בן תשע מאות ושלושים שנה, טען כי ימי חייו אלף שנים ועדיין לא הגיע זמנו להיפטר מהעוה"ז. הראה לו הקב"ה שטר שהוא עצמו חתם עליו, שבו התחייב להעניק שבעים משנותיו לדוד המלך. אדם הראשון טען כי הוא חוזר בו ואין הוא מסכים לתת שבעים שנה לדוד המלך. אמר לו הקב"ה, הרי עתיד לצאת ממך איש צדיק, הוא יעקב, שעליו נאמר (מיכה ז, כ) "תתן אמת ליעקב", ואם כן עליך לשמור על מידת האמת שלא יהא התלמיד גדול מהרב'.

אמר בזה הגאון הצדיק רבי אריה לוי זצ"ל ביאור נפלא, שכל זה רמזו בספר התהלים - ספרו של דוד המלך ע"ה - בפסוק (קמו, ג-ד) "אל תבטחו בנדיבים וגו'... תצא רוחו ישוב לאדמתו וגו'". "אל תבטחו בנדיבים", זה אדם הראשון שנתן שבעים משנות חייו בנדבה. מדוע אין לבטוח בנדיבים? כי תצא רוחו ישוב לאדמתו ביום ההוא אבדו עשתנותיו, ביום שתצא רוחו ויהיה עליו לשוב לאדמתו, ביום ההוא אבדו עשתנותיו והוא ינסה לחזור בו מהבטחתו, אבל אשרי ש-אל יעקב בעזרו, כי רק על ידי שאמר לו ה' שייצא ממנו יעקב, היה לו לדוד המלך הדבר לעזר, שכך ניתנו לו שנותיו שנדב לו אדם הראשון. (להתעדן באהבתך)

"יצר לב האדם רע" (ה, כא)

רבי פינחס מקוריץ נכנס פעם אחת לבית מדרשו ומצא את החסידים שרויים בדיון ער. "על מה אתם משוחחים?", שאל. "מדברים אנו על עורמתו של יצר הרע הרודף אחרינו", השיבו החסידים.

נענה רבי פינחס ואמר: "אל תדאגו, טרם הגעתם למדרגה זו שהיצר ירדוף אחרים, לפי שעה אתם רודפים אחריו."

א לט שבת

"בזעת אפך תאכל לחם" (ג, יט)

איש אחד נכנס פעם אל הרה"צ רבי נטע מויליפולי זצוק"ל והתאונן לפניו שיש לו פרנסה טובה ובהרחבה, אמנם הוא עמל כ"כ והעבודה קשה לו, ענה לו הרה"צ הרי כך כתוב בתורה בזיעת אפך תאכל לחם, אלא אם משכימים בבקר בשעה חמישית ועמלים בדברי התוס', יוצאים בזה מאמר הפסוק הנ"ל והפרנסה באה בניקל. (ניצוצי התורה)

"למה חרה לך ולמה נפלו פניך הלוא אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חטאת רובץ ואליך תשוקתו ואתה תמשל בו" (ד, ז)

לכאורה אינו מובן השאלה ששאל הקב"ה את קין - "למה חרה לך?" הרי מפורש נאמר בפסוק שלפניו על מה חרה לו, "וישע ה' אל הבל ואל מנחתו, ואל קין ואל מנחתו לא שעה, ויחר לקין מאד ויפלו פניו".

אלא הסביר הגה"ק רבי יהושע מקוטנא זי"ע - לא שאל אותו על חטאיו שגרמו שלא שעה אל קרבנו, אלא על שהיה שרוי בעצבות. כי העצבות היתירה על העבירה גרועה מן העבירה עצמה, שכן היא גוררת אחריה עבירות נוספות. וזה שאמר הכתוב: "אם תיטיב" - לשון שמחה (כטוב לב המלך) - "שאת" - תתעלה ותתרומם מנפילתך, "ואם לא תיטיב" - תהיה בעצבות, "לפתח חטאת רובץ" - רובצים עליך חטאים אחרים, שכן ידענו כי העצבות מזמנת אל האדם את כל העבירות!... (פנינים)

"ויאמר קין אל הבל אחיו ויהי בהיותם בשדה ויקם קין על הבל אחיו ויהרגו ויאמר ה' אל קין אי הבל אחיך ויאמר לא ידעתי השומר אחי אנוכי" (ד, ח-ט)

כל הלומד את פסוק זה יראה מיד שמקרא קצר הוא, מכיוון שלא כתוב מה קין אמר אל הבל. אבל הגר"א מוילנא זי"ע הסביר את פסוק זה, כך: נראה לומר על פי מה שאמר חז"ל (בראשית רבה, פרק כ"ב), כי הבל היה גיבור יותר מקין, ולו היה קין רוצה לריב איתו ולהורגו לא היה יכול לו, מה עשה קין, הלך אתו בעורמה וברמאות, דיבר איתו בשפת חלקות וקרא לו תמיד "אחי", כדי שהבל לא יישמר מפניו.

וזה ויאמר קין אל הבל "אחי" - דיבר אתו תמיד באחוזה, לכן - "ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגו". וזה שאמר ה' לקין - "אי הבל אחיך" - איה האחוזה שהראית תמיד להבל, והשיב קין - לא ידעתי, היה לו לומר, אינני יודע, אלא הפשט הוא, שבעבר גם כן לא ידעתי מזה, לא היה לבי שלם איתו...

{ אז נדברו }

פרשת בראשית תש"פ | עלון מקוצר

להצטרפות לרשימת

התפוצה במייל,

להערות והערות:

a8447168@gmail.com

להשתתפות בהוצאות הגליון:

בבנק:

חשבון 53957

בנק דיסקונט

סניף 106

באשראי:

"נדריים פלוס"

"קהילות"

בטלפון:

(מענה ממוחשב)

0799-654321

תודה מראש!!!

הושיעה ה' כי גמר חסיד.. אחר מטתו של מרן ר' ניסים קרליץ זיע"א

רק נכנסנו לפרשת בראשית העוסקת בבריאת העולם ונתבשרנו בבשורה המרה שנסתלק מן העולם אחד מהשותפים הגדולים ביותר של הקב"ה במעשה בראשית... מרן הגאון ר' ניסים קרליץ זכר צדיק לברכה שכל ימיו היו ד' אמות של הלכה ועליו נאמר: כל דין שדן דין אמת לאמתו נעשה שותף של הקב"ה במעשה בראשית... והנה... במוצאי שמיני עצרת... לפתע ויהי ערב... ויכולו!!! הושלמה השותפות... והשותף הגדול נתבקש לישיבה של מעלה לחזור ולהינות מעולמו שבנה ונהיה בעל ההטבה ההיא... ואנחנו נשארו יתומים...

היות ואני לא זכיתי להתקרב לאותו גדול זיע"א... וגם השמועה הגיעה ממש סמוך לסגירת הגליון... התקשרתי מהר מהר לתלמיד חכם אחד גדול שהיה מקורב אליו... והוא אמר לי במילה אחת: תכתוב שמרן ר' ניסים קרליץ ידע לשתוק!!!! זהו!!! זה מה שתכתוב...

אוהו... אני מבין מצוין... השאלה היא האם גם הקוראים מבינים מה המשמעות לשתוק... אני רוצה שתבין: יש הרבה שתקנים... כי אין להם מה לומר... אין להם מה לספר... אבל להיות מרן ר' ניסים קרליץ שהכל הגיע אליו... והכל השכים לפתחו... והוא ידע ההההכל... ולשתוק!!!! לשמור את הכל בפנים ולא להוציא החוצה... אתה יודע מה שזה??

שתיקה זו מכונת פלאים!!!! שתיקה זה מכונה שיכולה לקחת את הלשון הרע הכי מלוכלך ולתרגם אותו לאור הגנוז... כן... הגאון מוילנא אומר: על כל רגע ורגע שאדם חוסם פיו זוכה בשבילו לאור הגנוז שאין כל מלאך ובריה יכולים לשער!!! תחשוב כמה לשון הרע'ים מרן ר' ניסים קרליץ נאלץ לשמוע ולהיחשף מתוקף תפקידו כדיין וכמכריע בענייני הכלל והפרט... וכל המידע הזה נשאר בפנים... עוד רגע ועוד רגע ועוד רגע!!!! כן... דמותו של מרן ר' ניסים אצרה בתוכה כ"כ הרבה מידע שנשאר בפנים במשך עשרות אלפי רגעים... והנה... בשבוע הזה הגיע עת מתן שכרה... וכל הסודות האלו ירדו כמות שהם אלי קבר... וכעת בבת אחת הם מתורגמים לאור הגנוז שאין כל מלאך ובריה יכולים לשער... איזה עסקת פלאים...

מה הפלא שיום הסתלקותו הוא במוצאי שמיני עצרת... שבשיר של יום של שמיני עצרת אנחנו אומרים את הפסוקים: מזמור לדוד הושיעה ה' כי גמר חסיד כי פסו אמונים מבני אדם!!!! דוד המלך נאנח שהחסיד הסתלק מן העולם... ואז...??? אז פסו אמונים מבני אדם... אין כבר על מי לסמוך... אין מישהו שאפשר להפקיד בידים שלו מידע כמות שהוא ישאר אצלו כמו חומר גלם והוא לא יפרשן אותו בצורה הלא נכונה ולא יעביר אותו למי שלא צריך להעביר... **שוא ידברו איש את רעהו שפת חלקות בלב ולב ידברו**... אשר אמרו ללשוננו נגביר... שפתינו איתנו מי אדון לנו... כן... לפניך שני אנשים שנאלצו להיחשף למידע מסוים שלילי... אחד לוקח את המידע הזה ומקיא אותו החוצה... מגדיל עוונות עד לשמים וחז"ל דורשים שהוא נחשב כופר בעיקר שנאמר: מי אדון לנו... ואילו השני לוקח את אותו מידע בדיוק ומתרגם אותו לאור הגנוז שאין כל מלאך ובריה יכולים לשער... ולא לא נותר אלא ללמוד לקח ולבחור מה לאמץ...

לאמץ את השתיקה הזו!!!! לאמץ את ההשקפה הכ"כ זולה הזו!!!! בסה"כ לשתוק... ולשון הרע הרי יש לנו מספיק... יש לנו מספיק מידע שלילי שנכנס לאוזן שלנו... אין צורך לחפש אותו... הוא מגיע לאוזן שלנו לבד... ובסה"כ לשתוק!!! ולשתוק זה לא רק לשתוק ולא לדבר... לשתוק זה גם לשתק!!!! לרתק!!! לשתוק זה לקחת לשון הרע עסיסי ששמעת על בן אדם מסוים או על קבוצה מסוימת... ולהתייחס למידע הזה כנתון יבש!!! שהתורה היא זו שתקבע עד כמה לחוש למידע הזה... האם לקבל אותו... ואם ע"פ התנאים המבוארים בחפץ חיים אי אפשר להאמין ולקבל את הלשון"ר אז אתה לא רק שותק... אלא גם משתק את המידע הזה!!! אתה מחליט בדעתך שהוא לא נכון... כי אני דיין!!! אני אדם שחי בכל הנהגותי על פי תורה!! ועל פי משפטי התורה אין נאמנות למידע הזה שנמסר ומבחינתי הוא לא קיים... זה העומק של השתיקה!!! שתיקה זה לא רק כלי איכסון... שתיקה זה גם מיון נתונים ע"פ תורה!!! יש מידע שצריך להוציא אותו החוצה... אבל לא דרך הפה... אלא דרך הלב... הלב הטהור והנקי שמוכתב ע"פ תורה מבין איזה נתונים מותר להשאיר בלב ומה אסור...

וזה היה מרן ר' ניסים קרליץ זיע"א שנשא על לבו את חושן המשפט!!! לב טהור שכל פעימה שלו הייתה מוכתבת לפי ד' חלקי השולחן ערוך... והלב הזה נדם במוצאי שמיני עצרת מתוך זעקת: הושיעה ה' כי גמר חסיד... ולנו לא נותר אלא לאחוז בקצות דרכיו כדי שלא יהיה חלילה פסו אמונים מבני אדם...

המסר הזה הוא כמובן מאוד נקודתי... ובדאי שלא מתחיל להקיף את גדולתו של מרן ר' ניסים קרליץ זיע"א... אבל לא התיימרנו להקיף... ובפרט שלא בזמן המועט הזה... יתן ה' ופטירתו של אותו גדול תהיה כפרתם של ישראל וזכה כולנו לביאת גואל במהרה אמן.

השחרור... הוא שירת בצבא... ו... והוא עשה איזה מעשה גבורה... הוא השתלט על חמשה מחבלים... ולכד אותם... והוא קיבל אות הצטיינות והצטלם עם הרמטכ"ל ושר הבטחון... ודיברו עליו בכל העיתונים ומאז ועד עצם היום הזה... זה עושה לו את ככלל החיים... הבית שלו מלא בתמונות מאותו מעמד... ואם אתה רוצה להחזיר אותו לחיים... רק תזכיר לו את זה והוא לא יתעייף לספר לך את כל הסיפור בפעם המיליון...

סליחה מראש... וכמובן להבדיל... אבל על אותו משקל בדיוק:

תחשוב שכעת... ברגעים אלו... נמצא לו יהודי כבר שלושת אלפים שנה בגן עדן... ואת ככלל הנצחיות שיש לו שם... הכל הוא קיבל מאיזה תקופה של שנתיים שלוש שהיה לו התמודדות קשה באמונה או בטחון והוא עמד בה בגבורה... ומאז ועד עצם היום הזה יש לו ש"י עולמות... ש... שהם ימישכו ללוות אותו לנצח נצחים... ולהבדיל בדיוק כמו השכן שלי הזקן הסיעודי שאת כל החיות שלו כעת הוא שואב מאותו מבצע קדש שלפני עשרות שנים הוא התאזר באומץ ועשה את אותו מעשה נועז... אז קח בחשבון יהודי יקר: שאם כעת יש לך תקופה קשה... גם אם היא נראית לך ארוכה... ובטלי נסבלת... ו... ולא נגמרת... אבל לטווח ארוך... וכ"ש לטווח של נצח נצחים... אל תשכח שעל זה!!! על התקופה הזו אתה הולך לקבל את כל הנצח נצחים שלך

ו... יש פה פרט נוסף שמאוד חשוב לדעת: שלא תמיד יש מלחמות!!! כמו שבצבא לא תמיד יש מלחמות... יש רק פעם ב... מלחמה... ש... שאז זו ההזדמנות של החייל לבטא את עצמו... ו... ולקנות את עולמו (-עולם הזה כמובן) ולכן החיילים כ"כ ששים אלי קרב... סוף סוף יש להם אפשרות להוציא את הכישורים והאימונים שלהם מהכח לפועל...

ככה בדיוק... הקב"ה לא תמיד מעמיד אותנו במלחמות עולם מול היצר הרע... אמנם התמודדויות יש תמיד... המלחמה הקבועה ישנה תמיד... אבל מלחמות עולם??? זו הזדמנות שמגיע רק בכמה שנים... ו... ושם נקודת המבחן ומקצה ו... וממנה יש לנו הזדמנות לשאוב את כל הדלק והעוצמה לעשר עשרים שנה הקרובות... התקופה הקשה הזו... כמה שהיא קשה... אבל הרבה יותר ממה שהיא קשה... היא גורלית ומכרעת!!! לתקופה הזו יש השלכות שתקח בחשבון שבטווח ארוך אתה תודה בפה מלא שהיה כדאי ובגדול... קל לדבר... כמובן...

לא לשכוח!!! שכשאנחנו ברגעים קשים... אנחנו באמצע לחבר את אחד הפרקים המרתקים ביותר בספר ובסיפור חיינו... זה אחד הפרקים וההזדמנויות היחידות שלנו להוכיח את ה"זה ספר תולדות אדם" --- בדמות אלוקים עשה אותו...

זו אחת ההזדמנויות שמי יודע אם עוד יגיעו להוציא את הדמות אלוקים שלנו מהכח אל הפועל...

--- בעולם שלנו יש שני אלפים תוהו!!!!

לא חבל??? אלפיים שנה זה הרבה מאוד... וככה... בתוהו??? ?

אז זהו!!!! שגם שבעים שמונים שנה זה גם הרבה מאוד...

לא חבל ששבעים אחוז מהם הולכים בתוהו??? ?

כשנח נולד... כולם קראו לו כך נח - כי זה ינחמנו ממעשינו ומעצבון ידינו... נח יצר את המחרישה שהקלה מאוד על העבודה... אז נח באמת הצליח לנחם את כל העולם!!!!

אבל אף אחד לא הצליח לנחם את נח בעצמו...

אותו נח ברגעים הראשונים שיצא מן התיבה ועמד משתומם כולו מול עולם ריק ריק ריק... מול כל הפיתוח הגדול שהעולם התפתח במשך אלף חמש מאות שנה וההההכל נשטף ונאבד והיה כלא היה... מי ינחם את נח? ? אתה יודע מה הדבר היחיד שיכול לנחם אותו? ?

הדף האחרון של הספר!!! בדף האחרון של ספר תולדות אדם כתוב משפט אחד ויחיד... סוף דבר הכל נשמע את האלוקים ירא ואת מלכותו שמור כי זה כל האדם!!!

--- גם אם הולך קשה... גם אם עוברת עליך תקופה קשה... אל תשכח שהתקופה הזו מוסרטת!!! מתועדת!!! בתלת מימד!!! היא תקופה גורלית שכל תנועה שלך נבחנת... התקופה הזו הולכת להיחרט לנצח נצחים... רק שתביין: אין היום מי שלא מזמין לחתונה צלם!!! למה??? כי... כי חתונה זה אירוע של פעם בחיים!!! זה אירוע שמלווה אותנו כל שנה מחדש ביום הנישואין... האירוע הזה גם ילווה אותנו בחתונת הכסף לאחר 25 שנות נישואין... ומקווה מאוד שגם בחתונת הזהב לאחר 50 שנות נישואין... אז תחשוב שהחיים כולם הם "בי הלול" שהולכים ללוות אותנו לנצח נצחים... אז כל רגע ורגע פה הוא נצח!!! הוא רגע ששווה להנציח אותו!!!! איך הצלם אמר לי בחתונה...? תחייך לתמונה!!!! אבל אוי... לא חייכתי... הצלם עשה לי עוד תמונה... ואמר לי... טוב... אז תחייך עכשיו... ולמה? ? כי כל תמונה זו הנצחה בפני עצמה!!!

כל רגע בחיים זה נצח נצחים... גם אם את הרגע הקודם לא ניצלנו ולא הנצחנו... אפשר להנציח את הרגע הבא... חטוף ואכול חטוף ושתה כי האי עולמא ככי היולולו!!!!

הסיפור מתח של החיים...

כולנו מכירים את המימרא הידועה של רבי עקיבא: ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה!!! אבל יש עוד מימרא שלא כולם יודעים... בן עזאי חולק על רבי עקיבא... בן עזאי סובר שהכלל הגדול בתורה זה משהו אחר... זה ספר תולדות אדם - זה כלל גדול בתורה דברי בן עזאי!!!!

בן עזאי סובר שההההכלל בה"א הידיעה... הכלל הגדול שעליו עומדת כל הבריאה... זה הפסוק: זה ספר תולדות אדם!!!! מה הכלל הגדול פה??? מה בכלל כתוב בפסוק הזה??? אז ככה... דבר ראשון בפסוק הזה כתוב שחור ע"ג לבן: שכל בן אדם כותב ספר... הספר מתחיל ביום הראשון שבו הוא נולד... ומסתיים ביום האחרון שבו הוא מת... כל יום זה דף... כל יום מתווסף עוד דף בביוגרפיה ובספר שהאדם מחבר על עצמו... השאלה היא: מה יהיה כתוב בספר??? זה... זה כבר תלוי בו... ו... ובשביל זה יש לנו את כל התורה... שהיא הספר שניתן לנו... כדי שנלמד מהספר הזה... ו... ונשתדל לעשות הכל... שהספר שלנו יהיה מתואם עם הספר של התורה... שהביוגרפיה שלנו תהיה חיקוי מושלם לספר התורה הזה...

שים לב לדבר מדהים: בפרשת בראשית כמה פסוקים יש??? מאה ארבעים ושש!!!! וכמה שנים מקופלים בפרשה הזו??? למעלה מאلف מאתים שנה!!!!!!! תבדוק... מלידתו של אדם הראשון עד חמש מאות שנה לחיי נח... תעשה את החשבון...

והנה... אנחנו לאט לאט מתחילים להיכנס לתוך החומש... כל פרשת נח... כמה שנים זה??? תעשה אתה את החשבון... הלאה... עוברים לפרשת לך לך... וירא חיי שרה... כמה שנים זה??? וכן הלאה... וכן הלאה... מה תגלה? ?

שהפרשה הראשונה בתורה משתרעת על חמישים משנות עולם!!! ואילו הפרשה השניה כבר יותר זמן... ו... וממתי שמתחילים לדבר על אברהם... פתאום העסק נעצר!!!! התורה מתעכבת שם... מדברת עליו... ומפרטת בו פרטים ופרטי פרטים... ואז מגיע יצחק ומגיע יעקב ושבטי קה... ואז עם ישראל נולד... ו... ומכאן ואילך כל ארבעת החומשים (למעט פרשת שמות) משתרעים בסך הכל על ארבעים שנה שעם ישראל היו במדבר!!!! (בו בזמן ששליש לפחות מכל זה מתמקד רק בשנה הראשונה והשניה ליציאת מצרים...)

מה הפשט בזה??? לכאורה יש פה חוסר פורפורציות... בפרשה אחת בתורה "נדחסים" להם כביכול 1200 שנים... ואילו ארבעים שנה תופסים ארבע חומשים??? ? וכן ככה משרטטים את ספר תולדות האדם??? ?

התשובה היא: כן!!!!!!! בדיוק ככה!!!!

זה בדיוק מה שהתורה אומרת: "זה ספר תולדות אדם ביום ברא אלוקים אדם בראמת אלוקים עשה אותו" אדם זה דמות אלוקים!!!! לאדם יש תפקיד!!! כשהוא מבצע את התפקיד שלו... אז אפשר לקחת יום אחד בודד ולעשות ממנו את כל פרשת וילך האזינו וזאת הברכה..." (בן מאה ועשרים שנה אנוכי היום) אפשר לקחת חודש ימים ולעשות ממנו את כל חומש דברים... אבל כשאדם לא מבצע את התפקיד שלו... אפשר לדחוס יותר מ-1200 שנה בפרשה אחת...

וכך זה אצל כל אחד ואחד מאיתנו: כל אחד מאיתנו כותב לעצמו את הספר שלו... ויש לספר הזה פרקים... ובידינו הבחירה איך הספר הזה יראה... יכול להיות לך בן אדם שיש לו ספר דקיק... בספר שלו יש בסך הכל שלוש פרקים... בפרק הראשון משרוטט בקיזור נמרץ את כל החמישים שנה שקובי הספיק להיוולד... לאכול... לשתות... לשחק... לגדול... להשתעמם... להתחתן... לעבוד... להתפטר... לחפש כסף... למצא כסף... לאבד כסף... לעשות רישיון... לשלול רישיון... לקנות בית... למכור אותו... בקיזור: הפרק הראשון מכיל חמישים שנה תמימות בשתי עמודים עלובים!!!! ואז מגיע פרק ב'... מה יש בפרק ב'? בפרק ב' ממש במקרה אבא של קובי מת... ו... ואז במשך שלושה חודשים הוא לבש כיפה והתחיל להגיע לתפילה לומר קדיש... והוא התעטף בציצית... שמר קצת שבת... ופרק ב' מתמקד כולו באיריות בשלושה חודשים הספציפיים האלו... שם כתוב בפרוטרוט את כל המצוות והמעשים טובים שקובי עשה בשלושה חודשים הקצרים האלו... ו... ואז מסתיים פרק ב'... ומתחיל פרק ג'... שהוא סוקר שוב בקיזור נמרץ מגיל חמישים ושלושה חודשים ועד גיל תשעים... שם שוב מתואר בקיזור נמרץ כככלל מה שעשה קובי בשלושים שנות חייו האחרונות... יצא עם הכלב... חזר עם הכלב... הלך לדואר... חזר מהדואר... הלך לרופא משפחה... לקח מספר בבית מרקחת... חזר הבייתה... יצא לחנות... קנה שתי מלפפונים... פגש חבר וסיכם איתו שהעיקר הבריאות... נכנס לבית חולים גריאטרי... ומשם לא יצא יותר... ו... וזהו... כאן מסתיים הסיפור שלו...

זה ספר תולדות אדם!!!!!!!

ישנם רגעים בחיים שתופסים פרקים שלמים בספר תולדות אדם!!!! וישנם עשרות שנים שבקושי מקבלים עמודה עלובה בספר!!!! ואנחנו!!!! רק אנחנו... אנחנו נבחר מידי יום ביומנו... כמה היום הזה יתפוס מקום בספר!!!!

תפתח ספר ביוגרפיה... איזה שאתה רוצה... תמיד יש שנים יותר דומיננטיות ושנים יותר רגועות... אם מדובר באיש ציבור שעבר שואה... או לחילופין לוחם שעבר מלחמות... אז שים לב שרוב הפרקים הדומיננטיים של הספר מתמקדים במלחמה המדוברת או בשנים של השואה... ו... ואח"כ זה די משעמם... אז או... או שהשנים שלאחמ"כ ממשיכים לשחזר איכשהו את אותם שנות המלחמה... או... שהספר נהיה באמת מרדים ומשעמם עם כל מיני תמונות של שחזורים... ככה בדיוק גם איתנו!!!! אנחנו אדם!!!! אדם זה שילוב של "אדמה לעליון" עם "אפר דם מרה" אנחנו נמצאים במלחמה מתמידת... הספר שאנחנו מחברים עוסק במלחמת חיינו... אבל הכל טוב סביב המלחמה... יהודי יקר: עובר עליך כעת התמודדות... קושי... ניסיון... דע לך: אתה כעת נמצא באמצע חיבור הספר המרתק של חייך!!! הקושי בעז"ש יעבור... אבל הפרק הזה בספר ישרא תמיד דומיננטי... גם בעוד עשרים שנה... כל הסייעתא דשמיא שלך תשען ותתבסס על אותו ניסיון שנבחנת בו ועמדת בכבוד... יש לי שכן זקן תרח... חצי סיעודי... אין לו שום דבר בחיים... אבל!!!! לפני עשרות שנים... במלחמת

חזק ואמץ כי אתה!!!!!!

קין והבל!!!! שני הבנים של אדם וחוה... הסיפור שלהם ידוע לכולנו. כידוע: קין הביא קרבן לה'... והבל הביא גם הוא... והקב"ה קיבל את הקרבן של הבל ולא של קין... נפלו פניו של קין והוא קם בחמתו והרג את הבל... קין קיבל את ענשו ולאחר שבע דורות הוא מת... למעשה... בסופו של דבר גם קין מת וגם הבל מת... ועיקר ההמשכיות של העולם עברה דרך בן שלישי שקוראים לו שת...

והשאלה הנשאלת: מה בכל זאת??? עדיין מה בכל זאת המשבצת של קין והבל בעולם??? סוף סוף פרשת בראשית זו פרשה מאוד יסודית!!! אין שום דבר שמתחיל ונגמר שם... כל שם עצם שמזכר בפרשת בראשית זה יסוד ואבן פינה שעליו מושטת כל המפה של העולם... אז מה המשבצת של קין והבל??? איפה אנחנו פוגשים אותם באלפי שנות דור שאחרי פרשת בראשית???...

הביאור בזה הוא כך:

סוד כמוס!!!! על פי כתבי האר"י: משה רבינו הוא לא פחות ולא יותר גלגול של הבל!!!! ואילו קין?? מי זה קין??

לא פחות ולא יותר רבי עקיבא הוא משורש קין!!!!

רבי עקיבא - קין!!!! ומשה רבינו - הבל!!!!

בקיצור: קין והבל זה שני כוחות שאמורים ללוות אותנו עד ביאת גואל... אמנם בפרשת בראשית הסיפור נגמר כמו שהוא נגמר... אבל זה היה רק ההתחלה... קין והבל עוד הולכים להיפגש בהרבה הזדמנויות עד שבסופו של דבר שניהם יביאו יחד את התיקון השלם...

קעת צריך להבין במה זה מתבטא??? בא נשאל ככה: כל אחד מאיתנו שייך או לסוג של קין או לסוג של הבל... השאלה היא: איך בודקים כזה דבר?? ובמה זה מגיע לידי ביטוי??

ובכן: קין נקרא קין... על שם מה?? **קניתי איש את ה'...** אני שותף של ה'... קין נולד עוד לפני החטא!!! עוד ביום ששי... כשהקב"ה פנה לאדם הראשון ואמר לו: אני בוחר בך כשותף שלי!!!! אדם הראשון הכיר בכוחו העצום!! הכיר בחשיבות הגדולה שלו!! הקב"ה מסר בידיים שלי את כל העולם... ועל זה הוא קרא שם בנו **קין!!!!**

קניתי איש את ה'!!!! הוא הכניס באותו בן את הכח והעוצמה הזו... אני השותף הבלעדי של ה'!! ה' כביכול קניו לי... הקב"ה תלה את השפעתו והנהגתו במעשים שלי...

ואז קרה מה שקרה... אדם הראשון חטא ונטרד מגן עדן... הושלך לארץ... ושם נולד הבן השני... כאן כבר יש מהפכה!!!!

איך קוראים לו?? הבל!!!! הבל הבלים הכל הבל... אדם הראשון כעת מסתכל בנקודה ההפוכה לגמרי: אני כלום... אני עפר ואפר. אדם כחציר יבש כציץ נובל כאבק פורח וכחלום יעוף... הכל הבל...

זה לא סתירה!!!! קין והבל שניהם בנים של אדם הראשון!! ושניהם אמת!! מצד אחד: מצידו!! מצד האדם הכל הבל הבלים... אין לי כלום מצד עצמי... אני יש מאין... (את זה אדם הראשון הבין היטב לאחר החטא) אבל מצד שני: האמת עדיין נשארה בעינה... סוף סוף הקב"ה בחר אותי כשותף... ומצד הקב"ה אני חשוב מאוד... שותף נצחי... קין- קניתי איש את ה'...

קעת תכל'ס: מי יותר גדול?? קין או--- הבל??

שאלה קשה!! עקרונית... אליבא דאמת בודאי שקין יותר גדול מהבל... קין הוא הבכור... קין נולד למצב המקורי... קין יודע את מעלתו... מכיר בחשיבותו... ולכן ככה הוא גם מתנהל... קין יוזם... קין הוא הראשון שיוזם קשר עם הקב"ה... הוא הראשון שמביא קרבן לקב"ה... (הבל לא יוזם מצידו... כי מי אני בכלל... אני הבל) הבעיה היא: שדווקא מרוב שקין מכיר בכוחו!! אז הוא עלול לקחת את זה למקום של גאווה... והוא מפגין כח ועוצמה גם מול הקב"ה... כי אם אני שותף גמור של הקב"ה... אז גם מולו אני יכול להפגין כח ולתת לו מה שאני מבין... גם את הפחות מובחר...

לעומת זאת הבל??? הבל מצד טבעו הכנוע מבין שהכל הבל... הבל יודע ש"נחנו מה..." ממילא כשהוא נותן לקב"ה הוא נותן את הכי הכי טוב... כי הכל שייך לקב"ה...

פה!!!! בנקודה הזו הבל יותר טוב מקין... הבל מתבטל לקב"ה לגמרי... כשמו כן הוא... הבל הבלים... והוא אכן ביטל את כל ישותו ונתן את כל כולו... את ההכי הכי טוב... ואז כמובן: וישע

ה' אל הבל ואל מנחתו... לעומת זאת קין??? קין השתמש בכח העוצמתי שלו בהפגנת כח מול הקב"ה וממילא "ואל קין ואל מנחתו לא שעה..." אז נכון!!! הפעם קין טעה... הפעם קין ניווט את התכונות שלו למקומות שליליים... אבל עדיין... נא לא לשכוח שבסופו של דבר הבל מת... ואילו קין עדיין נשאר חי... נשאר חי עוד שבעה דורות... בזכות מה?? בזכות הקין שבו!!!! בזכות ההכרה העצמית שלו שהוא שותף של הקב"ה... בכח הזה הוא לא מאבד עשתונות... והוא ניגש להידברות עם הקב"ה... הוא הצליח להתפייס עם השותף- קוב"ה... ולקבל חנינה של שבעה דורות... הוא הצליח אפילו לקבל אות לבלתי הכות אותו כל מוצאו... זה הכח של קין!!! אבל חכה... ימים יגידו... ונשמתו הקדושה של הבל שוב נשלחה לעולם... והפעם בדמות משה רבינו!! "והאיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה"!!! כל כולו ענה ושפלות... הבל הבלים... "ונחנו מה..." אני כלום כלום... אני נשמת הבל... אני חי בהכרה שאין עוד מלבדו וחופץ מזה הכל הבל...

והנה!!! לפני שמשה רבינו יורד עם הלוחות... הקב"ה מראה לו דור דור ודורשיו... ופתאום משה רבינו מזהה מישהו מוכר... אדם אחד יש בסוף כמה דורות... ועקיבא בן יוסף שמו... שהוא לא פחות ולא יותר שורש קין!!!! ואותו קין כעת עומד ודורש על כל קוץ וקוץ תילי תילים של הלכות... משה רבינו- נשמת הבל... מתבונן ורואה את רבי עקיבא- את נשמת קין!!! הוא רואה את קין מתגלה שוב עם כל העוצמה שלו... אבל הפעם בדרך חיובית...

אותו קין שהסתובב בעולם בתחושה של "קניתי איש את ה'..." אותו קין שיצא מלפני ה' כגונב דעת עליונה... לפתע אותו קין מתגלה מצד אחד עם אותם תכונות!! ועם אותם עוצמות!! אבל את כל העוצמה הזו הוא לוקח למקום הכי קדוש והכי נשגב!!!!

רבי עקיבא... מה זה רבי עקיבא???

ר' עקיבא הוא תלמיד חכם- שותף של הקב"ה במעשה בראשית!!!! ואילו הקב"ה כביכול מתנער ממנו... רבי עקיבא מקבל מכות מכל הכיוונים... כל הרקע שלו מר... בן גרים... עם הארץ ארבעים שנה... זה העבר שלו... ואילו ההווה שלו?? עוד יותר גרוע... גם אחרי שהוא כבר נהיה רבי עקיבא והוא בונה ישיבה של עשרים וארבע אלף תלמידים... בבת אחת הם נקטפים ממנו באיבם... ואילו העתיד שלו?? הכי מר

ה" ומונוט אותה עם כל העוצמה לנאמנות כלפיו יתברך... הרי לא נותר למשה רבינו- נשמת הבל... אלא לעמוד ולשאול: יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה על ידי??? שלח נא ביד תשלח... תשלח את הגאולה ע"י רבי עקיבא...

אבל הקב"ה לא מקבל את הטענה של משה רבינו!!! הקב"ה רוצה שהתורה תגיע דווקא ע"י משה רבינו... העניו מכל אדם... נשמת הבל... שכל כולו מבוטל לקב"ה... משה רבינו מראה לעם ישראל אותות ומופתים... מראה להם עד כמה הקב"ה גדול וגדול ואינסופי... אבל אני?? ונחנו מה... אני עפר ואפר... אני הבל... הבל הבלים... ועל ידו!! דווקא על ידו ניתנה התורה!! הוא זכה להיות הצינור הכי טהור והכי סטרילי שהוא הממצע שדרכו הקב"ה הוריד תורה לישראל... משה רבינו מכין את הטלסקופ לכיוון מעלה... מראה לעם ישראל כמה הקב"ה גדול... אבל אני? אני כלום!!!!

אבל יום יבא... ולקראת הגאולה יגיע תורו של קין... קין צריך לסיים את התיקון... ואז מגיעים ימים של הסתרת פנים... ואנוכי הסתר אסתיר... ובדורו של רבי עקיבא כבר לא יראו את גדלות ה'... אדרבה... איה גבורותיו איה נוראותיו... ההשגחה פרטית נסתרת והכוחי והעוצם ידי נושא ראש... כאן משה רבינו כבר לא מופיע... הוא לא מראה לנו אותות ומופתים... את הקב"ה אנחנו לא רואים... ו... ואם כעת!!!! במצב הזה!! יבא אלי משה רבינו- נשמת הבל... ויאמר לי: ונחנו מה... הכל הבל... אני אהנהן בראשי חזק חזק ואומר: נכון... אני באמת כלום... ואם אני כלום... אז באמת אין לי מה לעשות... כל טוב... אני נכנס למיטה... שוקע בתהומות ההסתרת פנים...

אבל לא!!!! כאן לפתע מגיע מקומו של קין!!! להופיע ולומר: אמנם את גדלותו של הקב"ה אנחנו לא רואים... אבל כאן הגיע התור שלי!!! להיות גדול!!! וכאן ההזדמנות שלי להופיע בתור שותף נאמן מתוך גדלות נפש ולהביע נאמנות לקב"ה!!! להראות לו שבכל מצב אני מאמין בו ונאמן לו... ובכל מצב אני מוסר נפש למענו... גם כשאני לא רואה אותו...

מקובלנו שמשח בן דוד תלוי בקין... בדור האחרון צריך את הכח של קין... את האמונה בכח היחיד... כן... אני בעצמי... אני לבד יכול להמליך את הקב"ה בכל העולם כולו... חזק ואמץ כי אתה!!!!!!

ונמהר... סורקים בשרו במסרקות של ברזל... הקב"ה כביכול "מנסה להתנער" מהשותפות איתו... הקב"ה כביכול מראה לרבי עקיבא בכל דרך אפשרית שהוא לא חפץ בו... לא מעוניין בו... (היום בדורנו... אנחנו מאוד הרבה מתבססים על סימנים ועל הוכחות משמים... אם ר"ע היה מתבסס על סימנים משמים... היה לו את כל ההוכחות הכי מוצקות שהקב"ה לא מעוניין בעבודת ה' שלו...) הקב"ה שולח את הרשעים והם סורקים את בשרו של ר"ע במסרקות של ברזל... מה צועק מהמעשה הנוראי הזה??? רבי עקיבא... תעזוב... אתה לא רואה שהקב"ה זורק אותך... לא מעוניין בך... לא רוצה איתך קשר... תראה איזה מיתה משונה הוא ברר לך...

אבל לא!!! רבי עקיבא הוא נשמת קין!!! ולקין יש כח עוצמתי!!! כל שמו וכל מהותו של קין זה **קניתי איש את ה'!!!** ה' יתברך כביכול קנוי לוי! ואם הקב"ה בחר בי כשותף שלו ומסר בידים שלי את הנהגתו... אני אלך איתו בנאמנות עד הסוף עד הסוף עד הסוף... גם אם הוא יזרוק אותי... וגם הוא כביכול ינסה לדחות אותי... אני בכל מחיר אמשין לאחוז בו ולאהוב אותו ולידבק בו... זה מה שר"ע אומר ברגעיו האחרונים: כל ימי הייתי מצטער מתי יבא לידי ואקיימנו... מתי אזכה לקיים ואהבת את ה' אלוקיך בכל נפשך... אפילו נוטל את נפשך... עכשיו בא לידי ולא אקיימנו??? פונה רבי עקיבא לתלמידיו ואומר: אני שורש נשמת קין!!! הקב"ה נתן לי מתנה ואיפשר לי לקנות אותו... איפשר לי להיות שותף גמור שלו בכל מחיר!! אני כביכול שווה לו!!! בי מלכים ימלוכו!!!

ויצאה נשמתו באחד... ברגע שרבי עקיבא עמד ביסורים הכי קשים ושם!!!! שם הוא המליך את הקב"ה... שם קין ניצח!!! קניתי איש את ה'... בפעם הקודמת קין לקח את העוצמה שלו וניצל אותה לכיוון שלילי... לכיוון של גאווה... למקום של התנצחות נגד הקב"ה... אבל כעת!!! קין לקח את אותה עוצמה!!! את אותו כח!!! ולכן הוא ניווט אותו??? לנאמנות הכי גדולה!!! אני נאמן לקב"ה בכל מחיר... גם אם הקב"ה ינסה לדחות אותו ולהתנער ממני בכל דרך... אני אדבוק בו בכל הכח ואנצח!!!! מה שיהיה ומה שלא יהיה "ואהבת את ה' אלוקיך..." ברגע שקין לוקח את העוצמה של "קניתי איש את

אלוקים מושיב יחידים ביתה...

אחד מהנושאים שהכי מטרידים את החילונים זה איך החרדים סוגרים שידוך... איך יכול להיות ששני אנשים שבכלל לא מכירים אחד את השני... פתאום... תוך כמה שעות... (שעה... או עשר... או חמש עשרה שעות מקסימום... כל קהילה וחובת ההשתדלות המקובלת אצלם) כבר סוגרים שידוך וכורתים ביניהם ברית לעולם... איך זה יכול להיות??? ובינינו... אפשר להבין אותם... בשכל הישר זה באמת בלתי הגיוני לחלוטין!!! הרי בינינו... כלנו מבינים שיש הבדל בין לקנות פלאפון לבין לקנות רכב... אדם שרוצה לקנות פלאפון הוא יוצא לשעתיים של "סידורים"... מברר מחירים... מסתובב בכמה חנויות... ותוך שעותיים יש לו פלאפון ביד... ואילו כשמדובר ברכב שעולה 40.000 שקל משום מה זה לא נגמר תוך שעותיים... אורך לו קצת יותר זמן עד שהוא מחליט איזה רכב לקנות והאם דווקא אותו... ולמה?? למה רכב אורך לקנות יותר זמן מאשר פלאפון?? **מסיבה פשוטה מאוד:** כי פלאפון עולה מקסימום 600 שקל אז על זה נאמר "מקסימום..." מקסימום הפלאפון לא הכי טוב... נו... הההלך לי 600 שקל... נחליף פלאפון... אבל כשמדובר ברכב שעולה 40.000 שקל... זה כבר לא הולך "ברגל"... זה כבר כסף גדול... ממילא כאן אורך **יותר** זמן... כאן **יותר** מתלבטים... כאן מבררים **יותר**... חוששים **יותר**... ולא ממהרים... נו... אז מה תגיד כשמדובר בשידוך שזו העסקה הכי משמעותית בחיים... וזה הרבה הרבה יותר גורלי מ-40.000 שקל... אז מאוד הגיוני שזה יארוך הרבה יותר זמן מאשר לקנות רכב... ממילא אפשר מאוד להבין את הראש החילוני שלא מבין איך החרדים עושים את זה... ובינינו... אתה מבין לבד שכשאני אומר "ראש חילוני..." אני לא מדבר רק עליהם... אני מדבר גם עלינו... אני מדבר על עצמי בתור אלטער בחור (ליטאי שצריך לבד לקבל את ההחלטות הגורליות האלו בחיים לבד לבד...) שרעדתי מקבלת ההחלטה הכ"כ כ"כ כ"כ משמעותית ולא הייתי מסוגל להבין איך אפשר בכלל למצות כזו החלטה גורלית... ועוד בכ"כ קצת זמן...

זו שאלה שמלווה הרבה בחורים מבוגרים... ובינינו... זו שאלה שאלתית!!!! נו... איך באמת??? אז זהו!!! שבשביל זה ברוך אלוהינו... שהבדילנו מן התועים ונתן לנו תורת אמת... ובשביל זה בפרשת בראשית התורה מדגישה לנו ש"זכר ונקבה בראם"!!!! לומר לך שעל פי השקפת התורה השידוך שלך נולד כבר איתך!!! נוצר יחד איתך!!! השידוך שלך הוא לא משהו שצריך **קעת לייצר** אותו! אלא הוא מציאות שכבר קיימת!!! צריך רק **למצא** אותו... אתה מבין מה ההבדל התהומי בין **לייצר** שידוך לבין **למצא** שידוך???

ההבדל פשוט מאוד: אם מתחשק לי להרוויח מאה אלף שקל... כמה זמן צריך לעבוד ולהזיע עד שזה יקרה?? כמה זמן אורך לייצר מאה אלף שקל?? אוהו... צריך לעבוד כמה שנים טובות עד שיהיה לך מאה אלף שקל בידיים... לעומת זאת!!! אם כבר יש לי מאה אלף שקל... והם פשוט נאבדו לי... ואני קעת יצאתי לחפש אותם... כמה זמן אורך **למצא** מאה אלף שקל שנאבדו?? **למצא אורך שניה אחת בלבד!!!!** שניה אחת שאתה עומד ואומר: הופה!!! הנה זה... הושב כספי והנה הוא באמתחתי... **הבנת מה ההבדל בין לייצר לבין למצא???**

פה נמצא ההבדל בין גישה של יהודי לשידוך לבין גישה של גוי... גוי צריך ליצור!!! ליצור את השידוך שלו! אוהו... ליצור שידוך זה סיפור שיכול לארוך כמה שנים טובות... ליצור שידוך בין איש ואשה זה סיפור מאוד ארוך ומורכב... ובינינו... כמעט בלתי אפשרי... אז זהו!!! שברוך ה'... בשביל זה אנחנו יהודים... ובדיק בשביל זה התורה כ"כ מדגישה שזכר ונקבה בראם!!!! ללמד אותנו שכל אחד מאיתנו נולד כבר עם השידוך שלו... אתה ממש לא צריך ליצור קשר... לא צריך לייצר פה מערכת... לא!!! אלא מאי?? אתה בסה"כ צריך למצא!!! למצא את השידוך שכבר קיים!!! זה הכל! ובשביל למצא צריך בסה"כ רגע אחד מכונן!!! רגע אחד של ישוב הדעת ומיצוי של חובת ההשתדלות המקובלת שהנה... כזה ראה וקדש... **זה עולם אחר לגמרי לגמרי!!! זה גישה אחרת לגמרי בתחום השידוכים!!!** בחור ישיבה שיוצא לשידוכים מתוך גישה שהוא הולך לנסות ליצור פה קעת איזה מערכת... (ואם אני לא אצליח ליצור... אז כנראה שזה לא מתאים לי...) זה טומאה!!! הוא צריך להוריד את הכיפה בתקופה הזו... ככה גוי ניגש... ככה חילוני ניגש לשידוך... אז מה כן??? צריך להגיע מתוך גישה שאני מנסה קעת **למצא** מי הוא זה שהקב"ה יעד לי שאיתו אני צריך לבנות מערכת... אבל ליצור??? קעת אני לא יוצר כלום!!! בדיוק כמו אדם שמחפש כסף שנאבד לו... הוא לא הולך קעת לייצר כסף חדש... (כשהוא מחפש הוא לא מקבל כסף לפי שעה ומנסה לייצר רווחים חדשים) הוא בסה"כ מחפש כסף שכבר שייך לו... אם הוא מוצא את הכסף מה טוב... ואם לא אז אין פה כלום... האם הבנת את ההבדל?? זה הבדל דק!!! אני מדגיש: זה הבדל דק!!! אבל תהומי!!! אני סומך עליך שתבין אותו בלי שאצטרך לחדד אותו עוד יותר... כי... כי אתה מבין לבד ש... שיותר ממה שקראתי לפניכם כתוב כאן... כמה שזה נראה לך הבדל הדק!!! אבל זה ממש המבדיל בין קודש לחול בין אור לחושך ובין ישראל לעמים... שאם התעכבת בשידוכים רק בשביל לשנות את צורת הגישה הזו דיין... זה כבר היה כדאי... (לא הייתי כותב את זה אם לא זו הייתה התגובה שלי בתור אלטער כשמעתי את זה והפנמתי...) יתן ה' שיזכו כל מעוכבי השידוכים למצא את זיווגם במהרה

ההזדמנות האחרונה להצטרף לדף היומי.

למי שזה רלוונטי בשבילו ועדיין לא זוכר... בימים הקרובים מתחילים במסגרת הדף היומי את המסכת האחרונה... קעת זו ההזדמנות האחרונה לקפוץ על הרכבת... לקפוץ על הקרון האחרון של הרכבת שהתחילה לפני שבע שנים וכעת היא צועדת לקראת סיום הש"ס... וכעת הקרון האחרון פותח את שערי... כן... התיאור הזה הוא בהחלט דמגוגי... אבל למי שהיה רוצה באמת להתחיל את מסכת ברכות בעוד קצת יותר מחודשיים... מומלץ לו בחום להתחיל כבר עכשיו!!!! להגיע עם משהו בידיים!!! לא לסמוך על ההתלהבות הרגעית של התזמורת וההגברה וההרבה אנשים שיהיו בסיום... אלא להגיע עם משהו קצת מעשי בידיים... להגיע מתוך היכרות אישית עם המושג ששמו מסכת נדה... להגיד לך שמסכת נדה היא מסכת קלה??? לא!!! מה שנוכן נכון... מסכת נדה היא דווקא מהמסכתות היותר קשות... אבל מה שבטוח שהיא פחות קשה ממה שאתה מדמיון... והכי הכי: אם את מסכת נדה תלמד ותצליח ללמוד כל יום דף... אז אתה יכול בהחלט לטפוח לעצמך על השכם ולומר: זה בסדר... עברתי את טבילת האש... אם את מסכת נדה הצלחתי ללמוד במסגרת דף היומי... אז מסכת ברכות ושבת זה... זה... זה כבר "קטן עלי..." אני כבר מכוסה לשנה הקרובה... (כשגיע למסכת עירובין נדבר שוב...)

עכ"פ למי שמעניין אותו התכנים של מסכת נדה... ידועים דבריו של בעל ספר "טהרת ישראל" בהקדמתו שמפליג בקדושת לימוד מסכת נדה ובסגולות הנפלאות שיש בעסק ההלכות האלו... וחץ מזה... צריך לדעת שכל אחד שזכה ויש לו ילד אחד אם לא יותר... ואשתו נתחייבה בקרבן יולדת... היות ומפני חטאיו גלינו מארצנו ואין אנחנו יכולים לעשות חובותינו... אז אחת מהסוגיות שעוסקות בקרבן יולדת זה פרק המפלת עיי"ש...

ועוד מילה אחת: מסכת נדה היא הגמרא הרשמית היחידה ששייכת לסדר טהרות ומותר!!! מותר לפגוש קצת את סדר טהרות... זה הסדר הארוך ביותר בש"ס והקדוש ביותר שיש בו את הסגולות הכי גדולות לעילוי נשמה בכלל ולטהרה בפרט... אין לנו בסדר טהרות את הלוקוס לבחור איזה מסכת אתה רוצה ללמוד... כי זו המסכת היחידה בש"ס ששמונים אחוז ממנה הוא טהרות (ורק חמישית ממנה זה איסור והיתר...) ואדרבה... האיסור והיתר יוצא בזמן הכי מתאים!!! כי את מסכת נדה אנחנו מסיימים סמוך ונראה לתחילת שבוע"ס... אז יוצא בדיוק טוב... את הגמ' תלמד עכשיו... וכשתגמור את הגמ'... אז יתחיל ימי השבוע"ס ותתחיל ללמוד את ההלכות... ובמקביל תתחיל ללמוד דף היומי מסכת ברכות...

אחרי כל הפטפוטים הרבים... מה שבטוח... יש כאלו שלא צריכים ללמוד דף היומי... כי הם לומדים בעין... אבל מה שעוד יותר בטוח שיש כאלו שאם הם לא יהיו ריאליים והם לא יתחילו ללמוד דף היומי... קיים חשש כבד שאם יעזבו את העולם הזה בלי לשזוף את העין על חלק נכבד מהש"ס... וכיון שכך... כאן זה לא המקום לעשות חשבונות ולומד'ס אם אני כן אוזח מזה או שזה מיועד עבור בעלי בתים... תכל'ס... על הש"ס אני יום אחד צריך לעבור... לפחות מלמעלה... ויתכן שזו הזדמנות!!!!

כן... באיזשהו מקום סיום הש"ס בדף היומי הוא סוג של תוק תוק והזדמנות לחשבון הנפש לחלק מהלומדים ועמלי תורה שאמנם ב"ה שתולים בבית ה'... אבל הקצב לפעמים בעוכרם והשנים מתקדמות... והזקן מאפיר וגם התלמידי חכמים הגדולים יום אחד מוצאים את עצמם מצטרפים למסלול דף היומי בשביל לפזוף את הש"ס... ואין על מה לדבר שאצל בעלי בתים זה ממש בגדר מוצר יסוד שניתן לראות במשך היום מי אכל ארוחת בוקר ששמה דף היומי ומי לא... יתן ה' שנזכה לכה"פ להשתתף בשמחת תורה של תורה שבעל פה... ילכו מחיל אל חיל משמחת תורה שבכתב לשמחת תורה שבעל פה.